

รายงานการวิจัย

“ชอง” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา

“Chong” Identity Space in the development trend

โดย

นายปริญญา นิกรกุล

ผศ.ดร. วรวิทย์ นพแก้ว

ว่าที่เรือตรีเดชิษฐ์ นุ่มมีชัย

นายจำมยุ่น ลุงเอื้อง

นางสาวณฐญา ราชสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610767033

รายงานการวิจัย

“ชอง” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา

“Chong” Identity Space in the development trend

โดย

นายปริญญ์ นิกกรกุล

ผศ.ดร. วรวิทย์ นพแก้ว

ว่าที่เรื่อตรีเดชิษฐ์ นุ่มมีชัย

นายจำมยุ่น ลุงเอื้อง

นางสาวณฐญา ราชสมบัติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610767033

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report
“Chong” Identity Space in the development trend

By

Mr. Prinya Nikornkul

Asst. Prof. Dr. Worawit Nopkaew

Cadet Lieutenant Detsit Nummeechai

Mr. ChamYun LungHuang

Ms. Natthaya Rachasombat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

B.E. 2567

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 610767033

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา
ผู้วิจัย: นายปริญญ์ นิกกรกุล, ผศ.ดร. วรวิทย์ นพแก้ว, ว่าที่เรือตรีเดชัชฐ์ นุ่มมีชัย,
นายจำมยุญ ลุงเอื้อง, นางสาวณฐยา ราชสมบัติ
ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์
ปีงบประมาณ: ๒๕๖๗
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รวมถึงการรักษาวิถีวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ และเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ การวิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสาร โดยมุ่งเน้นที่การศึกษากรณีตัวอย่างในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา จำนวน ๒๐ รูป/คน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และอธิบายด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าโครงสร้างทางสังคมและระบบเครือญาติของชาวของอ่อนแอจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม นโยบายที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้าสู่ตลาดแรงงานสมัยใหม่ทำให้เยาวชนแยกตัวออกจากชุมชน ส่งผลให้พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น “ผีประจำตระกูล” และ “ประเพณีการแรกนา” ลดความเข้มข้นลง การเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับแนวคิดของมาร์กซ์เกี่ยวกับรัฐและทุนที่ครอบงำโครงสร้างสังคม

๒. วิธีการการรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าชุมชนที่ยังคงรักษาวัฒนธรรม เช่น บ้านตะเคียนทอง และบ้านช้างทุน ใช้วิธีผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับระบบเศรษฐกิจใหม่ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างนิยมที่มองว่าวัฒนธรรมสามารถปรับตัวภายใต้โครงสร้างใหม่

๓. เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ” เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของ ควรมี (๑) การจัดตั้งเขตอนุรักษ์วัฒนธรรม (๒) การบูรณาการหลักสูตรภาษาของในโรงเรียน (๓) การสนับสนุนจากรัฐในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ (๔) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับทุนวัฒนธรรม แนวทางนี้สนับสนุนมุมมองของบูร์ดิเยอที่ว่า “ทุนวัฒนธรรมสามารถสร้างอำนาจต่อรองและรักษาอัตลักษณ์ได้”

คำสำคัญ

ของ, พื้นที่, ตัวตน, กระแสการพัฒนา

Research Title : “Chong” Identity Space in the development trend
Reserchers : Mr. Prinya Nikornkul, Asst. Prof. Dr. Worawit Nopkaew
Cadet Lieutenant Detsit Nummeechai
Mr. ChamYun LungHuang, Ms. Natthaya Rachasombat
Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Faculty of Social Sciences
Fiscal Year : B.E. 2567 / 2024
Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research aims to 1) study the loss of the cultural identity of the Chong ethnic group in the Eastern region, 2) maintain the cultural traditions that affect the existence of the Chong ethnic group in the Eastern region, and 3) provide policy recommendations for spatial development through the “Chong” cultural traditions. This research is a qualitative research. Data were collected through document research and field research, including in-depth interviews, observation, focus group discussions, and public forums. The key informants used in the study were 20 persons. Data were triangulated in terms of data collection methods, content analysis, and description.

The results of the research revealed that

1. Loss of Cultural Identity of the Chong Ethnic Group in Eastern Community It was found that the social structure and kinship system of the Chong people were weakened by the development of capitalist economy. Policies that encourage people to enter the modern labor market have separated the youth from the community. As a result, traditional rituals such as “Phīprāchamtrakoon” and “Praphēnikānræknā” have become less intense. This change is consistent with Marx’s idea about the state and capital dominating the social structure.

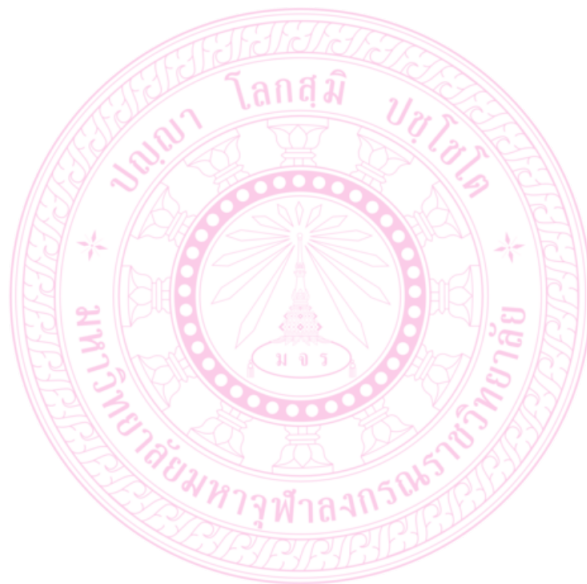
2. Methods of preserving cultural traditions that affect the existence of the Chong ethnic group in the Eastern community found that communities that still preserve culture, such as Ban Takhian Thong and Ban Chang Thun, use methods of combining traditional culture with the new economic system, such as promoting cultural tourism and using technology to transfer knowledge, which is consistent with structuralism that views culture as being able to adapt under a new structure.

3. Suggesting policy guidelines for spatial development through the “Chong” cultural path to preserve Chong identity, there should be (1) the establishment of cultural conservation zones, (2) the integration of Chong language

curriculum in schools, (3) government support in organizing cultural activities, and (4) the development of community economy linked to cultural capital. This approach supports Bourdieu's view that “cultural capital can create bargaining power and preserve identity”.

Keywords:

Chong, Area, Identity, Development

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นในการแก้ไข ส่วนที่บกพร่องในงานวิจัยให้มีความถูกต้อง คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอบพระคุณ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย ที่ได้ติดต่อประสานงานและเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ขอขอบคุณผู้นำทางศาสนา กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรชาวช่อง กลุ่มชาวช่องทำนา ตำบลตะเคียนทอง อดีตลูกจ้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า กลุ่มชาวช่องตำบลจันทเขลม กลุ่มชาติพันธุ์ของบ้านตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอศิขณภูมิ จังหวัดจันทบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ของ บ้านจันทเขลม ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด กลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ขอขอบคุณ “สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ที่ได้สนับสนุนทุนในครั้งนี้

ปริญญานิกรกุล และคณะ
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ วัฒนธรรมของบุรีรัมย์	๑๐
๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง	๑๖
๒.๓ รัฐของลัทธิมาร์กซ์	๒๐
๒.๔ การจัดการแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism)	๒๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๓
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๓
๓.๒ วิธีดำเนินการ	๔๓
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๔๔
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๔๕
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๖
๓.๖ การตรวจสอบข้อมูล	๔๖
๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๗
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๖๔
๔.๑ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาค ตะวันออก.....	๖๔
๔.๒ รักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาค ตะวันออก.....	๖๖
๔.๓ การรักษาวิถีวัฒนธรรมในกระแสพัฒนา.....	๘๓
๔.๔ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม.....	๑๑๙

เรื่อง

หน้า

สารบัญ (ต่อ)

๔.๕	องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๓๕
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๓๘
๕.๑	สรุปความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตและวิธีการวิจัย.....	๑๓๘
๕.๒	การอภิปรายและสรุปผลการศึกษา.....	๑๔๔
๕.๓	ข้อเสนอแนะ.....	๑๕๑
บรรณานุกรม.....		๑๕๕
ภาคผนวก.....		๑๖๐
ภาคผนวก ก	เครื่องมือวิจัย.....	๑๖๑
ประวัติผู้วิจัย.....		๑๗๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในบริบทของการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคใหม่ การพัฒนานั้นควรเน้นที่การเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้นจริง โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น การดำเนินการตามแนวคิดของประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญ โดยทั้งนี้การพัฒนาต้องเกิดขึ้นในกรอบของการดำเนินการตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นส่วนสำคัญ และเป็นกระบวนการแห่งการพัฒนาของโลกในยุคใหม่ ในทางปฏิบัติ, ทุกภาคส่วนในชุมชนควรมีความศรัทธาและยึดถือสำหรับการเป็นกรอบใหญ่ในการเลือกตัดสินใจและวิธีแห่งการปฏิบัติ นอกจากนี้การพัฒนาระดับประเทศต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความท้าทายและประเด็นใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต^๑

“The future is already here – It's just not very evenly distributed”

ข้อความที่วิลเลียม กิบสัน (William Gibson) กล่าวไว้ “อนาคตเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน เพียงแต่ไม่กระจายไปอย่างเท่าเทียมกันเท่านั้น” หมายถึงว่าความเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งที่มีอยู่ในอนาคตมีอยู่แล้วในปัจจุบัน แต่มันไม่กระจายไปทุกที่หรือถูกแจกจ่ายในทุกมุมของโลกเป็นเท่าที่เท่ากัน ข้อความนี้ยังสะท้อนถึงความเป็นจริงที่บางกลุ่มหรือพื้นที่บางมีการพัฒนาและประสบความสำเร็จเปลี่ยนแปลงไปแล้วในรูปแบบที่คล้ายกันกับที่คาดการณ์ไว้ในอนาคต การเปลี่ยนแปลงที่เราสามารถสังเกตเห็นได้ในอนาคตที่ระยะสั้นและระยะกลางนั้น อาจจะเป็นภาพของปรากฏการณ์ที่ขยายและกระจายตัวไปในกลุ่มหลายๆ กลุ่ม แต่มีบางกลุ่มที่พัฒนามากขึ้นมากกว่านอกจากนี้ ข้อความนี้ยังให้ทฤษฎีที่ว่าความเหลื่อมล้ำทางสังคมและไม่เท่าเทียมยังคงอยู่ในอนาคต แม้จะมีการพยายามในปัจจุบันที่จะลดหรือกำจัดความเหลื่อมล้ำนี้ และการวางแผนนโยบายสาธารณะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความพร้อมในการรับมือและฟื้นตัวร่วมกัน ผลการวางแผนนโยบายควรพิจารณาถึงการยกระดับความพร้อมในทุกภาคส่วนของสังคม โดยทำให้ไม่มีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เสี่ยงต่อความอ่อนแอมากกว่ากลุ่มอื่น และควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมและเท่าเทียมสำหรับทุกคนในอนาคต^๒

การสร้างประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีความสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ความเป็นชาติของไทยได้โดยตรง โดยการเน้นการอธิบายและเชื่อมโยงเรื่องราวท้องถิ่นกับความเป็นไทยในมิติ

^๑ สิริยา รัตนช่วย. (๒๕๖๐). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่. วารสารการเมืองการปกครอง, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน มกราคม – เมษายน ๒๕๖๐. ๗๒-๘๗

^๒ อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (๒๕๖๓). มนุษย์เมือง ๔.๐: วิถีชีวิต พื้นที่ และความเหลื่อมล้ำ. การประชุมเสวนาวิชาการ แผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมายด้านสังคม คนไทย ๔.๐ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ สืบค้นจาก https://www.khonthai4.0.net/system/resource/file/kpfgo_content_attach_file_๒๕๑_๑๑.pdf?date=๒๐๒๑-๐๙-๑๕%๒๐๑๓:๕๗:๔๒.๑

ทางวัฒนธรรม นี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับรากฐานและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของไทย อย่างไรก็ตามการพยายามนำเรื่องราวของท้องถิ่นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชาติก็มีด้านกลับที่ทำให้บางกลุ่มชนในท้องถิ่นถูกลบเลือนบทบาทในทางสังคม ซึ่งอาจทำให้บางคนมองว่าความเป็นไทยไม่สามารถรับรู้หรือยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ มีการลบเลือนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนท้องถิ่นที่ไม่เข้ากันกับความเป็นไทย ซึ่งทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้นถูกดึงออกมาจาก "เปลือกนอก" ของความเป็นไทย สิ่งที่เราานิยามว่า "ท้องถิ่นไทย" อาจเป็นลักษณะทั่วไปที่มีในพื้นที่แต่ก็สามารถเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษและหลากหลายได้ เพราะภายในท้องถิ่นไทยนั้นมีวัฒนธรรมที่ควบคู่กันอยู่ และลักษณะที่ทำให้เป็น "เปลือกใน" มีความแตกต่างตามพื้นที่ ในทางนี้การวางแผนและดำเนินการในปัจจุบันควรพิจารณาถึงการรับรู้และยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในลักษณะทั้ง "เปลือกนอก" และ "เปลือกใน" และสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถสนับสนุนการรักษาความหลากหลายนี้ในอนาคต^๓

"ของ" แปลว่า "คน" คำ ๆ นี้ใช้เป็นทั้งชื่อเรียกกลุ่มชนดั้งเดิมของจังหวัดจันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา และภาษาถิ่นที่พวกเขาใช้พูดกัน ในพจนานุกรมภาษาไทยของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ มีคำ ๆ นี้บรรจุอยู่โดยให้ความหมายว่าเป็นชื่อของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดจันทบุรี^๔ ชาวของในประเทศไทยนั้น เรียกตัวเองว่าของ ไม่ปรากฏชื่อเรียกอื่น หากแต่ในประเทศกัมพูชา มีชื่อเรียกอื่น ๆ ปรากฏดังข้อมูลชื่อเรียกโดยผู้อื่น ชื่อที่ผู้อื่นเรียก "ปัว" "ของชีชะโมย" "มโนะห์" และ "มินิก" "ข้าของ" "ปัว" (porr) เป็นชื่อที่คนกัมพูชาใช้เรียกพวกเขา แต่ชาวของนั้นเรียกตัวเองว่า "ตัมเรจ" หรือ "สำแร" ภาษาพูดคล้ายคลึงกับภาษาเขมร อย่างไรก็ตาม ชนเผ่าของกับเขมรมีความแตกต่างกันเรื่องรูปลักษณ์ขนาดของกะโหลกศีรษะและขนเผ่าของ มักจะมีเลือดนิกริโต (ชาติพันธุ์มานิพบอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย) ผสมอยู่ประมาณร้อยละ ๒๐ ทั้งนี้คงจะได้ผสมกับนิกริโตซึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณนี้มาก่อนนั่นเอง ในปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ของตั้งถิ่นฐานอยู่แถบบริเวณภาคตะวันออกของประเทศไทย ตั้งแต่ ระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งอาศัยอยู่ทั่วไปตามเขตป่าเขาในภาคตะวันออก มีมากที่จังหวัดจันทบุรี นักมานุษยวิทยาจัดชนกลุ่มนี้อยู่ในชนเผ่าตระกูลมอญ-เขมร พวกเขามีภาษาพูดเป็นของตนเอง แต่ไม่มีภาษาเขียน กลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดตราดอาศัยอยู่ทั่วไปในเขตอำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่และอำเภอเขาสมิง ปัจจุบันหมู่บ้านที่มีชาวของอาศัยอยู่มาก คือ หมู่บ้านซ้อและบ้านศรีบัวทอง ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด^๕

ในจังหวัดตราดยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ ของ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของที่อาศัยอยู่ในถิ่นอื่นมักเรียกชาวของที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดตราดว่า "ส้มเหร์" หรือ "ซัมเร" เพราะมีรูปลักษณ์แตกต่างจากชาวของโดยทั่วไป คือมีผิว

^๓ กำพล จำปาพันธ์. (๒๕๕๙). รายียง (ระยอง) : เมืองของบนเส้นทางอารยธรรมฝั่งทะเลตะวันออก. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑ (๒๐๑๖): กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙. ๙-๑๔

^๔ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (๒๕๕๐). ประสพการณ์การฟื้นฟูภาษาในประเทศไทยกรณีภาษาของจังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

^๕ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๕) ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

คล้าย ตาโต ผมหักหยักศก สำหรับชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานหลักอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำจันทบุรี ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี โดยคนของรวมกันเป็นกลุ่มตามหมู่บ้านต่าง ๆ ภายในตำบลต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ภาษาวัฒนธรรม และพิธีกรรมเฉพาะกลุ่มตน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้คนของแตกต่างจากคนอื่น ของในเขตเขาฉกรรจ์ก็พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานชุมชนมาเป็นเวลาหลายร้อยปีเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น มีหลักฐานการอนุญาตให้สร้างวัดสุวรรณคีรีรามในตำบลตะเคียนทอง ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนศูนย์กลางของของเขฉกรรจ์ โดยจารึกไว้ที่พัทธสีมาว่าวัดสุวรรณคีรีราม สร้างในพ.ศ. ๒๒๙๙^๖

ของในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ที่ยังอยู่กันเป็นชุมชนจะมีอยู่ใน ๕ ตำบล (เงิน ผันผาย, ๒๕๖๗.) ได้แก่

๑) ตำบลพลวงมีคนของอาศัยอยู่ ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านพลวง บ้านกะทิง บ้านทุ่งตาอิน และบ้านพังกะแลง

๒) ตำบลชากไทยมีคนของอาศัยอยู่ ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทุ่งสะพานและบ้านชากไทย

๓) ตำบลตะเคียนทอง มีคนของอาศัยอยู่ ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านลำพัง บ้านตะเคียนทอง หมู่ ๒ บ้านตะเคียนทองหมู่ ๓ บ้านตะเคียนทองหมู่ ๔ บ้านป่าชากตะเคียนทอง และบ้านชำเคระห์

๔) ตำบลคลองพลู มีคนของอาศัยอยู่ ๗ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองพลูหมู่ ๔ บ้านคลองพลูหมู่ ๕ บ้านน้ำขุ่นหมู่ ๒ บ้านน้ำขุ่นหมู่ ๓ บ้านทุ่งกะป็น บ้านหลังเนินและบ้านวังยายมุก

๕) ตำบลจันทเขลม มีคนของอาศัยอยู่ ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองใหญ่และบ้านจันทเขลม

ชาวของในภาคตะวันออกของไทยมีความโดดเด่นทั้งด้านกายภาพและวัฒนธรรม โดยการศึกษา Dr. Jean Brengues ระบุว่า ชาวของมีโครงสร้างศีรษะแบบ Mesaticephalic และมีการผสมเลือดนิกริโตราว ๒๐% จากกลุ่มนิกริโตในอดีต^๗ ชาวของตั้งรกรากในพื้นที่ระยองและจันทบุรี โดยชื่อสถานที่ เช่น "ระยอง", "ตะพง", และ "เกล่ง" ล้วนมีรากศัพท์จากภาษาของ^๘ ในวรรณคดีนิราศเมืองเกล่ง ของสุนทรภู่ มีการกล่าวถึง วิถีชีวิตและการหาของป่าของชาวของ เช่น การล่าสัตว์และการใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของชาวของในฐานะส่วนหนึ่ง

^๖ สุทธิวิทย์ จรดล. (๒๕๔๘). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวของ กรณีศึกษาเฉพาะชาวของในตำบลตะเคียนทอง กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี : จันทบุรี

^๗ ชิน อยู่ดี, ๒๕๕๕-๒๕๖๙ (๒๕๖๙). สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี ต.ม., จ.ช. ณ เมรุวัดไตรมิตรเทพ กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๙ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา. โรงพิมพ์พิฆเนศ.

^๘ คาร์, เอ. (๒๕๐๙). ชาตวิวงศ์วิทยา ว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย. อักษรเจริญทัศน์ แผนกการพิมพ์. ๒๐

^๙ จังหวัดระยอง. (๒๕๖๕). ประวัติมรดกไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดระยอง. ระยอง: ธนชาติการพิมพ์. หน้า ๑๔-๑๕

ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและเศรษฐกิจในอดีต ข้อความในนิราศยังชี้ให้เห็นถึงความผูกพันของสุนทรภู่กับระยองและแกลง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับเชื้อสายของจากตระกูลฝ่ายบิดาของท่าน^{๑๐}

ชาวขอมมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการทำไร่กระวานและเก็บของป่าแต่การขยายตัวของ ทุนนิยมและอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพื้นที่ทำกินของพวกเขา เช่น การอพยพย้ายถิ่นฐานและการลดลงของการใช้ภาษาขอมในชีวิตประจำวัน^{๑๑ ๑๒} ปัจจุบัน ชาวขอมในจันทบุรี เช่นที่บ้านตะเคียนทอง ยังคงสืบทอดพิธีกรรม เช่น "ผีหิ้งผีโรง" แต่ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีการริเริ่มฟื้นฟูภาษาขอมผ่านการพัฒนาระบบเขียนและการเรียนการสอนในโรงเรียนท้องถิ่น บทบาทของชาวขอมในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงสะท้อนถึงความเปราะบางของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ และความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ท่ามกลางแรงกดดันจากเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เข้มข้น

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐในแต่ละยุคสมัยส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสูญเสียเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และลักษณะทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ของ ภาษาและวัฒนธรรมของขอมค่อยๆ เลือนหายไป ปัจจุบัน ผู้ที่สามารถพูดภาษาขอมได้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ชาวขอม แต่รวมถึงชาวไทยและชาวจีนที่อยู่ร่วมกันในท้องถิ่น ดังนั้น หากพิจารณาความเป็นขอมจากการใช้ภาษาจะพบว่าผู้พูดภาษาขอมเหลืออยู่เพียงไม่กี่คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาความเป็นขอมจากปัจจัยอื่น เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความเชื่อ และพิธีกรรม ก็ยังมีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่คงอยู่แม้ขนบธรรมเนียมบางอย่างจะถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ แต่บางประเพณี เช่น พิธีไหว้ครู พิธีแต่งงาน การแสดงกลองยาว จู๋หุกกู หงษ์อ่อน และรำวงย้อนยุค ยังคงได้รับการสืบทอดอย่างรักใคร่ตาม ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และนิเวศวัฒนธรรมในจังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราดได้ทำให้ชุมชนขอมมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ และเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพื้นที่และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนขอมให้ดำรงอยู่ต่อไป

^{๑๐} สุนทรภู่, ๒๓๒๙-๒๓๙๘ (๒๔๙๘). นิราศเมืองแกลง และประวัติสุนทรภู่. ม.ป.พ. ๖-๙

^{๑๑} โอฟาร ถิ่นบางเตียว. (๒๕๕๗). จังหวัดระยอง: จากเศรษฐกิจชุมชนถึงทุนนิยมโลกาภิวัตน์. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, ๒(๑), ๔๑-๗๑

^{๑๒} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาขอม. ในภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ ๑. เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียง

๑.๒.๑ ๒. เพื่อรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียง

๑.๒.๑ ๓. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ”

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ กระบวนการการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงมีขั้นตอนเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงในการแสวงหาพัฒนาที่ทุนนิยมมีอิทธิพลต่อวิถีวัฒนธรรมและชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากควรเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ เสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ” ในโลกสมัยใหม่ควรมีหน้าตาเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตด้านการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎี

แนวคิดที่นำมาศึกษาเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัย จากผู้รู้ต่างๆ ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

วัฒนธรรมของบุรีรัมย์
เศรษฐศาสตร์การเมือง
รัฐของลัทธิมาร์กซ์
การจัดการแบบโครงสร้างนิยม
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองด้วยบทวิพากษ์นิเวศวิทยาการเมืองและวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยใช้เป็นวิธีวิทยาในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนที่สัมพันธ์กับภูมินิเวศตามแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา และในบริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ที่เกิดจากการขยายอำนาจของรัฐ และทุนนิยมด้วยการวิพากษ์ตาม

แนววิภาววิธี เพื่อเข้าใจถึงสาเหตุเชิงโครงสร้างที่เป็นปัจจัยอยู่เบื้องหลัง เน้นการวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจของมนุษย์ในฐานะผู้สร้างประวัติศาสตร์ (Actor) กลุ่มอำนาจต่างๆ รวมทั้งขบวนการทางสังคมที่มีการสร้างอุดมการณ์และการครอบงำ ด้วยวาทกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเปิดโปงมายาคติ เปิดเผยความจริงที่อยู่เบื้องหลัง ที่จะช่วยเสริมสร้างพลังให้ประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมของตนเอง อันจะนำไปสู่ความยุติธรรมทางสังคมได้อย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

“ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนาในที่นี้โดยทำการศึกษาการพัฒนาผ่านนโยบาย กฎหมาย กระแสนิยมที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ล่มสลายแต่ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ดำรงตนสืบทอด รักษา วัฒนธรรม ประเพณี ของตัวเองจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้กลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “ของ” สูญเสียตัวตนไปแต่ ณ ปัจจุบันก็ได้มีการลุกขึ้นมาเพื่อต่อรองและดำรงอยู่ของกลุ่มคนที่เรียกว่า “ของ” ในพื้นที่ภาคตะวันออก การพัฒนากระแสหลักทำให้ส่งผลกระทบต่อ “ของ” ท่ามกลางความทันสมัยสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้สิทธิชุมชนได้หายไป แต่ก็ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ต่อสู้ต่อรองตัวตนที่เป็นรูปธรรมผ่านพิธีกรรม ภาษา การแต่งกายจนก่อกำเนิดเป็น “ชุดความรู้” ที่ทำให้การดำรงและรักษาความเป็น “ของ” เอาไว้ ดังนั้นการรักษาอย่างไรจึงเป็นคำถามที่ทำนายและกลุ่ม “ของ” ได้ประโยชน์หรือไม่ อย่างไร จึงทำให้ความเป็น “ของ” หรือตัวตนในยุคสมัยที่มีการพัฒนาจึงทำให้ตัวตนเกิดขึ้นท่ามกลางสังคมแห่งการพัฒนาทำให้มีความภาคภูมิใจในความเป็น “ของ” หรือตัวตนที่ส่งผลจากการพัฒนา ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการตอบคำถามว่าพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบันกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ของ” และตัวตนของเขาเป็นอย่างไร เมื่อมีการพัฒนาหลักใหญ่ใจความงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการตอบเชิงนโยบายว่าการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ไม่หลงลืมกลุ่มคนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมหรือกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ของ” ในอนาคต

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกการเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

- ผู้นำทางศาสนา 3 รูป
- กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น 3 ท่าน
- กลุ่มผู้นำชุมชน 1 ท่าน
- กลุ่มเกษตรกรชาวของ 4 ท่าน
- กลุ่มชาวของทำนา ตำบลตะเคียนทอง 4 ท่าน
- อดีตลูกจ้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า 1 ท่าน
- กลุ่มชาวของตำบลจันทเขลม 3 ท่าน
- จำนวนทั้งสิ้น 20 รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการวิจัยเรื่อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง โดยกำหนดกรณีศึกษา (case study) เป็น ๓ พื้นที่ดังนี้

๑. ชุมชนที่ไม่เหลือความเป็นของ ตัวอย่าง บ้านเนินค้อ ตำบลเนินค้อ อำเภอลง
จังหวัดระยอง

๒. ชุมชนที่เหลือแต่รูปบางหมู่ ตัวอย่าง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

๓. ชุมชนที่ไม่เหลือความหนาแน่นทางวัฒนธรรมที่เข้มข้น ตัวอย่าง
บ้านตะเคียนทอง บ้านจันทเขลม อำเภอกิษณภูมิ จังหวัดจันทบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง กันยายน ๒๕๖๗

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

“ของ” คือ กลุ่มชาติพันธุ์ “ของ” เป็นหนึ่งในชนเผ่าพื้นเมืองในภาคตะวันออกของประเทศไทย พวกเขามีมรดกทางวัฒนธรรมอันยาวนานและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามพวกเขาเผชิญกับความท้าทายมากมายในการรักษาประเพณีและเอกลักษณ์ของตนในโลกสมัยใหม่

พื้นที่ คือ พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ เป็นเวทีสำหรับการแสดงออกทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการสนทนา ส่งเสริมความเข้าใจและความซาบซึ้งในหมู่บุคคล นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและการทำงานร่วมกันทางสังคมของชุมชน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องลงทุนและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อให้แน่ใจว่ามรดกทางวัฒนธรรมของของจะมีความอุดมสมบูรณ์และอนุรักษ์ไว้อย่างต่อเนื่องในที่นี่อันหมายถึงรวมถึงภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมด้วย

ตัวตน คือ เป็นสิ่งที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นอยู่ของ และสร้างเสน่ห์ให้กับกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า ของ และบุคคลอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ของสร้างขึ้นเอง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามที่ของต้องการ ตัวตนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิตช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์ของเข้าใจตัวเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น การสร้างตัวตนที่ดีเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายาม แต่เป็นการลงทุนที่มีค่าและสร้างผลลัพธ์ที่ดีในอนาคตได้

กระแสการพัฒนา คือ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในด้านต่างๆ ประกอบด้วยความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่กำหนดอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ภาคตะวันออก ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า “กระแสการพัฒนา”

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษานโยบายจากรัฐบาล และกระแสทุนโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลต่อวิถีวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ของเดิม อันประกอบไปด้วย *ด้านสังคม* โครงสร้างทางสังคม ระบบเครือญาติ ไม่ชอบเข้าเรียนสอนกันเองในการดำเนินชีวิต การทำมาหากินตามที่บรรพบุรุษสอน *ด้านเศรษฐกิจ* วิธีการดำรงชีพ การเกษตรทำแต่พอกิน หาของป่า, ล่าสัตว์ *ด้านวัฒนธรรม* วิถีชีวิต, ประเพณี, พิธีกรรม,ความเชื่อ การแต่งงาน, การไหว้ครู ภาษาพูด, ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการรักษา

สุขภาพ จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เกิดการแปรสภาพความเป็น “ช่อง” ในมิติของชุมชน 3 ลักษณะ คือ 1) ชุมชนที่ไม่เหลือความเป็นช่อง 2) ชุมชนที่เหลือแต่รูปบางหมู่ 3) ชุมชนที่ไม่เหลือความหนาแน่นทางวัฒนธรรมที่เข้มข้น จากนั้นจึงได้รูปแบบในการรักษาวิถีทางวัฒนธรรม **อันส่งผลให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย

๑.๖.๑ เพื่อเข้าใจถึงสาเหตุเชิงโครงสร้างที่เป็นปัจจัยอยู่เบื้องหลัง เน้นการวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจของมนุษย์ในฐานะผู้สร้างประวัติศาสตร์ (Actor) กลุ่มอำนาจต่างๆ รวมทั้งขบวนการทางสังคมที่มีการสร้างอุดมการณ์และการครอบงำ ด้วยวาทกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเปิดโปงมายาคติ เปิดเผยความจริงที่อยู่เบื้องหลัง ที่จะช่วยเสริมสร้างพลังให้ประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมของตนเอง อันจะนำไปสู่ความยุติธรรมทางสังคมได้อย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

๑.๖.๒ กลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนตำบลตะเคียนทอง และตำบลจันทเขลม ในพื้นที่อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นตัวแทนในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ของที่มีความพยายามในการดำรงรักษาวิถีทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ กลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เป็นตัวแทนในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ของที่มีความล่มสลายของวิถีทางวัฒนธรรม

๑.๖.๓ การกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ไม่หลงลืมกลุ่มคนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมหรือกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ช่อง” ในปัจจุบัน/อนาคต

๑.๖.๔ การวิเคราะห์ปรากฏการณ์แบบองค์รวมอย่างเป็นระบบทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์สาเหตุเชิงโครงสร้างที่เป็นปัจจัยอยู่เบื้องหลัง เพื่อกำหนดเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชุมชนที่เรียกตัวเองว่า “ช่อง”

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

๒.๑ วัฒนธรรมของบุรีรัมย์

๒.๑.๑ ฐานคิดการวิเคราะห์แนวเศรษฐศาสตร์การเมือง

๒.๑.๒ ฐานคิดการวิเคราะห์ทางวัฒนธรรม

๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง

๒.๒.๑ จากเศรษฐศาสตร์การเมืองสู่นิเวศวิทยาการเมือง

๒.๒.๒ เศรษฐศาสตร์การเมืองจากอดีตสู่อนาคต

๒.๒.๓ นิเวศสังคมนิยม-โฉมหน้าสีเขียวของมาร์กซ

๒.๓ รัฐของลัทธิมาร์กซ์

๒.๓.๑ รัฐในฐานะกลไกครอบงำทางชนชั้น (การแบ่งงานกันทำทางสังคมและการกำเนิดของรัฐ)

๒.๓.๒ รัฐในฐานะเครื่องมือรับใช้ชนชั้นทางปกครอง

๒.๓.๓ สารสำคัญของทฤษฎีเรื่องรัฐของลัทธิมาร์กซ์

๒.๔ การจัดการแบบโครงสร้างนิยม

๒.๔.๑ การจัดการแบบโครงสร้างนิยม

๒.๔.๒ สารสำคัญของวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยม

๒.๔.๓ โครงสร้างและการตีความ

๒.๔.๔ ความชอบธรรมของโซโลมอน

๒.๔.๕ โวหารของภาพ

๒.๔.๖ ความหมายที่สาม

๒.๔.๗ บทวิเคราะห์

๒.๔.๘ สรุปโครงสร้างนิยม

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกลุ่มชาติพันธุ์

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาที่ไม่หลงลืมคน (กลุ่มชาติพันธุ์)

๒.๑ วัฒนธรรมของบูร์ดิเยอ

พื้นที่ของ "ช่อง" และอัตลักษณ์ในแนวโน้มการพัฒนาจากมุมมองทางวัฒนธรรมของ Bourdieu ในบริบทของแนวโน้มการพัฒนา แนวคิดของ "ช่อง" ในฐานะพื้นที่แห่งอัตลักษณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งเมื่อมองผ่านเลนส์วัฒนธรรมของ Bourdieu ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรมและถิ่นที่อยู่ของ Bourdieu เป็นกรอบในการทำความเข้าใจว่าบุคคลนำทางและเจรจาอัตลักษณ์ของตนภายในโครงสร้างทางสังคมที่พัฒนา ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือ วิธีที่แนวคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ "ช่อง" ได้รับการหล่อหลอมและปรับรูปแบบโดยแรงผลักดันภายนอก เช่น โลกาภิวัตน์ การขยายตัวของเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัจจัยเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อพื้นที่ทางกายภาพของ "ช่อง" เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความหมายเชิงสัญลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ติดอยู่ด้วย

จากมุมมองของบูร์ดิเยอ การวิเคราะห์พลวัตของอำนาจที่เกิดขึ้นภายในกรอบของ "ช่อง" ถือเป็นสิ่งสำคัญ ใครมีอำนาจกำหนดและควบคุมขอบเขตของพื้นที่นี้? บุคคลใน "ช่อง" มีการวางตำแหน่งตนเองอย่างไรให้สัมพันธ์กับบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น? แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ภายใน "ช่อง" ยังไม่คงที่ แต่ค่อนข้างเลื่อนไหลและขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเป็นตัวแทนเชิงสัญลักษณ์ การเน้นย้ำถึงบทบาทของทุนทางสังคมและอำนาจเชิงสัญลักษณ์ของบูร์ดิเยอ ให้ความกระจ่างว่าบุคคลต่างๆ ยืนยันตัวตนของตนอย่างไรภายใต้ภูมิทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปของ "ช่อง" การตรวจสอบอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับพื้นที่ของ "ช่อง" และอัตลักษณ์ในบริบทของแนวโน้มการพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับพลวัตทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ด้วยการใช้กรอบทางทฤษฎีของบูร์ดิเยอ ได้รับข้อมูลเชิงลึกว่าแต่ละบุคคลนำทางความซับซ้อนของการสร้างอัตลักษณ์และการเป็นเจ้าของวัฒนธรรมภายในภูมิทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปของ "ช่อง"

จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวัฒนธรรมของบูร์ดิเยอในที่นี้หมายถึง ทฤษฎีที่บูร์ดิเยอนำเสนอที่เรียกว่าทฤษฎีแห่งการปฏิบัติการ ในการที่จะทำความเข้าใจทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับฐานคิดการวิเคราะห์แนวเศรษฐศาสตร์การเมืองโดยทั่วไปรวมถึงการวิเคราะห์ทางวัฒนธรรม ดังนั้นในการนำเสนอหัวข้อทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวัฒนธรรมของบูร์ดิเยอ ดังนี้

๒.๑.๑ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ

ในผลงานของปีแอร์ บูร์ดิเยอ ที่ชื่อ "Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste" (๑๙๙๔) เป็นหนังสือที่มีผลงานวิจัยและทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับบรรณนิยมและวัฒนธรรมในสังคม บูร์ดิเยอใช้แนวคิดหลักของเขา เช่น สนาม (field) ทุน (capital) และฮาบิทัส (habitus) เพื่อวิเคราะห์ว่าบรรณนิยมไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการเลือกส่วนบุคคล แต่เป็นผลมาจากโครงสร้างทางสังคมที่ลึกซึ้ง บูร์ดิเยอชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ “ดี” หรือ “ไม่ดี” ในด้านวัฒนธรรมและศิลปะนั้นถูกครอบงำโดยความไม่เท่าเทียมทางสังคมและการกระจายของทรัพยากรทางวัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้เปิดเผยว่าบรรณนิยมเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ชนชั้นสูงใช้เพื่อแสดงอำนาจและความเหนือกว่าทางสังคม โดยบรรณนิยมที่ถูกยกย่องเป็นบรรณนิยมที่ “ถูกต้อง” หรือ “สูงส่ง” มักเป็นบรรณนิยมของชนชั้นสูง

บูร์ดิเยอวิเคราะห์การตัดสินใจเหล่านี้โดยไม่เพียงแค่อิงตามความชอบส่วนบุคคลหรือคุณภาพเชิงวัตถุของสิ่งของนั้น ๆ แต่ยังอิงตามฐานะทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่บุคคลนั้นมี หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นผลงานที่สำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมและสังคมวิทยา โดยช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงวิธีที่รสนิยมทางวัฒนธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและรักษาอำนาจทางสังคมและความไม่เท่าเทียมกัน^๑

ในงานเขียนของสุณีย์ ประสงค์บัณฑิต ที่มีชื่อว่า "แนวความคิดฮาบิตัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา" ซึ่งตีพิมพ์ในปี ๒๕๕๓ โดยศูนย์มานุษยวิทยา (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดฮาบิตัส (Habitus) ของปีแอร์ บูร์ดิเยอ นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ฮาบิตัสเป็นคำที่ใช้เพื่ออธิบายระบบของทัศนคติต่างๆ ค่านิยม และปฏิบัติการที่คนเรานำมาใช้ในการตีความและตอบสนองต่อโลกรอบข้างโดยไม่ต้องคิดตรองอย่างมีสติ แนวคิดนี้ช่วยให้เข้าใจว่าทำไมคนเราถึงมีพฤติกรรมและการกระทำที่แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพวกเขา ในงานนี้ผู้เขียนได้สำรวจและนำเสนอแนวคิดของบูร์ดิเยอเกี่ยวกับฮาบิตัสในมุมมองที่เชื่อมโยงกับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา แสดงให้เห็นว่าแนวคิดนี้สามารถช่วยอธิบายพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลากหลายบริบทได้อย่างไร ผู้เขียนวิเคราะห์ถึงวิธีที่ฮาบิตัสถูกสร้างขึ้นและถ่ายทอดผ่านการศึกษาระดับสถาบันการศึกษา และสื่อต่างๆ ในสังคม และวิธีที่มันอาจเป็นทั้งโครงสร้างที่ทำให้เกิดความสม่ำเสมอในสังคมและกลไกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การศึกษานี้ยังทำให้เราเห็นถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจฮาบิตัสในการวิเคราะห์และเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจ ความเหลื่อมล้ำ และการต่อสู้ทางวัฒนธรรมในสังคม ด้วยการเชื่อมโยงแนวคิดฮาบิตัสกับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา ผู้เขียนช่วยขยายขอบเขตการใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์และเข้าใจความซับซ้อนของการสร้างความหมายและการกระทำทางสังคมในบริบทที่หลากหลาย^๒

แนวคิดฮาบิตัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ มีผลต่อการศึกษาด้านสังคมวิทยา โดยเฉพาะในการศึกษาเรื่องโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของทฤษฎีทางมานุษยวิทยา แนวคิดฮาบิตัสช่วยให้เราเข้าใจถึงโครงสร้างและการทำงานของสังคมในมุมมองที่หลากหลาย และช่วยให้เราเห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมอย่างชัดเจน การศึกษาแนวคิดฮาบิตัสยังช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับต่าง ๆ และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมในมุมมองทางมานุษยวิทยา ดังนั้น แนวคิดฮาบิตัสมีผลสำคัญต่อการศึกษาด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในการเข้าใจโครงสร้างและการทำงานของสังคมในทัศนคติที่หลากหลายมากขึ้น

ผู้เขียนหนังสือได้กล่าวถึงเหตุผลของการคงคำว่า "ฮาบิตัส" เนื่องจากคำนี้มีความสำคัญและถูกนำมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมอย่างกว้างขวาง การใช้คำว่า "ฮาบิตัส" ช่วยให้การอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นสิ่ง

^๑ Bourdieu, P. (๑๙๘๔). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.

^๒ สุณีย์ ประสงค์บัณฑิต. (๒๕๕๓). *แนวความคิดฮาบิตัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยา (องค์การมหาชน),

สำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องสังคมวิทยาการคงคำว่า "ฮาบิทัส" ช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาเข้าใจเนื้อหาและความหมายของทฤษฎีทางมานุษยวิทยาได้อย่างชัดเจน และเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องที่ถุกนำเสนอในหนังสืออีกด้วย การคงคำว่า "ฮาบิทัส" เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การศึกษาด้านสังคมวิทยามีความเต็มประสิทธิภาพและมีความหมายอย่างชัดเจนในการวิเคราะห์และเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในทฤษฎีทางมานุษยวิทยาได้ดียิ่งขึ้น^๓

ในผลงาน "Pierre Bourdieu: A Critical Introduction" ที่เขียนโดย J.F. Lane และตีพิมพ์ในปี ๒๐๐๐ โดย Pluto Press ลอนดอน เป็นการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีของปีแอร์ บูร์ดิเยออย่างละเอียดและเข้าใจง่ายสำหรับผู้อ่านที่อาจไม่คุ้นเคยกับงานของเขามาก่อน หนังสือเล่มนี้ทำหน้าที่เป็นการแนะนำทฤษฎีของบูร์ดิเยอและวิธีที่เขามองโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจ ภาษา รสนิยม และสังคม Lane ไม่เพียงแต่สรุปงานของบูร์ดิเยอเท่านั้น แต่ยังวิเคราะห์และวิจารณ์เพื่อให้เห็นภาพรวมที่ครอบคลุม ตั้งแต่แนวคิดหลัก ๆ อย่างสนาม (field) พุน (capital) และฮาบิทัส (habitus) ไปจนถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเหล่านี้ในการวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรม Lane ทำให้เห็นว่าทฤษฎีของบูร์ดิเยอมีความสำคัญอย่างไรในการศึกษาสังคมวิทยา โดยเฉพาะในการทำความเข้าใจระบบของอำนาจและการผลิตและการรักษาความเหลื่อมล้ำในสังคม

นอกจากนี้ Lane ยังชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดบางประการของทฤษฎีของบูร์ดิเยอ เช่น การถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีแนวโน้มที่จะระบุตัวตนของบุคคลกับชนชั้นสังคมของพวกเขาเกินไป และการขาดการพิจารณาถึงโอกาสในการเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวภายในสังคม หนังสือเล่มนี้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับผู้สนใจในการเข้าใจเกี่ยวกับปีแอร์ บูร์ดิเยอและการใช้ทฤษฎีของเขาเพื่อวิเคราะห์สังคมสมัยใหม่^๔

ผลงานที่ถูกพูดถึงนี้เป็นการแปลของหนังสือ "เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์" โดยปีแอร์ บูร์ดิเยอ ที่แปลโดย ชนิดา เสงี่ยมไพศาลสุข และตีพิมพ์ในปี ๒๕๕๐ โดยสำนักพิมพ์คบไฟ กรุงเทพฯ. หนังสือนี้เป็นหนึ่งในผลงานสำคัญของปีแอร์ บูร์ดิเยอที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในวงการทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคมวิทยา

ปีแอร์ บูร์ดิเยอได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์โดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการสร้างความหมายในสังคม เขาเสนอว่าทรัพย์สินไม่ได้มีค่าเพียงแค่ในรูปแบบของคุณค่าวัสดุ

แต่ยังมีค่าที่สร้างขึ้นจากการสร้างสัญลักษณ์และการอ้างอิงทางวัฒนธรรม การศึกษาดังกล่าวช่วยให้เรารับรู้ถึงความสำคัญของการสร้างและการแบ่งปันความหมายในสังคม การแปลนี้โดย ชนิดา เสงี่ยมไพศาลสุข ช่วยให้ผู้อ่านที่มีโอกาสที่จะเข้าถึงและเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีของปีแอร์ บูร์ดิเยอได้อย่างเหมาะสม^๕

^๓ รุจิระ ไรจนประภายนต์. (๒๐๑๓). สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต "แนวคิดฮาบิทัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา" ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). Vol. ๑๘ No. ๒๐ (๒๐๑๓): วารสารนิดาภาษาและการสื่อสาร. ๗๗-๘๐

^๔ Lane, J. F. (๒๐๐๐). Pierre Bourdieu: A Critical Introduction. London: Pluto press.

^๕ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ. แปลโดย ชนิดา เสงี่ยมไพศาลสุข. (๒๕๕๐). เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ = L'Economie des biens symboliques. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

ผลงาน "Out of a Theory of Practice" ของ Bourdieu เป็นหนังสือที่มีความสำคัญในการศึกษาทางสังคมวิทยาและทฤษฎีวัฒนธรรม โดยตีพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๗๗ โดยสำนักพิมพ์ Cambridge University Press. ในหนังสือนี้ Bourdieu ได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติของมนุษย์ในชีวิตประจำวันเน้นการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและพฤติกรรมของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ที่ต่างกัน การศึกษาในหนังสือนี้ช่วยให้เข้าใจถึงวิธีที่บุคคลรับรู้และตอบสนองต่อสังคมและสภาพแวดล้อมของตนในทางที่หลากหลาย

ผลงานนี้มีผลกระทบใหญ่ในการพัฒนาทฤษฎีทางสังคมวิทยาและในการเสนอแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับศึกษาทางสังคมและมนุษยศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญสำหรับนักวิจัยที่สนใจในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์และสังคมในทัศนคติที่แตกต่างกัน^๖

๒.๑.๒ ทฤษฎีตามทัศนะของปีแอร์ บูร์ดิเยอ

ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) เป็นนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสที่มีผลงานสำคัญมากมายที่มีอิทธิพลในวงการวิชาการและสังคมวิทยา ผลงานที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ "การศึกษาสังคม" (Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste) เป็นหนังสือที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ ซึ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งชั้นของสังคมผ่านทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม และวิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียมทางสังคมที่มีต่อการเข้าถึงศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา "การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในสังคม" (The Logic of Practice) เป็นหนังสือที่วิเคราะห์ถึงการกระทำของบุคคลในสังคม และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการกระทำในสังคม "การเปลี่ยนแปลงของสังคม" (Outline of a Theory of Practice) เป็นหนังสือที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม^๗

ตามแนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอ เรื่องของ "ทุนทางสังคม" มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศไทย เนื่องจากทุนทางสังคมเป็นทุนที่มีต้นทางมาจากความเชื่อมโยงของประชาชนในชุมชนหรือสังคม ที่สร้างความเข้มแข็งและสร้างสรรค์ในทุกด้านของชีวิต การใช้ทุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แก้ปัญหาความยากจน สร้างธรรมาภิบาล และสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน การใช้ทุนทางสังคมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนยังช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีประวัติศาสตร์และโบราณคดีอันเป็นที่เคารพ ดังนั้น การใช้ทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศไทยในทุกด้าน ดังนั้น การใช้แนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอ และการสนับสนุนทุนทางสังคมอาจจะมียุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาประเทศไทยในทุกด้านในระยะยาว

ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอทุนประเภทต่าง ๆ ที่มีความหมายต่างกันเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนและสื่อชุมชนตามแนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอ ซึ่งมีความหมายดังนี้

^๖ Bourdieu, R. (๑๙๗๗). Out of a Theory of Practice. Cambridge: Cambridge University Press.

^๗ รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (๒๕๕๗). มโนทัศน์ชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ ๒๕-๔๔

ทุนทางสังคม เป็นทุนที่มีต้นทางมาจากความเชื่อมโยงของประชาชนในชุมชนหรือสังคม ที่สร้างความเข้มแข็งและสร้างสรรค์ในทุกด้านของชีวิต

ทุนทางเศรษฐกิจ เป็นทรัพย์สินที่สะสมเอาไว้ เช่น เงินทอง ที่ดิน อาคาร บ้านเรือน เครื่องเพชร รถยนต์ ฯลฯ ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นสิทธิในทรัพย์สินได้

การนำทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจมาใช้ในการพัฒนาชุมชนจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แก้ปัญหาความยากจน สร้างธรรมาภิบาล และสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นการใช้ทุนประเภทต่าง ๆ นี้ในการพัฒนาชุมชนจึงมีความสำคัญและมีผลสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนและสังคมในระยะยาว

ทุนทางวัฒนธรรมของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) หมายถึงสิ่งที่บุคคลได้รับจากกระบวนการหลอมทางสังคมที่กลายเป็นคุณสมบัติติดตัวที่เอื้อให้บุคคลสามารถนำไปเพิ่มพูนมูลค่าของตนเองได้ ซึ่งสามารถช่วยในการพัฒนาชุมชนและสื่อชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น

การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการก่อตั้งและการดำเนินอยู่ของสื่อชุมชนจะช่วยให้เกิดการส่งสมทุนทางวัฒนธรรมที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น ดังนั้นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอจะช่วยสร้างคุณค่าและสร้างสรรค์ในชุมชนอย่างยั่งยืนและเข้มแข็งได้ในระยะยาว^๔

ผลงานของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ ได้มีอิทธิพลต่อการศึกษาและการวิจัยในสาขาสังคมวิทยาอย่างมาก ทุนที่บุคคลและชนชั้นครอบครองมีลักษณะต่างๆ ตามที่ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) ได้กล่าวถึงในผลงานของเขา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ทุนที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ทุนที่บุคคลและชนชั้นครอบครองมีลักษณะเป็นมรดกที่สืบทอดมาตั้งแต่ก่อนหน้า และสามารถถ่ายทอดให้กับลูกหลานต่อไป ทุนที่เปลี่ยนรูปได้ ทุนสามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้ตามสถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ทุนที่สามารถสัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ ทุนสามารถเป็นทุนที่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้โดยตรง หรือเป็นทุนที่ไม่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้โดยตรง ทุนเป็นปัจจัยในการกำหนดตำแหน่งและรสนิยม ทุนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดตำแหน่งและรสนิยมของบุคคลในสังคม การเข้าใจและการครอบครองทุนเหล่านี้จะมีผลต่อตำแหน่งและความสำเร็จของบุคคลในสังคมตามที่ ปีแอร์ บูร์ดิเยอได้วิเคราะห์ในผลงานของเขา

ปีแอร์ บูร์ดิเยอได้แบ่งทุนออกเป็น ๔ ประเภทตามนิยามข้างต้น ดังนี้

ทุนเศรษฐกิจ (Economic Capital) คือ ทุนที่มีต่อเศรษฐกิจของบุคคลหรือกลุ่ม โดยรวมถึงทรัพย์สิน รายได้ และทรัพยากรทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

ทุนสังคม (Social Capital) คือ ทุนที่มาจากความสัมพันธ์และเครือข่ายทางสังคมของบุคคล ซึ่งสามารถช่วยในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่าง ๆ ในสังคม

ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) คือ ทุนที่มาจากความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในด้านวัฒนธรรม ศิลปะ และการศึกษา ซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อตำแหน่งและความสำเร็จในสังคม .

^๔ ณิชชา ศิริธนาธร. (๒๕๖๑). ทุนตามแนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) กับสื่อชุมชน. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑๐ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในปี ๒๕๖๑. ๑๕๘๓-๑๕๘๔

ทุนสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) คือ ทุนที่มาจากการยอมรับและการเคารพจากสังคม ซึ่งสามารถสร้างความเชื่อมั่นและอิทธิพลในสังคม

การแบ่งทุนเป็น ๔ ประเภทนี้ช่วยในการวิเคราะห์และอธิบายความแตกต่างในสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคมตามมโนทัศน์ของ ปีแอร์ บูร์ดิเอด

มโนทัศน์เกี่ยวกับชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเอดมีผลต่อสังคมในหลายด้านดังนี้

การเข้าใจความไม่เท่าเทียม มโนทัศน์ของ ปีแอร์ บูร์ดิเอดช่วยในการเข้าใจและวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมทางสังคมที่มีต่อการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่างๆ ในสังคม

การวิเคราะห์การแบ่งชั้นของสังคม มโนทัศน์ชนชั้นและทุนช่วยในการวิเคราะห์และอธิบายการแบ่งชั้นของสังคมผ่านทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม

การเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำ มโนทัศน์นี้ช่วยในการเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของบุคคลในสังคม โดยการวิเคราะห์ทุนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล

การเข้าถึงศิลปวัฒนธรรม มโนทัศน์ชนชั้นและทุนช่วยในการเข้าถึงและวิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรมในสังคม และวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม

ดังนั้น มโนทัศน์เกี่ยวกับชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเอดมีบทบาทสำคัญในการเข้าใจและวิเคราะห์สังคมในมิติต่างๆ^๙

๒.๑.๓ กรณีศึกษาการนำแนวความคิดของปีแอร์ บูดีเยอร์ มาประยุกต์ใช้

แนวความคิดของปีแอร์ บูดีเยอร์มาศึกษาภูมิปัญญาครุฑนตรีไทยมาใช้เป็นกรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์และศึกษาภูมิปัญญาครุฑนตรีไทย ช่วยเข้าใจและตีความข้อมูลที่ได้รับในแง่มุมใหม่ และช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาครุฑนตรีไทย นอกจากนี้การนำแนวความคิดของปีแอร์ บูดีเยอร์มาศึกษาภูมิปัญญาครุฑนตรีไทยยังช่วยให้ผู้เขียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดนี้กับแนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยวิทยาอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาและวิเคราะห์ภูมิปัญญาครุฑนตรีไทยอย่างเชื่อถือได้^{๑๐}

ปีแอร์ บูดีเยอ (Pierre Bourdieu) เป็นนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสที่มีผลงานที่สำคัญในการศึกษาเรื่องทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ ในการศึกษากระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์เชิงสังเกตรณ์ นักวิจัยสามารถนำแนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอมาใช้ในการวิเคราะห์และเข้าใจกระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์ได้ดังนี้

ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) การศึกษาว่าทุนทางเศรษฐกิจมีผลต่อกระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์ เช่นการใช้ทุนเพื่อสนับสนุนการผลิตภาพยนตร์

^๙ รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (๒๕๕๗). มโนทัศน์ชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเอด. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ ๒๕-๔๔

^{๑๐} ณัฐหทัย พงศ์พิทักษ์, มานพ วิสุทธิแพทย์, สุรศักดิ์ จำนงค์สาร. (๒๕๖๕). การศึกษาภูมิปัญญาครุฑนตรีไทยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาชีพดนตรีไทยอย่างยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๖๕) ๓๒๔-๓๔๐

ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) การใช้แนวคิดของทุนทางวัฒนธรรมในการเข้าใจว่าความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรมสามารถส่งผลต่อกระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์ได้

ทุนทางสังคม (Social Capital) การศึกษาว่าทุนทางสังคมมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือและการต่อรองในกระบวนการผลิตภาพยนตร์

ทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) การใช้แนวคิดของทุนทางสัญลักษณ์เพื่อเข้าใจถึงการสร้างสถานะและชื่อเสียงในการผลิตภาพยนตร์

การนำแนวคิดของปีแอร์ บูดีเยมาศึกษากระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ผ่านปฏิบัติการสังคมในกรณีศึกษาการคัดค้านการขยายท่าเรือแหลมฉบัง เฟสสาม ชุมชนบางละมุง จังหวัดชลบุรี ช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ในกระบวนการนี้อย่างลึกซึ้งและเป็นรากฐาน^{๑๑}

การช่วงชิงอำนาจในนวนิยาย "ฉลาดเกมส์โกง" เชื่อมโยงกับแนวคิดเชิงจริยธรรมในทางของความเป็นธรรมและความเท็จจริงในสังคม โดยการศึกษานวนิยายนี้ช่วยให้เข้าใจถึงความเป็นมาและเหตุผลที่ตัวละครแต่ละตัวมีพฤติกรรมต่างกัน การวิเคราะห์กระบวนการช่วงชิงอำนาจในนวนิยาย "ฉลาดเกมส์โกง" ช่วยให้เห็นถึงความเป็นธรรมและความเท็จจริงในสังคมที่แสดงผ่านพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง นอกจากนี้การศึกษานวนิยาย "ฉลาดเกมส์โกง" โดยใช้แนวคิดของบูร์ดิเยอช่วยในการเปิดเผยมูลเหตุ วิธีการ และสิ่งที่ซุกซ่อนอยู่ในนวนิยายให้เป็นที่ประจักษ์ นอกจากนี้การวิเคราะห์กระบวนการช่วงชิงอำนาจในนวนิยาย "ฉลาดเกมส์โกง" ช่วยให้เข้าใจถึงความเป็นมาและเหตุผลที่ตัวละครแต่ละตัวมีพฤติกรรมต่างกัน ดังนั้นการศึกษานวนิยาย "ฉลาดเกมส์โกง" ไม่เพียงเพลิดเพลินและสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เข้าใจและสะท้อนถึงความเป็นธรรมและความเท็จจริงในสังคมผ่านการช่วงชิงอำนาจของตัวละครในเรื่องนี้ในแง่ของจริยธรรมและความเป็นธรรมในชีวิตประจำวัน

การทุนในนวนิยายมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเรื่องราวและตัวละคร เนื่องจากทุนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความขัดแย้ง การช่วงชิงอำนาจ และการสร้างความตึงเครียดในนวนิยาย การมีทุนมากหรือน้อยของตัวละครสามารถสร้างความแตกแยกและความขัดแย้งในเรื่องราว ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้เรื่องราวมีความน่าสนใจและสมจริงมากขึ้น ทุนยังมีความสำคัญในการพัฒนาตัวละครในนวนิยาย เนื่องจากมีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของตัวละคร การมีทุนมากหรือน้อยสามารถสร้างความแตกแยกในตัวละคร และช่วยเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครให้มีความเชื่อถือได้มากขึ้น นอกจากนี้การทุนยังสามารถสร้างความสมจริงและความสมเหตุสมผลในพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและสอดคล้องกับตัวละครได้มากขึ้น ดังนั้น การทุนในนวนิยายมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเรื่องราวและตัวละคร โดยสร้างความขัดแย้ง ความแตกแยก และ

^{๑๑} อุณาโลม จันทรรุ่งมณีกุล. (๒๕๕๙). กระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ผ่านปฏิบัติการสังคม:กรณีศึกษาการคัดค้านการขยายท่าเรือแหลมฉบังเฟสสาม ชุมชนบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วารสารศาสตร์, มกราคม - เมษายน ๒๕๕๙ ๘๐-๑๑๖

ความจริงในเรื่องราว ซึ่งช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจและความเชื่อถือให้กับนวนิยายอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒}

การศึกษาของปีแอร์ บูดีเยอร์เกี่ยวกับกระบวนการผลิตซ้ำประติมากรรมเมืองหลวงพระบางในฐานะเมืองมรดกโลกเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์และความหมายของผลงานประติมากรรมเพื่อรองรับระบบทุนและระบบเศรษฐกิจที่มาพร้อมกับการเป็นเมืองมรดกโลกของหลวงพระบาง ปีแอร์ บูดีเยอร์เชื่อว่ากระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมไม่แตกต่างจากการผลิตสินค้าทางอุตสาหกรรม โดยมีกระบวนการที่คล้ายกัน เช่น การทำให้เป็นสินค้า การศึกษาของปีแอร์ บูดีเยอร์ช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการการผลิตซ้ำประติมากรรมในเมืองหลวงพระบางอย่างลึกซึ้ง โดยการสำรวจและวิเคราะห์อัตลักษณ์และความหมายของผลงานประติมากรรมที่ผลิตขึ้นในเมืองนี้ เพื่อเข้าใจว่าการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบาง

ดังนั้น การใช้งานของปีแอร์ บูดีเยอร์ในการศึกษากระบวนการผลิตซ้ำประติมากรรมเมืองหลวงพระบางในฐานะเมืองมรดกโลกช่วยให้เข้าใจถึงความสำคัญและความซับซ้อนของกระบวนการนี้อย่างลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรมและวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบางได้อย่างเต็มที่^{๑๓}

การสร้างสรรคศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระแสวัตถุนิยมและการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในสังคม โดยมีขั้นตอนดังนี้ การศึกษาทฤษฎีการศึกษาทฤษฎีของปีแอร์ บูดีเยอร์ เพื่อเข้าใจแนวคิดและกรอบความคิดในการวิเคราะห์พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การวิจัยและสำรวจ การทำการวิจัยและสำรวจในสังคมเพื่อเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลและการสร้างสรรค์ศิลปกรรมที่สะท้อนกระแสวัตถุนิยม การประยุกต์ใช้ทฤษฎี การนำทฤษฎีและแนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอร์มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในสังคมที่เกี่ยวข้องกับกระแสวัตถุนิยมการสร้างผลงาน การสร้างสรรค์ศิลปกรรมที่สะท้อนความเข้าใจและการวิเคราะห์ทางสังคมตามทฤษฎีของปีแอร์ บูดีเยอร์ เพื่อสื่อสารความหมายและค่านิยมให้กับผู้ชม ผู้เขียนได้ใช้ทฤษฎีและแนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอร์ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และเข้าใจการสร้างสรรคศิลปกรรมที่สะท้อนค่านิยมทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในสังคมอย่างเชี่ยวชาญ^{๑๔}

ทุนนิยมคาสีโนชายแดนไทย โดยการบูรณาการระหว่างแนวคิดการสะสมทุน โดยการแย่งยึดกรรมสิทธิ์ (accumulation by dispossession) ของเดวิด ฮาร์วี (David Harvey) และทฤษฎีว่าด้วยการปฏิบัติการ (theory of practice) ของปีแอร์ บูดีเยอ (Pierre Bourdieu) การใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอช่วยให้ผู้เขียนสามารถพิจารณาบทบาทของผู้กระทำต่าง ๆ และแนวคิดสังคมเสี่ยงภัย (Risk Society) ของอุลริค เบค (Ulrich Beck) ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับทุนนิยมคาสีโน

^{๑๒} บุญพริกา ขุนวิมล. (๒๕๖๕). กระบวนการช่วงชิงอำนาจและแนวคิดเชิงจริยธรรมในวรรณกรรมเรื่อง ฉลาดเกมส์โกง. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๖๕) ๕๐๘-๕๒๗

^{๑๓} กิตติกรณ์ บำรุงบุญ, นิยม วงศ์พงษ์คำ, ธีระยุทธ เฟื่องชัย. (๒๕๖๒). กระบวนการผลิตซ้ำประติมากรรมเมืองหลวงพระบางในฐานะเมืองมรดกโลก. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒ ๒๖๑-๒๘๔

^{๑๔} ณัฐนรี เทียวเจริญกิจ. (๒๕๖๐). การสร้างสรรค์ศิลปกรรม: กระแสวัตถุนิยมกับการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในสังคม” Vol. ๒๐ No. ๑ (๒๕๖๐): วารสารศิลปกรรมบูรพา, ๓๓๕-๓๔๑

ชายแดนไทยในบทความนี้ การนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลายช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างลึกซึ้งและเป็นรากฐานในการวิเคราะห์เชิงวิชาการในบทความนี้

การใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอ (Pierre Bourdieu) ในการศึกษาทุนนิยมคาสโน ชายแดนไทยช่วยให้ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์และเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างลึกซึ้ง การบูรณาการระหว่างแนวคิดการสะสมทุนและทฤษฎีการปฏิบัติการช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของผู้กระทำการต่าง ๆ และแนวคิดสังคมเสี่ยงภัยในสังคม ผู้เขียนสรุปว่าการใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอ ช่วยให้เข้าใจและวิเคราะห์เกี่ยวกับทุนนิยมคาสโนชายแดนไทย^{๑๕}

การประยุกต์ใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอในการศึกษาเรื่องบอยเกอ เรห์ไบน์และการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญเนื่องจากช่วยในการเข้าใจและวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในภูมิภาคนี้ได้อย่างลึกซึ้ง การประยุกต์ใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอในการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีลักษณะดังนี้ การใช้แนวคิดของทุนและฮาปิตูสมิบบทบาทสำคัญในการอธิบายและเข้าใจการผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำในสังคม การนำแนวคิดของทุนและฮาปิตูสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มที่เคลื่อนไหวมีความแตกต่างกันเนื่องจากการครอบครองทุนเป็นสิ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งอภิสิทธิ์ของการเป็นสมาชิกในชนชั้นทางสังคม ซึ่งสามารถเป็นทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ที่มีส่วนสร้างความแตกต่างและการยอมรับให้สามารถมีบทบาทควบคุมหรือครอบงำทิศทางของขบวนการได้

การใช้แนวคิดของทุนและฮาปิตูสในบทความช่วยในการอธิบายและเข้าใจความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างลึกซึ้งและช่วยในการวิเคราะห์ความแตกต่างและความขัดแย้งในสังคม^{๑๖}

การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์มีผลต่อการเข้าใจของผู้ชมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การเข้าใจเรื่องความเป็นกะเทย การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจและรับรู้ถึงความหลากหลายและความซับซ้อนของความเป็นกะเทย โดยการนำเสนอความเป็นกะเทยในรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

การสร้างการเข้าใจและสอบถาม การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ช่วยสร้างความเข้าใจและสนใจในเรื่องของกะเทย ทำให้ผู้ชมสามารถสอบถามและสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกะเทยมากขึ้น

การสร้างการตอบรับและความยินยอม การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์สามารถสร้างการตอบรับและความยินยอมจากผู้ชมในเรื่องของความหลากหลายและความเป็นกะเทย

^{๑๕} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จิรายุทธ์ สีม่วง. (๒๕๖๒). ทุนนิยมคาสโนชายแดนไทย: บททดลองเสนอทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองและทางเลือกนโยบายสาธารณะเลือกนโยบายสาธารณะ. วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๒): ๑๐๗-๑๒๖

^{๑๖} ศิริมา ทองสว่าง, สิญญา อุทัย, สุพิชฌาย์ ปัญญา, และ วรมน สิ้นสุวรรณ. (๒๕๖๕). บอยเกอ เรห์ไบน์และการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๕) ๕๗-๗๙

การสร้างการต่อสู้และการโต้แย้ง การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์อาจสร้างการต่อสู้และการโต้แย้งในเรื่องของความเป็นกะเทย ทำให้ผู้ชมมีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกัน

ดังนั้น การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการตอบรับจากผู้ชมในเรื่องของความเป็นกะเทย และสามารถสร้างการต่อสู้และการโต้แย้งในสังคมได้ด้วย

การวิเคราะห์การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ในรูปแบบของ Pierre Bourdieu เน้นไปที่แนวคิดเรื่อง "ฮาบิทัส" (habitus) "ทุน" (capital) และ "วงการ" (field)

ฮาบิทัส (Habitus) Bourdieu เห็นว่า ฮาบิทัส เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้และพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางสังคม และประสบการณ์ที่ผ่านมา ฮาบิทัสมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมและการตอบสนองของบุคคลในสังคม ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมของกะเทยในรายการโทรทัศน์ได้

ทุน (Capital) ทุนในแง่ของ Bourdieu ไม่ได้หมายถึงเฉพาะทุนเงินเป็นอย่างเดียว แต่รวมถึงทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม กะเทยที่สามารถสร้างและสะสมทุนในรูปแบบต่างๆ จะมีโอกาสกว่าในการกำหนดฮาบิทัสระดับตัวบุคคลและชนชั้นในสังคม

วงการ (Field) วงการในแง่ของ Bourdieu คือพื้นที่ที่มีการต่อสู้เพื่อความอิสระและความเข้าใจในการกำหนดความหมาย วงการโทรทัศน์เป็นพื้นที่ที่กะเทยต้องเผชิญกับการต่อสู้ในการกำหนดความหมายของ "ความเป็นกะเทย" และต้องใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในการปรับเปลี่ยนและแลกเปลี่ยนทุน

ดังนั้น แนวคิดของ Pierre Bourdieu เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ โดยช่วยให้เข้าใจถึงพฤติกรรมและการตอบสนองของกะเทยในสังคมและวงการโทรทัศน์ได้อย่างลึกซึ้งและเชื่อถือได้^{๑๗}

การศึกษานี้ใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอ (Pierre Bourdieu) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ทฤษฎีของปีแอร์ บูดีเยอเกี่ยวกับ habitus, capital, และ practices เพื่อทราบถึงประสบการณ์และพฤติกรรมของแม่วัยรุ่นในครอบครัว การศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย content analysis เพื่อทำความเข้าใจถึงปัญหาและประสบการณ์ของแม่วัยรุ่นในชุมชน ผ่านการใช้แนวคิดของปีแอร์ บูดีเยอ การศึกษานี้ช่วยให้เห็นภาพที่ลึกซึ้งของประสบการณ์และการกระทำของแม่วัยรุ่นในสังคมและวัฒนธรรม โดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ เพื่อช่วยในการเสริมสร้างตำแหน่งและการกระทำของแม่วัยรุ่นในครอบครัว^{๑๘}

^{๑๗} เอกชัย แสงโสภา, อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล, และวัชรพล พุทธรักษา. (๒๕๖๒). พิศกะเทยหลากหลายผ่านทีวีดิจิทัล: การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลไทย. วารสารศาสตร์, พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๒. ๑๖๕-๑๖๘

^{๑๘} อำไพ หมั่นสิทธิ์, มณีนัย ทองอยู่, และ พัชรินทร์ ลาภานันท์. (๒๕๖๐). แม่วัยรุ่น “ผู้กระทำการ”: ฮาบิตุสทุนและปฏิบัติการในครอบครัว. Journal of Mekong Societies, Vol.๑๓ No.๓ September-December ๒๐๑๗ pp. ๑๐๑-๑๒๗.

แนวคิดเรื่องรสนิยม (Taste) ของ Pierre Bourdieu เน้นที่การศึกษาพฤติกรรมและการเลือกที่ของบุคคลในสังคม โดยเชื่อว่ารสนิยมไม่ได้เกิดขึ้นมาตามธรรมชาติหรือตามความเป็นตัวตนของบุคคล แต่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลนั้นอยู่อย่าง Habitus หรือวิถีการใช้ชีวิตที่ถูกกำหนดโดยสังคม Bourdieu เชื่อว่ารสนิยมของบุคคลสร้างจากการมีทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) และทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) ซึ่งทุนเหล่านี้มีบทบาทในการกำหนดค่าความรู้สึกและการรับรู้ของบุคคล . รสนิยมของบุคคลจึงไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของความชอบหรือความสนใจส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังเป็นผลมาจากการเข้าใจและประเมินค่าต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคมตามทุนที่ตนมี ดังนั้น แนวคิดของ Bourdieu เกี่ยวกับรสนิยมเน้นที่การศึกษาพฤติกรรมและการเลือกที่ของบุคคลในสังคม โดยเน้นที่บทบาทของทุนทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสัญลักษณ์ในการกำหนดรสนิยมของบุคคลในสังคม

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดของ Pierre Bourdieu เพื่อศึกษารสนิยมของผู้ชมภาพยนตร์สตรีมมิ่งโดยการนำเสนอแนวคิดเรื่องรสนิยม (Taste) ของ Bourdieu มาใช้ในการวิเคราะห์และเข้าใจพฤติกรรมและการเลือกที่ของผู้ชมในสังคม การศึกษารสนิยมของผู้ชมภาพยนตร์สตรีมมิ่งในงานนี้เน้นที่หลายด้าน เช่น การเลือกช่องทางการรับชมภาพยนตร์ การใช้เวลาว่างในการชมภาพยนตร์ พฤติกรรมระหว่างและหลังชมภาพยนตร์ การชมภาพยนตร์ในแง่ศิลปะภาพยนตร์ และประเภทของรสนิยมที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Bourdieu โดยการใช้แนวคิดของ Bourdieu เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์รสนิยมของผู้ชมภาพยนตร์สตรีมมิ่ง ช่วยให้งานวิจัยนี้สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสัญลักษณ์กับพฤติกรรมและการเลือกที่ของผู้ชมในสังคมที่มีบทบาทในการกำหนดรสนิยมของพวกเขา^{๑๙}

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ทุนระเบิดในเขตจังหวัดสระแก้ว และตราด ได้ถูกศึกษาโดยใช้แนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) เกี่ยวกับทุนและการปฏิบัติการ ในแง่ของปีแอร์ บูร์ดิเยอ

ทุนสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ทุนระเบิด ผู้วิจัยพบว่าทุนที่เด่นชัดของชุมชนในพื้นที่นี้คือทุนวัฒนธรรม ทุนวัฒนธรรมนี้สามารถช่วยในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการทุนระเบิดในพื้นที่ชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจก็มีบทบาทสำคัญในบางตำบลของพื้นที่นี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ทุนระเบิดในเขตจังหวัดสระแก้ว และตราดได้ถูกศึกษาโดยใช้แนวคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอเกี่ยวกับทุนและการปฏิบัติการ โดยการนำเสนอถึงความสำคัญของทุนวัฒนธรรมและบทบาทของทุนทางสังคมและเศรษฐกิจในการสนับสนุนการบริหารจัดการในพื้นที่นี้^{๒๐}

^{๑๙} สราวุธ ทองศรีคำ. (๒๕๖๑). รสนิยมของผู้ชมภาพยนตร์สตรีมมิ่ง. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ๗๕-๙๔

^{๒๐} พรทิวา อาชีวะ, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จำลอง แสนเสนาะ, กนกวรรณ อยู่ไสว, ขวัญศิริ เจริญทรัพย์. (๒๕๖๓). เศรษฐศาสตร์การเมืองของการบริหารจัดการพื้นที่ทุนระเบิด: กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขต

ฮาบิทัส (Habitus) ตามมุมมองของ Bourdieu เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงการรับรู้และพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางสังคมและประสบการณ์ที่ผ่านมา โดยมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมและการตอบสนองของบุคคลในสังคม

ในขณะเดียวกัน ทุน (Capital) ตามมุมมองของ Bourdieu ไม่ได้หมายถึงเฉพาะเงินทุนเท่านั้น แต่รวมถึงทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ที่มีส่วนในการกำหนดฮาบิทัสระดับตัวบุคคลและชนชั้นในสังคม

ปีแอร์ บูร์ดิเอดู ได้แบ่งทุนออกเป็น ๔ ประเภทตามนิยามข้างต้น ได้แก่

๑. ทุนเศรษฐกิจ (Economic Capital) ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน รายได้ และทรัพยากรทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

๒. ทุนสังคม (Social Capital) ที่มาจากความสัมพันธ์และเครือข่ายทางสังคมของบุคคล

๓. ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในด้านวัฒนธรรม ศิลปะ และการศึกษา

๔. ทุนสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) ที่มาจากการยอมรับและการเคารพจากสังคม ซึ่งสามารถสร้างความเชื่อมั่นและอิทธิพลในสังคม

จากแนวความคิดของ Bourdieu เกี่ยวกับ ฮาบิทัส (Habitus) และ ทุน (Capital) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลในสังคม โดยในทฤษฎีนี้ ฮาบิทัสเป็นแนวคิดที่ชี้ชัดถึงการรับรู้และพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่ผ่านมา ส่วนทุนมีหลายประเภท เช่น ทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ ที่มีบทบาทในการกำหนดชั้นสังคมและความสำเร็จของบุคคลในสังคม

๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง

ของ ความเป็นตัวตนในกระแสการพัฒนาในมุมมองจากเศรษฐศาสตร์การเมืองในการพิจารณาแนวคิด “ของ” ว่าเป็นพื้นที่สำหรับอัตลักษณ์ส่วนบุคคลในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ การพิจารณาผลกระทบจากมุมมองของเศรษฐกิจการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ “ของ” เป็นตัวแทนของการผสมผสานระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญจากพลังทางเศรษฐกิจและนโยบายประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือศักยภาพของ “ของ” ที่จะกลายมาเป็นสินค้าโภคภัณฑ์เมื่อเผชิญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่รวดเร็ว เนื่องจากพื้นที่ที่เรียกว่า “ของ” กลายเป็นที่ต้องการสำหรับการลงทุนและการค้ามากขึ้น จึงมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แท้จริงที่พื้นที่เหล่านี้เป็นตัวแทน สิ่งนี้สามารถนำไปสู่การแบ่งพื้นที่ การเคลื่อนย้ายชุมชนท้องถิ่น และการพังทลายของแนวปฏิบัติและค่านิยมดั้งเดิม

จากมุมมองของเศรษฐกิจการเมือง การวิเคราะห์พลวัตของอำนาจในการพัฒนา "ของ" เป็นสิ่งสำคัญ บ่อยครั้ง การตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของพื้นที่เหล่านี้ดำเนินการโดยผู้มีบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองที่ทรงอำนาจ โดยไม่มีข้อมูลเพียงพอจากชุมชนที่อาศัยอยู่ ซึ่งอาจส่งผลให้ขาดการพิจารณาถึงความสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรมของ "ของ" ซึ่งนำไปสู่การทำให้เป็นเนื้อเดียวกัน และสูญเสียความหลากหลาย เพื่อจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องนำแนวทางที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมมากขึ้นมาใช้ในการพัฒนา "ของ" สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับชุมชนท้องถิ่น รักษาความเป็นอิสระและหน่วยงานในการกำหนดอนาคตของพื้นที่ของพวกเขา นอกจากนี้ควรมีมาตรการในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของ "ของ" จากแรงกดดันจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ถูกควบคุม

แนวคิดของ "ของ" ในฐานะพื้นที่สำหรับอัตลักษณ์ส่วนบุคคลนั้นมีความเชื่อมโยงอย่างซับซ้อนกับพลวัตของการพัฒนาเศรษฐกิจในวงกว้าง ด้วยการเข้าใจการพัฒนา "ของ" ผ่านเลนส์เศรษฐกิจการเมืองเชิงวิพากษ์ สามารถทำงานเพื่อสร้างพื้นที่ที่ยั่งยืนและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งจะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เหล่านี้

เศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมศาสตร์แขนงวิชาต่างๆ ของสังคมศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างคนในเชิงเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม กระบวนการยุติธรรม การศึกษา การแพทย์ ศิลปกรรม ศาสนา หรือปริวิตถลใดๆ ก็ตามสังคมศาสตร์แขนงต่างๆ เหล่านี้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นเน้นเรื่องความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเป็นพิเศษ

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการแบ่งปันสินค้ารายได้ บริการ ดังนั้นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเราอาจเรียกได้รวมรวมกันว่าความสัมพันธ์ทางการผลิต เศรษฐศาสตร์การเมืองคือศาสตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการผลิต

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมองจากทัศนะของลัทธิมาร์กซ์ เลนิน แล้วความสัมพันธ์ทางการผลิตนั้นเราต้องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมทั้งหมดและมีลักษณะสังคมอย่างชัดเจน ดังนั้นเราจะต้องกล่าวให้แน่นอนลงไปว่าเนื้อหาของเศรษฐศาสตร์การเมือง ไม่ใช่การเมือง ไม่ใช่การผลิต ในความหมายทางด้านเทคนิคหรือเทคโนโลยีเลนินกล่าวว่า

เศรษฐศาสตร์การเมืองไม่เกี่ยวกับเรื่องการผลิตสิ่งที่เราสนใจ คือความสัมพันธ์ทางสังคมของคนที่อยู่ในการผลิตนั้นคือ โครงสร้างทางสังคม การผลิตเศรษฐศาสตร์การเมืองไม่ต้องการวิเคราะห์เรื่องการผลิตมูลค่าทางวัตถุ นั้นเป็นเรื่องของวิชาการเทคโนโลยีแต่เราต้องการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ทางการผลิต ซึ่งมีลักษณะสังคมและมีลักษณะพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางของเศรษฐศาสตร์การเมืองคือความสัมพันธ์ของชนชั้น และกลุ่มคนในสังคมซึ่งผูกพันกับผลประโยชน์ทางวัตถุขั้นพื้นฐานที่ขัดแย้งกัน

เศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้น เศรษฐศาสตร์การเมืองของไทยคือศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้นภายใต้เงื่อนไขเฉพาะของระบบเศรษฐกิจสังคมไทยที่มีลักษณะกึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินาผสมกับพัฒนาวิธีการผลิตแบบทุนนิยม ในระยะเริ่มต้นที่กำลังขยายตัว

ในปัจจุบันนี้เศรษฐศาสตร์การเมืองกำลังมีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับเพราะเศรษฐศาสตร์การเมืองได้ถือว่าภารกิจที่ยิ่งใหญ่ของวิชาการคือ ต้องโจมตีเข้าไปสู่กระแสธารแห่งการ

ต่อสู้ของวงการต่างๆ ที่กำลังเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชประชาธิปไตย และความเป็นธรรมในสังคม เศรษฐศาสตร์การเมืองจะต้องไม่เหินห่างจากชีวิตและสังคมของคนส่วนใหญ่

๒.๒.๑ พื้นฐานและแนวคิดในเศรษฐศาสตร์การเมือง

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของเศรษฐศาสตร์การเมือง ในช่วง ๑๐๐ ปีที่ผ่านมาวงการวิชาการ เศรษฐศาสตร์การเมืองได้มีการวิเคราะห์กันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความขัดแย้งในการแบ่งทรัพยากร ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเผยให้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันทางชนชั้นและความขัดแย้งทาง ชนชั้นที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยม การวิเคราะห์นี้ส่วนใหญ่เป็นผลงานของนักวิชาการแนวมาร์กซิสต์ อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ทางมาร์กซิสต์ที่ผ่านมามักจำกัดอยู่เพียงแค่มิติทางเศรษฐกิจ ไม่ได้ขยายไป ถึงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนนี้, ชาวมาร์กซิสต์กลุ่มหนึ่งจึงหันมาให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น, เป็นการยกระดับการอภิปรายเข้าสู่มิติ "Green Politics" หรือ "อีโคโล จีมาร์กซิสต์" แต่ยังคงยึดติดกับปรัชญาพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์ที่ยึดมั่นในประโยชน์ของมนุษย์เป็น ศูนย์กลาง

ด้านนิเวศวิทยาการเมืองนักวิชาการจากหลากหลายสาขาได้พัฒนาแนวคิดทฤษฎีใหม่ โดย เริ่มต้นจากผลงานของนักมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาที่พยายามมองปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร จน กลายเป็นความขัดแย้งทางนิเวศการเมืองในละตินอเมริกา วัตถุประสงค์หลักของนิเวศวิทยาการเมือง คือการวิเคราะห์ความขัดแย้งทางนิเวศอีโคโลจี ซึ่งเกิดจากการครอบครอง การแบ่งใช้ และการจัดสรร ทรัพยากรธรรมชาติ ความขัดแย้งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น ความไม่เท่าเทียมในการถือครองที่ดิน

นอกจากนี้นิเวศวิทยาการเมืองยังให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมหรือ "การเคลื่อนไหวสีเขียว" ซึ่งกำลังเกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวเหล่านี้มีความหมายหลาย แง่มุม ในขณะที่เดียวกันก็มีการอธิบายเรื่องการพัฒนาแบบยั่งยืนมากขึ้น^{๒๑}

ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการเมืองการพัฒนาของเศรษฐศาสตร์การเมืองและ ความแตกต่างระหว่างเศรษฐศาสตร์การเมืองกับเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก โดยมีพื้นฐานในความคิด ของอดัม สมิธ เป็นศาสตร์ของรัฐบุรุษที่เน้นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและรัฐ รวมถึงการ วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น พลังตลาด อำนาจรัฐ และสถาบันทางสังคม จากนั้นเน้นถึงความแตกต่างของเศรษฐศาสตร์การเมืองจากเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ที่เน้นการ วิเคราะห์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะ โดยตัดสินใจกระทำใด ๆ ทางเศรษฐกิจจะถูกกำหนดมาจากความ เชื่อ อุดมการณ์ และผลประโยชน์ของบุคคลในเรื่องนั้น ๆ ทำให้การวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจมีภาพ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เศรษฐศาสตร์การเมืองยังมองเห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมประชาชน โดยทำให้มองเห็นระบบเศรษฐกิจ -

^{๒๑} ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (๒๕๕๗). เศรษฐศาสตร์การเมือง และทฤษฎีสังคมวิพากษ์ = Political Economy and Critical Social Theory พิมพ์ลักษณ์ ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๑๕๐-๑๕๑, ๓๔๘-๓๔๙

การเมือง-สังคมในมุมมองรวมในช่วงทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เป็นต้นมา เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศกลับมีความสำคัญมากขึ้น และในยุค ๑๙๘๐s ก็เกิดการพัฒนาเศรษฐศาสตร์การเมืองใหม่ที่เน้นการตัดสินใจทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อสันติสุขและความเจริญทางเศรษฐกิจของประชาชน

สรุปได้ว่า เศรษฐศาสตร์การเมืองมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์และเข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจในมุมมองที่รวมถึงปัจจัยทางการเมืองและสังคม และมีผลส่งเสริมการพัฒนานโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ^{๒๒}

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ทฤษฎีสรรสร้างนิยมมีบทบาทสำคัญในการอธิบายเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศโดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม . ทฤษฎีสรรสร้างนิยมชี้ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของการอธิบายบริบทในเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งสามารถช่วยในการเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ

ดังนั้น ทฤษฎีสรรสร้างนิยมมีบทบาทสำคัญในการช่วยในการอธิบายและเข้าใจเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศโดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งช่วยในการเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ ทั้งนี้ การเชื่อมโยงดังกล่าวมีความสำคัญในการเข้าใจและอธิบายการเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจการเมืองโลก^{๒๓}

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองทางสังคมวิพากษ์ นิเวศสังคมนิยม-โฉมหน้าสีเขียวของ มาร์กซ นักทฤษฎีคนสำคัญของนิเวศสังคมนิยมที่ยึดมั่นในมาร์กซและลัทธิมาร์กซอย่างแน่วแน่ คือ John Bellamy Foster ซึ่งเขาเชื่อว่าความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในแก่นแท้ของ มาร์กซ และเราควรที่จะค้นพบและพัฒนามันอย่างต่อเนื่อง ผลงานหลักของเขาที่เน้นย้ำความคิดนี้ได้แก่

"Max's Ecology - Materialism and Nature"

"The Ecological Revolution"

"Ecology against Capitalism"

"The Vulnerable Planet"

ในยุคก่อนทุนนิยมมนุษย์และธรรมชาติอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล โดยทั้งสองสามารถแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ กันได้ซึ่งมาร์กซเรียกว่า "การเผาผลาญ" (Metabolism) แต่เมื่อระบบการผลิตทุนนิยมเกิดขึ้น การเผาผลาญนี้ก็หยุดชะงัก มนุษย์ถูกแยกออกจากธรรมชาติ และแรงงานกลายเป็นเพียง

^{๒๒} ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, วรวิทย์ เจริญเลิศ, อรอนงค์ นิธิภาคย์. (๒๕๖๕). เศรษฐศาสตร์การเมืองคืออะไร? วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๖๕) ๓๓-๕๔

^{๒๓} กัมมพร รักสอน. (๒๕๖๓). การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสรรสร้างนิยม. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๓ ๒๗-๓๖

สิ่งที่ถูกใช้เพื่อรื้อถอนธรรมชาติ (Foster อธิบายสภาพนี้ว่า "การแยกการเผาผลาญ" (Metabolic Rift))

Foster เชื่อว่า ๔ กฎของนิเวศวิทยาที่สำคัญ (ตามทฤษฎีของ B. Commoner) ถูกระบบทุนนิยมทำลายอย่างสิ้นเชิง:

๑. ความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งอยู่บนพื้นฐานของ "มูลค่าตลาด"
๒. มลภาวะ/ของเสีย ไม่สำคัญว่าจะอยู่ที่ไหน หรือไปที่ไหน ตราบใดที่การสะสมทุนยังคงดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

๓. ตลาดรู้ดีกว่าธรรมชาติว่า เราต้องการอะไร

๔. ธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตฟรีสำหรับระบบทุนนิยม

การทำลายกฎนิเวศวิทยาด้วยกฎทุนนิยมทั้ง ๔ ข้อนี้ เป็นรากฐานสำคัญของการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่ภาวะวิกฤตนิเวศ ซึ่งมนุษย์และธรรมชาติจะต้องพังทลายลงพร้อมกัน เพื่อแก้ไขวิกฤตนี้ Foster เชื่อว่าต้องใช้แนวทางนิเวศสังคมนิยมเท่านั้น โดยยึดหลักการของ Green Marx ได้แก่

๑. การแก้ไขปัญหาคือต้องผสมผสานระหว่างแนวคิดวัตถุนิยมทางธรรมชาติและวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์สังคม

๒. ต้องแก้ไขตามกฎนิเวศวิทยา ๔ ข้อที่ถูกระบบทุนนิยมทำลาย

๓. ต้องเปลี่ยนระบบไปสู่ "นิเวศสังคมนิยม"

Foster ย้ำว่าความคิดของกลุ่มสีเขียวที่เชื่อว่าความทันสมัยและอุตสาหกรรมนิยมเป็นต้นเหตุของการทำลายธรรมชาตินั้นผิด ทุนนิยมคือระบบที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางนิเวศ และจำเป็นต้องมีการปฏิวัติ^{๒๔}

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองในระดับต่าง ๆ การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ทฤษฎีสรรสร้างนิยมมีบทบาทสำคัญในการอธิบายเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม . ทฤษฎีสรรสร้างนิยมชี้ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของการอธิบายบริบทในเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งสามารถช่วยในการเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ

ดังนั้น ทฤษฎีสรรสร้างนิยมมีบทบาทสำคัญในการช่วยในการอธิบายและเข้าใจเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศโดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งช่วยในการเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมของรัฐในด้าน

^{๒๔} ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (๒๕๕๖). เศรษฐศาสตร์การเมือง นิเวศวิทยาการเมืองและนิเวศสังคมนิยม. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ ๒๐๑๗-๒๐๑๘

เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ ทั้งนี้ การเชื่อมโยงดังกล่าวมีความสำคัญในการเข้าใจและอธิบายการเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจการเมืองโลก^{๒๕}

๒.๒.๒ การวิเคราะห์และการสังเกตผลกระทบทางสังคมจากเศรษฐกิจการเมือง

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจากเศรษฐกิจการเมือง เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความสำคัญในการเข้าใจว่า การตกขอบหมายถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อระบบหรือสถาบันใดๆ มีการเจรจาหรือเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์ ในกรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน การจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่นั้น บางกลุ่มอาจต้องยอมรับแนวทางการจัดการทรัพยากรเพื่อป้องกันการสูญเสียที่ดินและป่าของตนเอง . การขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรและการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนี้ให้กลายเป็น "คนตกขอบ" หลังจากเข้าสู่กระบวนการเป็นชายขอบ นอกจากนี้, การจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยงดั้งเดิมมองธรรมชาติแบบไม่ต้องการถือครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว และมีการยืมใช้จากแม่พระธรณี และเมื่อการผลิตเสร็จสิ้นก็ต้องคืนสู่เจ้าของเดิม . การเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนในกะเหรี่ยงสะท้อนถึงวิถีการจัดการทรัพยากรที่ไม่มีแนวโน้มการครอบครองที่ดิน

ดังนั้น, เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นเรื่องที่ศึกษาค้นหาความรู้เพื่อเข้าใจผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในสังคมและระบบที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น^{๒๖}

การสังเกตผลกระทบทางสังคมจากเศรษฐกิจการเมือง "เศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องวิทยาการระบาดกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม" มีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองเกี่ยวกับวิทยาการระบาดและความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างละเอียด โดยเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างโรคระบาดกับความเป็นธรรมทางสังคม และการสะท้อนปฏิกริยาทางการเมืองและเศรษฐกิจที่สาธารณชนมีต่อมาตรการด้านการสาธารณสุข การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจของโรคระบาด และเห็นภาพรวมของความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรค โดยการวิเคราะห์นี้ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายการคลังสาธารณะและการออกแบบนโยบายที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดจากโรคระบาด ดังนั้น การ

^{๒๕} กัษมพร รักสอน. (๒๕๖๓). การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสรรสร้างนิยม. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๓ ๒๗-๓๖

^{๒๖} ภัทรมน สุวพันธุ์, สุธิ ประศาสน์เศรษฐ. (๒๕๖๓). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บุรพา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓) ๔๘-๗๘

วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาการระบาดและความเหลื่อมล้ำทางสังคม^{๒๗}

การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมด้วยรัฐสวัสดิการ

การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมด้วยรัฐสวัสดิการ วิวาทะระหว่างระบบสวัสดิการถ้วนหน้าและระบบพิสูจน์ความจนเพื่อรับสวัสดิการ การลดความเหลื่อมล้ำผ่านการสร้างความเป็นธรรมด้วยรัฐสวัสดิการมีผลต่อชุมชนและสังคมอย่างมากทั้งในด้านสังคม สุขภาพ การศึกษา และเศรษฐกิจ ดังนี้

สังคม การมีระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและเท่าเทียมมากขึ้น โดยช่วยลดความเคลื่อนไหวระหว่างชั้นสังคม และสร้างความเชื่อมั่นในระบบสังคมที่เป็นธรรมและยุติธรรม

สุขภาพ การมีสวัสดิการที่เข้มแข็งช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น โดยมีการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ และลดความเสี่ยงต่อโรคภัยที่สามารถป้องกันได้

การศึกษา การมีระบบสวัสดิการที่สามารถสนับสนุนการศึกษาที่มีคุณภาพช่วยเพิ่มโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเอง ซึ่งส่งผลให้มีแรงงานที่มีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญมากขึ้น

เศรษฐกิจ การมีระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยการกระจายรายได้ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อย

ดังนั้น การลดความเหลื่อมล้ำผ่านการสร้างความเป็นธรรมด้วยรัฐสวัสดิการมีผลต่อชุมชนและสังคมอย่างมากในด้านสังคม สุขภาพ การศึกษา และเศรษฐกิจ โดยช่วยสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยุติธรรม ส่งเสริมสุขภาพที่ดี สนับสนุนการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในชุมชน และสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๘}

๒.๒.๓ การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองในมุมมองทางศาสนา

การประยุกต์ใช้เศรษฐศาสตร์การเมืองในมุมมองทางศาสนา การเข้าใจแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองและเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธมีความสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ เนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างครอบคลุม ดังนี้:

ความสมดุลทางเศรษฐกิจ: การเข้าใจเศรษฐศาสตร์การเมืองและเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธช่วยให้เราเข้าใจถึงกระบวนการเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคม และช่วยสร้างนโยบายที่สามารถสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน .

^{๒๗} สุริยะ หาญพิชัย. (๒๕๖๓). เศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องวิทยาการระบาดกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม. Journal of Modern Learning Development, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๖๓ ๒๓๐-๒๔๔

^{๒๘} ชัยธรรมย์ ธรรมบุษดี. (๒๐๒๐). การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมด้วยรัฐสวัสดิการ: วิวาทะระหว่างระบบสวัสดิการถ้วนหน้าและระบบพิสูจน์ความจนเพื่อรับสวัสดิการ ผ่านมุมมองทางปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์. Social Justice and Inequality Journal ๑ (๑) (January-April ๒๐๒๐) ๕๖-๖๕

ความสมดุลทางจิตใจ: การเข้าใจแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธช่วยให้เราเห็นภาพรวมของสังคมและการเมืองอย่างมีสมดุล และสอดคล้องกับคุณค่าทางจริยธรรมและสังคม ทำให้เราสามารถพัฒนานโยบายที่สร้างสันติภาพและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ .

ดังนั้น การร่วมมือกันระหว่างเศรษฐศาสตร์การเมืองและเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธสามารถช่วยสร้างความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจของสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน^{๒๙}

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองในมุมมองทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองผ่านภาพถ่ายดาวเทียมของแสงไฟยามค่ำคืนในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ทางภาษา

ในวิทยานิพนธ์ของนายศิวัช พุพันธ์พานิช เขายังได้สรุปและเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไฟและดัชนีขอบเขตอำนาจของชนเผ่า และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เขาเสนอว่าคุณภาพของสถาบันมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เขาเชื่อว่าการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์และคุณภาพของสถาบันเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่อไป

นอกจากนี้เขายังได้วิเคราะห์ผลของปัจจัยทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยการศึกษาการปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเดียวกันและการศึกษาพัฒนาการทางเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มในขอบเขตจังหวัดเดียวกัน เขาเสนอว่าหากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเดียวกันมีความแตกต่างกัน นั้นหมายความว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมมีผลต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจเช่นกัน^{๓๐}

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย: ปัญหาเชิงโครงสร้าง

การวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้างในวัฒนธรรมการเมืองของไทย วัฒนธรรมทางการเมืองมีผลต่อการเข้าใจปัญหาการเมืองของไทยอย่างสำคัญ เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองสัมพันธ์อย่างยิ่งกับโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่ไม่เท่าเทียมกัน . การเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างชัดเจน เช่น ความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจ การทุจริตของผู้ครอบครองอำนาจ และความขาดสิทธิเสรีภาพของประชาชน การศึกษาและเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยจะช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาการเมืองอย่างลึกซึ้งและเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบการเมืองในทิศทางที่ดีขึ้นในระยะยาว . ดังนั้น การเข้าใจและศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจและการวิเคราะห์ปัญหาการเมืองในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องและเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบการเมืองในอนาคต

^{๒๙} วรภัทร แปนประดิษฐ์ และ สุรินทร์ ทองทศ. (๒๕๖๖). จากเศรษฐศาสตร์การเมือง ถึงเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ. Journal of Modern Learning Development, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๙ ประจำเดือนกันยายน ๒๕๖๖ ๓๘๒-๓๙๗

^{๓๐} พุพันธ์พานิช, ศิวัช, "การปกครอง วัฒนธรรม และพัฒนาการทางเศรษฐกิจ: บทวิเคราะห์จากภาพถ่ายดาวเทียมของแสงไฟยามค่ำคืนเหนือพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ทางภาษา" (๒๐๒๐). Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). ๔๐๘๖.

ดังนั้น การศึกษาและเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจและการวิเคราะห์ปัญหาการเมืองในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องและเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบการเมืองในอนาคต^{๓๑}

๒.๒.๔ การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองของไทย

การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองของไทยในปัจจุบัน การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตในหลายด้านดังนี้

การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจ ในอดีต ภายใต้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากการเลี้ยงสัตว์ การเกษตร ไปสู่การอุตสาหกรรมและบริการ และในปัจจุบันมีการพัฒนาเศรษฐกิจด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงในนโยบายสาธารณะ ในปัจจุบันมีการพัฒนานโยบายสาธารณะเชิงบูรณาการที่เน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและยังสนับสนุนให้มีความยั่งยืนและความสุขทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การเปลี่ยนแปลงในการเมือง การเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินนโยบายและการบริหารรัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงในการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองในปัจจุบันมีการนำเสนอออกเป็นหลายมิติ และมีการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมืองที่ครอบคลุมทั้งมิติการวิเคราะห์แบบองค์รวม มิติในเชิงประวัติศาสตร์ มิติในเชิงความขัดแย้ง และมิติด้านการวิพากษ์

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐศาสตร์การเมืองของไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตในด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ นโยบายสาธารณะ การเมือง และการวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองอย่างชัดเจน^{๓๒}

เศรษฐศาสตร์การเมือง กับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์สู่การกลายเป็นเกษตรกรผู้ประกอบการ

การสำรวจแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์และผลกระทบต่อการกลายเป็นเกษตรกรผู้ประกอบการในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชุมชนที่เคยเป็นชาวไร่ชาวนา ทำให้มีการเปลี่ยนชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur) ในหลายระดับ โดยมีการเกิดขึ้นของผู้ผลิตทางการเกษตรที่เรียกว่า "เกษตรกรผู้ประกอบการ" ซึ่งมีศักยภาพทางการผลิตทางเศรษฐกิจที่สามารถก่อให้เกิดผลกำไรได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพบว่ากลุ่มที่ทำงานนอกภาคเกษตรมีปัญหาระดับการทำงานที่มีความกดดันสูง และมีความเบื่อหน่ายในการทำงานประจำ จึงตัดสินใจเข้าสู่อาชีพเกษตรกรเนื่องจากเห็นถึงความเป็นไปได้ใน

^{๓๑} รุ่งภา ยรรยงเกษมสุข, สุธี ประศาสน์เศรษฐ. (). วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย: ปัญหาเชิงโครงสร้าง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ ๖๙-๘๙

^{๓๒} นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, อีรพงศ์ ไชยมังคละ. (๒๐๒๑). วิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองของไทย. Journal of Administrative and Management Innovation. Vol.๙ No.๑ January - April ๒๐๒๑ ๑-๑๐

การสร้างรายได้จากอาชีพเกษตร ซึ่งสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงได้ .การวิจัยนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกต เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ได้อย่างครอบคลุม และพบว่าเกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาและความเสี่ยงหลายด้านในระบบเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนและมีการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมการบริโภค นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนถึงความสำคัญของการเข้าถึงองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำเกษตร โดยเกษตรกรผู้ประกอบการสะท้อนว่าการทำเกษตรต้องมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และการเข้าถึงตลาดอื่น ๆ เพื่อสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการของตน^{๓๓}

เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน

การสำรวจทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินและผลกระทบต่อเศรษฐศาสตร์การเมือง ทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินมีความสัมพันธ์กับชนชั้น รัฐ และทุนอย่างสำคัญในการเข้าใจโครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคม โดยทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ชนชั้นนายทุนสะสมมูลค่าส่วนเกินจากแรงงานและการผลิตของชนชั้นแรงงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการแบ่งปันรายได้และทรัพย์สินในสังคม ชนชั้นนายทุนเป็นผู้สะสมมูลค่าส่วนเกินจากแรงงานและการผลิตของชนชั้นแรงงาน ซึ่งทำให้มีการกระจายรายได้และทรัพย์สินที่ไม่เท่าเทียมในสังคม และสร้างความไม่ยุติธรรมในการแบ่งปันทรัพย์สินและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น รัฐมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและกำกับทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินในสังคม โดยการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและกฎหมายที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและยุติธรรมในการแบ่งปันรายได้และทรัพย์สิน และสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อทุกชนชั้นในสังคม

ทุนเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน เนื่องจากมีบทบาทในการสร้างรายได้และทรัพย์สินจากการใช้แรงงานและการผลิต ซึ่งทุนมีอิทธิพลในการกำหนดเงื่อนไขการทำงานและการแบ่งปันรายได้ในสังคม ดังนั้น ทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินมีความสัมพันธ์กับชนชั้น รัฐ และทุนโดยทุกภาคส่วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมและยุติธรรมในการแบ่งปันรายได้และทรัพย์สินในสังคม^{๓๔}

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เราเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของระบบการเมืองและเศรษฐกิจในสังคม การศึกษาด้านนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เราเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินการของรัฐบาล แต่ยังช่วยให้เราเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเศรษฐกิจและการมีอิทธิพลทางการเมือง และแนวคิดในเศรษฐศาสตร์การเมือง ทั้งทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของระบบการเมืองและเศรษฐกิจ และเราจะมองเห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างเศรษฐกิจและการเมืองว่ามีผลต่อกันอย่างไรในสังคม ทั้งนี้ เรายังจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ

^{๓๓} นุชนารถ สมควร, รักชนก ขำนาญมาก, วณิชชา ณรงค์ชัย. (๒๕๖๔). เศรษฐศาสตร์การเมือง กับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์สู่การกลายเป็นเกษตรกรผู้ประกอบการ. วารสารศิลปศาสตร์, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๔) ๒๑๖-๒๔๗

^{๓๔} กัญจน์ โฉมยงค์. (๒๕๖๕). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน. วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕) ๑๖๓-๑๗๕

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองในมุมมองต่าง ๆ เช่น การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองทางสังคมวิทยา ซึ่งทั้งสองนี้เป็นสาขาที่มีความสำคัญในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจากเศรษฐกิจการเมืองอย่างลึกซึ้ง

ดังนั้น การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าใจและการประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบันและในอนาคต พื้นฐานและแนวคิดในเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่มีความหลากหลายและซับซ้อน ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการศึกษาและการวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลและสังคมในระดับต่าง ๆ นอกการวิเคราะห์และการสังเกตผลกระทบทางสังคมจากเศรษฐกิจการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากช่วยให้เราเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมจากนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคมได้แบบลึกซึ้ง

๒.๓ รัฐของลัทธิมาร์กซ์

"ของ" ความเป็นตัวตนในกระแสการพัฒนาในปัจจุบันมองจากรัฐของลัทธิมาร์กซ์ แนวคิดเรื่อง "ของ" ในฐานะพื้นที่สำหรับอัตลักษณ์ส่วนบุคคลในบริบทของแนวโน้มการพัฒนาเมื่อมองจากรัฐของลัทธิมาร์กซ์ทำให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างการแสดงออกของแต่ละบุคคลและความก้าวหน้าโดยรวม ในอุดมการณ์ของลัทธิมาร์กซิสต์ รัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างทางสังคมและชี้แนะการพัฒนาสู่สังคมไร้ชนชั้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดของ "ของ" ทำนายแนวทางแบบรวมศูนย์โดยเน้นถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและความเป็นอิสระ จากมุมมองของลัทธิมาร์กซิสต์ รัฐควรมุ่งมั่นที่จะสร้างเงื่อนไขที่ช่วยให้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลมีความเจริญรุ่งเรืองภายใต้กรอบความก้าวหน้าร่วมกัน สิ่งนี้ต้องการความสมดุลที่ละเอียดอ่อนระหว่างการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางสังคมและการเคารพความหลากหลายของประสบการณ์ส่วนตัว "ของ" ทำหน้าที่เป็นเครื่องเตือนใจว่าการพัฒนาไม่ควรต้องแลกมาด้วยสิทธิเสรีและการแสดงออกของแต่ละบุคคล

การจัดลำดับความสำคัญของอัตลักษณ์ส่วนบุคคลภายในกระบวนการพัฒนาอาจนำไปสู่การแตกเป็นเสี่ยงและขัดขวางความก้าวหน้าโดยรวม อย่างไรก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักว่าสังคมที่มีความเท่าเทียมอย่างแท้จริงจะต้องให้คุณค่าและปกป้องอัตลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของสมาชิก ด้วยการรวมเอาแนวคิดเรื่อง "ของ" เข้ากับนโยบายของรัฐของลัทธิมาร์กซิสต์ จึงเป็นไปได้ที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งให้อำนาจแก่บุคคลในขณะเดียวกันก็พัฒนาไปด้วย

การบูรณาการ "ของ" เข้ากับกรอบการปกครองของรัฐแบบมาร์กซิสต์เป็นโอกาสอันมีค่าในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและการพัฒนาส่วนรวมอีกครั้ง ด้วยการเปิดรับประสบการณ์และมุมมองที่หลากหลายของมนุษย์ รัฐสามารถส่งเสริมสังคมที่ยุติธรรมและความสามัคคีมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคน

๒.๓.๑ รัฐในฐานะกลไกครอบงำทางชนชั้น (การแบ่งงานกันทำทางสังคมและการกำเนิดของรัฐ)

ในสังคมบุพการีที่ไม่มีการแบ่งชนชั้น, สมาชิกทุกคนในเผ่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานอย่างเท่าเทียมกัน เพราะทุกคนมีมือ มีเท้า ไม่แตกต่างกัน ทุกคนจึงควรมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับชะตากรรมของชุมชนผ่านการบริหารงานร่วมกันโดยตรง ไม่ผ่านระบบผู้แทน หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในเผ่า สมาชิกทุกคนจะร่วมกันหาทางแก้ไข พร้อมกับตัดสินใจว่าจะดำเนินความสัมพันธ์กับเผ่าอื่นอย่างไร

จากตัวอย่างนี้ สังคมบุพการีดูเหมือนจะใกล้เคียงกับระบบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลายคนปรารถนาให้สังคมปัจจุบันเป็นไปในทางนั้น อย่างไรก็ตาม สังคมบุพการีไม่ได้เป็นสังคมในอุดมคติอย่างที่หลายคนฝันถึง เนื่องจากเป็นสังคมที่มีความยากจนและขาดแคลนทรัพยากร การกลับไปใช้ชีวิตในสังคมดังกล่าวอาจเป็นเรื่องยากสำหรับหลายคน เพราะชีวิตในสังคมบุพการีต้องดิ้นรนกับธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง แม้ว่ากฎหมาย ศีลธรรม จรรยาบรรณ ประเพณี และกฎระเบียบต่างๆ จะถูกสร้างขึ้นและใช้ด้วยความตกลงร่วมกันของสมาชิกในชุมชน แต่การปฏิบัติอาจเป็นไปได้ด้วยความไม่รู้ ความกลัว หรือความเชื่อมั่นในอำนาจที่ศักดิ์สิทธิ์

ดังนั้น เราอาจสรุปได้ว่าสังคมบุพการีเป็นสังคมที่มีการปกครองแบบรวมหมู่ โดยที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิและเสียงเท่าเทียมกัน แต่วิธีการปกครองนั้นจำกัดอยู่ในความรู้และความเป็นไปได้ของสังคมในขณะนั้น

ในที่นี้มี ๓ คำที่ต้องการแยกความหมายอย่างชัดเจน ได้แก่ “สังคม”, “องค์กรรวมหมู่ของมนุษย์”, และ “รัฐ” ซึ่งบ่อยครั้งที่เราเข้าใจผิดคิดว่าทั้งสามคำนี้มีความหมายเหมือนกัน แต่จริงๆ แล้วพวกมันมีความเชื่อมโยงกันในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ความจริงคือ มนุษยชาติสามารถอยู่รอดในสังคมได้หลายพันปีโดยไม่ต้องมีรัฐ

จากบทก่อนหน้านี้ เราได้พูดถึงว่ารัฐเกิดขึ้นได้อย่างไร และในที่นี้เราจะขยายความต่อ รัฐจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อหน้าที่การปกครองซึ่งเดิมอยู่ในมือของทุกคนในสังคมตกไปอยู่ในมือของกลุ่มคนที่มีอภิสิทธิ์ กลุ่มนี้แยกตัวออกจากสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม กลุ่มอภิสิทธิ์นี้ประกอบด้วย:

๑. กองทหารที่ต่างจากกำลังติดอาวุธของประชาชน
๒. ผู้พิพากษาที่ยึดอำนาจในการตัดสินคดีต่างๆ มาจากหมู่ประชาชน
๓. ผู้ปกครองที่สืบทอดตำแหน่งทางสายโลหิตไม่ได้มาจากการเลือกตั้งแต่จะอยู่ในตำแหน่งไปตลอดชีวิตโดยประชาชนไม่สามารถถอดถอนได้
๔. ผู้ผลิตอุดมการณ์ เช่น พระ, เสมียน, ครู, นักปราชญ์, นักเขียน, และมุขนทรีที่แยกตัวออกมาจากมวลชน

รัฐจึงเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสองด้าน ด้านแรกคือสังคมสามารถสร้างและมีผลผลิตส่วนเกินแบบถาวรจนสามารถให้ความมั่นคงแก่คนบางกลุ่มได้ว่าพวกเขาจะมีอาหารและชีวิตอยู่รอดโดยไม่ต้องทำงาน นี่ทำให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน การสะสมความรู้ และบริหารจัดการโดยเฉพาะ ด้านที่สองคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองที่กีดกันสมาชิกอื่นๆ ของสังคมออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งในอดีตเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม

๒.๓.๒ รัฐในฐานะเครื่องมือรับใช้ชนชั้นทางปกครอง

การปกครองเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเห็นและใช้โอกาสในการควบคุมและแยกแยะอำนาจและทรัพยากรของสังคมเพื่อประโยชน์ของพวกเขาเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการเกิดความแตกต่างในบทบาทและอำนาจระหว่างกลุ่มผู้คน การเกิดรัฐมักเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลบางกลุ่มได้ควบคุมและใช้อำนาจต่างๆ เพื่อควบคุมสังคม และจัดการส่วนเกินของการผลิตและทรัพยากรของสังคม และก่อกำเนิดกองกำลังติดอาวุธเพื่อควบคุมและปกป้องการควบคุมนี้ในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ที่อาจมีความสามารถในการแข่งขันเสมอกันในการควบคุมและใช้อำนาจในสังคม

ด้วยเหตุนี้ เองเงิลส์ (Engels) จึงให้คำจำกัดความของรัฐไว้อย่างเหมาะสมที่สุดว่า “รัฐคือกลุ่มคนที่ถืออาวุธ” นั่นเอง จึงอยู่ที่ว่ารัฐได้ทำหน้าที่อื่นๆ อีกนอกเหนือไปจากการติดอาวุธให้กับชนชั้นปกครองและปลดอาวุธจากเหล่าบรรดาผู้ผลิตที่อยู่ภายใต้ปกครอง แต่หน้าที่อื่นๆ ทุกอย่างของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน้าที่อะไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์การให้ถึงที่สุดแล้วต่างก็มุ่งไปที่เป้าหมายเดียวกัน คือการควบคุมคนส่วนใหญ่เอาไว้ เพื่อธำรงรักษาสถาปัตยกรรมของชนกลุ่มน้อยหรือผู้ปกครองอย่างเหนียวแน่น และถึงแม้ว่าเราบรรดานักรัฐศาสตร์ที่ร่ำเรียนมาจากตำราของพวกกระฎุมพีเสรีนิยมจะป่าวร้องคำนิยามของ “รัฐว่าเกิดพันธะสัญญาหรือข้อตกลงร่วมกัน” (สัญญาประชาคม-ผู้แปล) ของหม่อมวลสมาชิกในสังคมที่สมัครใจมาทำสัญญาร่วมกัน แต่เราก็ไม่เคยพบเห็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ช่วงใดเลยที่รัฐได้ทำหน้าที่ดังกล่าวในทางตรงกันข้ามเรากลับพบเห็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า รัฐ เป็นผลพวงของการใช้ความรุนแรง และใช้กำลังที่คนส่วนน้อยกระทำเพื่อควบคุมคนส่วนใหญ่

การเกิดขึ้นของรัฐทำให้ชนชั้นปกครองครอบครองส่วนเกินของสังคม การครอบครองส่วนเกินนี้ทำให้ชนชั้นปกครองสามารถจัดสรรปันส่วนส่วนเกินในการเลี้ยงดูบรรดาคนกลุ่มต่างๆ ที่ทำงานอยู่ใน “กลไกของรัฐ” ในส่วนต่างๆ ดังนั้นจึงเป็นสูตรสำเร็จที่ว่า ยิ่งรัฐสามารถดึงเอาผลผลิตส่วนเกินของสังคมมาได้มากเท่าไร รัฐก็สามารถที่จะเอาผลผลิตนั้นมาแจกจ่ายเลี้ยงดูบรรดาทหาร ข้าราชการและผู้ผลิตอุดมการณ์ (เช่น พระ ครู นักปราชญ์-ผู้แปล) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นได้มากเท่านั้น และแน่นอนว่ายิ่งลักษณะมีแขนขาของกลุ่มคนต่างๆ ที่ทำงานอยู่ในกลไกของตนมากขึ้นเท่าไร ก็จะมีคามเข้มแข็งมากขึ้นเท่านั้น

รัฐมีพัฒนาการเวลาที่ผ่านมา และรัฐในแต่ละยุคสมัยก็มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ตัวอย่างของรัฐศักดินาในยุคกลางแสดงให้เห็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนและไม่ซับซ้อน กล่าวคือแต่เดิมนั้นขุนนางเจ้าที่ดินและคนจะทำหน้าที่เป็นแม่ทัพ เป็นผู้เก็บภาษี เป็นผู้มีอำนาจในออกเงินตราใหม่ๆ เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และเป็นผู้ควบคุมระบบเศรษฐกิจ แต่เมื่อสังคมศักดินามีการขยายตัวและมีการวิวัฒนาการขุนนางเจ้าที่ดินเพียงคนเดียว ไม่สามารถควบคุมดูแลอาณาบริเวณในการปกครองตนได้ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการแบ่งงานให้ลูกน้องในระดับรองๆ ลงไปตามลำดับขั้นไม่เรียงจากขุนนางเจ้าที่ดิน ดยุก และบารอน (อาจเปรียบเทียบกับลำดับศักดินาของไทย เช่น เจ้าพระยา เจ้าพระยาขุน หลวง พระ-ผู้แปล) ช่วยปกครองดูแลอาณาบริเวณปกครองของตนเนื่องจากขุนนางเจ้าที่ดินเพียงคนเดียวไม่สามารถทำการปกครองดูแลได้ทั่วถึงดังที่เคยเป็นมาในอดีต การปกครองของกษัตริย์และจักรพรรดิซึ่งต้องปกครองอาณาบริเวณที่ใหญ่โตมโหฬารกว่าก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันนี้

การแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบกันไปเป็นส่วนส่วนจึงเกิดขึ้น เช่น หัวหน้าคนรับใช้ นายพลรัฐมนตรี เลขาธิการของรัฐ เป็นต้น เมื่อเราศึกษาถึงความหมายของคำเหล่านี้ (ไม่ว่าจะพิจารณาคำใน ภาษาอังกฤษหรือภาษาไทยอย่างคำว่า “ข้าราชการ” ก็มีผลสรุปเดียวกัน-ผู้แปล) แล้วก็จะเห็นรากเงา ที่มาของคำเหล่านี้ว่ารัฐมนตรีก็คือธาตุหรือชิ้นส่วนของบรรดาเจ้านายหรือขุนนางมาก่อนนั่นเองซึ่งคน เหล่านี้ตกอยู่ในฐานะที่ต้อง “ขึ้นต่อ” ขนชั้นปกครองอย่างไม่กล้าหือ^{๓๕}

๒.๓.๓ สารสำคัญของทฤษฎีเรื่องรัฐของลัทธิมาร์กซ์

ก่อนที่จะเรากล่าวถึงรายละเอียดต่อไป ข้าพเจ้าขอทำความเข้าใจในจุดแรกนี้ก่อนว่า "รัฐ" (ที่การดำรงอยู่ของมันนั้นแฝงอยู่ในตัวกลไก) จะมีความหมายก็ต่อเมื่อได้ทำหน้าที่ของอำนาจรัฐ (state power) ดังนั้น การต่อสู้ทางการเมืองของชนชั้นต่างๆ จึงเกิดขึ้นรอบๆ "รัฐ" นี้เอง ในที่นี้ ข้าพเจ้าจะหมายถึง การเข้ายึดครอง (detention) เช่น การที่ชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง หรือกลุ่มพันธมิตร ระหว่างร้ายๆ ชนชั้นหรือระหว่างปีกต่างๆ ของแต่ละชนชั้น (class fractions) ได้เข้ายึดหรือดำรง รักษาอำนาจรัฐไว้ ความกระจ่างในข้อนี้ทำให้เราจำเป็นต้องแยกแยะระหว่าง "อำนาจรัฐ" (การดำรง รักษาหรือการยึดครองอำนาจรัฐ-หรือเป้าหมายของการต่อสู้ทางการเมืองของชนชั้น) นั้นว่ามีความ แตกต่างจาก "ตัวกลไกรัฐเอง"

แม้ว่าจะมีเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนอำนาจและการยึดครองอำนาจรัฐ แต่ทว่าตัวกลไกรัฐนี้เองจะเป็นสิ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอะไรเลย เหตุการณ์หลายต่อหลายครั้งในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเป็นข้อพิสูจน์คำกล่าวข้างต้นนี้ได้อย่างดี เช่น ในการปฏิวัติกระฎุมพีฝรั่งเศสในศตวรรษที่ ๑๙ (๑๘๓๐, ๑๘๔๘) หรือการปฏิวัติรัฐประหาร ๒ ธันวาคม, พฤษภาคม ๑๙๕๘ หรือการล่มสลายของรัฐ (การล่มสลายของอาณาจักรในปี ๑๘๗๐ และ สาธารณรัฐที่ ๓ ใน ๑๙๔๐) หรือการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของกรรมกรน้อย ๑๘๙๐ ถึง ๑๘๙๕ ในฝรั่งเศส) เป็นต้น

และถึงแม้ว่าจะเป็นเหตุการณ์ถึงระดับขึ้นการปฏิวัติสังคมดังเช่นปี ๑๙๑๗ กลไกรัฐส่วนใหญ่ก็ยังคงอยู่ได้หลังจากการยึดอำนาจรัฐของพันธมิตรกรรมกรมาซิฟและชาวนารายย่อย เลนินได้กล่าว ย้ำถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า

การแยกแยะระหว่าง อำนาจรัฐ และ กลไกรัฐ นี้อาจจะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ "ทฤษฎีเรื่องรัฐในลัทธิมาร์กซ์" ซึ่งมาร์กซ์ได้เขียนบรรยายไว้อย่างชัดเจนใน ๑๘ บรูแมร์ และการต่อสู้ ทางชนชั้นในฝรั่งเศส

ณ จุดนี้ เราอาจจะสรุปเนื้อหาหลักๆ ของทฤษฎีเรื่องของรัฐและลัทธิมาร์กซ์คลาสสิก ได้ว่า

รัฐ คือ กลไกที่กดขี่ปราบปราม

เราต้องแยกอำนาจรัฐและกลไกรัฐออกจากกัน

^{๓๕} Ernest Mandel ผู้เขียน กนกศักดิ์ แก้วเทพ ผู้แปล. (๒๕๕๙). เศรษฐศาสตร์การเมืองเบื้องต้น : text,

เป้าหมายของการต่อสู้ทางชนชั้นนั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาอำนาจรัฐและส่งผลต่อเนื่องมาคือการใช้กลไกรัฐโดยชนชั้นหนึ่ง (หรือพันธมิตรของชนชั้นหรือปีกต่างๆ ของชนชั้น) เพื่อดำรงรักษาอำนาจรัฐนั้นไปดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของชนชั้นตน

ขั้นแรก กรรมมาชีพจะยึดอำนาจรัฐเพื่อนำไปใช้ทำลายกลไกของระบุมรดกที่มีอยู่จากนั้นก็จะนำเอากลไกรัฐแบบกรรมมาชีพที่มีลักษณะแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากกลไกเดิมเข้ามาแทนที่ และในขั้นสุดท้าย ก็จะดำเนินการอย่างถอนรากถอนโคนเพื่อทำลายล้างรัฐทั้งหมด (อันหมายถึงการสิ้นสุดอำนาจรัฐและกลไกรัฐทั้งปวง)

ข้อสรุปนี้ดูเหมือนว่าจะมีรายละเอียดครบถ้วนอยู่น้อยทีเดียว แต่แม้กระนั้นข้าพเจ้าก็ยังเห็นว่ายังมีอะไรที่จะต้องเพิ่มเติมอยู่ เพราะแม้ว่าจะมีรายละเอียดที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์พร้อมทั้งมีองค์ประกอบหลักหลายที่แตกต่างกันออกไป และมีความสลับซับซ้อนพอตัว แต่ทว่ารายละเอียดเหล่านี้ก็ยังทำให้ทฤษฎีคงอยู่ในระดับการพัฒนาเท่านั้น ซึ่งไม่ช่วยให้เราเข้าใจหน้าที่และการกระทำของรัฐได้เลยหากปราศจากการพัฒนาทฤษฎีให้มากกว่าที่มีมาอยู่แล้ว^{๓๖}

กระบวนการสร้างรัฐชาติในพื้นที่ชายแดนของไทย ในสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒

การสร้างรัฐชาติในพื้นที่ชายแดนของไทยมีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการก่อกำเนิดของพรมแดนรัฐชาติ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการรวมตัวกันเป็นรัฐชาติ การสร้างเชื้อสายและความเชื่อมั่นร่วมกันของประชากรในพื้นที่ชายแดนมีผลในการก่อกำเนิดรัฐชาติใหม่

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการสร้างรัฐชาติ การเจรจาการค้าและการพัฒนาพื้นที่ชายแดนทางเศรษฐกิจช่วยสร้างความเข้มแข็งและเสถียรภาพให้กับรัฐชาติ

ปัจจัยทางการเมือง การเกิดการเมืองระหว่างประเทศและการสร้างรัฐชาติในพื้นที่ชายแดนมีความสัมพันธ์กัน การเมืองระหว่างประเทศส่งผลให้การสร้างรัฐชาติเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อมั่นและความสามัคคีของประชากรในพื้นที่ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการสร้างรัฐชาติ การสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในสังคมช่วยสร้างพื้นฐานที่เป็นประชากรสำคัญ

ปัจจัยทางการบริหาร การปรับเปลี่ยนการบริหารส่วนภูมิภาคและการพัฒนาการคมนาคมในพื้นที่ชายแดนมีผลในการสร้างรัฐชาติใหม่

^{๓๖} อัลดูแซร์ หลุยส์ กาญจนา แก้วเทพ ผู้แปล .(๒๕๕๗). อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ-พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, ๕๕-๕๖

ดังนั้น การสร้างรัฐชาติในพื้นที่ชายแดนของไทยเกิดจากปัจจัยที่มีความหลากหลายทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการบริหาร ซึ่งทั้งหมดมีบทบาทสำคัญในการก่อเกิดรัฐชาติใหม่ในพื้นที่ชายแดนของไทย^{๓๗}

๒.๔ การจัดการแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism)

๒.๔.๑ การจัดการแบบโครงสร้างนิยม

การจัดการแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) เป็นแนวคิดทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมสามารถทำความเข้าใจได้ผ่านโครงสร้างที่เป็นระบบและมีระเบียบ แนวคิดนี้เน้นว่าปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และภาษา มักจะมีโครงสร้างพื้นฐานที่ซับซ้อนและสัมพันธ์กัน ซึ่งทำให้เกิดความหมายและพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม สำหรับการจัดการในองค์กรหรือระบบต่าง ๆ แนวคิดโครงสร้างนิยมจะเน้นการมองเห็นและวิเคราะห์โครงสร้างของระบบ เช่น กฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ของบุคคลหรือกลุ่มในองค์กร และวิธีการที่องค์ประกอบเหล่านี้ทำงานร่วมกัน การจัดการแบบโครงสร้างนิยมเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงหรือการปรับปรุงองค์กรจะต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ก่อน เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยทั่วไป แนวคิดโครงสร้างนิยมถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์กรและการจัดการในด้านต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงาน, ระบบการสื่อสารภายในองค์กร, วิธีการจัดการทรัพยากรและการตัดสินใจ

โครงสร้างในที่นี้สามารถหมายถึงกฎเกณฑ์หรือรูปแบบที่ซ่อนอยู่ซึ่งควบคุมพฤติกรรมและความสัมพันธ์ในองค์กร

นักคิดคนสำคัญที่พัฒนาและมีอิทธิพลต่อแนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism) มาจากหลายสาขาวิชา ทั้งภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา และปรัชญา นักคิดที่เป็นผู้นำแนวคิดนี้ได้แก่

เฟอร์ดินานด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส เป็นผู้นำแนวคิดโครงสร้างนิยมในภาษาศาสตร์ โดยเขาเสนอว่าภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วย "ผู้หมาย" (signifier) และ "สิ่งที่ถูกหมาย" (signified) โดยโครงสร้างของภาษาเป็นการจัดการระบบสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กันภายในระบบนั้น ๆ

คล็อด เลวี-สตรอสส์ (Claude Lévi-Strauss) นักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศส เลวี-สตรอสส์ นำแนวคิดโครงสร้างนิยมมาใช้ในการวิเคราะห์วัฒนธรรม โดยเขาเชื่อว่าวัฒนธรรมมีโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นแบบเดียวกัน เช่น การวิเคราะห์เรื่องเล่าและพิธีกรรมในวัฒนธรรมต่าง ๆ เขาเสนอว่าโครงสร้างของวัฒนธรรมสามารถถูกมองในรูปแบบ "ปฏิภาค" (binary oppositions) เช่น ขาว-ดำ, ชาย-หญิง

โรแลนด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักวรรณคดีและทฤษฎีสัญวิทยา (Semiotics) ชาวฝรั่งเศส บาร์ตส์นำแนวคิดโครงสร้างนิยมมาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรม สื่อมวลชน และวัฒนธรรม โดยเขาเน้นการวิเคราะห์สัญลักษณ์และความหมายในสื่อและข้อความที่สังคมผลิตขึ้น

^{๓๗} จิรายุทธ์ สิม่วง. (๒๕๖๑). กระบวนการสร้างรัฐชาติในพื้นที่ชายแดน: การเมืองระหว่างประเทศ รัฐไทย และผู้คนตามแนวชายแดนพื้นที่อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว สมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ ๙๐-๑๒๐

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักปรัชญาและทฤษฎีสังคมชาวฝรั่งเศส แม้ว่าฟูโกต์จะไม่ใช้โครงสร้างนิยมอย่างแท้จริง แต่ผลงานของเขาเกี่ยวกับอำนาจและความรู้มักเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคม เช่น โครงสร้างของสถาบัน ความรู้ และกฎระเบียบต่าง ๆ ในสังคม

หลุยส์ อัลทุสเซอร์ (Louis Althusser) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่นำแนวคิดโครงสร้างนิยมมาใช้ในการวิเคราะห์ลัทธิมาร์กซ์ โดยอัลทุสเซอร์พยายามอธิบายว่าระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีโครงสร้างที่สัมพันธ์กันอย่างไร และอำนาจและอุดมการณ์มีบทบาทในการควบคุมและกำกับโครงสร้างเหล่านี้

นักคิดเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวคิดโครงสร้างนิยมในหลากหลายสาขา และแนวคิดของพวกเขายังคงมีอิทธิพลในวงการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

โครงสร้างนิยมไม่ได้จำกัดเฉพาะการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์อำนาจและสถาบันในสังคมผ่านผลงานของนักปรัชญาเช่น มิเชล ฟูโกต์ และการศึกษาอุดมการณ์และระบบเศรษฐกิจผ่านแนวคิดของหลุยส์ อัลทุสเซอร์ การทำความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้จึงถือเป็นการเปิดเผยวิธีที่สังคมและวัฒนธรรมถูกสร้างขึ้นและดำรงอยู่ในรูปแบบที่ซ่อนเร้นอยู่ในระดับลึก

ในระดับหนึ่งของการตีความและวิธีการโครงสร้างนิยม (structuralist method) จะมีลักษณะที่คล้ายกัน ซึ่งคือความเชื่อใน "เสียงเดียว/ความหมายเดียว" (univocity) นั้นหมายถึงนักทฤษฎีโครงสร้างนิยมเชื่อว่าไม่ว่าเรื่องที่ศึกษาจะมีความซับซ้อนและยุ่งยากอย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญสุดท้ายก็คือการลดลงมาสู่ "โครงสร้าง" เพียงชุดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเรื่องนั้น ตัวอย่างที่ชัดเจนคือการศึกษานิทานปรัมปรา (myth) ของชนเผ่าโบราณของเลวี-สโตรส ซึ่งนำความยุ่งยากและซับซ้อนของนิทานมาลดลงเหลือเพียงแค่การคิดเชิงคู่ตรง (binary opposition) โดยเลวี-สโตรสเห็นว่าเป็นวิธีคิดแบบนิทานปรัมปรา (the mythic thinking) ดังนั้น การอ่านนิทานปรัมปราเพื่อเข้าใจหรือรับรู้เนื้อหาจำเป็นต้องผ่านวิธีคิดแบบคู่ตรงนี้ ในทางกลับกัน การตีความก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน โดยลดความหลากหลายของความหมายในบทเรียนที่อ่านลงมาเป็นเพียงความหมายเดียวของผู้ที่ตีความ แม้ว่าทั้งสองวิธีจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ในระดับของจิตวิทยาและวิธีพิเศษศึกษา มีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่นการโต้แย้งระหว่าง ริเคอร์ (Ricoeur, ๑๙๗๔: ๒๗-๖๑) และเอ็ดมัน ลีช (Leach, ๑๙๗๐: ๒๔๘-๒๔๙) เกี่ยวกับการอ่านและเข้าใจคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่า (the Old Testament) ในศาสนาคริสต์ ยังมีความแตกต่างอย่างชัดเจนอีกด้วย แม้เรื่องทั้งสองอาจมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่มีความแตกต่างในพื้นฐานของวิธีการและแนวคิดของแต่ละวิธีได้โดยชัดเจน การเปรียบเทียบและศึกษาความแตกต่างนี้สามารถช่วยให้เข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิดและเครื่องมือของแต่ละวิธีได้มากยิ่งขึ้น และช่วยส่งเสริมการพัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้ด้วย

สำหรับริเคอร์ สารสำคัญของพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่าไม่ใช่เรื่องของโครงสร้างหรือการจัดประเภทแยกแยะ แต่เป็นเรื่องของ "เหตุการณ์สำคัญ" (founding events) (Ricoeur, ๑๙๗๔: ๔๕) ต่างๆ ที่ปรากฏในพระคัมภีร์มาจากการกระทำของพระยะโฮวาห์เริ่มตั้งแต่คำสอนของพระองค์ในอียิปต์ จากนั้นเดินทางข้ามผ่านทะเลแดง และการเผยตัวของพระองค์ที่คาบสมุทรไซนาย การเดินทางของพระองค์ในทะเลทรายจนถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การพูดถึงชนชาติอิสราเอลที่ได้รับการคัดสรรจากพระ

เจ้าให้มาอยู่ในดินแดนศักดิ์สิทธิ์นี้ และความสลับซับซ้อนของเหตุการณ์อื่นๆ ในพระคัมภีร์เก่านั้นคือสำหรับบริคอร์ การเข้าใจพระคัมภีร์เก่านั้นจำเป็นต้องอาศัยการเข้าใจเหตุการณ์สำคัญต่างๆ เข้าใจจารีตปฏิบัติและวิธีคิดแบบฮีบรู และต้องอาศัยการตีความเพื่อเผยให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของสิ่งเหล่านี้ในเรื่องเล่าในพระคัมภีร์เก่า

การอ่านแบบโครงสร้างนิยมของลิซทำให้พระคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่าเปลี่ยนฐานะจากเอกสารสำคัญทางศาสนาสู่การเป็นเอกสารโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองแบบหนึ่งเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การเข้ายึดครองพื้นที่ของชาวปาเลสไตน์โดยชาวยิว ยิ่งไปกว่านั้นการอ่านของลิซยังชี้ให้เห็นว่าพระคัมภีร์ฉบับเก่ามีโครงสร้างวิธีคิดแบบนิทานปรัมปรา โดยเฉพาะเรื่องเล่าเกี่ยวกับการขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์โซโลมอน เป็นวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามที่แยกระหว่างการแต่งงานภายในเผ่าและการแต่งงานกับคนนอกเผ่า ส่วนเรื่องเล่าต่างๆ ในพระคัมภีร์ฉบับเก่าก็เพื่อเชื่อมโยง (mediate) ความขัดแย้งของสองสิ่งนี้ให้สามารถดำรงอยู่ด้วยกัน จนกลายเป็นคำอธิบายถึงความชอบธรรมในการขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์โซโลมอน ในฐานะที่เป็น "คนยิว" ในที่สุด

ส่วนเทคนิคการอ่านแบบโครงสร้างนิยมในงานของลิซประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ๓ ประการต่อไปนี้ ได้แก่

(๑) การให้ความสำคัญกับลำดับเหตุการณ์ (sequence) (Leach, ๑๙๗๐: ๒๕๐, ๒๕๙-๒๖๐) สำหรับนักทฤษฎีโครงสร้างนิยมอย่างลิซ การคิดแบบลำดับเหตุการณ์ตามลำดับก่อนหลังไม่ใช่เรื่องของสาเหตุ-ผลลัพธ์ ไม่ใช่เรื่องของช่วงเวลาหรือเรื่องของความบังเอิญ แต่เป็นผลมาจากการจัดเรียง จัดวางขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ในเรื่องเล่า การจะมีลำดับเหตุการณ์แบบใดขึ้นกับแบบแผนชุดหนึ่งในเรื่องเล่า ดังนั้นสำหรับลิซจึงไม่มีการเริ่มต้นและการสิ้นสุดที่เป็นธรรมชาติ และนี่คือความต่างที่สำคัญระหว่างการคิดแบบช่วงเวลา (temporal) ของศาสตร์การตีความที่แสดงออกในรูปของความคิดเรื่องการเรียงลำดับเหตุการณ์ (sequence) กับความคิดเรื่องโครงสร้าง (structural) ของวิธีการแบบโครงสร้างนิยมที่แสดงออกในรูปของแบบแผนที่ถูกกำหนดขึ้นจากการจัดเรียง จัดวางของเรื่องเล่า

(๒) การให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำๆ (repetition) (Leach, ๑๙๗๐: ๒๕๔) สำหรับนักทฤษฎีโครงสร้างนิยม สิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำ แสดงว่าต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจึงเกิดขึ้นซ้ำๆ การเกิดขึ้นซ้ำไม่ใช่เป็นคนละเหตุการณ์อย่างที่คุณประวัติศาสตร์เข้าใจแม้ว่าจะเกิดในช่วงเวลาและสถานที่ต่างกันก็ตาม ขณะเดียวกันการเกิดขึ้นซ้ำๆ ไม่ใช่อะไรที่น่าเบื่อ แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับนักทฤษฎีโครงสร้างนิยม เพราะการเกิดซ้ำ เช่น มีตัวละครตัวเดียวกัน แต่ปรากฏในเรื่องเล่าสองเรื่องที่มีช่วงเวลาต่างกันแสดงว่าสองเรื่องนี้ต้องมีความสัมพันธ์กัน ไม่ใช่แยกขาดจากกันอย่างที่คุณประวัติศาสตร์มอง สำหรับนักประวัติศาสตร์ซึ่งเน้นการศึกษาแบบข้ามเวลา (diachronic) แต่ละเหตุการณ์มีลักษณะพิเศษของตัวเอง ฉะนั้น สองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างเวลา ต่างสถานที่กัน จะไม่มีวันเป็นสิ่งเดียวกันได้ ส่วนนักทฤษฎีโครงสร้างนิยมศึกษาในลักษณะร่วมเวลา (synchronic) ทำให้สามารถมองเป็นเรื่องเดียวกันได้และ

(๓) การให้ความสำคัญกับแบบแผน โครงสร้าง หรือแก่นแท้ ดังกรณีของพระคัมภีร์ฉบับเก่าที่แก่นแท้ของเรื่องคือความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งระหว่างการแต่งงานในเผ่ากับการแต่งงาน

ข้ามเผ่า เป็นต้น ในกรณีของพระคัมภีร์เก่าความขัดแย้งนี้ดำรงอยู่เพื่อเหตุผลทางการเมืองชุดหนึ่ง นั่นคือ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับประวัติศาสตร์ศักดิ์สิทธิ์นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป บรรดาความขัดแย้ง ลักลั่นต่างๆ ในพระคัมภีร์เก่าสำหรับนักโครงสร้างนิยมเป็นผลมาจากโครงสร้างของเรื่องเล่าในพระคัมภีร์เอง เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับจุดยืนทางการเมืองชุดหนึ่ง นั่นคือ ลัทธิความเชื่อที่ว่าคนอิสราเอลเป็นเจ้าของดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่พระเจ้าประทานมาให้ (the Exodus) และชาวยิวเป็นชาติพันธุ์ที่บริสุทธิ์ที่มีศาสนาของตนเอง แต่ความขัดแย้งลักลั่นในพระคัมภีร์กับโลกแห่งความเป็นจริงอยู่ที่คนยิวในโลกแห่งความเป็นจริงไม่สามารถปรับตัวเข้ากับชาติที่ตัวเองเป็นส่วนประกอบ และมีความเชื่อทางศาสนาที่คับแคบที่แยกเด็ดขาด ระหว่างยิวกับไม่ใช่ยิว (Leach, ๑๙๗๐: ๒๖๗-๖๘) ส่วนวิธีแก้ความขัดแย้งในพระคัมภีร์กล่าวก็ไม่ต่างไปจากในนิทานปรัมปรา กล่าวคือ ใช้ตัวสื่อสารหรือตัวเชื่อมเข้ามาช่วย เช่น การเสียสละในกรณีของพระคัมภีร์เก่า เป็นต้น ถ้าหากความเข้าใจสำหรับศาสตร์การตีความคือกิจกรรมทางปัญญาที่ต้องอาศัยการคิด การตีความสำคัญ สัญลักษณ์เพื่อเผยให้เห็นสิ่งที่ตัวบทต้องการสื่อสะท้อนแล้ว การเข้าใจสำหรับนักทฤษฎีโครงสร้างนิยมกลับเป็นเรื่องของการรู้รหัส กฎเกณฑ์โครงสร้าง หรือแบบแผนของสิ่งนั้นที่แสดงออกในรูปของการเกิดขึ้นซ้ำๆ การจัดเรียง จัดวางของเรื่องเล่าในลักษณะเฉพาะแบบหนึ่ง ในการเลือกตัวบทที่ต้องการปะทะ ศาสตร์ การตีความจะพิถีพิถันในการคัดเลือกมากเพื่อหาตัวบทที่สามารถเป็น “ตัวแทน” หรือเป็นที่ยอมรับของวงการณ์นั้นๆ แต่สำหรับนักทฤษฎีโครงสร้างนิยม ส่วนวนโหนของตัวบทที่ใช้ได้หมด มีฐานะเท่ากันเนื่องจากจะมีโครงสร้างหรือแบบแผนแบบเดียวกัน จะต่างก็แค่เพียงแต่ในรายละเอียดปลีกย่อย ไม่ใช่สาระสำคัญหลัก ถ้าหากศาสตร์การตีความให้ความสนใจกับเรื่องเล่า หรือเนื้อเรื่องของตัวบทที่อ่านนักทฤษฎีโครงสร้างนิยมจะให้ความสำคัญกับการจัดเรียงจัดวางหรือวิธีการเล่าเรื่อง เล่านี้มากกว่า^{๓๘}

๒.๔.๒ สาระสำคัญของวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยม

การศึกษาวิธีคิด/ระบบคิดของมนุษย์มากกว่าทฤษฎี ระเบียบวิธีการวิจัย หรือปรัชญาที่สรรพสิ่งต่างๆ ที่ดำรงอยู่ต่างต้องมีโครงสร้างชุดหนึ่ง (structure) กำกับ/กำหนดให้เป็นอยู่ที่เป็นอยู่ มิฉะนั้นก็ไม่อาจดำรงอยู่อย่างเป็นอยู่ได้ วิธีคิดของมนุษย์ต่างก็ต้องมีโครงสร้างเฉพาะชุดหนึ่งกำกับโครงสร้าง ระบบของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง ร้อยรัดหรือตรึงสรรพสิ่งให้อยู่ด้วยกันอย่างเป็นอยู่ ความหมายของการกระทำ ปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์นั้นๆ และทำให้สิ่งเหล่านี้ดำรงอยู่อย่างเป็นอยู่ระดับของจิตไร้สำนึก (the unconscious) เพราะจิตไร้สำนึกทำงานแบบเดียวกับระบบของภาษา ซึ่งเราไม่เข้าใจแต่ก็สามารถใช้ภาษาได้ วัฒนธรรม พิธีกรรม และระบบคิดของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นภาษาแบบหนึ่ง แต่ขึ้นกับระบบของความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้กับสิ่งอื่นๆ การศึกษาวัฒนธรรม มนระดับของโครงสร้างที่ตัดข้ามรายละเอียดปลีกย่อยของวัฒนธรรมย่อยต่างๆ รูปแบบ (form) แก่น (essence) เนื้อหาสาระ (substance) ระบบภาษา (langue) การใช้ภาษา (parole) เพราะเห็นว่าเป็นรูปแบบ/แก่นคือตัวกำหนดความเป็นไปของเนื้อหาสาระ/สิ่งที่ปรากฏ เนื้อหาสาระอาจมีความแตกต่างหลากหลาย แต่ความแตกต่างหลากหลายนี้สามารถดำรงอยู่ด้วยกันได้ภายใต้รูปแบบ หรือ

^{๓๘} ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร .(๒๕๕๘). อตวิสัย/วัตถุวิสัย ในสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์. ๑: ๔๗-๕๔

โครงสร้างเฉพาะแบบหนึ่ง หน้าที่ (function) ความสัมพันธ์ (relation) มากกว่าสำนักโครงสร้างนิยม ก็คือการใส่โครงสร้าง (structuring/structuration) หรือถ้าพูดในภาษาของสำนักสัญวิทยา ก็คือการใส่รหัส (encode) เข้าไปในงานเขียนประเภทนั้นๆ การตอกยี่ห้อ (re-code) การถอดรหัส (de-code) เพื่อให้สามารถเข้าใจและประเมินคุณค่างานชิ้นนั้นๆ

การแยกระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา หรือระหว่างแก่นกับเปลือก เป็นจุดตัดที่สำคัญที่ทำให้วิธีการหาความรู้แบบนี้แตกต่างไปจากวิธีการหาความรู้ที่เรียกว่า "ศาสตร์การตีความ" (hermeneutics) วิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยมมุ่งมองหารหัส/กฎเกณฑ์/โครงสร้างที่เป็นตัวกำหนด/สร้างความหมายให้กับงานเขียน มองรหัส/กฎเกณฑ์/โครงสร้างเหล่านี้ว่าอยู่ในตัวงานเขียน ไม่ใช่ใช้อย่างภายนอกงานเขียน (text as text)

วิธีการหาความรู้แบบศาสตร์การตีความที่ว่า "เป้าหมายสูงสุดของกระบวนการตีความคือต้องเข้าใจผู้เขียนให้ได้ดีกว่าที่ผู้เขียนเข้าใจตัวเอง" สำนักโครงสร้างนิยมไม่เชื่อเรื่องของการตีความ แต่มองว่าความหมายเป็นเรื่องของโครงสร้าง ระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือรหัสชุดหนึ่งที่ทำให้เกิดความหมายอย่างที่เป็นอยู่

นักทฤษฎีทางด้านโครงสร้างนิยมกลับเรียกสิ่งที่ต้องการเผยให้เห็นว่า "จิตไร้สำนึก" (the unconscious) เมื่อเป็นเช่นนั้น งานเขียน/ตัวบทในวรรณคดีของนักทฤษฎีแนวโครงสร้างนิยมจึงไม่ได้สะท้อนหรืออ้างอิงถึงตรรกะรอบตัวอย่างที่นักทฤษฎีแนวโครงสร้างนิยมสร้างโลกแบบหนึ่งขึ้นมาให้คนอ่านด้วยการใส่รหัสชุดหนึ่งเข้าไปในงานเขียนนั้นๆ และเป็นรหัสที่คนเขียนเองก็ไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าได้รับเอาไว้ในระดับของจิตไร้สำนึก สำนักโครงสร้างนิยม และหลังโครงสร้างนิยมจึงให้ความสำคัญกับงานเขียน/ตัวบทอย่างมาก งานเขียน/ตัวบทก็คือ "โลก" กล่าวคืออยู่ที่โครงสร้าง/รหัสที่งานเขียนนั้นรับมาและบรรจุไว้ และรหัส/โครงสร้างที่ว่านี้ก็มีอะไรอื่นนอกจากค่านิยมหลักในสังคม "มายาคติในสังคม" หรือ "mythology" ที่ตกตะกอนนอนกันอยู่ในตัวเราในรูปแบบสามัญสำนึก หรือจิตไร้สำนึกนั่นเอง งานเขียน/ตัวบทจึงมิใช่การสื่อสารอย่างธรรมดาและอย่างไรก็อย่างหนึ่งที่มักนิยมเข้าใจกัน ไม่มีงานเขียน/ตัวบทใดที่เก่าแก่ล้ำสมัย แต่งานเขียน/ตัวบทจะมีความเป็นปัจจุบันเสมอ เนื่องจากคนอ่าน/คนเขียนต้องนำประสบการณ์ส่วนตัวเข้าไปปะทะในการอ่าน/เขียนทุกครั้ง ฉะนั้นงานเขียน/ตัวบททุกชิ้นจึงสามารถชวนให้เราขบคิดใหม่ (rethought) ได้เสมอ ผู้แต่ง/ผู้ประพันธ์ หรือที่ มิเชล ฟูโกต์ การทำบทบท/หน้าที่ผู้แต่ง (author-function) เพราะนักวิจารณ์ในแบบโครงสร้างนิยมจะมองงานเขียนในฐานะเป็นสัญลักษณ์หรือระบบสัญลักษณ์แบบหนึ่ง เมื่อเป็นสัญลักษณ์ก็ต้องมองหารหัส/กฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนด/สร้างความหมายให้กับงานเขียนนั้นๆ มากกว่ามุ่งมองหาเนื้อหาสาระของงานเขียนนั้นๆ อย่างที่การวิจารณ์โดยทั่วไปๆ ไปนิยมกระทำ นักทฤษฎีแนวโครงสร้างนิยมจะต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ต้องการศึกษา จากนั้นก็ผ่า/แบ่ง/แยกสิ่งที่ต้องการศึกษาออกเป็นหน่วยย่อยๆ แล้วนำส่วนย่อยเหล่านั้นมาประกอบขึ้นใหม่ การประกอบขึ้นใหม่นี้มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เหมือนกับของเดิมทุกประการ แต่เป็นการประกอบเพื่อสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา เป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้เราเข้าใจบางอย่างที่มองไม่เห็นหรือรับรู้ไม่ได้ในตัวต้นฉบับ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป้าหมายของการรื้อแล้วประกอบขึ้นใหม่ของวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยม ก็เพื่อมองหาระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนดการทำงานของสิ่งที่ต้องการศึกษา สิ่งที่ได้จากการรื้อแล้วประกอบขึ้นใหม่ในสายตาของนักทฤษฎีแนวโครงสร้างนิยมอย่างโรลิ่งด์

บาร์ตส์ ก็คือวัตถุชิ้นใหม่ ภาษาชุดใหม่ ที่เป็นตัวกำหนดความเป็นไปของสิ่งนั้นอีกต่อ หรือบาร์ตส์ เรียก "a met text/meta-language" นั้นเอง

ก็คือวิธีการตั้งคำถาม เป็นคำถามในระดับของระบบ/โครงสร้าง เพื่อหารหัส/กฎเกณฑ์/โครงสร้างที่เป็นตัวกำหนด/กำกับสิ่งนั้นๆ โครงสร้างของอะไรเสมอ (structuring/structuration) วิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยมยังอยู่ที่การชี้ชวนให้เห็นว่าบรรดาสิ่งที่ไม่ได้พูด สิ่งที่ไม่ปรากฏ สิ่งที่ถูกเก็บกดปิดกั้น สิ่งที่ขายขอบ สิ่งที่ดีเหมือนว่าไร้ความหมาย ไร้สาระ ไม่สำคัญ กลับกลายเป็นแหล่งสร้างความหมายที่สำคัญของการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม สำหรับนักทฤษฎี แนวโครงสร้างนิยมแล้ว จึงไม่มีสิ่งใดที่ดูไร้สาระ แปลกประหลาด เกินจริง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบใหญ่ ต่างก็มีบทบาทหน้าที่ ความหมายในระบบเพียงแต่เป็นบทบาท หน้าที่ของสิ่ง ไร้สาระ แปลกประหลาด เกินจริง ของระบบที่ดำรงอยู่เท่านั้น หัวใจของวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้าง นิยม อยู่ที่ทำให้สิ่งที่เราค้นเคย เคยชินและยอมรับ กลายเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคยขณะเดียวกันก็ลดทอน ความศักดิ์สิทธิ์ ความขลังของสิ่งเหล่านั้นลงพร้อมๆ กันด้วย จึงเป็นวิธีคิดที่วางอยู่บน "ตรรกะที่ไม่เห็น ด้วยระบบที่ดำรงอยู่" "the logic of dissent"

การย่อยสลายฐานะความเป็นองค์ประธานของมนุษย์ สนใจสิ่งที่เป็นตัวกำหนด/กำกับ ความคิด หรือการกระทำของคนในระดับของจิตไร้สำนึกมากกว่า วิธีการผ่า/แบ่งสิ่งที่ต้องการศึกษา ออกเป็นส่วนย่อยๆ เพื่อมองหาคำตอบและสายสัมพันธ์กับส่วนใหญ่ เพื่อหาความสัมพันธ์/ ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นซ้ำๆ การสถาปนากฎของความสัมพันธ์ภายในของบรรดาหน่วยย่อยเหล่านี้ และแก้ไขการใช้คำ "สิ่งที่" เป็น "สิ่งที่" ในบรรทัดแรกของข้อความ การย่อยสลายฐานะความเป็นองค์ ประธานของมนุษย์ สนใจสิ่งที่เป็นตัวกำหนด/กำกับความคิด หรือการกระทำของคนในระดับของจิตไร้ สำนึกมากกว่า วิธีการผ่า/แบ่งสิ่งที่ต้องการศึกษาออกเป็นส่วนย่อยๆ เพื่อมองหาคำตอบและสาย สัมพันธ์กับส่วนใหญ่ เพื่อหาความสัมพันธ์/ ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นซ้ำๆ การสถาปนากฎของ ความสัมพันธ์ภายในของบรรดาหน่วยย่อยเหล่านี้

เทคนิคการผ่า/แบ่งสรรพสิ่งที่ต้องการศึกษาออกเป็นส่วนย่อยๆ เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ ของส่วนย่อยเหล่านี้กับส่วนใหญ่ "reduction" สำหรับ reduction ของสำนักโครงสร้างนิยมคือการ ผ่า/แบ่งสิ่งที่ต้องการศึกษาออกเป็นหน่วยย่อยๆ เพื่อดูความสัมพันธ์ภายในหน่วยย่อยเหล่านี้กับส่วน ใหญ่ สรรพสิ่งสามารถลดทอนลงมาเป็นเพียงเรื่องของโครงสร้าง/กฎเกณฑ์ หรือรหัสในกรณีของ สำนักสัญวิทยา ศึกษาจะมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนเพียงใด ก็สามารถเข้าใจได้ถ้าหากเข้าใจคาง สร้าง/กฎเกณฑ์/รหัสที่เป็นตัวกำหนด/กำกับเรื่องนั้นๆ "วาทกรรม" (discourse) ในกรณีของมิเชล ฟู โคต์ หรือผ่านสิ่งที่เรียกว่า "ความหลากหลาย" (difference) ในกรณีของฌาคส์ แดร์ริดา เป็นต้น

การสลับที่สลับทางกลับหัวกลับหาง (rearrangement/permutation/reversal) เพื่อให้ เกิดความหมายใหม่ เป็นการจัดลำดับ สลับที่ชุดของหน่วยงานย่อยที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กันเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อ หาระบบความสัมพันธ์สอดคล้องกัน (homology) ระหว่างหน่วยย่อยกับส่วนใหญ่ ระบบคิดแบบคู่ตรง ข้าม (binary opposition) การให้ความสำคัญกับบทบาทของตัวเชื่อม (mediator) ที่ทำให้สิ่งที่ตรง ข้ามกัน สิ่งที่ไม่ไปด้วยกันไม่ได้ ให้อยู่ด้วยกันได้ (the union of opposites)

พิธีกรรมเกี่ยวกับการล่านกอินทรีของชาวไฮดัตซา (Hidatsa) นั้นเป็นการนำเหยื่อที่มีเลือด สดๆมาวางล่อนกอินทรีที่ปากหลุมที่ได้ขุดไว้ล่วงหน้า โดยผู้ล่าที่อยู่ฝั่งหลุมจะแอบอยู่ภายในหลุมนั้น

และเมื่อนกอินทรีมากินเหยื่อ ผู้ล่าก็จะจับนกอินทรีที่อยู่บนฟ้าเข้ามาลวงหน้าเพื่อล่า การกระทำนี้ถูกเรียกว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ดูเหมือนว่าเชื่อมกันไม่ได้ ในฐานะการเชื่อมโยงที่จะทำให้สิ่งเหล่านั้นอยู่ด้วยกันได้ในที่สุด

วิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยมมีการมองสิ่งที่ต้องการศึกษาในฐานะที่เป็นสัญญาณ (sign) โดยเมื่อเป็นสัญญาณแล้ว จะต้องค้นหากฎเกณฑ์หรือรหัสที่เป็นตัวกำหนดหรือสร้างความให้เกิดขึ้น รหัสหรือกฎเกณฑ์เหล่านี้ไม่สามารถสังเกตหรือรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสอย่างวิธีการ แต่ต้องเจาะลึกไปจากระดับของปรากฏการณ์ เพื่อดูความสัมพันธ์ภายในที่ร้อยรัดของสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน วิธีการนี้สนใจในการศึกษาปรากฏการณ์ใดๆ โดยไม่สนใจว่าจะเกิดช่วงเวลาต่างกันหรือไม่ โดยเน้นการหาความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของสิ่งที่ศึกษา เพื่อค้นหาลักษณะร่วมของความเป็นนิทานปรัมปราร่วมกัน เป็นต้น^{๓๙}

๒.๔.๓ โครงสร้างและศาสตร์การตีความ

งานศึกษาของ P. Ricoeur ที่ชื่อ "Structure and Hermeneutics" ซึ่งปรากฏในหนังสือ "Conflict of Interpretation" ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นการสำรวจลึกลงไปในเรื่องของโครงสร้าง (structure) และการตีความ (hermeneutics) ซึ่งเป็นสองภาคส่วนหลักในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อความและสัญลักษณ์ต่างๆ ในมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลงานของเขาทำให้เกิดการสนทนาและการพัฒนาความคิดในหมู่นักทฤษฎี นักปรัชญา และนักวิจารณ์วรรณกรรม เป็นต้น

Ricoeur สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางภาษาและสังคมกับกระบวนการของการตีความ ซึ่งเขาเห็นว่าทั้งสองมีความสำคัญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์และวัฒนธรรมของเรา การตีความ (Hermeneutics) ในมุมมองของ Ricoeur ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการแปลและการทำความเข้าใจข้อความเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการค้นหาความหมายที่ลึกซึ้งและการประยุกต์ใช้ความหมายนั้นในบริบทของชีวิตประจำวัน

Ricoeur ยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการตีความเนื่องจากโครงสร้างทางภาษาและสังคมมีความซับซ้อนและมักถูกซ่อนอยู่ในชั้นความหมายต่างๆ ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างและการตีความนี้ เขาเสนอว่าการวิเคราะห์ข้อความหรือสัญลักษณ์ต้องพิจารณาถึงทั้งรูปแบบภายนอกและความหมายภายใน เพื่อทำความเข้าใจว่าผู้สร้างสรรค์ข้อความหรือสัญลักษณ์เหล่านั้นต้องการสื่อสารอะไร

โดยรวมแล้ว งานของ Ricoeur ใน "Structure and Hermeneutics" ถือเป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อความและสังคม โดยที่เขาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเปิดรับความหลากหลายของการตีความและความเป็นไปได้ในการเข้าถึงความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในงานวรรณกรรมและสังคมศาสตร์

โครงสร้างนิยมและการตีความผ่านศาสตร์การตีความ + ข้อถกเถียงกันในงาน การตีความเป็นมิติของเวลา

๑. เวลาของตัวเอง

^{๓๙} ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร .(๒๕๕๕). สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษา รัฐศาสตร์: วิชาฯ พิมพ์. ๒: ๔๑-๕๕

๒. เวลาของผู้ตีความตามเวลาของความหมายอดีตจาริตไม่เก่าเมื่อมีการตีความ

๓. โครงสร้างนิยมไม่ต้องตีความไม่จำเป็น ถ้ารู้กฎเกณฑ์ รหัส แบบแผนที่จะต้องให้ความหมาย เวลาต้องตีความ สนใจสัญลักษณ์ โครงสร้างนิยมสนใจสัญลักษณ์ นิยายหลักเกี่ยวกับการตีความไม่ได้นิทานเป็นเรือเล่า เป็นการจัดวางว่าจะอะไรมาก่อนมาหลัง พิธีกรรมเป็นเรื่องของสังคม มันอาจมีมิติของเรื่องเล่าเวลาของจาริตความหมายมี ๓ แบบ

๑. เวลาของปีการตีความของคนตีความ

๒. เวลาของจาริตความหมายเวลาที่ซ่อนเร้น

๓. เวลาในนิทานปรัมปรา การตีความต้องตัดข้ามเวลาไปประกอบเรื่องที่จะต้องตีความ ริเคอร์ พยายามที่จะชี้ว่าจะมีการตีความ การตีความไม่ไร้เดียงสาการกระทำมีความหมายมีแบบแผน

๑) วิธีวิทยา

คนเรามองไม่เห็นจุมูกตัวเอง เวลาของการผูกเรื่องเวลาของการเล่าเรื่องโซซัวร์คิดอย่างไร รวมแบบของภาษาศาสตร์มาประทับโครงสร้างนิยม เครือญาติของการศึกษาชนเผ่าโบราณของ เลวี-สโตรส เป็นระบบภาษามาสู่ มานุษยวิทยา จากการศึกษาจิตสำนึกมาสู่จิตไร้สำนึก คนโบราณใช้ผู้หญิงเพื่อสื่อสารกัน ถูกดูแคลนผู้หญิง ระบบเครือญาติ คือ ภาษาโดยใช้ผู้หญิงในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะมีแรงงานเพิ่มมากขึ้น

ผู้หญิงเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะให้คนในชนเผ่ามีแรงงานเพิ่มมากขึ้น โครงสร้างและการตีความเข้าใจแบบวัตถวิสัยมองผู้หญิงในระบบเครือญาติ โครงสร้างนิยมของ เลวี-สโตรส ไม่วิพากษ์วิจารณ์ให้นอกจากรู้ขีดจำกัดของตัวเอง ยกตัวอย่างของ Ladies Code มันเป็นภาพสุดโต่ง เขาเถียงกันอย่างไร ข้อวิจารณ์ที่คนยุคไหนสมัยไหนก็รู้จักคิด แต่คิดคนละแบบ คิดแบบลอกเลียนธรรมชาติ คิดแบบจัดเรียง จัดวาง คิดไม่เป็นวิธีคิดแบบจัดวางจัดเรียงไม่ใช่การคิด ริเคอร์ต้องคิดผ่าน Concept มโนทัศน์ กรอบแนวคิดทฤษฎีทางธรรมชาติที่ตัวเองดำรงอยู่ ต้องการสื่อสารสะท้อนจากข้างใน

มนุษย์เผ่าพันธุ์ใดคิดเป็นทั้งนั้นแต่คิดคนละแบบ คิดจากข้อเท็จจริงในชีวิตประจำวัน ในตัวแทนนั้นๆ ผ่านการตีความ โครงสร้างหลัก อะไรก็ได้ไม่สำคัญ แต่ต้องมีรูปแบบซ้ำๆ ข้อถกเถียงอะไรมาจากไหนอ่านตกผลึก

๒) วิธีวิทยาของโครงสร้างนิยม

๑. การสลายความเป็นศูนย์กลางของมนุษย์เชื่อถือมีผลต่อการปรากฏขึ้นของระเบียบและกฎเกณฑ์

๒. การผ่าข้อความออกเป็นส่วนย่อยๆ ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่านผ่านการวิเคราะห์และการเขียน

๓. การสลับที่และการเปลี่ยนทิศทางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการมองหาความสัมพันธ์ที่สลับกัน

๔. ตัวเชื่อมระหว่างบุคคลและชนเผ่าโบราณผ่านทั้งประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและปัจจุบัน มองผ่านมุมมองของบทบาทสำคัญในการจัดการสิ่งที่ไม่เหมือนเราให้

เหมือนเราและการสำรวจกฎเกณฑ์ที่ทำการล่วงหน้าของเวลา โดยไม่สนใจเวลาที่เกิดขึ้นแต่สนใจสัมพันธ์ของส่วนย่อยลำดับเวลาและเหตุการณ์

๓) การตีความและโครงสร้างนิยม

๑. การเปิดข้อถกเถียงในการอ่านพระคัมภีร์โดยเลวี-สโตรสเน้นการเข้าใจในเชิงโครงสร้างและรูปแบบระยะความสัมพันธ์ เช่น จักรกล รหัส และแบบแผน โดยไม่จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือสถานการณ์เวลาที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้เข้าใจได้ถูกต้องจะต้องถอดรหัสและเข้าใจความหมายที่ถูกต้องตามรหัสที่มีอยู่

๒. การตีความของเลวี-สโตรสเน้นการเข้าใจจากการตีความเนื้อหาและสาระของพระคัมภีร์ โดยให้ความสำคัญกับการเข้าใจความหมายจารีตและประวัติศาสตร์อันสูงมาก การตีความจึงเป็นการโพล่งใหม่โดยอาศัยการอ่านและการตีความเพื่อให้เข้าใจได้ถูกต้อง โครงสร้างนิยมนั้นได้นำเสนอแนวคิดที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากมายอยู่ในพระคัมภีร์ ซึ่งมีมากกว่าการเล่าเรื่องเท่านั้น โดยการใช้วิธีคิดแบบชนเผ่าโบราณและการคิดแบบระบบในการตีความ

๔) ข้อถกเถียง

ไม่มีการตีความเปลี่ยนผ่านธรรมชาติมาสู่ธรรมชาติ เช่น การห้ามมิเพศสัมพันธ์ แต่มีความอธิบายไม่เหมือนกันมีความหมาย คือ ระบบใหม่เรื่องเล่ากำหนดให้เปลี่ยนเกิดขึ้นสิ้นสุดพร้อมกันเป็นเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบย่อย โครงสร้างสนใจแบบแผนซ้ำๆ เปรียบเทียบซ้ำๆ หรือแบบแผนตรึงให้เป็นโครงสร้างระบบความสัมพันธ์อะไรเป็นอะไรต่อกันโครงสร้าง โครงสร้างนิยมนั้นแล้วแบ่งเป็นส่วนๆ ลดทอน ใส่ลงลับ อีสระตามความสัมพันธ์ ริเคอร์มอง

๑. โครงสร้างนิยมไม่มีมิติทางประวัติศาสตร์เพราะไม่มีการตีความ

๒. เน้นตัดสินของโครงสร้างคล้ายกับการตีความลดทอนส่วน ย่อส่วน สลับขึ้นเข้าใจง่ายขึ้น

๓. รูปแบบการทำงานในการถกเถียงกัน

๕) ตัวอย่างความแตกต่าง

การเข้าใจแบบโครงสร้างนิยมเป็นการเข้าใจแบบศาสตร์การตีความ ตัวอย่าง เน้นรูปแบบ คือ โครงสร้างนิยม จัดเรียง จัดวาง ความหมายของคำ ประโยคโครงสร้างนิยมไม่มีมิติทางประวัติ เน้นโครงสร้างดูสัญลักษณ์ซ่อนเร้น ความหมาย สัญลักษณ์ การตีความ คิดจากสิ่งที่หลงเหลือ โครงสร้างนิยม คิดถึงสิ่งใหม่ ความหมายใหม่ การตีความ แบ่งเพื่อองค์ประกอบ^{๔๐}

๒.๔.๔ ความชอบธรรมของซาโลมอน

งานศึกษาของ E. Leach ที่มีชื่อ "The Legitimacy of Solomon" ซึ่งได้รับการเผยแพร่ในหนังสือ "Structuralism: A Reader" ที่ M. Lane เป็นบรรณาธิการในปี ๑๙๗๐ เป็นการศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับกษัตริย์โซโลมอน โดย Leach ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์โครงสร้างเพื่อสำรวจเรื่องราวเกี่ยวกับความถูกต้องทางกฎหมายและอำนาจที่ปรากฏในเรื่องราวเหล่านี้ เขามุ่งหวังที่จะเผยแพรความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีที่อำนาจและความถูกต้องถูกสร้างขึ้นผ่านเรื่องราวและสัญลักษณ์ Leach ไม่

^{๔๐} P. Ricoeur, "Structure and hermeneutics," in Conflict of Interpretation, ๑๙๗๔: ๒๗-๖๑

เพียงแค่พิจารณาเรื่องราวของโซโลมอนจากมุมมองของเนื้อหาและความหมายที่ชัดเจนเท่านั้น แต่เขายังสำรวจโครงสร้างลึกลงไปอีกชั้นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์, อำนาจ, และความถูกต้อง เขาแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวของโซโลมอนมีการใช้งานในการสร้างและรักษาอำนาจผ่านการสร้างความถูกต้องทางศาสนาและวัฒนธรรม การวิเคราะห์ของ Leach มองว่าเรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลและวัฒนธรรมสืบเนื่องกันและมีความเชื่อมโยงกับการใช้อำนาจและการสร้างความถูกต้อง โดย Leach เสนอมุมมองใหม่ในการเข้าใจตัวละครและเหตุการณ์ในคัมภีร์ไบเบิล โดยรวม, "The Legitimacy of Solomon" ของ Leach เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการสำรวจความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างทางศาสนาและอำนาจสังคมผ่านเรื่องราวของกษัตริย์โซโลมอน แสดงให้เห็นถึงความสามารถของวิธีการวิเคราะห์โครงสร้างในการเปิดเผยความ

การศึกษาโครงสร้างนิยมผ่านพระคัมภีร์โบราณเป็นการเปิดเผยเรื่องราวต่างๆ ภายในคัมภีร์ที่เป็นผลงานทางวรรณคดีและสังคมศาสตร์ เนื่องจากคัมภีร์มักจะเป็นเรื่องที่สร้างขึ้นเพื่อให้คนมีความเข้าใจในการควบคุมราชการ นักวิจัยที่เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างนิยมเชื่อว่าเรื่องราวในคัมภีร์มีเนื้อหาที่ปรากฏและถูกสร้างขึ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แม้ว่าเนื้อหาในคัมภีร์อาจมีการจัดเรียงเรื่องราวแบบไม่ตรงตามลำดับของเวลา แต่โดยทั่วไปแล้วมันจะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมของชาวยิวที่เลือกโดยพระเจ้าให้เข้ารับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ในสถานที่ที่ได้รับการเลือกไว้ การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ศักดิ์สิทธิ์ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ต่างๆ ในพระคัมภีร์ตามลำดับของเวลา นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และการใช้อำนาจ การสร้างความถูกต้อง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการศึกษาโครงสร้างนิยม โดยนิทานที่เล่าในคัมภีร์มักจะเน้นการสร้างและรักษาอำนาจผ่านการสร้างความถูกต้องทางศาสนาและวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ของ Leach ได้เปิดเผยถึงวิธีการใช้โครงสร้างในการศึกษาวรรณกรรมและเรื่องราวทางศาสนา โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์นี้มีผลในการเปิดเผยความหมายและความเข้าใจใหม่ๆ ในเรื่องราวที่คุ้นเคย โดยรวมแล้ว, "The Legitimacy of Solomon" ของ Leach มองเรื่องราวในคัมภีร์เป็นสื่อที่เชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างทางศาสนาและอำนาจสังคม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์โครงสร้างในการเปิดเผยความหมายและความเข้าใจใหม่ๆ ในเรื่องราวที่คุ้นเคย

๑) การอ่านพระคัมภีร์เก่า

๑. การสร้างความชอบธรรมโดยมองพระคัมภีร์เป็นนิทานถือเป็นความคิดที่ตรงข้าม

๒. การมองแบบล่องเวลาไม่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดเนื่องจากเกิดจากการจัดเรียงและจัดวางเรื่องราวต้องเริ่มก่อนและสิ้นสุดทีหลัง การศึกษาเรื่องราวเหล่านี้อาจเน้นการสร้าง ความแตกต่างในมุมมองและคติ เช่น ในนิทานและปรัมปราของพระคัมภีร์ที่เรารู้เพื่อสร้างความเชื่อให้กับชนิต การขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์โซโลมอน เนื่องจากเขาไม่ได้ทำพิธีสมรสในชนเผ่าเดียวกัน การค้นหาความหมายที่ซับซ้อน การอธิบายเหตุผลของความสัมพันธ์หรือการทำให้สำคัญเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง

๒) พระคัมภีร์

การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์สำคัญของชาวยิวไปยังการย้ายมาอยู่ในดินแดนปาเลสไตน์มีความสำคัญ เหตุการณ์ต่างๆ ถูกตีความตามลำดับของเวลา เรื่องราวต่างๆ มาสร้างเส้น

หลักของเหตุการณ์ในพระคัมภีร์ เป็นเอกภาพที่สำคัญของชาวยิว เอกสารโบราณเชิงชวนเชื่อถือระบุถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ซึ่งมีความสำคัญและไม่มีการเกิดซ้ำ โครงสร้างนี้ต้องการความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมในตำนานนั้นๆ ก่อนที่จะเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น^{๔๑}

๒.๔.๕ โวหารของภาพ

ในงาน "Rhetoric of the Image" ของ Roland Barthes ที่รวมไว้ในหนังสือ "Image Music Text" ปี พ.ศ. ๒๕๒๐, Barthes ได้ศึกษาการใช้วิธีการในการสื่อสารของภาพได้อย่างลึกซึ้งโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาข้อความหรือภาษา. งานนี้เป็นหนึ่งในการวิเคราะห์ที่สำคัญของเขาเกี่ยวกับวิธีการที่ภาพถ่ายสามารถ "พูด" หรือส่งผ่านข้อความและความหมายไปยังผู้ดู Barthes ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์เพื่อแยกและพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ในภาพถ่าย, เช่น การใช้ภาพ (denotation) และการบอกเล่า (connotation). การใช้ภาพหมายถึงการสื่อความหมายแบบตรงไปตรงมาที่ภาพนั้นเป็นตัวแทน, ในขณะที่การบอกเล่าหมายถึงระดับของความหมายที่ซับซ้อนหรืออ้อมอ้อมมากขึ้นที่สามารถถูกสร้างขึ้นจากภาพนั้น เขายังแนะนำความคิดเรื่อง "myth" หรือ "ตำนาน" ในฐานะที่เป็นระบบของการสื่อสารและการสร้างความหมาย, ซึ่งภาพสามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างและแพร่กระจายความคิดและอุดมการณ์ทางสังคม. Barthes อภิปรายว่าภาพสามารถใช้เป็นเครื่องมือรักษาอำนาจสถาบันและค่านิยมทางวัฒนธรรมผ่านการใช้ตำนาน

นอกจากนี้, Barthes ยังพิจารณาถึงฟังก์ชันของ "linguistic message" หรือ "ข้อความภาษา" ในภาพ, โดยมองว่าภาษาสามารถทำหน้าที่เสริมหรือจำกัดความหมายที่ภาพพยายามสื่อสาร. เขาชี้ให้เห็นว่าการเชื่อมโยงระหว่างภาพและข้อความสามารถส่งเสริมการอ่านความหมายของภาพได้อย่างไร "Rhetoric of the Image" เป็นงานที่มีอิทธิพลอย่างมากในการศึกษาภาพถ่ายและภาพในสื่อต่างๆ, โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสื่อสารและการวิเคราะหวัฒนธรรม. Barthes นำเสนอกรอบคิดที่ช่วยให้เราเข้าใจถึงความซับซ้อนของการสื่อสารผ่านภาพ และสำรวจวิธีที่ภาพถ่ายและภาพสื่ออื่นๆ สามารถถ่ายทอดความหมาย, อุดมการณ์, และค่านิยมทางวัฒนธรรมได้อย่างไร.

Barthes เขาได้ศึกษาภาพโฆษณาโดยการหาความหมายที่อยู่ในภาพความหมายที่อยู่ในภาพมีสาร ๓ แบบ

๑. สารจากภาษาฝรั่งเศสคำอธิบายภาพและการรับรู้ของเราที่ได้รับมาเกินกว่าและทำให้เราหลงเหลือในการตีความ

๒. สารมาจากภาพที่มีรหัส รหัสวัฒนธรรมการทำอาหาร ทำให้เราสามารถวิเคราะห์การทำอาหารของตนเอง

๓. สารใส่รหัสมันมีอยู่จากการตรึงการรับรู้ของคน ภาพจะดูเหมือนว่าไม่มีรหัส แต่แท้จริงมีรหัสที่ซ่อนอยู่ใน สารใส่รหัสมีความจริงที่เป็นเท็จ รูปภาพแทนสัญลักษณ์ที่เรามองเห็นและยอมรับโดยไม่ตั้งคำถาม เช่น ในภาพถ่าย การทำงานของนักการเมืองที่

^{๔๑} E. Leach, "The legitimacy of Solomon," In M. Lane, ed., Structuralism: A Reader, ๑๙๗๐: ๒๔๘-๔๙๒.

มองเห็นไปข้างหน้า เราอาจรู้สึกรู้ว่ามีมุมมองหรือวิสัยทัศน์ ในภาพของโด้ทำงานที่มีครอบครัว เราอาจรู้สึกรู้ว่ามีอุดมการณ์และสามารถส่งเสริมครอบครัวและสังคมได้ในฐานะเป็นผู้มีวิสัยทัศน์

๑) การจัดเรียงจัดวางตัวเชื่อมสื่อความหมายแฝง

๑. มาจากตัวสัญลักษณ์

๒. วิธีการจัดเรียงและจัดวางความหมายไม่เหมือนกัน การจัดเรียงและจัดวางคำในภาพไม่เหมือนกับการจัดเรียงและจัดวางคำในภาษา เป็นเหตุผลที่ Barthes เลือกภาพโฆษณาเพื่อการศึกษา เขามององค์ประกอบสื่อของภาพโดยการสังเกตว่าอะไรคือองค์ประกอบสื่อของภาพ ภาพถ่ายมีลักษณะเป็นภาษาหนึ่ง เมื่อถูกพูดถึงเป็นภาษา จึงต้องมีรหัสและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ การจัดเรียงภาพไม่ต่างจากการจัดเรียงคำในภาษา นั้นเป็นเหตุผลที่ Barthes เลือกภาพโฆษณาเพื่อการศึกษา ^{๔๒}

๒.๔.๖ ความหมายที่สาม

ในบทความ "The Third Meaning" ซึ่งรวมอยู่ในหนังสือ "Image Music Text" ปี ๑๙๗๗ ของ Roland Barthes, เขาได้สำรวจแนวคิดเกี่ยวกับระดับของความหมายในภาพยนตร์และภาพ โดยทั่วไปที่เกินเลยความหมายที่ชัดเจนและความหมายที่อำพรางไว้. Barthes นำเสนอ "ความหมายที่สาม" ซึ่งเขามองว่าเป็นระดับความหมายที่อยู่นอกเหนือจากการอ่านที่ตรงไปตรงมา (denotative meaning) และการอ่านที่มีการตีความ (connotative meaning). ความหมายที่สามนี้เป็นระดับของความหมายที่ต้านทานการถูกลดทอนลงเป็นภาษาหรือการอธิบายที่ชัดเจน, เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการมีอยู่ของความหมายที่ "เกินกว่าจะบรรยายได้" ในภาพ

Barthes ใช้ภาพยนตร์ของ Eisenstein เป็นตัวอย่างหลักในการอธิบายแนวคิดนี้, เขาวิเคราะห์ภาพยนตร์และนำเสนอว่าความหมายที่สามเกิดจากสิ่งที่เขาเรียกว่า "obtuse meaning" หรือ "ความหมายที่สาม" ความหมายนี้ไม่จำเป็นต้องมีการตีความหรือการเชื่อมโยงกับบริบทหรือสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน, แต่มันทำให้ผู้ดูรู้สึกถึงความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างแท้จริง และอาจมีลักษณะที่เป็นส่วนตัวหรือหลุดโลก

Barthes มุ่งเน้นที่ความหมายที่สามเพื่อเปิดเผยความสามารถของภาพในการสื่อสารความหมายที่ซับซ้อนและเป็นมัลติเลเยอร์, ซึ่งไม่สามารถถูกจำกัดหรือถูกอธิบายได้อย่างสมบูรณ์ผ่านภาษา. เขาแนะนำว่าการวิเคราะห์ภาพควรไปเลยเหนือการแยกแยะความหมายที่ชัดเจนหรือการตีความที่สัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว, แต่ควรรวมถึงการสำรวจความรู้สึกและปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ภาพสามารถกระตุ้นได้ในผู้ดู

"The Third Meaning" เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจที่กว้างขึ้นของ Barthes เกี่ยวกับวิธีการที่ภาพและข้อความสามารถสื่อสารความหมายได้ในระดับที่ลึกซึ้งและซับซ้อน, และช่วยให้เราเข้าใจถึงพลังของภาพในการสื่อสารความคิดและอารมณ์ที่เหนือกว่าการใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว

ความหมายที่ถูกสร้างขึ้นโดยคนดูเขียนความหมายเข้าไปใหม่ซึ่งต่างจากผู้เขียนสร้างไว้เดิมที่จะตั้งใจให้มีมีความหมาย โดย Barthes ศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Ivan The First (อีวานผู้โหดร้าย) โดย

^{๔๒} R. Barthes, "Rhetoric of the Image", ๓๒-๕๑. In Image Music Text ๑๙๗๗

ภาพยนตร์เรื่อง Ivan The Third โดยในภาพจะเป็นการอ่านภาพที่มาจากภาพยนตร์โดยตัดจากภาพยนตร์มาเป็นภาพนิ่งโดยมีหลากหลายภาพในภาพยนตร์

๑. ข่าวสารการสื่อสารคือระดับข้อมูล

๒. สัญลักษณ์มีความหมายมากกว่า ๑ เสมอ คือระดับของสัญลักษณ์

ภาพนิ่งมีความหมายที่ผู้ชมสามารถตีความได้ตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ในภาพของกำปั้นที่แสดงความพลังหรือความเป็นผู้นำ การทรงผมที่แตกต่างกันอาจแสดงถึงเสถียรภาพหรือความเป็นรูปธรรมของบุคคลนั้น ในขณะที่ความโศกเศร้าอาจถูกแสดงผ่านความน่ารักของเด็กที่สวมหมวกอยู่เสมอ

การผลิตซ้ำโดยเครื่องจักรมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหมายของภาพ ซึ่งภาพเป็นวิธีการสื่อสารในรูปแบบของสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายของภาพได้ในระดับของอารมณ์และความรู้สึก หน้าที่ของภาพยนตร์ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด ในงาน Rhetoric of the Image เขายกภาพเป็นภาษาของภาษาฝรั่งเศส แป้ง ซอตร์ จากการดูภาพภาพถ่ายโฆษณาเป็นเรื่องที่ชัดเจนมาก ส่วนเบี่ยงเบนอยู่ที่ผู้ชมภาพ โดยภาพโฆษณายกเรื่องของการทำกับข้าวกินเองแต่การทำกับข้าวกินเองเป็นกับข้าวที่สำเร็จแล้ว สินค้าดีสำเร็จโดยสินค้ามีความสด แต่เป็นสินค้าที่สำเร็จรูป เขาพยายามที่จะบอกว่าภาพสีต่างๆ เป็นสีของธงชาติอิตาลีคนฝรั่งเศสชอบอิตาลีก็เลยสื่อสารออกมาเป็นภาพที่มีสีขาวยกกับสีแดง

ภาพนิ่งเป็นแนวตั้งภาพยนตร์เป็นแนวนอนรับได้จะรับในความหมายที่ไม่ชัดเจน ซึ่งความหมายที่ชัดเจนทำเป็นภาพยนตร์ ความหมายที่ไม่ชัดเจนต่อการพูด

๑) สัญลักษณ์เชิงสรุปในเชิงทฤษฎี

๑. Barthes ไม่ชัดเจนไม่ใช่ระบบภาษาสัญลักษณ์ถ้าไม่ภาพไม่มีความหมายที่ ๓ ภาพมีความหมายอยู่ในตัวของมัน

๒. ภาพที่ไม่สามารถมีได้ทุกที่ แต่ก็มิได้ทุกที่ เช่นภาพยนตร์หรือ

๓. ความหมายแฝง รูปความหมายแฝงรูปสัญลักษณ์ ไม่มีสัญลักษณ์ การเฉยเมยเนื้อเรื่อง ความหมายชัดเจนตัวอ้างอิงหมดความหมายไปรูปสัญลักษณ์ความหมายทับกัน

ทฤษฎีภาษาเหมือนกลไกกว่าความหมายลึ้มล้างปฏิบัติการทั้งหมดเจือจางทำให้ความหมายอีกแบบเกิดขึ้น ความเป็นภาพยนตร์แต่ไม่ใช่ภาพยนตร์ ความเป็นภาพยนตร์ปรากฏอยู่ในภาพนิ่งภาพนิ่งที่มาจากภาพยนตร์มันไม่ใช่ลองจากภาพยนตร์แต่เป็นมากกว่าภาพยนตร์ ยกสถานะของภาพนิ่งให้เป็นภาพยนตร์ เช่น คนไม่มีเงินมองว่าต้องไม่มีเงินที่จะซื้อตั๋วไปดูหนังต้องดูภาพนิ่งคือความสำคัญของมันแต่สำคัญคนละแบบ เห็นภาพในปีกย่อยในแต่ละฉากที่ไม่ได้มีในภาพยนตร์ ภาพยนตร์ ภาพเป็นแนวตั้งกับแนวนอน

๑. ภาพนิ่งช่วยให้เราเห็นถึงภาพภายในและเกร็ดของภาพ

๒. ภาพนิ่งไม่ใช่ตัวอย่างของภาพยนตร์แต่มีชีวิตของมัน

๓. สลายขีดจำกัดของความเป็นภาพยนตร์

ภาพนิ่งเป็นภาพอีกเยอะมาดูใหม่ได้ในภาพยนตร์ ภาพยนตร์ดูอย่างจริงจังดูไม่ได้ ภาพนิ่งมันมีเวลาของการอ่านที่เป็นอิสระความเป็นภาพยนตร์ เป็นความหมายที่ ๓ ความหมายที่หลงเหลือที่ยังไม่ได้จัดเรียงจากภาพยนตร์นั้น คือ ภาพนิ่ง

ความหมายที่ ๑ ข้อมูลสื่อสาร

ความหมายที่ ๒ สัญลักษณ์

ความหมายที่ ๓ การสร้างภาพความหมาย

ภาพยนตร์และภาพนิ่งสัญวิทยาการสร้างความหมายคนดูภาพยนตร์จะดูถูกคนดูภาพนิ่งคนดูภาพนิ่งเหมือนว่าไม่มีดังค์ไปซื้อตั๋วเพื่อที่จะไปดูภาพยนตร์ ต้องดูหนังที่เป็นแผ่นนั้นคือภาพนิ่งนั้นคือภาพลักษณ์ทั่วไป Barthes ต้องการเรียบเรียงให้เห็นและเลือกเรื่องที่มองไม่เห็นและไม่คิดมาก่อนอ่านตัวบทการเปลี่ยนแปลงตัวบทที่อ่านภาพคือ Text เป็นตัวบทอีกแบบเขียนภาพที่อ่านภาพถ่ายมี ๓ ระดับความหมายข้อมูลสื่อสาร คือ สารความหมายสัญลักษณ์ คือ สื่อความหมายของภาพภาพสามารถสร้างความหมายได้ ภาพ คือ ความหมายที่ไม่ชัดเจนความเป็นภาพยนตร์เหมือนนวนิยายแต่อยู่ที่อื่น มันมีความหมายอีกความหมายหนึ่งความหมายที่ ๓ ที่ภาพสร้างขึ้น^{๔๓}

๒.๔.๗ บทวิเคราะห์

วิธีการของโครงสร้างนิยมคือการสลายความเป็นศูนย์กลางผ่านการแยกปรากฏการณ์ออกเป็นหลายส่วนมาสู่การรวมกัน เช่น การแบ่งประโยคและย่อหน้า เพื่อให้ปรากฏการณ์วิทยาได้มองเห็นเนื้อหาออกมาชัดเจน การปรากฏการณ์นิยมถูกผ่าออกเป็นส่วนๆ และการใช้ศัพท์ที่แตกต่างกันแม้มีความหมายเดียวกัน การสลับที่และการเปลี่ยนทิศทาง เช่น การจัดตำแหน่งที่มีความสำคัญในโครงสร้างนิยม การหาความหมายที่สอดคล้องกันในความหมายนั้นๆ โดยการมองหาตัวเชื่อมโยงและการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ และมีการวางแผนบางอย่างให้สอดคล้องกัน เป็นต้น การมองเป็นสัญลักษณ์และการหารหัสที่กำหนดสิ่งนั้นๆ เช่น การใช้ชนเผ่าโบราณในฐานะสัญลักษณ์ที่มาจากธรรมชาติโดยใช้พืชและสัตว์ เป็นต้น การเลือกดูความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยทุกอย่างที่เกิดขึ้นพร้อมกัน เน้นไปที่อนาคตที่ไม่มีอนาคตทางสังคมอนุรักษ์นิยม ซึ่งเป็นอนาคตที่แสนรุ่งเรืองแต่เป็นสังคมที่เหลื่อมล้ำละลาย ซึ่งอยู่ใต้การควบคุมและการปกครองด้วยคราบเลือดและน้ำตาของผู้ที่ถูกทำเป็นทาส เมื่อสังคมในอดีตไม่มีทิศทางประวัติศาสตร์

๑) ความสำคัญของโครงสร้างนิยมในภาษาศาสตร์ของโซซูร์

๑. ระบบภาษาและการใช้ภาษา

๒. ภาษาเป็นระบบของสัญลักษณ์

๓. ในภาษาที่มีความแตกต่างเหมือนกัน ภาษาศาสตร์แยกออกเป็น ๒ เส้นทาง คือ สัญลักษณ์เสียง ภาพ ตัวหนังสือ และความหมาย สัญลักษณ์เป็นมโนทัศน์ที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้แต่โดยสภา โดยเช่นการหาความสัมพันธ์ การกำหนดวัฒนธรรมนั้นๆ การตรวจสอบการตีความความหมายของภาษา และความสนใจในการจัดเรียงประโยค ข้อดีของโครงสร้างนิยมคือการจัดระบบการมองโลกให้มีระเบียบ ช่วยให้เข้าใจโลกที่วุ่นวายในยุคปัจจุบันได้ง่ายขึ้น ทำให้ไม่เกิดในยุคปัจจุบันนั้นไม่มีคำตอบที่แน่ชัด

^{๔๓} R. Barthes, "The Third Meaning", ๕๒-๖๘. In Image Music Text ๑๙๗๗

๒.๔.๘ สรุปโครงสร้างนิยาม

การศึกษาแบบโครงสร้างนิยามได้รับอิทธิพลมาจากไซซูร์โดยการแยกออกเป็นระบบภาษาและการใช้ภาษา ในภาษาคือระบบของสัญญาณซึ่งทำให้เกิดความหมายที่แตกต่างกัน โดยการแยกออกเป็น ๒ ประการดังนี้

๑. มนุษยวิทยา การศึกษาโครงสร้างของมนุษย์โดยเน้นไปที่โครงสร้างพื้นฐานของมนุษย์
๒. สัญญาศาสตร์ การศึกษาเกี่ยวกับสัญญาณและสัญลักษณ์ซึ่งรวมถึงรูปสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น เสียงพูด ตัวหนังสือ รวมทั้งการกำหนดความหมายและการค้นหาความรู้

การเรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และรหัสโครงสร้างนั้นอยู่ในจิตภาวะที่ไม่สำนึกอย่างไร้ความรู้สึก และสัญลักษณ์เช่นการจัดเรียงและการจัดวางรูปประโยคมีกฎเกณฑ์เฉพาะของมัน เช่น การจัดลำดับของคำว่า "พ่อ", "แม่", และ "ลูก" ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันและมีกฎเกณฑ์ในการมองอย่างเฉพาะ เช่น การจัดลำดับเรียงลำดับของคำให้เหมาะสมในประโยคที่ต้องการสื่อความหมาย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

"ของ" ในบริบทของแนวโน้มการพัฒนาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ถือเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คำนี้หมายถึงพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ ซึ่งมักจะมีความเสี่ยงที่จะถูกมองข้ามหรือถูกละเลยเมื่อเผชิญกับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การทำความเข้าใจและการอนุรักษ์ "ของ" ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประกันกลยุทธ์การพัฒนาที่ครอบคลุม การวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาที่ไม่ลืมนัก (กลุ่มชาติพันธุ์) มีบทบาทสำคัญในการเน้นย้ำถึงความต้องการเฉพาะและความท้าทายที่ชุมชนเหล่านี้เผชิญ ด้วยการยอมรับถึงความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ นักวิจัยสามารถมีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกันมากขึ้น การวิจัยประเภทนี้ช่วยขยายเสียงของชุมชนชายขอบและสนับสนุนนโยบายที่เคารพและปกป้องสิทธิของพวกเขา

การศึกษาที่สำรวจผลกระทบของแนวโน้มการพัฒนาต่อกลุ่มชาติพันธุ์สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าสำหรับผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยการให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการริเริ่มการพัฒนาต่างๆ นักวิจัยสามารถช่วยให้แน่ใจว่าโครงการต่างๆ ได้รับการดำเนินไปในลักษณะที่มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรมและครอบคลุมท้ายที่สุดแล้ว การวิจัยเกี่ยวกับ "ของ" และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สามารถช่วยส่งเสริมแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวมมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีและสิทธิเสรีของบุคคลทุกคน โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรม

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกลุ่มชาติพันธุ์

ขนิษฐา หอมแหม่ม ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีของชนเผ่าซอง ตำบลตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า

๑. นักมานุษยวิทยาได้จัดให้ชนเผ่าซองอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ ออสโตร - เอเชียติก (Austro-Asiatic) กลุ่มมอญ - เขมร (Mon - Khmer) และในกลุ่มมอญ - เขมร (Mon - Khmer) ชนเผ่าซอง

เป็นชนเผ่าดั้งเดิมที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในดินแดนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในปัจจุบันจังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีชาวชองอาศัยอยู่มากที่สุด โดยเฉพาะในเขตตำบลตะเคียนทองและคลองพลู ซึ่งมีหมู่บ้านชองเป็นเขตอนุรักษ์ และเขตตำบลคลองพลูก็ยังมีศูนย์วัฒนธรรมชาวชองชนเผ่าชองมีค่านิยม ความเชื่อนับถือในเรื่องของผีบรรพบุรุษมาก พิธีกรรมของชนเผ่าชองส่วนใหญ่จึงเกี่ยวกับการไหว้ผีบรรพบุรุษ นอกจากนั้นยังมีประเพณีการแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่งของชนเผ่าชองที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของชนเผ่าอื่น ๆ ทั้งทางด้านองค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งบทเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีด้วย

๒. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีของชนเผ่าชอง ชนเผ่าชองมีค่านิยม ความเชื่อประเพณี และวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งในการประกอบพิธีกรรมหรือประเพณีต่าง ๆ จึงมีเรื่องของบทเพลงและดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย โดยแบ่งประเภทของบทเพลงได้ ๔ ประเภท ได้แก่ บทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม, บทเพลงร้องเล่น, บทเพลงประกอบการทำงาน, และเพลงกล่อมลูกเนื้อร้องก็จะใช้ภาษาชองเป็นส่วนใหญ่บางบทเพลงก็ใช้ภาษาไทยบ้าง ความหมายของเนื้อร้องและทำนองก็เข้าใจง่าย ทำนองจะวนซ้ำไปซ้ำมาไม่ซับซ้อนเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบส่วนใหญ่ใช้เฉพาะเครื่องกำกับจังหวะเท่านั้น ต่อมาจึงเริ่มใช้ขลุ่ยร่วมบรรเลงบ้าง

ปัจจุบันค่านิยมต่าง ๆ ได้ทำให้ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่มีมาแต่โบราณจึงกำลังถูกลบเลือนไปตามกาลเวลา โดยเฉพาะลูกหลานชาวชองในปัจจุบันบางคนไม่สามารถพูดภาษาชองได้เลย จะมีก็แต่กลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้นที่พยายามถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ให้แก่คนรุ่นใหม่แต่เนื่องด้วยชนเผ่าชองไม่มีภาษาเขียน สื่อสารกันโดยใช้ภาษาพูดเท่านั้น จึงไม่มีการจดบันทึกประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชนเผ่าตนเองไว้เลยด้วยเหตุนี้จึงเป็นการยากที่จะสามารถรักษาและสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าชองให้คงอยู่สืบไป

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงเสมือนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในรูปแบบของภาษาที่มีการจดบันทึก เพื่อการอนุรักษ์ รักษาและค้นคว้าวิจัย วัฒนธรรมและประเพณีทางด้านดนตรีของชาวชองเพื่ออนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป^{๔๔}

ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ของกลุ่มชนชาวไทยเขมร (เขมรถิ่นไทย) ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาวไทยเขมรพื้นที่ ๓ ตำบล คือตำบลหนองาคง ตำบลเทพนิมิต และตำบลคลองใหญ่ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี เป็นกลุ่มชนกลุ่มเดียวกับชนชาวเขมรที่อาศัยอยู่ในประเทศกัมพูชา และส่วนอื่น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ในประเทศเวียดนาม เป็นต้น ชาวไทยเขมรพื้นที่ทั้ง ๓ ตำบล อาศัยอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่ก่อนที่ประเทศไทยจะทำข้อตกลงปักปันเขตแดนอย่างชัดเจนกับราชอาณาจักรกัมพูชาใน พ.ศ.๒๔๔๙ ซึ่งขณะนั้นประเทศฝรั่งเศสได้เข้ามามีอำนาจปกครองกัมพูชา และฝรั่งเศสก็เป็นเจ้าภาพในการจัดแบ่งปักปันเขตแดน ส่งผลให้กลุ่มชนชาวเขมรในพื้นที่ ๓ ตำบลถูกขีดแบ่งให้อยู่ฝั่งดินแดนประเทศไทย และได้แบ่งแยกพี่น้องให้กลายเป็นกลุ่มชน ๒ ประเทศมาใน พ.ศ. ๒๔๕๒ กลุ่มชนที่อยู่ฝั่งดินแดนไทยได้กลายเป็นประชากรของไทยโดยสมบูรณ์ตาม

^{๔๔} วนิชฐา หอมแหม่ม. (๒๕๔๙) . การศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีของชนเผ่าชองตำบลตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี. ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศพระราชบัญญัติสำหรับทำบัญชีคนในพระราชอาณาจักร ร.ศ.๑๒๘ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์^{๔๕}

ประกิจ พงษ์พิทักษ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยันแย” ผลการศึกษาพบว่า ยันแยเป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวของในจังหวัดจันทบุรีที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีจุดประสงค์เพื่อการรื่นเริง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา การสืบทอดองค์ประกอบการแสดงและวิธีการแสดงยันแย เพื่อนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ชุดการแสดงระบำยันแย วิธีการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์ของชาวของ การสืบทอดการแสดง ความผูกพันของยันแยกับวิถีชีวิตชาวของ องค์ประกอบของการแสดง ลักษณะการแต่งกายและวิธีการแสดง โดยแบ่งกลุ่มการสัมภาษณ์ออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะการแสดงยันแย มีการกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มที่ชัดเจน การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบเครื่องมือและข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำข้อมูลความรู้มาสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง ระบำยันแย ผลการวิจัย พบว่ายันแยเป็นการแสดงของชาวของที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี แต่เดิมใช้สำหรับการร้องกล่อมเด็ก ผู้ร้องจะร้องเป็นภาษาของ เนื้อหาของบทร้องเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากินของชาวของที่มีการสอดแทรกข้อคิด ปรัชญา คำสอน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ ใช้วิธีการร้องแบบตันสด " ตามประสบการณ์และจินตนาการของตนเอง ในลักษณะเชิงการเกี่ยวพาราสักกัของหนุ่มสาวชาวของ ในปัจจุบันใช้เครื่องดนตรี มีกลอง กรับและฉิ่ง ลักษณะของการรำเป็นการส่ายมือสองแขนขึ้นลงตามจังหวะของการย่ำเท้า ผู้วิจัยได้นำมาสร้างสรรค์ขึ้นเป็นขั้นตอน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ สืบสานพิธีการแต่งงานกาตึก ช่วงที่ ๒ ร่วมร้องรับขับขานตำนานยันแย ช่วงที่ ๓ สุขใจแท้เลือกคู่หนุ่มสาวชาวของเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ชื่อเพลงระบำยันแย ด้านการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายได้ศึกษาลักษณะการแต่งกายของชาวของ นำมาสร้างเป็นเครื่องแต่งกายอุปกรณ์ การแสดงใช้ ทับไทระเครื่องหมายรวมการชุมนุม กระดิ่งข้างม้า เขาวัว เขาควาย โกวเหมอใส่ข้าวเปลือก กลอง และผ้าขาว เพื่อให้การแสดงในช่วงแรกสื่อถึงวิถีชีวิตของชาวของในอดีต^{๔๖}

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับผีแลพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมพื้นบ้าน: กรณีศึกษาพิธีส่งโนบ้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาในลักษณะของการแทรกซึมรวมเข้ากับความเชื่อดั้งเดิมในพิธี "ส่งโนบ้าน" ในปัจจุบันนี้ทั้งในระดับรูปธรรมคือส่วนที่จะมองเห็นได้ เช่น

^{๔๕} ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์. (๒๕๕๗).การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ของกลุ่มชนชาวไทยเขมร (เขมรถิ่นไทย) ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี.วารสารศิลปศาสตรปริทัศน์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๘ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗.๔๙.

^{๔๖} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยันแย” วารสารพัฒนาศิลปวิทยาการ ปีที่ ๒ ฉบับพิเศษ มิถุนายน.๒๕๖๑.๓๑

พื้นที่ที่เลือกเครื่องสักการะภาษาปรากฏในชื่อพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ส่วนในระดับนามธรรมคือ คติความเชื่อที่แฝงในพิธีและการให้คุณค่า^{๔๗}

อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ “ซอง” ผ่านพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวบ้าน บ้านทุ่งไต้ดัก อ.เมือง จ.ตราด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ซอง เป็นชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในเมืองตราดมานับแต่อดีต มีหลักฐานปรากฏนับแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เรื่อยมา มีพิธีกรรมที่สำคัญพิธีหนึ่งเรียกว่า “บุญส่ง” หรือ “ส่งในบ้าน” เป็นการประกอบพิธีกรรมเพื่อเช่นสรวงผีบรรพบุรุษ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าพิธีกรรมนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดตราดอย่างชัดเจน ทั้ง ๑) การสืบทอดอัตลักษณ์ผ่านพิธีเลี้ยงผี ที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างชาวซองกับผีบรรพบุรุษ ๒) การสืบทอดอัตลักษณ์ผ่านพิธีเชิญผีสัตว์ป่า ที่แสดงให้เห็นความผูกพันระหว่างชาวซองกับป่า ๓) การสืบทอดอัตลักษณ์ผ่านพิธีรับกับผี ที่เป็นการผลิตซ้ำเรื่องเล่าสงครามในกลุ่มซอง และ ๔) การสืบทอด อัตลักษณ์ผ่านพื้นที่ประกอบพิธีกรรม ที่เป็นการประกาศอาณาเขตชาวซอง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการธำรงรักษา “ความเป็นซอง” ไว้ ขณะเดียวกันก็เป็นสายใยผูกพันลูกหลานชาวซองในปัจจุบันให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันด้วย^{๔๘}

วงธรรม สรณะ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ซอง จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ซอง วิถีการผลิตอาหารแบบเรียบง่ายใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ลักษณะอาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารแห้ง การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือ ๑. นโยบายรัฐส่วนกลาง สัมปทานป่าไม้ และการกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์จากป่า การไหลบ่าของวัฒนธรรมอาหารสมัยใหม่ และการพัฒนาสู่การเป็นอุตสาหกรรม และ ๒. การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑. ภาครัฐในส่วนกลางควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิตอาหารที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรการผลิตในระดับชุมชนบนพื้นฐานของการให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการ และการพัฒนาแหล่งทรัพยากรทางอาหารด้วยตัวของชุมชนเอง ๒. ภาครัฐในระดับท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมการผลิตอาหารที่พึ่งพาความหลากหลายเชิงพื้นที่ผ่านวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้วัฒนธรรมการผลิตอาหารดำรงอยู่ และเป็นการช่วยรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่^{๔๙}

พรศิริ ถนอมกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง รำวงโบราณของ ผลการศึกษาพบว่า รำวงโบราณของเป็นการแสดงของชาวซองซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม ที่ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัด

^{๔๗} (Wu Xiaoxiao. (๒๕๖๔). ความเชื่อเกี่ยวกับผีแลพุทศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษา พิธีส่งในบ้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ซองในจังหวัดตราด. วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิศิ ตาราม ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔.๒๕๕.)

^{๔๘} อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (๒๕๕๕). การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ “ซอง” ผ่านพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวบ้าน บ้านทุ่งไต้ดัก อ.เมือง จ.ตราด. วารสารไทยศึกษา ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ กุมภาพันธ์ -กรกฎาคม ๒๕๕๕. ๘๗

^{๔๙} วงธรรม สรณะ. (๒๕๖๓) ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ซอง จังหวัดจันทบุรี. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๓. ๓๔๒-๓๔๓.

จันทบุรี เป็นบทร้องที่มีการเกี่ยวพาราสีกันระหว่าง ชาย-หญิง เนื้อร้องมีทั้งบทร้องภาษาไทย และบทร้องภาษาของ ซึ่งเป็นการบอกเล่าวิถีชีวิตของชาวชอง โดยมีการสืบทอด แบ่งได้ ๒ ระยะเวลาองค์ประกอบการแสดงประกอบด้วย บทร้องจำนวน ๑๑ บทร้อง เครื่องดนตรีใช้กลองเพลวัด หรือกลองทัด ๑ ใบ ตีประกอบจังหวะ ทำว่าเป็นการเกี่ยวพาราสีระหว่างชาย-หญิง^{๕๐}

ภักพล บุญเหลือ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ตำนานปรัมปรา: ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์เยอ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า จากการรวบรวมตำนานปรัมปราที่รับรู้จากกลุ่มชาติพันธุ์เยออำเภอราศีไศลได้ ๑๖ เรื่อง และจากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของตำนาน ทั้งนี้ ทำให้เห็นว่า ตำนานปรัมปรมีความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์เยอ บทบาทของตำนานอธิบายให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ อัตลักษณ์ของชาวเยอการมีบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมร่วมกันและอัตลักษณ์ทางภาษา ตำนานยังมีบทบาทในการอธิบายให้เห็นการประกอบประเพณีพิธีกรรม ประเพณีพระยากตะศิลารำลึก ประเพณีแข่งเรือยาวของพื้นที่ อำเภอราศีไศล บทบาทของตำนานยังเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวท้องถิ่น อำเภอราศีไศล ตลอดจนตำนานยังอธิบายความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์เยอและร่องรอยการอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่อำเภอราศีไศล รวมถึงเรื่องราวการเชื่อมโยงของประวัติศาสตร์นอกจากนี้ ตำนานยังสะท้อนให้เห็นภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพสังคม การตั้งถิ่นฐาน การปกครอง ภูมินาม เศรษฐกิจ และการคมนาคม ส่วนภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม ตำนานสะท้อนให้เห็นความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์เยอที่เชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ชาวเยอมีความเชื่อว่าพระยากตะศิลาเป็นบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม เป็นผู้สร้างบ้านแปลงเมืองและเป็นผู้นำชาวเยอในการอพยพการตั้งถิ่นฐานซึ่งในแต่ละปีชาวเยอจะมีพิธีกรรมบูชาผีบรรพบุรุษ ทั้งนี้ ภาพสะท้อนของตำนานยังทำให้เห็นความเชื่อเรื่องสเนเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ชาวเยอถือว่าสเนเป็นเครื่องเป่าแห่งความศักดิ์สิทธิ์และมีบทบาทคล้ายสังข์ ชาวเยอจะใช้สเนเป่าในพิธีกรรมสำคัญไม่ว่าจะเป็นการบวงสรวงผีบรรพบุรุษและประเพณีแข่งเรือยาว^{๕๑}

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาที่ไม่หลงลืมคน (กลุ่มชาติพันธุ์)

บานชื่น ผกามาศ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูภาษา กับพรมแดนอัตลักษณ์ของ ผลการศึกษาพบว่า ที่ผ่านกลุ่มชาติพันธุ์ของได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกตลอดมา ซึ่งทำให้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงอยู่มาได้จนถึงทุกวันนี้ผ่านเครื่องมือทั้ง ๕ คือ ๑) การใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ๒) การใช้ข้อมูลทางมานุษยวิทยา ๓) การใช้ข้อมูลทางคติชนวิทยา ๔) การใช้ข้อมูลทางวัฒนธรรม ๕) การฟื้นฟูภาษา ทั้งให้เครื่องมือนี้เป็นความพยายามของรัฐที่จะรักษาอัตลักษณ์และกลุ่มชาติพันธุ์ของไว้ต่อไปผ่านการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางผลงานวิชาการ สำหรับการฟื้นฟูภาษาซึ่งเป็นปฏิบัติการและเครื่องมือล่าสุดนั้นได้ส่งผลกระทบต่อดัตลักษณ์ของอย่างยิ่ง กล่าวคือ ทำให้กายาของเกิดสัญลักษณ์ใหม่จากเดิมมีเพียงภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน กลายเป็นมีภาษาเขียนถึงสองรูปแบบ คือ ๑) ระบบเขียนของด้วยอักษร ไทย (การฟื้นฟูภาษาจากสถาบันวิชาการ) ๒) ตัวอักษรของ

^{๕๐} พรศิริ ถนอมกุล.(๒๕๖๓). วงโบราณของ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๓.๘๐.

^{๕๑} ภักพล บุญเหลือ. (๒๕๖๑). ตำนานปรัมปรา: ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์เยอ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ.หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ๒๕๖๑.๗.

(การฟื้นฟูภาษาจากผู้นำท้องถิ่น) การเกิดขึ้นของภาษาเขียนแบบแรกเป็นการทลายพรมแดนทางภาษาของโดยใช้ภาษาไทยเข้ามาแทรกแซงและทำลายบริบทการใช้งานเดิม ขณะที่การเกิดขึ้นของภาษาเขียนแบบที่สองนั้น นอกจากจะเป็นการเริ่มจากท้องถิ่นเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับภาษาของตนแล้ว ยังเป็นความพยายามที่จะรื้อฟื้นพรมแดนทางภาษากลับคืนมาจากภาษาไทยด้วย^{๕๑}

เพ็ญภา จันแดง ได้ทำศึกษาเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชนในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันนี้ แม้ว่าการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชนในจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชา ยังไม่ประสบความสำเร็จทั้งหมด แต่อย่างน้อยพวกเขาสถาสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือต่อรองกับอำนาจรัฐได้อย่างเหลือเชื่อ แม้ว่าอัตลักษณ์ใหม่นี้ดังกล่าวน่าจะมีลักษณะลื่นไหลตามบริบทการเมืองที่เปลี่ยนแปลงก็ไปตาม ทั้งนี้ ในกรณีการต่อต้านหรือต่อรองกับอำนาจรัฐโดยใช้อัตลักษณ์เป็นเครื่องมือของคนของแทบจะเรียกว่าน่าจะเป็นกรณีเดียวในประเทศกัมพูชาที่รัฐบาลฮุน เซน ยอมยุติโครงการ และประกาศว่าจะไม่มีโครงการสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่อำเภออยู่ ในแผนงานของรัฐบาลฮุน เซน อีกต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาต่อมาของคนของ คือกรณีการครอบครองที่ดินที่ทำกิน ซึ่งส่วนใหญ่ถือครองด้วยระบบกรรมสิทธิ์รวมตามประเพณี ไม่มีเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้เมื่อไม่มีเอกสารสิทธิ์โอกาสที่ถูกบุกรุกหรือปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนกับนายทุนภายนอกก็มีสูง หรือแม้แต่มีเอกสารสิทธิ์แบบเอกชน ก็มีโอกาสเสี่ยงสูงเช่นกันที่ดินที่ทำกินอาจตกไปอยู่ในมือนายทุนได้โดยง่าย ดังนั้น วิธีเดียวที่น่าปลอดภัยมากที่สุดและคนของเองก็ต้องการมากที่สุด คือรัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายรับรองอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของให้พวกเขา เพราะเมื่อรัฐรับรองอัตลักษณ์ก็จะนำไปสู่สิทธิจัดตั้งชุมชนชาติพันธุ์ของตามกฎหมายเพื่อเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชนต่อไป เนื่องจากตามกฎหมายที่ดินปี ๒๐๐๑ มาตรา ๒๓, ๒๔^{๕๒} ได้กำหนดให้การได้มาของสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรต้องเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเด่นชัดต่างกับชุมชนชาวกัมพูชาทั่วไป เช่น มีจารีตประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และวิถีดำรงชีวิตของตนเอง และต้องเป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การรับรองสถานภาพชุมชนจากรัฐก่อนจึงสามารถดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรในรูปแบบชุมชนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ทั้งนี้ ปัญหาการไม่รับรองอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของหากยังคงมีต่อไป ไม่เพียงทำให้ชุมชนคนของต้องเดือดร้อนในแง่ของแหล่งทำกินและ แหล่งที่อยู่อาศัยในอนาคตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการทำลายสิ่งสำคัญที่รัฐไม่เคยนึกถึง คือ วิญญาณของชุมชน ที่ผนึกชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปรากฏให้เห็นชัดเจนเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเพราะเมื่อชุมชนไม่สามารถใช้อำนาจของตนเองจัดการดูแลทรัพยากรให้เป็นฐานในการเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างเพียงพอ ชุมชนก็คลอนแคลนระบบความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมา ขาดการผลิตซ้ำให้เข้ากับยุคสมัย คนเริ่มถูกฝ่าฝืนหรือทำลายเพื่อการดิ้นรนให้มีชีวิตรอด กรณีการไล่ที่หรือยึดที่ของชุมชนก็ยิ่งชัดเจนมาก เป็น

^{๕๑} บานชื่น ผกามาศ. (๒๕๕๙). การฟื้นฟูภาษากับพรมแดนอัตลักษณ์ของ. หลักสูตรปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาหิตล

การไล่คนออกมาจากวิญญานของชุมชนท้องถิ่น แต่กระจัดพลัดพรากไปอยู่ในที่คนไม่ได้ผูกพันกับวิญญานของบรรพชนและประวัติศาสตร์ของชุมชน^{๕๓}

กิตติยา พุกษากิจ, บุญสม เกษประดิษฐ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า มีชาวทองในพื้นที่จำนวน ๖ ครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนพูดคุย ใช้ภาษาของ ดำเนินชีวิตด้วยการใช้อาหารจากสมุนไพร เพาะปลูกพืช ผัก สมุนไพร ตามวิถีชีวิตแบบพอเพียง อนุรักษ์งานหัตถกรรมพื้นบ้าน เสือรำแพ เสือคลุ้ม การสานกระบุง กระดัง เป็นต้น มีการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรแบบของตลอดจนความเชื่อทางไสยศาสตร์ ดูดวงชะตา ทำนายทายทัก ในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้ขันนํ้ามนต์ เป็นต้น ด้านการแสดงเอกลักษณ์วัฒนธรรม มีการรำ การแสดงของของ เพื่อให้เห็นวัฒนธรรม วิถีชีวิต แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังนี้ ๑) จัดให้มีการนำเสนอรูปแบบการสร้างหมู่บ้านของและพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ๒) การสร้างสาธารณูปโภค ถนนทางเข้าหมู่บ้านระบบน้ำประปา ไฟฟ้า ที่ยังคงมีสภาพปัญหาให้เข้าถึงหมู่บ้านได้สะดวก สบายมากขึ้น ๓) การจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ หมู่บ้านของในหมู่ที่ ๕ ตำบลจันทเขลม ๔) การช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ๕) การปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชน ๖) การประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง^{๕๔}

เรณู เหมือนจันทร์ชัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาภูมิทัศน์อุทยานไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า

๑. ลักษณะทุนวัฒนธรรมเป็นคุณค่าและมูลค่าของวัฒนธรรม ๕ กลุ่ม คือ วัฒนธรรมการอยู่อาศัยและวิถีชีวิต วัฒนธรรมการทำมาหากิน วัฒนธรรมการแต่งกาย เสื้อผ้า การประดับตกแต่ง วัฒนธรรมการดูแลสุขภาพ และวัฒนธรรมศาสนาและความเชื่อ มีอยู่ ๓ ลักษณะคือ ทุนวัฒนธรรมส่วนที่แฝงฝังอยู่ในกาย ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อยู่ในรูปของวัตถุ ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อาศัยการสถาปนา ทุนเหล่านี้มีพัฒนาการแตกต่างกันไปในยุคสมัยปู่ย่าตายาย สมัยพ่อแม่ สมัยผู้สูงอายุ และสมัยคนปัจจุบัน

๒. ลักษณะพัฒนาการทุนวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย เป็นไปในรูปแบบการอนุรักษ์ การพัฒนา หรือการนำทุนวัฒนธรรมอื่นมาใช้แทนบ้าง และการปล่อยให้สูญหายไปบ้าง ตามเงื่อนไขของปัจจัยหรือบริบท เป็นต้นว่า จำนวน ประชากร การติดต่อกับสังคมอื่น ทุนวัฒนธรรมอื่นเข้าสู่ชุมชนทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อปรับเปลี่ยนทุนวัฒนธรรมให้สามารถสนองตอบต่อความจำเป็นและความต้องการที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นๆ

^{๕๓} เลิศชาย ศิริชัย, เพ็ญภา จันแดง.(๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชนในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน.๒๕๖๔.๕๘-๕๙.

^{๕๔} กิตติยา พุกษากิจ, บุญสม เกษประดิษฐ์. (๒๕๖๑). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑.๒๔๖).

๓. ลักษณะการใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงมูลค่าเป็นเงินทองโดยตรง จากนั้นจึงนำเงินทองที่ได้มาใช้เข้าถึงคุณค่าความจำเป็นและความต้องการภายหลัง เช่น ทำนาขายข้าวหมด นำเงินที่ได้ซื้อข้าวกิน ส่วนน้อยที่ใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงคุณค่าโดยตรง เช่น โครงการอนุรักษ์และพัฒนาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์

ปัจจุบันทุนวัฒนธรรมในกลุ่มวัฒนธรรมของชุมชนยังพร้อมเป็นพลังพัฒนาชุมชนสู่ความสุข หากได้อนุรักษ์และพัฒนาอย่างเหมาะสมและสมดุลในลักษณะการใช้วัฒนธรรมเพื่อเข้าถึงคุณค่าและมูลค่าตามลำดับ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ เชิงปฏิบัติการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้ทุนวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชนบนฐานการมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริงและ เชิงวิชาการ ควรส่งเสริมการศึกษาวิจัยทุนวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ให้มากขึ้น^{๕๕}

โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, สุภารัตน์ รอดบุญส่ง ได้ทำการศึกษาเรื่อง มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ในจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมในบริเวณพื้นที่ซึ่งปัจจุบันคือจังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่รวมกลุ่มกันอยู่บริเวณทิวเขาซอยดาวและเขาคิชฌกูฏ โดยเฉพาะในเขตตำบลตะเคียนทอง คลองพลู และพลวง ในอดีต ชองเลี้ยงชีพด้วยการปลูกข้าวไร่ เก็บของป่า และล่าสัตว์ จนได้ชื่อว่าเป็นนายพรานที่ชำนาญ ปัจจุบันชาวชองส่วนใหญ่เปลี่ยนมาประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และรับจ้างทั่วไปอย่างไรก็ตามแม้จะมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ แต่ก็ได้มีความพยายามในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม ซึ่งพบว่าการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของในมิติทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยการปรับตัวด้านภูมิปัญญา ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อเนื่องจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมไม่เอื้ออำนวย ทำให้ชองต้องเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม โดยรับวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาผสมผสานและปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของตนเอง แม้ในบางครั้งยอมสูญเสียความเป็นตนเอง เพื่อลดความขัดแย้งและความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์

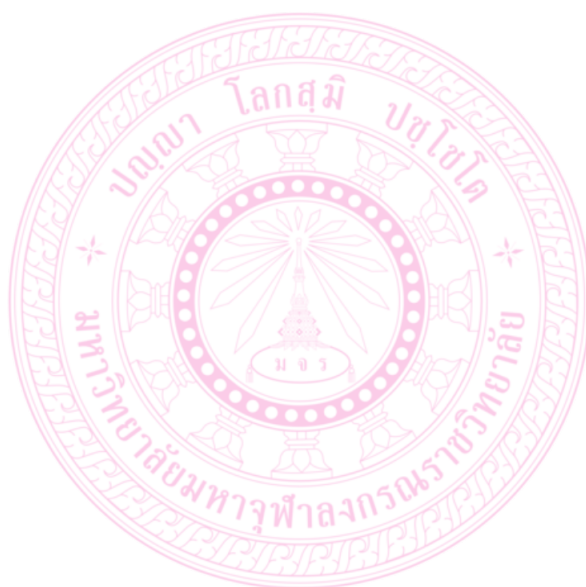
จากผลการศึกษาข้างต้นจึงมีข้อเสนอแนะว่า การสนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมของควรเป็นไปในรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐทุกระดับและจากคนภายนอกชุมชนซึ่งจะทำให้สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไปสู่คนรุ่นหลัง และสร้างภาคภูมิใจในความเป็นของที่นับวันจะมีเหลือน้อยลงและมีแนวโน้มจะสูญหายโดยการถูกกลืนกลายหากขาดการมีส่วนร่วมและแรงสนับสนุนจากท้องถิ่นอย่างจริงจัง^{๕๖}

ปิ่นนเรศ อุตตะมะเวทิน ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาชนต่างวัฒนธรรม ที่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบไปด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกัน คือ แนวทางในการจัดศึกษาในระบบโรงเรียนต้องดำเนินการสอนตามนโยบายของชาติในการ

^{๕๕} เรณู เหมือนจันทร์เขย. (๒๕๕๗). ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน? ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม. หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

^{๕๖} โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ ๒๕๕๖.๓๗-๓๘.

สร้างความเป็นหนึ่งเดียวและเป็นเอกภาพของชาติ วัฒนธรรมที่ถ่ายทอดในระบบโรงเรียนจึงควรเป็น วัฒนธรรมไทย นักเรียนต้องเรียนตามหลักสูตร แบบเรียน วิธีการสอน และกระบวนการทางการศึกษา ความระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด^{๕๗}

^{๕๗} ปิ่นนเรศ อุดตมะเวทิน. (๒๐๑๒). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันออกของประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย. ๖๓-๗๕

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา” งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการจัดเวทีในการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย
วิธีดำเนินการ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
การเก็บรวบรวมข้อมูล
การตรวจสอบข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการศึกษาผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์เชิงบูรณาการ เน้นการวิเคราะห์ที่ไม่แยกส่วนระหว่างเศรษฐกิจกับการเมืองและยังให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และอุดมการณ์ในเชิงวิพากษ์ โดยใช้แนวคิดนิเวศวิทยาการเมืองและวัฒนธรรมซึ่งเป็นแนวคิดเชิงวิพากษ์ มาใช้ในการศึกษาบริบทของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ของ ซึ่งประกอบด้วย

๑. การวิจัยเอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ
๒. การวิจัยภาคสนามประกอบด้วยเทคนิคดังต่อไปนี้
 - ๒.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก
 - ๒.๒ การสังเกต
 - ๒.๓ การสนทนากลุ่ม

๓.๒ วิธีดำเนินการ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาตามแนววิภาษวิธี (dialectic) ที่ปรับเปลี่ยนไปมาระหว่างสังคมมนุษย์กับธรรมชาติ รวมทั้งความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมและการเข้าถึงทรัพยากรทางธรรมชาติ ด้วยการวิเคราะห์ปรากฏการณ์แบบองค์รวมอย่าง

เป็นระบบทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์สาเหตุเชิงโครงสร้างที่เป็นปัจจัยอยู่เบื้องหลัง ภายใต้บริบท (contextual) ของการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติที่เกิดขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นส่วนขยายเพิ่มเติมในการวิจัยเอกสารจะให้ภาพที่มีทั้งตัวปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาและสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคมที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้นในชุมชน เป็นไปตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นเงื่อนไขสำคัญของข้อมูลที่ดีและแม่นยำได้

๒. การวิจัยภาคสนาม (Field research) ประกอบด้วยเทคนิคดังต่อไปนี้

๒.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดตัวผู้ตอบเป็นการเฉพาะเจาะจงเพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ลึกซึ้งกว้างขวางเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัยในที่นี้ผู้วิจัยเรียก “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

๒.๒ การสนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนา ถกเถียง อภิปรายของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในประเด็นวิถีวัฒนธรรม

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนามใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีศึกษาด้วยแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In depth Interview) การสนทนากลุ่ม และการจัดเวที

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการนำข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจเอกสาร และนำมาประกอบกับข้อมูลจากภาคสนามที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกและการจัดเวที จากนั้นจึงอธิบายข้อที่รวบรวมได้ดังกล่าวด้วยวิธีการพรรณนา โดยอาศัยจากทฤษฎีต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้ และยังได้ใช้ตารางในการช่วยวิเคราะห์

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือก การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive) โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่มีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรชาวของ กลุ่มชาวของทำนา ผู้นำทางศาสนา กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น อดีตลูกจ้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า กลุ่มชาวของตำบลจันทเขลมและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย

ผู้นำทางศาสนา 3 รูป

กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น 3 ท่าน

กลุ่มผู้นำชุมชน 1 ท่าน

กลุ่มเกษตรกรชาวของ 4 ท่าน

กลุ่มชาวของทำนา ตำบลตะเคียนทอง 4 ท่าน

อดีตลูกจ้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า 1 ท่าน

กลุ่มชาวของตำบลจันทเขลม 3 ท่าน

จำนวนทั้งสิ้น 20 รูป/คน

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant interview) มีการกำหนดโครงสร้างคำถามเป็น ๒ ส่วนคือ ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และส่วนประเด็นข้อความที่ให้ผู้สัมภาษณ์ ได้แก่ บทบาทที่ชุมชน "ช่อง" มีในกระแสการพัฒนา ทักษะความรู้และประสบการณ์ทางชีวิตของผู้นำชุมชน "ช่อง" อุปสรรคที่ชุมชนเผชิญ บทบาทและการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน "ช่อง" บทบาทและการมีผลต่อชุมชนของผู้นำทางศาสนาใน "ช่อง" การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา การรักษาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ มุมมองและความคาดหวังของประชาชนในชุมชน "ช่อง" ต่อกระแสการพัฒนา เป็นต้น

๒. แบบสนทนากลุ่ม ประเด็นดังนี้ การวิเคราะห์การพัฒนาในกระแสนโยบายส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ แนวทางการพัฒนาที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์มีบทบาทอย่างไรในกระบวนการพัฒนา สิทธิและเสรีภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติควรเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ การสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับหน่วยงานภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ควรส่งเสริม อนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์ในกระแสการพัฒนา เป็นต้น

๓. แบบสังเกต ในประเด็น การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัฒนธรรม ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น การถ่ายทอดองค์ความรู้ บทบาทของผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ ผลกระทบจากการพัฒนา การปรับตัวของชุมชนของความรู้สึกและการรับรู้ของคนในชุมชน เป็นต้น

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

๑. การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in depth interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับ

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะโดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสพูดคุยและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระระหว่างผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เข้าร่วมด้วยกันเองโดยใช้แบบสนทนากลุ่ม (focus group)

๓. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในกรณีนี้ นักวิจัยทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าดูพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายโดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง เช่น นักวิจัยเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ ไม่แทรกแซงหรือมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ใช้เครื่องมือ เช่น วิดีโอ ภาพถ่าย หรือบันทึกเสียงเพื่อเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตใช้โทรศัพท์บันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ครบถ้วนนอกจากการบันทึกในแบบสัมภาษณ์ การขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูป

บันทึกภาพขณะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และบันทึกภาพการสนทนากลุ่ม เวที/กิจกรรมต่างๆ เพื่อนำมาเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งของการวิจัยในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล

๓.๖ การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีซักถามควบคู่ไปกับการสนทนากลุ่ม การจัดเวทีพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

ตารางตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

ปรากฏการณ์	ผู้รู้ พื้นที่ วิธีการรวบรวมข้อมูล	เนื้อหา	ผู้รู้ พื้นที่ วิธีการรวบรวมข้อมูล				ผลการวิเคราะห์	ทฤษฎีรองรับ	หมายเหตุ
			๑	๒	๓	๔			
๑									
๒									
๓									
๔									
๕									

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ด้วยการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ (typologies) คำว่า (typologies) ใช้ในนี้หมายถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปการจำแนกแบบที่ใช้แล้วจำแนกชนิดในเหตุการณ์หนึ่งๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนก แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และผู้วิจัยได้วางเค้าโครงข้อมูลโดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์และแบ่งไว้เป็นประเภท (categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ ผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินใจได้ว่าคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (text) และนอกจากนี้ยังใช้ตารางช่วยในการวิเคราะห์อีกด้วย

ตารางช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

คำสำคัญ	อ้างอิง

รูปภาพ	อธิบาย

ประเด็น				
๑	๒	๓	๔	๕
๑.๑	๒.๑	๓.๑	๔.๑	๕.๑
๑.๒	๒.๒	๓.๒	๔.๒	๕.๒
๑.๓	๒.๓	๓.๓	๔.๓	๕.๓
๑.๔	๒.๔	๓.๔	๔.๔	๕.๔
๑.๕	๒.๕	๓.๕	๔.๕	๕.๕

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์ของ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัด จันทบุรี ตราด และระยอง ถือเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับพื้นที่และธรรมชาติ รอบตัว วิถีชีวิตของชาวชองมีรากฐานอยู่ในความเชื่อดั้งเดิมและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศ และการพึ่งพาธรรมชาติ เช่น การทำไร่กระวาน การเก็บของป่า และการใช้พืชสมุนไพร ซึ่งสะท้อนถึง ภูมิปัญญาที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตาม กระแสการพัฒนาที่เข้มข้นในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวชองอย่างมีนัยสำคัญ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้ชาวชองต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ตลาด เช่น การเปลี่ยนอาชีพจากการเก็บของป่าและทำไร่ มาเป็นการทำสวนผลไม้หรือการรับจ้างใน พื้นที่ นอกจากนี้ การอพยพของคนจากภายนอกเข้ามาในชุมชน ส่งผลให้พื้นที่วัฒนธรรมที่เคยเป็น ศูนย์กลางการดำรงชีวิตของชาวชอง เช่น วัด ศาลา หรือพื้นที่พิธีกรรม ถูกแทนที่ด้วยการพัฒนาทาง กายภาพ เช่น ถนน อาคาร และพื้นที่อุตสาหกรรม

ความเชื่อและพิธีกรรมในกระแสการเปลี่ยนแปลง ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรมของ ชาวชอง เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ หรือพิธีเลี้ยงผีโรงผีหึ่ง ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชน ถูกลด บทบาทลงในชีวิตประจำวัน คนรุ่นใหม่ที่เกิดโตในกระแสสังคมสมัยใหม่มีมุมมองว่าพิธีกรรมเหล่านี้ ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน การลดลงของความสนใจในพิธีกรรมดั้งเดิมนี้สะท้อนให้ เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัฒนธรรมของตน

ภาษาของ ตัวตนที่เลือนราง ภาษาของซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติก สาขามอญ- เขมร เป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์ชาวชอง การลดลงของการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาและความนิยมใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก ทำให้ภาษา ของเสี่ยงต่อการสูญหาย แม้ว่าจะมีความพยายามฟื้นฟูผ่านการสอนในโรงเรียนและการใช้ในพิธีกรรม แต่ขอบเขตของการฟื้นฟูยังคงจำกัด

การถ่ายทอดองค์ความรู้และบทบาทของผู้นำชุมชน กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การใช้พืชสมุนไพร การทำไร่แบบดั้งเดิม และการรักษาด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน กำลังลดลงเนื่องจาก ความสนใจของคนรุ่นใหม่หันไปใช้เทคโนโลยีและการรักษาแบบสมัยใหม่ การขาดความต่อเนื่องใน กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ส่งผลให้ภูมิปัญญาและทักษะดั้งเดิมของชาวชองเสี่ยงต่อการเลือน หาย

ผู้นำชุมชนของยังคงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมและเป็นตัวกลางในการประสาน ความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานภายนอก อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนจากรัฐและ องค์กรพัฒนาเอกชนยังไม่เพียงพอที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

ความสัมพันธ์กับพื้นที่และธรรมชาติ ชาวช่องมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับธรรมชาติและพื้นที่ดั้งเดิม การเปลี่ยนพื้นที่เกษตรกรรมและป่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมส่งผลให้ชาวช่องสูญเสียพื้นที่ที่ใช้ในการดำรงชีวิตและปฏิบัติพิธีกรรม สิ่งนี้ไม่เพียงกระทบต่อวิถีชีวิต แต่ยังลดความสามารถในการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมของในรูปแบบเดิม

กลุ่มชาติพันธุ์ของกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากอิทธิพลของการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดการปรับตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การฟื้นฟูและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวช่องจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน รัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อสร้างนโยบายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวช่อง อันจะช่วยให้วัฒนธรรมของยังคงมีชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายสำคัญในการศึกษาผลกระทบของนโยบายจากรัฐบาลและกระแสทุนโลกาภิวัตน์ที่มีต่อวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยเน้นการวิเคราะห์ใน ๓ มิติ ได้แก่ มิติทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการดำรงอยู่และอัตลักษณ์ของชาวช่อง วิถีชีวิตดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับระบบเครือญาติ การดำเนินชีวิตตามภูมิปัญญาบรรพบุรุษ การเกษตรเพื่อยังชีพ การหาของป่า และการล่าสัตว์ ล้วนถูกท้าทายจากเปลี่ยนแปลงในกระแสพัฒนาสมัยใหม่

๑. มิติทางสังคม การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคม เช่น ระบบเครือญาติและการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเคยเป็นหัวใจของการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ได้ลดบทบาทลงเนื่องจากอิทธิพลจากการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิต

๒. มิติทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมของชาวช่องที่พึ่งพาการเกษตรเพื่อยังชีพ การเก็บของป่า และการล่าสัตว์ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์และความต้องการในตลาดสมัยใหม่ การเข้ามาของทุนโลกาภิวัตน์ทำให้ชาวช่องต้องปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจที่พึ่งพาทุนและเทคโนโลยีมากขึ้น

๓. มิติทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ การแต่งงาน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สมุนไพรในการรักษาสุขภาพ กำลังถูกลดบทบาทลง การแปรสภาพดังกล่าวนำไปสู่ลักษณะชุมชน ๓ รูปแบบ ได้แก่

ชุมชนที่ไม่เหลือความเป็นช่อง

ชุมชนที่เหลือเพียงรูปแบบทางวัฒนธรรมบางส่วน

ชุมชนที่ขาดความเข้มข้นทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ในมิติดังกล่าว งานวิจัยนี้จะนำเสนอแนวทางการรักษาวิถีทางวัฒนธรรมของ เพื่อให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมและยั่งยืน

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ งานวิจัยนี้อ้างอิงแนวคิดทางวิชาการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. วัฒนธรรมของบูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) และนิสัยถาวร (Habitus) ถูกใช้เพื่ออธิบายว่าอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมของชาวช่องได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างไร

๒. แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง แนวคิดนี้ใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของกับระบบเศรษฐกิจภายนอกที่ครอบงำ รวมถึงผลกระทบของกระแสทุนโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวซอง

๓. ของลัทธิมาร์กซ์ ทฤษฎีมาร์กซ์ถูกใช้เพื่ออธิบายว่ารัฐและทุนมีบทบาทอย่างไรในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวซอง ซึ่งส่งผลต่อการสูญเสียพื้นที่ทางวัฒนธรรม

๔. การจัดการแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) แนวคิดนี้ใช้เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตและโครงสร้างสังคมของชาวซอง โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในชุมชนที่เกิดจากการแสวงหาพัฒนา

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

งานวิจัยนี้คาดว่าจะได้แนวทางการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมของที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมัยใหม่ และสามารถใช้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ยั่งยืน ผ่านการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมและสมัยใหม่อย่างสมดุล

๔.๑ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก

๔.๑.๑ ของคือใคร ใครคือซอง

กลุ่มชาติพันธุ์ของตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณพื้นที่ภูเขาในจังหวัดจันทบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง โดยสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มของในกัมพูชา ซึ่งชาวเขมรเรียกพวกเขาว่า "ปอร์" ขณะที่ชาวซองเรียกตนเองว่า "ตัมเรจ" หรือ "สำแร" ภาษาพูดของของมีความใกล้เคียงกับภาษาเขมร แต่ชนบทนิยม ประเพณี และการแต่งกายได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยมากขึ้น Dr. Jean Brengues ซึ่งเคยทำงานสำรวจเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ของมาเป็นเวลานาน มีข้อสังเกตว่าพวกของมีความแตกต่างจากชาวเขมรในหลายด้าน โดยหนึ่งในนั้นคือ ลักษณะขนาดศีรษะของชาวซองส่วนใหญ่เป็นแบบ Mesaticephalic ขณะที่ชาวเขมรมีลักษณะ Sub-brachycephalic นอกจากนี้ เขายังเสนอว่าในหมู่ชาวของมีสายเลือดของชาวนิกิริโตผสมอยู่ประมาณ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอาจเกิดจากการแต่งงานระหว่างชาวของกับกลุ่มนิกริโตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาก่อน จากหลักฐานทางชาติพันธุ์วิทยา เชื่อว่าพวกของสืบเชื้อสายมาจากกลุ่ม ส่วย หรือ กูย ซึ่งอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มปอร์ สำแร และโกนของในกัมพูชา การสำรวจล่าสุดพบว่าชาวซองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลมอญ-เขมร ที่มีการผสมกับกลุ่ม เวดดิ-เมลานีเซียน (Weddid-Melanesian) ในจังหวัดจันทบุรี ชาวของมีอาชีพหลักในการทำไร่กระวาน ซึ่งเป็นสินค้าสำคัญของพื้นที่ และยังคงทำไร่ข้าวโดยใช้วิธีเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ตามวิถีเกษตรกรรมดั้งเดิม^{๗๐}

ชาวซองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดจันทบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มของในกัมพูชา รายงานที่นำเสนอต่อกองโบราณคดี กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๗ มกราคม

^{๗๐} คาร์ร, เอ. (๒๕๐๙). ชาตวิญญูวิทยา ว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย. อักษรเจริญทัศน์ แผนกการพิมพ์. ๒๐

พ.ศ. ๒๕๐๖ ระบุว่าชาวซองเป็นสาขาหนึ่งของชนเผ่าไทยเก่า ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ นักชาติพันธุ์วิทยาชาวฝรั่งเศส นายยอช คองโดมินาส และคณะได้สำรวจชาวซองในอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะในตำบลพลวงและตำบลตะเคียนทอง

ภาษา ชาวซองในตำบลตะเคียนทองใช้ภาษาของประมาณ ๔๐ เปอร์เซนต์ และภาษาไทย ๒๐ เปอร์เซนต์ ชาวซองในตำบลพลวงซึ่งอยู่ใกล้ชุมชนไทย ใช้ภาษาของ ๕๐ เปอร์เซนต์ และภาษาไทย ๕๐ เปอร์เซนต์

การศึกษาทางชาติพันธุ์ก่อนหน้าการสำรวจของนายยอช คองโดมินาส ได้มีนักวิชาการหลายท่านศึกษาชาวซอง เช่น Dr. Jean Brengues (พ.ศ. ๒๔๘๘) – ศึกษาเรื่องประชากรในเทือกเขาคาร์ดามอม นาย R. Baredat (พ.ศ. ๒๔๘๔) – ศึกษาเกี่ยวกับชาวสำแระ (Semre) หรือเพียร์ (Pear) นายเนย อิสรางกูร ณ อยุธยา – ทำบัญชีคำศัพท์ของในจังหวัดตราด พันศรีอิริค ไชเคนฟา เต็น (พ.ศ. ๒๕๐๑) – ศึกษาชาวซองในหนังสือ *The Thai Peoples* นักวิชาการบางท่าน เช่น นายอาร์ อารดาท์ ระบุว่าชาวซองในประเทศไทยมีถิ่นฐานอยู่ที่ ตำบลจุมพล จังหวัดตราด และบ้านฉางเกลือ

ลักษณะทางกายภาพ ชายชาวซองมีความสูงเฉลี่ย ๑.๖๐ เมตร หญิงชาวซองมีความสูงเฉลี่ย ๑.๕๐ เมตร ส่วนใหญ่มีผมหยิก ริมฝีปากหนา และผิวค่อนข้างดำ

วิถีชีวิตและอาชีพชาวซองยังคงประกอบอาชีพดั้งเดิม เช่น การหาของป่า การทำสวนกระวาน ซึ่งเป็นสินค้าสำคัญของจังหวัด การทำไร่และทำนาข้าว

ศาสนาและความเชื่อ นับถือพุทธศาสนา ยังคงมีความเชื่อเรื่องผีและการ เช่น ไหว้บรรพบุรุษ ชาวซองในบริบทประวัติศาสตร์ บันทึกจาก จิตตาวาน ราชทูตจีนในศตวรรษที่ ๑๓ ระบุว่า ในสมัยสุโขทัย มีกลุ่มคนป่าที่อาศัยอยู่บนภูเขาในกัมพูชา ถูกเรียกว่า "ซองซีโยมย์" คนเหล่านี้ถูกซื้อขายเป็นทาสและถูกปฏิบัติเยี่ยงสัตว์ หากพวกเขาทำผิดจะถูกลงโทษ เช่น การลักหน้า เอาหัวงูเหล็ก รัตคอ แขน หรือขา

จากข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าชาวซองเคยเป็นกลุ่มชนชายขอบที่มีสถานะทางสังคมต่ำ และได้รับผลกระทบจากกระบวนการกลืนกลายทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน^{๗๑}

ชาวซองเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ใน จังหวัดจันทบุรี ตราด และฉะเชิงเทรา โดยเรียกตนเองว่า "ซอง" ซึ่งหมายถึง "คน" ในภาษาของตนเอง พวกเขาถูกบันทึกไว้ใน พจนานุกรมภาษาไทยของราชบัณฑิตยสถาน และเอกสารทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในชื่อ "ข้าซอง" ขณะที่ชาวซองในกัมพูชาเรียกตนเองว่า "ตัมเร็จ" หรือ "สำเร" และรู้จักกันในชื่อ "ปัว ซองซีโยมย์"

ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต บันทึกจากจีนใน พุทธศตวรรษที่ ๑๙ ระบุว่าชาวซองเคยถูกจับเป็นทาสโดยชาวเขมร และดำรงชีวิตด้วยการ เก็บของป่า ปลูกระวาน และฝ้าย ซึ่งยังคงเป็นวิถีชีวิตที่ชาวซองในจันทบุรียังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันพวกเขากระจายตัวอยู่ในภาคตะวันออก

^{๗๑} ชิน อยู่ดี, ๒๕๕๕-๒๕๖๙ (๒๕๖๙). สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี ต.ม., จ.ช. ณ เมรุวัดไตรมิตรวิทยารักษ์ กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๙ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา. โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

ของไทยและกัมพูชา แม้จะมีภาษาเป็นของตนเอง แต่การขาดระบบอักษรทำให้ประวัติศาสตร์และเรื่องราวของพวกเขามิได้รับการจดบันทึกไว้อย่างชัดเจน

ความเชื่อและวัฒนธรรม ชาวซอง นับถือศาสนาพุทธควบคู่กับการนับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตและพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีผีหิ้งผีโรง ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อเชื่อมโยงกับบรรพบุรุษและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังคงได้รับการสืบทอด โดยเฉพาะการใช้พืชสมุนไพร เช่น กระวาน เรว์ และไม้กฤษณา แม้ว่าปัจจุบันชาวซองจะเปลี่ยนมาทำ สวนผลไม้ เป็นอาชีพหลัก แต่พวกเขายังคงรักษามรดกทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของตน^{๗๒}

ชาวซอง: กลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดจันทบุรี ชาวซองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน จังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะบริเวณ เขิงเขาซอยดาวและเขาคิซมกัญ ครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม และอำเภอเขาคิซมกัญ โดยมีชุมชนสำคัญใน ตำบลตะเคียนทอง คลองพลู และพลวง

ลักษณะทางกายภาพและชาติพันธุ์ ชาวซองมีรูปร่างสันทนต์ สูงประมาณ ๕-๕.๕ ฟุต ผมหยิกขอด ตาโต และริมฝีปากหนา ตามการศึกษาทางมานุษยวิทยา ชาวซองถูกจัดอยู่ในกลุ่ม มอญ-เขมร ซึ่งเป็นสาขาย่อยของตระกูล ออสโตร-เอเชียติก

ภาษาและวัฒนธรรม ชาวซองมีภาษาพูดเป็นของตนเองและมีวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะกลุ่ม การนับถือผีบรรพบุรุษ เป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิต ซึ่งยังคงสืบทอดพิธีกรรม "เลี้ยงผีหิ้ง ผีโรง" ที่จัดขึ้นทุกปีเพื่อเป็นโอกาสในการรวมญาติและชุมชน

วิถีชีวิตและอาชีพแต่เดิม ชาวซองอาศัยอยู่ในป่าเชิงเขา สร้างบ้านอย่างเรียบง่าย และโยกย้ายเมื่อมีคนเสียชีวิตในบ้าน พวกเขาประกอบอาชีพหลักคือ ทำไร่ข้าว ควบคู่กับการ เก็บของป่า และล่าสัตว์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญสูง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน ชาวซองปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยหันมาทำ สวนผลไม้ และ รับจ้างทำงานในพื้นที่ เป็นอาชีพหลัก^{๗๓}

งานวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการปรับตัวของชาวซองที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างมีความยืดหยุ่นและพยายามรักษาความเป็นชุมชนของตนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง^{๗๔}

งานวิจัยของ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลไกบูรณาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และกลไกการบูรณาการในการดำเนินชีวิตร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น รวมถึงการวิเคราะห์ถึงการเชื่อมบทบาทของกลไกบูรณาการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของกลุ่ม

^{๗๒} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

^{๗๓} สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (๒๐๑๙). ชาวซอง. ระบบฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี RBRU e-Culture สืบค้นจาก <https://eculture.rbru.ac.th/ID137-%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%AD%E0%B8%87>

^{๗๔} ไสวตรี ณ ถลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้ และ สุदारัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

ชาติพันธุ์ของให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ ในพื้นที่อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี การศึกษานี้ใช้ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวทางการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า กลไกบูรณาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในเขตป่าเขาฉิมชุกอย่างยั่งยืน โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แต่กลับส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแทน

นอกจากนี้ ยังพบว่า กลไกการอยู่ร่วมกันของชาติพันธุ์ของกับชาติพันธุ์อื่น เป็นไปอย่างราบรื่น กลุ่มชาติพันธุ์ของสามารถดำรงชีวิตร่วมกับกลุ่มคนจีนและคนไทยที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภายหลังได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การเสื่อมโทรมของกลไกบูรณาการดังกล่าวเกิดจากการที่รัฐเข้ามาใช้กรรมสิทธิ์ในพื้นที่ป่า ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง ในส่วนของ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของในกระแสสังคมสมัยใหม่ ควรมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกในการฟื้นฟูวัฒนธรรมของ เช่น การอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ภาษาของให้เป็นภาษาที่สองของชุมชน การเผยแพร่วัฒนธรรมของในวงกว้าง และการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง^{๗๕}

ชาวของเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดจันทบุรี ตราด ระยอง และฉะเชิงเทรา ต้นกำเนิดของชาวของถูกจัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์มอญ-เขมร ซึ่งเป็นสาขาย่อยของกลุ่มออสโตร-เอเชียติก พวกเขามีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น เช่น รูปร่างสันทนต์ ผมหยิกขอด ตาโต และริมฝีปากหนา

ในอดีต ชาวของดำรงชีพด้วยการเก็บของป่า ล่าสัตว์ และปลูกข้าวไร่ในพื้นที่ป่าเชิงเขา โดยเฉพาะบริเวณเชิงเขาสอยดาวและเขาฉิมชุก ชาวของมีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การทำพิธีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษทุกปี ซึ่งเรียกว่า "พิธีเลี้ยงผีหิ้ง ผีโรง" เป็นการรวมญาติและรักษาความสัมพันธ์ในชุมชน

ปัจจุบัน ชาวของมีการปรับตัวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ โดยการเปลี่ยนอาชีพมาทำสวนผลไม้และรับจ้าง แต่ยังคงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมในการใช้พืชสมุนไพร เช่น กระวานและเร่ว ชาวของยังคงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของตนผ่านการอนุรักษ์และส่งต่อไปยังคนรุ่นหลัง แม้ว่าภาษาของจะไม่มีระบบการเขียน แต่การใช้ภาษายังคงเป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม

งานวิจัยต่าง ๆ ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของชาวของในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าเขา เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับชนกลุ่มอื่นที่อพยพเข้ามา โดยไม่ทำลายระบบนิเวศ วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชาวของจึงเป็นส่วนสำคัญในการคงไว้ซึ่งความเป็นอยู่และเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของพวกเขาในสังคมไทยปัจจุบัน

^{๗๕} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๓). ชาติพันธุ์ชาวของ : กลไกทางวัฒนธรรมและมิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓, ๑๔-๒๔

๔.๑.๒ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

ปรากฏการณ์การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้กระแสการพัฒนาและโลกาภิวัตน์ ในมิติของพื้นที่ทางวัฒนธรรม พบว่าชุมชนของในพื้นที่บ้านช้างทูน จังหวัดตราด และบ้านตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี ประสบกับการสูญเสียพื้นที่สำหรับการแสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ การพัฒนาเชิงกายภาพ โดยเฉพาะการทำเหมืองพลอยและการสร้างถนน ได้แทนที่พื้นที่สาธารณะดั้งเดิมที่เคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสูญเสียพื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อโครงสร้างทางกายภาพ แต่ยังกระทบต่อพลวัตทางสังคมและการรวมกลุ่มของชุมชน ระบบความเชื่อและพิธีกรรมของชาวชองกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ การเล่นผีหึ่ง และผีโรง ซึ่งเคยเป็นแกนกลางของวิถีชีวิต กำลังถูกทอดทิ้งความสำคัญลง การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจและการจัดสรรเวลาในสังคมสมัยใหม่ ที่สำคัญคือทัศนคติของคนรุ่นใหม่ที่ห่างเหินจากความเชื่อดั้งเดิม ส่งผลให้พิธีกรรมเหล่านี้ค่อยๆ เลือนหายไปจากวิถีชีวิตประจำวัน

ภาษาของ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ กำลังประสบกับภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลตะเคียนทองและพลวง ที่พบว่ามีผู้ใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันเหลือเพียง ๔๐-๕๐% ของประชากร ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดกลไกในการถ่ายทอดภาษาระหว่างรุ่น และการขาดการบูรณาการภาษาของเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวชองแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมจากเดิมที่พึ่งพาการเก็บของป่าและล่าสัตว์ สู่การทำสวนผลไม้และรับจ้าง การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต แต่ยังนำไปสู่การสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ

โครงสร้างทางสังคมและครอบครัวของชาวชองก็ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะบทบาทของสตรีในการสืบทอดวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวและค่านิยมสมัยใหม่ส่งผลต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่น ซึ่งเดิมพึ่งพาระบบเครือญาติผ่านสายตระกูลฝ่ายหญิงเป็นหลักการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะการทำเหมืองพลอย ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิตดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้กระแสการพัฒนาและโลกาภิวัตน์ ในมิติของพื้นที่ทางวัฒนธรรม^{๗๖} ได้อธิบายว่าชุมชนของในพื้นที่บ้านช้างทูนและบ้านตะเคียนทอง ประสบกับการสูญเสียพื้นที่สำหรับการแสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะจากการพัฒนาเชิงกายภาพ เช่น การทำเหมืองพลอยและการสร้างถนน

^{๗๖} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

ที่ได้แทนที่พื้นที่สาธารณะดั้งเดิมซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางวัฒนธรรม^{๗๗} พระครูพิพิธพัฒนาการได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบความเชื่อและพิธีกรรมของชาวซอง โดยพิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ การเล่นผีหึ่ง และผีโรง ซึ่งเคยเป็นแกนกลางของวิถีชีวิต กำลังถูกลดทอนความสำคัญลง ท่านได้ชี้ให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมเหล่านี้ ส่งผลให้ความเชื่อดั้งเดิมค่อยๆ เลือนหายไป

ในด้านภาษา ชิน อยู่ดี (๒๕๖๙) ได้บันทึกว่าในพื้นที่ตำบลตะเคียนทองและพลวง มีผู้ใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันเหลือเพียง ๔๐-๕๐% ของประชากร สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตการณ์ของการสูญเสียภาษาท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพได้รับการอธิบายโดยสมชาย เปรื่องเวช ว่าเป็นผลมาจากความจำเป็นในการปรับตัวเข้ากับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น การเก็บกระวานและการหาของป่า ลดความสำคัญลง แม้หม้อย เปรื่องเวช ได้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมและครอบครัว โดยเฉพาะความสำคัญของการรักษาสายเลือดของผ่านทางลูกหลานหญิง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรม แต่การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัวสมัยใหม่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมนี้ในประเด็นผลกระทบจากการพัฒนาหม้อย เปรื่องเวช (สัมภาษณ์, ๒๕๖๒) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาที่ไม่ได้รับการควบคุม โดยเฉพาะการขุดเหมืองพลอย ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวซอง

จากการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่าการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวซองเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลายประการ ทั้งแรงกดดันจากการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความท้าทายสำคัญคือการหาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวซองเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลายประการ ทั้งแรงกดดันจากการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความท้าทายสำคัญคือการหาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

๔.๑.๓ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในหลายมิติ จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และ

^{๗๗} พระครูพิพิธพัฒนาการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านวิถีวัฒนธรรมและการดำรงชีพ แม่ชม้อย เปลื้องเวช^{๗๘} ได้อธิบายว่าชาวซองในชุมชนเนินซ้อ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประกอบอาชีพจากการทำนาและเลี้ยงควายแบบดั้งเดิม มาสู่การทำสวนยางพาราที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจการเกษตรเชิงพาณิชย์ ระบบอาหารและการบริโภคของชาวซองในชุมชนข้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ก็แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวิถีชีวิตร่วมสมัย แม่ชม้อย เปลื้องเวช ได้บันทึกว่าอาหารพื้นบ้านของชาวซองไม่แตกต่างจากชาวไทยทั่วไป แต่ยังคงพึ่งพาวัตถุดิบจากท้องถิ่นเป็นหลัก

ในมิติของการแพทย์พื้นบ้านและระบบความเชื่อ ยังคงปรากฏการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการปรับตัวสู่ความเป็นสมัยใหม่ ดังจะเห็นได้จากการดำรงอยู่ของหมอพื้นบ้านประเภทต่างๆ เช่น หมอขวัญ หมอพิธี และหมอจ้ำ อย่างไรก็ตาม แม่ชม้อย เปลื้องเวช ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อทางไสยศาสตร์บางประการ เช่น การทำคาถาใส่เหล็กหรือหนังควายเข้าท้อง กำลังสูญหายไปเนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดองค์ความรู้ กรณีศึกษาของลุงทวี มั่งคั่ง หมอรักษาพิษงูวัย ๗๖ ปี แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการรักษาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน โดยผสมผสานการใช้น้ำมันดี ยาพอก และคาถาในการรักษา แม่ชม้อย เปลื้องเวช ได้บันทึกว่าการรักษา ยังคงมีพิธีกรรมและคำครูที่เป็นรูปแบบเฉพาะ สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบความเชื่อดั้งเดิมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

ด้านประเพณีและพิธีกรรม พบว่ายังคงมีการจัดพิธีไหว้ครูประจำปีในชุมชนเนินซ้อ ซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผี แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบันการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชาวซองในจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง ตามที่แม่ชม้อย เปลื้องเวช ได้บันทึกไว้ แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวและผสมผสานทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น คนลาวอุบลราชธานี ที่อพยพเข้ามาในพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคม จากเดิมที่เป็นชุมชนที่พึ่งพาป่าและมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มาสู่การแบ่งแยกพื้นที่ด้วยรั้วเมื่อมีคนนอกเข้ามาอยู่อาศัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวซองเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อน โดยมีปัจจัยสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความพยายามในการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมบางส่วนไว้ผ่านการปรับตัวและผสมผสานกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

การโยกย้ายถิ่นฐานและการพัฒนาพื้นที่ส่งผลให้ชาวซองสูญเสีย **พื้นที่วัฒนธรรม** และต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตลาด การเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่ **การลดลงของการใช้ภาษา** และ **การสูญเสียอัตลักษณ์ชาติพันธุ์** เนื่องจากเยาวชนหันมาใช้ภาษาไทยมากขึ้น การสูญเสียผู้นำทางวัฒนธรรม ทำให้พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น *การเลี้ยงผีทั้งผีโรง* ค่อยๆ ลดบทบาท ขณะที่ **การแต่งงานข้าม**

^{๗๘} แม่ชม้อย เปลื้องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลข้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

ชาติพันธุ์ และ ระบบการศึกษาสมัยใหม่ ส่งเสริมการผสมผสานทางวัฒนธรรมและลดการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้ว่าจะมีความพยายามฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม แต่แรงกดดันจาก กระแสโลกาภิวัตน์ และ การครอบงำทางวัฒนธรรม ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชาวชองในสังคมปัจจุบัน

๔.๒ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง

ในกระแสการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง กลุ่มชาติพันธุ์ชองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยต้องเผชิญกับการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในหลายมิติ ซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนาเชิงพื้นที่ และความเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมและพื้นที่ในกระแสการเปลี่ยนแปลง ชุมชนชองในบ้านช้างทูน จังหวัดตราด และบ้านตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี เป็นตัวอย่างของชุมชนที่เคยมีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลา หรือพื้นที่สาธารณะ ซึ่งปัจจุบันลดลงอย่างมาก เนื่องจากการก่อสร้างทางกายภาพ เช่น เขื่อนชลประทานและถนน^{๗๙} การสูญเสียพื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการสูญเสียทางกายภาพ แต่ยังหมายถึงการลดโอกาสในการรวมตัวของชุมชนเพื่อแสดงออกถึงวัฒนธรรมของตนการเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมและความเชื่อ ความเชื่อและพิธีกรรม เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ การเล่นผีหึ่ง ผีโรง ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของชีวิตชาวชอง ถูกลดทอนความสำคัญในชีวิตประจำวัน หลายครอบครัวละเลยพิธีกรรมเหล่านี้เนื่องจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจและเวลาที่ถูกจำกัด พระครูพิพิธพัฒนการกล่าวว่า คนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมเหล่านี้ ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมของชาวชองค่อย ๆ หายไป^{๘๐}

อีกประการหนึ่งที่สำคัญต่อวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวชองความเชื่อถือส่วนใหญ่คือ ภาษาแล้วเชื่อและความเชื่อดั้งเดิมยังมีความสำคัญต่อการรักษาสายใยระหว่างคนในชุมชนและการเชื่อมโยงกับรากเหง้าของสิ่งสำคัญที่ทำให้คนรุ่นใหม่ห่างไกลจากดั้งเดิมคือการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมกระแสหลักที่เข้ามาในยุคปัจจุบันรูปแบบการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตที่เร่งรีบและไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและอาจมีการศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นท้องถิ่นทางออกหนึ่งที่จะเกิดขึ้นได้เป็นผลให้การเยี่ยมชมในทิศทางต่างๆ เช่น จุดเด่นเพื่อบันทึกและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเชิงสร้างสรรค์ที่ดึงดูดคนรุ่นใหม่

ภาษาที่ค่อย ๆ เลือนหาย ภาษาชอง ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของอัตลักษณ์ชุมชน กำลังเผชิญกับการเลือนหาย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ไม่ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันอีกต่อไป ในตำบลตะเคียนทองและพลวง การใช้ภาษาชองลดลงอย่างน่าเป็นห่วง เหลือเพียง ๔๐-๕๐% ของประชากรในพื้นที่ที่ยังคงใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน^{๘๑} การขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษานี้ทั้งในโรงเรียนและชุมชนยิ่งเร่งให้ภาษานี้เสี่ยงต่อการสูญหาย

^{๗๙} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๘๐} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาชีชมภู จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีชมภู จังหวัดจันทบุรี

^{๘๑} ชิน, อ. (๒๕๖๔). เผ่าชอง รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิษณุ

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวซองสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น จากเดิมที่เคยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและมีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับป่า ชาวซองต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นรายได้เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ส่งผลให้การเก็บของป่าและล่าสัตว์ลดลง และเปลี่ยนไปสู่การทำสวนผลไม้หรือรับจ้างทั่วไปแทนการเปลี่ยนแปลงที่ช่วยให้ชุมชนมีรายได้ที่มั่นคงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้หลายคนเชื่อถือความเชื่อที่หายได้ ในที่สุดอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของผู้คนในและความรู้ชุมชนที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรกระวานหรือวิธีการใช้ธรรมชาติอย่างยั่งยืน

วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ชาวซองเปลี่ยนจากการดำรงชีวิตด้วยการเก็บของป่าและล่าสัตว์ มาสู่การทำสวนผลไม้และงานรับจ้าง นายสมชาย เปื่องเวช อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากความจำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งลดทอนความสำคัญของวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น การเก็บกระวานและการหาของป่า^{๘๒}

บทบาทของครอบครัวและผู้นำชุมชน แม่ชม้อย เปื่องเวช เล่าถึงความสำคัญของการรักษาสายเลือดของ โดยเฉพาะการส่งต่อผ่านลูกหลานหญิง ซึ่งถือเป็นผู้นำสายสืบวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ปัจจุบันการมีลูกชายเพียงอย่างเดียวทำให้การสืบทอดความเป็นของลดลงไปตามวิถีชีวิตสมัยใหม่^{๘๓}

ผลกระทบจากการพัฒนา การเข้ามาของโครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การขุดพลอยในบ้านช้างทุน ทำให้พื้นที่ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาที่ไม่ได้ควบคุม เช่น การขุดเหมืองโดยไม่มีการจัดการที่ดี ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวซอง^{๘๔}

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว ชาวซองในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงใต้ต้องเผชิญกับการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความซับซ้อนของกระแสการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนโฉมหน้าของชุมชน แต่ยังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์และวิถีชีวิตดั้งเดิม ความท้าทายของชาวซองในปัจจุบันคือการหาวิธีการรักษาและฟื้นฟูวัฒนธรรมที่กำลังเลือนหาย พร้อมกับการปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

๔.๒.๑ กระบวนการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในการคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย เช่น จังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง กำลังเผชิญกับกระบวนการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามและเอกสารพบว่า ปัจจัยหลักที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนี้มาจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของรัฐ

^{๘๒} นายสมชาย เปื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑสถานของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๘๓} แม่ชม้อย เปื่องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๘๔} แม่ชม้อย เปื่องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

รวมถึงกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ^{๘๕}

๑. การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัฒนธรรม จากข้อมูลเอกสารพบว่า พื้นที่ที่เคยใช้สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลาประชาคม หรือพื้นที่ธรรมชาติ ถูกเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการพัฒนาที่ดินและโครงการต่าง ๆ เช่น เหมืองพลอยในบ้านช้างทูน จังหวัดตราด^{๘๖} การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ หรือการรวมตัวในกิจกรรมสำคัญของชุมชน

๒. ความเชื่อและพิธีกรรมที่ลดบทบาท เอกสารและการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมสำคัญ เช่น การเล่นผีหึ่งผีโรง การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ หรือพิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม กำลังลดบทบาทลง คนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจกับพิธีกรรมเหล่านี้ เนื่องจากกระแสสังคมใหม่ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจและความทันสมัย^{๘๗} อีกทั้งเอกสารของสุวิไล เปรมศรีรัตน์^{๘๘} ยังชี้ว่า การขาดการส่งเสริมจากสถาบันการศึกษาและภาครัฐทำให้พิธีกรรมเหล่านี้ค่อย ๆ หายไป

๓. การลดการใช้ภาษาของ ภาษาของซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ มีการใช้ลดลงอย่างชัดเจนในหลายชุมชน เช่น บ้านตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี^{๘๙} และบ้านเนินซ้อ จังหวัดระยอง

๔. การปรับตัวด้านเศรษฐกิจและผลกระทบต่อวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่น จากการเก็บของป่าและทำไร่กระวาน มาเป็นการทำสวนผลไม้หรือการทำงานรับจ้าง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เอกสารจากชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์^{๙๐} ชี้ว่า การพึ่งพาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้ชาวช่องต้องละทิ้งกิจกรรมวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การใช้สมุนไพรหรือการล่าสัตว์

๕. การถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ลดลง ข้อมูลภาคสนามจากแม่ขม้อย เปื้องเวช^{๙๑} ระบุว่าภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การใช้สมุนไพร หรือพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดและการแต่งงาน ไม่ได้

^{๘๕} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๘๖} นายสมชาย เปื้องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๘๗} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี

^{๘๘} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๘๙} นายคำณณ วังศรี เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวช่อง หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี

^{๙๐} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิธิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวช่อง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๙๑} แม่ขม้อย เปื้องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

รับการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัวและการขาดการสนับสนุนจากชุมชน

๖. ผลกระทบจากนโยบายรัฐและกระแสการพัฒนา เอกสารของชิน อยู่ดี (๒๕๒๙)^{๙๒} ชี้ว่าการเข้ามาของรัฐและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ เช่น การประกาศใช้พื้นที่ป่าในลักษณะอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ส่งผลให้ชาวของสูญเสียสิทธิ์ในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญของกิจกรรมวัฒนธรรมและการดำรงชีพ

กระบวนการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวของสะท้อนถึงความเปราะบางของกลุ่มชาติพันธุ์เล็ก ๆ ที่ต้องเผชิญกับกระแสการพัฒนาและโลกาภิวัตน์ แม้ว่าอัตลักษณ์จะถูกลบอบาท แต่กลุ่มชาติพันธุ์ของยังคงพยายามรักษาบางส่วนของวัฒนธรรมไว้ผ่านพิธีกรรมที่เหลืออยู่ การศึกษานี้จึงเน้นถึงความสำคัญของการสนับสนุนจากรัฐและชุมชนในการฟื้นฟูและรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของให้สามารถดำรงอยู่ในโลกสมัยใหม่ได้อย่างสมดุล

การลดลงของการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน

บริบทของการลดลงของภาษาของ ภาษาของเป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาในตระกูลมอญ-เขมร^{๙๓} แต่ในปัจจุบันการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันของชาวของลดลงอย่างมาก สาเหตุหลักมาจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม และกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงการที่ระบบการศึกษาส่งเสริมการใช้ภาษาไทยเป็นหลัก^{๙๔} สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, ๒๕๕๙^{๙๕}

กระบวนการลดลงของการใช้ภาษา การใช้ภาษาในครอบครัวและชุมชนจากการสัมภาษณ์นายคำรณ วังศรี (๒๕๖๗)^{๙๖} พบว่า คนรุ่นใหม่ในชุมชนบ้านตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี มักใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสื่อสาร แม้ในครอบครัว การใช้ภาษาของถูกจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังคงรักษาภาษานี้ไว้ การศึกษาโดยสุวิไล (๒๕๕๙)^{๙๗} ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาของในชุมชนเริ่มลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้ปกครองไม่ถ่ายทอดภาษานี้ให้กับลูกหลาน

ระบบการศึกษาและการส่งเสริมภาษา โรงเรียนและสถานศึกษาในพื้นที่ไม่ได้บรรจุภาษาของในหลักสูตร ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ภาษาดั้งเดิม^{๙๘} การที่ภาษาของไม่มี

^{๙๒} ชิน, อ. (๒๕๒๙). เผ่าของ รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิษณุโลก.

^{๙๓} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๙๔} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๙๕} สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, ๒๕๕๙

^{๙๖} นายคำรณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๙๗} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๙๘} สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, ๒๕๕๙

ระบบตัวเขียนและไม่ถูกนำมาใช้ในกิจกรรมสาธารณะทำให้การเรียนรู้ภาษาไทยกลายเป็นสิ่งจำเป็นแทน

ความกดดันทางเศรษฐกิจและการย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจในชุมชน เช่น การย้ายถิ่นเพื่อทำงานในเมืองใหญ่ ทำให้คนของต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ส่งผลให้ภาษาของไม่ได้ถูกใช้ในชีวิตประจำวันอีกต่อไป^{๙๙}

ผลกระทบจากการลดลงของภาษาของ การลดลงของการใช้ภาษาของไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงแค่การสื่อสาร แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์^{๑๐๐} ภาษาของมีความสำคัญในการรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรหรือพิธีกรรมที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน เมื่อภาษาเหล่านี้ไม่ได้ถูกใช้ ความรู้ทางวัฒนธรรมก็เสี่ยงที่จะสูญหายไปด้วย

การลดลงของภาษาของสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของกลุ่มชาติพันธุ์เล็ก ๆ ที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความกดดันนี้ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางภาษา แต่ยังแสดงถึงการปรับตัวของชาวของให้เข้ากับกระแสสังคมใหม่ ขณะเดียวกัน การสูญเสียภาษายังแสดงถึงความเปราะบางของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่พึ่งพาการส่งต่อผ่านคำพูดและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในบริบทของชุมชนของ การที่ภาษาถูกลดบทบาทในชีวิตประจำวันถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญต่อวิถีวัฒนธรรม การบันทึก การสนับสนุน และการฟื้นฟูภาษาของจึงกลายเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการโดยทันที เพื่อรักษาอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การลดลงของการใช้ภาษาของ

สภาพการใช้ภาษาในชุมชน การศึกษาของสุวิไล (๒๕๕๙)^{๑๐๑} ระบุว่าภาษาของไม่มีระบบตัวเขียน ทำให้การถ่ายทอดความรู้ผ่านภาษาเป็นไปได้ยาก คนรุ่นใหม่ไม่ได้เรียนรู้ภาษานี้เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้บรรจุภาษาของในหลักสูตร เช่นเดียวกับคำสัมภาษณ์ของนายคำณ วังศรี (๒๕๖๗)^{๑๐๒} ที่ชี้ให้เห็นว่าเด็กในชุมชนบ้านตะเคียนทองมักใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาของในชีวิตประจำวัน

^{๙๙} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔

^{๑๐๐} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๐๑} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๐๒} นายคำณ วังศรี เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลดลงการศึกษา ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นภาษาไทยทำให้คนรุ่นใหม่ห่างไกลจากภาษาดั้งเดิม^{๑๐๓} แม้มีความพยายามฟื้นฟูภาษาของผ่านศูนย์การเรียนรู้ในบางพื้นที่^{๑๐๔} แต่การตอบรับยังคงจำกัดกระแสการพัฒนาการย้ายถิ่นฐานและการประกอบอาชีพในเมืองใหญ่ ทำให้ชาวของต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก^{๑๐๕} แรงกดดันจากเศรษฐกิจและสังคม เอกสารจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (๒๕๖๖)^{๑๐๖} ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรมาเป็นการทำงานรับจ้าง ส่งผลให้ภาษาไทยเข้ามาแทนที่ภาษาของในชีวิตประจำวันผลกระทบต่อนักศึกษาวัยรุ่น การลดลงของภาษาของทำให้ความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นลดลงตามไปด้วย เช่น การใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและพิธีกรรม^{๑๐๗} การขาดภาษาเป็นช่องทางการสื่อสารยังส่งผลต่อความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เอกสารสนับสนุนการฟื้นฟูภาษา งานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (๒๕๕๙)^{๑๐๘} ชี้ถึงความพยายามในการพัฒนาระบบการเขียนภาษาของโดยใช้อักษรไทย และการจัดทำหนังสือเรียนในบางพื้นที่ งานของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (๒๕๖๖)^{๑๐๙} ระบุถึงความจำเป็นของการอนุรักษ์ภาษาเพื่อรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม เอกสารที่แสดงปัจจัยที่ทำให้ภาษาเสื่อมถอยงานของชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ (๒๕๖๗)^{๑๑๐} อธิบายถึงผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาในชุมชน คำสัมภาษณ์จากนายสมชาย เป็รื่องเวช (๒๕๖๗)^{๑๑๑} ระบุว่าภาษาไทยในกิจกรรมประจำวันของชุมชนบ้านช้างทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้การสื่อสารในภาษาของลดลง ภาษาของไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเป็น "ของ" การลดลงของการใช้ภาษาของจึงสะท้อนถึงกระบวนการที่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ต้องปรับตัวกับโลกสมัยใหม่ ในพื้นที่

^{๑๐๓} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๐๔} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๐๕} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๐๖} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

^{๑๐๗} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๐๘} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๐๙} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

^{๑๑๐} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๑๑} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอ บ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

อย่างบ้านตะเคียนทอง บ้านช้างทุน และบ้านเนินซ้อ ภาษาของเคยเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ในชุมชน แต่เมื่อภาษาไทยเข้ามามีบทบาท การพูดภาษาของกลายเป็นสิ่งที่จำกัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ แม้ว่าจะมีความพยายามฟื้นฟูภาษาของ เช่น การจัดเวทีสาธารณะและการสอนภาษาในศูนย์การเรียนรู้ แต่แรงกดดันจากภายนอกยังคงมีอิทธิพลอย่างมาก คนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้เรียนรู้ภาษาของตั้งแต่เด็กอาจมองว่าภาษานี้ไม่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ข้อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ภาษาของในโรงเรียน การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่ใช้ภาษาของ เช่น การแสดงหรือพิธีกรรมในงานประจำปี การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่ออนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

พิธีกรรมและความเชื่อถือเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ แต่กระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อการสืบทอดและการปฏิบัติพิธีกรรมเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ งานวิจัยและข้อมูลภาคสนามสะท้อนถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในมิติทางพิธีกรรมและความเชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์ของต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรม พิธีกรรมดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ กลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่บ้านตะเคียนทอง บ้านช้างทุน และบ้านเนินซ้อ ยังคงปฏิบัติพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ (ผีหิ้งและผีโรง) ที่จัดขึ้นในบางโอกาสเพื่อแสดงความเคารพบรรพบุรุษและขอพรสำหรับความเป็นอยู่ที่ดี^{๑๑๒} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร^{๑๑๓} อย่างไรก็ตามความนิยมในพิธีกรรมนี้ลดลงในบางพื้นที่ พิธีกรรมที่ลดบทบาทหรือเลิกปฏิบัติ พิธี "เลี้ยงผี" และการทำบุญประจำปีซึ่งเคยมีบทบาทสำคัญในชุมชนบางพื้นที่ เช่น บ้านช้างทุน ลดลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่^{๑๑๔} การปฏิบัติเกี่ยวกับพิธี "ผีป่า" ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับธรรมชาติได้สูญหายไปบางส่วน เนื่องจากชาวของบางกลุ่มไม่ได้พึ่งพาทรัพยากรป่าเป็นหลักอีกต่อไป^{๑๑๕}

การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อ ความเชื่อเดิม ความเชื่อใน "ผีปู่ย่าตายาย" และ "ผีประจำหมู่บ้าน" ยังคงมีอิทธิพลในบางพื้นที่ เช่น บ้านตะเคียนทองและบ้านช้างทุน^{๑๑๖} โดยมีพิธีกรรมที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกวิญญาณ เช่น การบูชาเพื่อปัดเป่าภัยพิบัติหรือโรคระบาดความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงหรือหายไป ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาด้วยพิธีกรรม เช่น การใช้คาถา

^{๑๑๒} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๑๓} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

^{๑๑๔} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๑๕} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๑๖} นายคำณ วังศรี เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี

และสมุนไพรสำหรับรักษาโรค ลดบทบาทลงเนื่องจากการเข้าถึงการรักษาสมัยใหม่^{๑๑๗ ๑๑๘} ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน เช่น การเลือกคู่ครองที่อยู่ในเครือญาติเดียวกัน ลดลงจากการที่คนรุ่นใหม่แต่งงานกับบุคคลนอกกลุ่มชาติพันธุ์^{๑๑๙} ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง กระแสการพัฒนาและโลกาภิวัตน์ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานส่งผลให้การปฏิบัติพิธีกรรมดั้งเดิมลดลง เช่น การสร้างถนนและนิคมอุตสาหกรรมที่เข้ามาแทนพื้นที่ที่เคยใช้ประกอบพิธีกรรม^{๑๒๐} อิทธิพลของศาสนาพุทธ การเข้ามาของศาสนาพุทธในชุมชนของ ส่งผลให้พิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศาสนาพุทธ เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา^{๑๒๑} การเปลี่ยนแปลงของคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ในชุมชนของมีความสนใจในพิธีกรรมดั้งเดิมลดลง และหันไปใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับกระแสสังคมเมืองมากขึ้น ส่งผลให้ความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิมบางส่วนเลือนหายไป^{๑๒๒}

พิธีกรรมและความเชื่อของชาวของสะท้อนถึงโลกทัศน์ที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และโลกวิญญาณ การลดลงของพิธีกรรมดั้งเดิมไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในวิถีวัฒนธรรม แต่ยังสะท้อนถึงการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อสภาพแวดล้อมและความกดดันจากภายนอก ในพื้นที่บางแห่ง เช่น บ้านตะเคียนทอง ความเชื่อดั้งเดิมยังคงหลงเหลืออยู่ในบางรูปแบบ แต่ในพื้นที่อื่น ๆ เช่น บ้านช้างทูนและบ้านเนินซ้อ พิธีกรรมและความเชื่อเริ่มสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การสูญเสียพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรม เช่น การแปรสภาพที่ดินเพื่อการพัฒนา ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ของต้องปรับตัวในเชิงวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะ การฟื้นฟูพิธีกรรมและความเชื่อควรดำเนินการผ่านการศึกษากิจการกรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของพิธีกรรมดั้งเดิมแก่คนรุ่นใหม่ผ่านสื่อสมัยใหม่ การสนับสนุนจากรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรเน้นการอนุรักษ์พื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทางวัฒนธรรม

พื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลา และพื้นที่สาธารณะ เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่กระแสการพัฒนาและการ

^{๑๑๗} สรณะ ว. ,, เถียรอำ น., อุบลี ช. , & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๑๘} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๑๙} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๒๐} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๒๑} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพยุหยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๒๒} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖>

เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้พื้นที่เหล่านี้ต้องเผชิญกับการปรับเปลี่ยน การลดลงของพื้นที่ทางวัฒนธรรมไม่เพียงทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ของลูกบ้านทอน แต่ยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและความเชื่อของชุมชน การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทางวัฒนธรรม การลดพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากข้อมูลของอดีตกำนันและนายคำณ วังศรี พบว่าการก่อสร้างถนนและโครงสร้างพื้นฐานใหม่ ๆ ในชุมชน เช่น บ้านตะเคียนทองและบ้านช้างทูน ส่งผลให้พื้นที่สาธารณะลดลง รวมถึงการสูญเสียพื้นที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลาประชาคม และศาลเจ้า^{๑๒๓} วัดในชุมชนหลายแห่ง เช่น วัดในเขตตำบลตะเคียนทอง ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ถูกกลดบทบาทลงเนื่องจากคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นฐานและไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม^{๑๒๔} การใช้ที่ดินเปลี่ยนไป ที่ดินที่เคยใช้สำหรับการปลูกพืชพื้นเมืองหรือการทำกิจกรรมดั้งเดิมถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์หรือพื้นที่อุตสาหกรรม เช่น การทำสวนผลไม้ในบ้านช้างทูนและบ้านเนินซ้อ^{๑๒๕} การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและสะพานในพื้นที่บ้านช้างทูน ส่งผลให้พื้นที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมกลางแจ้งลดลง^{๑๒๖} ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางวัฒนธรรม การลดความสำคัญของพื้นที่สาธารณะ การลดลงของพื้นที่สาธารณะ เช่น ศาลาและวัด ทำให้ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมของชุมชนอ่อนแอลง คนในชุมชนขาดพื้นที่พบปะและจัดกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น งานบุญประเพณีและการเลี้ยงผี^{๑๒๗}

ความเปราะบางของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสูญเสียพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรม เช่น ศาลเจ้าและสถานที่สำคัญอื่น ๆ ทำให้ชาวของบางกลุ่มไม่สามารถปฏิบัติตามวิถีชีวิตดั้งเดิมได้ ส่งผลให้ความผูกพันกับวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง^{๑๒๘} พื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวของไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ทางกายภาพ แต่ยังเป็น "พื้นที่แห่งจิตวิญญาณ" ที่สะท้อนความเชื่อ ความสัมพันธ์ทางสังคม และวิถีชีวิตดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เหล่านี้มีผลต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในลักษณะที่ไม่สามารถย้อนกลับได้ ในบ้านตะเคียนทอง พื้นที่สำหรับจัดพิธีกรรม เช่น การเลี้ยงผี ถูกเปลี่ยนไปใช้เพื่อการเกษตรและการพัฒนาเศรษฐกิจ ในบ้านช้างทูน วัดที่เคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนต้องเผชิญกับการลดความสำคัญเมื่อคนรุ่นใหม่ย้ายออกจากชุมชน และในบ้านเนินซ้อ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าและแหล่งน้ำทำให้

^{๑๒๓} นายคำณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอลำดวน จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

^{๑๒๔} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

^{๑๒๕} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๒๖} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

^{๑๒๗} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๒๘} นายคำณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอลำดวน จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

กิจกรรมดั้งเดิม เช่น การหาของป่าและการประกอบพิธีกรรมกลางแจ้ง ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ข้อเสนอแนะ การอนุรักษ์พื้นที่ทางวัฒนธรรม ควรมีการจัดสรรพื้นที่เฉพาะสำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมในทุกชุมชน เช่น การ สร้างศูนย์วัฒนธรรมของหรือการฟื้นฟูศาลาเก่าที่เคยมีบทบาทสำคัญ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา ควรมีการรวมความคิดเห็นของชุมชนในกระบวนการวางแผนการพัฒนาเพื่อรักษาพื้นที่สำคัญทางวัฒนธรรม การส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมในพื้นที่สาธารณะ ควรจัดกิจกรรมที่สะท้อน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น งานบุญประเพณีและการเลี้ยงผีในพื้นที่สาธารณะ เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมของชุมชน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

กลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกของประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในหลายมิติ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสูญเสียนี้ ได้แก่ อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวชอง อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเศรษฐกิจทุนนิยมมีผลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวชองในหลายด้าน การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่ที่เคยใช้สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลา และพื้นที่สาธารณะ ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่พาณิชย์หรือการเกษตรเพื่อการค้า ตัวอย่างเช่น บ้านตะเคียนทองและบ้านช้างทูน ซึ่งชาวชองเคยใช้พื้นที่เหล่านั้นในการประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมชุมชน (คำรณ วังศรี, ๒๕๖๗; สมชาย เปรื่องเวช, ๒๕๖๗) การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและอาคารใหม่ ทำให้พื้นที่สำคัญเหล่านี้ถูกกลบเกลื่อน การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต เศรษฐกิจทุนนิยมได้ผลักดันให้ชาวชองเปลี่ยนจากการทำเกษตรพอเพียง การล่าสัตว์ และการเก็บของป่า ไปสู่การทำเกษตรเชิงพาณิชย์ เช่น การปลูกผลไม้เพื่อส่งออกและการทำงานรับจ้างในเขตเมือง ตัวอย่างในบ้านเนินซ้อ อำเภอกาหลง พบว่าการทำสวนผลไม้กลายเป็นอาชีพหลักของชาวชอง^{๑๒๙} การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ป่า การเข้ามาของนายทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ป่า เช่น การทำไม้กฤษณาและการทำเหมืองพลอยในพื้นที่บ้านช้างทูน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ถูกใช้จนหมดสิ้น ชาวชองซึ่งเคยพึ่งพาทรัพยากรป่าเป็นหลักต้องปรับตัวและย้ายถิ่นฐาน^{๑๓๐} การเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรม กระแสเศรษฐกิจทุนนิยมยังทำให้ชาวชองหันไปใช้ชีวิตในรูปแบบที่สอดคล้องกับกระแสหลักมากขึ้น เช่น การหันมาใช้ภาษาไทยแทนภาษาชอง การลดลงของพิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การเลี้ยงผีและการไหว้ครู^{๑๓๑ ๑๓๒}

^{๑๒๙} สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (๒๐๑๙). ชาวชอง. ระบบฐานข้อมูล ท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี RBRU e-Culture.

^{๑๓๐} แม่ชม้อย เปรื่องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๓๑} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาชอง. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๓๒} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอกาหลงอำเภอกาหลง จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอกาหลง จังหวัดจันทบุรี

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผลกระทบที่สำคัญจากอิทธิพลของเศรษฐกิจทุนนิยม การลดความเข้มแข็งของความเชื่อและพิธีกรรม พิธีกรรมที่เคยเป็นศูนย์กลางของชุมชน เช่น การเลี้ยงผีและการเล่นผีหิ้งผีโรง ลดบทบาทลงเนื่องจากการหันมาทำงานในภาคเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต (คำรณ วังศรี, ๒๕๖๗; สมชาย เปื้องเวช, ๒๕๖๗) การลดลงของการใช้ภาษา ภาษาของที่เคยใช้ในการสื่อสารในชุมชนลดบทบาทลง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลักแทนภาษาแม่ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, ๒๕๕๙) สิ่งนี้ทำให้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่ผูกพันกับภาษาถูกลดความสำคัญลง การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนที่เคยมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม^{๑๓๓}

ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การปลูกกระวานและพืชสมุนไพร การอนุรักษ์พื้นที่ทางวัฒนธรรม หน่วยงานรัฐควรสนับสนุนการฟื้นฟูพื้นที่สำคัญ เช่น วัดและศาลา เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสนับสนุนการศึกษาและภาษาของ การสร้างหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและภาษาของในโรงเรียนเป็นแนวทางสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานผลกระทบต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน การก่อสร้างอาคาร หรือโครงการพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์ของอาศัยอยู่ในชุมชนภาคตะวันออก ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านพื้นที่ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ของชุมชน

ผลกระทบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสูญเสียพื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่สำคัญที่เคยใช้สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลา และพื้นที่สาธารณะ ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของโครงการพัฒนา ตัวอย่างเช่น บ้านตะเคียนทองและบ้านช้างทุนในจังหวัดจันทบุรี พื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรม เช่น พื้นที่เลี้ยงผีและกิจกรรมชุมชน ลดลงอย่างเห็นได้ชัด^{๑๓๔ ๑๓๕} การสร้างถนนและโครงการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในพื้นที่ที่เคยใช้เพื่อการเกษตรและพิธีกรรมส่งผลให้ชาวช่องต้องปรับตัวและสูญเสียพื้นที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์วัฒนธรรม (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, ๒๕๕๙) การกระจายตัวของชุมชน การพัฒนาส่งผลให้ชาวช่องบางส่วนต้องย้ายถิ่นฐาน เนื่องจากพื้นที่ที่เคยใช้ทำเกษตรหรือกิจกรรมชุมชนถูกนำไปใช้เพื่อโครงการพัฒนา ตัวอย่างเช่น บ้านเนินซ้อในจังหวัดระยอง

^{๑๓๓} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาฉิมชุก จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉิมชุก จันทบุรี

^{๑๓๔} นายคำรณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวช่อง หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี

^{๑๓๕} นายสมชาย เปื้องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

การมีส่วนร่วมไม่เชิงพาณิชย์และการขยายตัวของการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตของชาวช่องเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว^{๑๓๖}

ผลกระทบต่อวัฒนธรรมและความเชื่อการลดลงของกิจกรรมทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงพื้นที่และการกระจายตัวของชุมชนส่งผลให้กิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การเลี้ยงผีหรือพิธีกรรมดั้งเดิม ลดลงทั้งในแง่การเข้าร่วมของสมาชิกในชุมชน ตัวอย่างเช่น การเลี้ยงผีหิ้งและผีโรงที่เคยจัดขึ้นประจำทุกปีในชุมชนบางแห่งปัจจุบันกลายเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะกลุ่มเล็ก ๆ หรือยุติไปในบางพื้นที่^{๑๓๗ ๑๓๘} การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ การที่ชาวช่องต้องปรับตัวเข้าสู่กระแสเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ ส่งผลให้การปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิมลดน้อยลง โดยเฉพาะในคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง^{๑๓๙ ๑๔๐}

ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ การสร้างพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรม ควรมีการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมของ เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม การจัดการพื้นที่ที่ร่วมกับการพัฒนา ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และนักพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่น การฟื้นฟูพื้นที่ทางวัฒนธรรม การพัฒนาพื้นที่วัดหรือศาลาให้กลับมาเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมชุมชนสามารถช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในกลุ่มชาติพันธุ์ของ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภาคตะวันออกของประเทศไทยส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในกลุ่มชาติพันธุ์ของอย่างลึกซึ้ง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงกระแสการพัฒนาสมัยใหม่และแรงกดดันจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวช่อง

การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพการเปลี่ยนจากการเกษตรแบบพอเพียงสู่การทำงานรับจ้าง คนรุ่นใหม่ในกลุ่มชาติพันธุ์ของส่วนใหญ่เปลี่ยนจากการทำไร่และหาของป่าที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนไปสู่อาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การทำงานในสวนผลไม้เชิงพาณิชย์หรือโรงงานในพื้นที่ใกล้เคียง^{๑๔๑} การละทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิม ภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การใช้

^{๑๓๖} สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (๒๐๑๙). ชาวช่อง. ระบบฐานข้อมูล ท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี RBRU e-Culture.

^{๑๓๗} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี

^{๑๓๘} แม่ขม้อย เปลื้องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๓๙} ชิน, อ. (๒๕๖๙). ผ่าช่อง รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนต.

^{๑๔๐} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาช่อง. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๔๑} นายสมชาย เปื้องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

สมุนไพร การเก็บของป่า และการทำไร่หมุนเวียน ค่อย ๆ ถูกกลืนในคนรุ่นใหม่ที่เลือกอาชีพอื่นซึ่งสร้างรายได้ที่มั่นคงมากกว่า^{๑๔๒ ๑๔๓}

การเปลี่ยนแปลงด้านภาษา การลดการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน การที่คนรุ่นใหม่เลือกใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ภาษาของซึ่งเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ถูกลดบทบาทลง คนรุ่นใหม่บางคนไม่ได้เรียนรู้หรือใช้งานภาษาของอย่างต่อเนื่องจากครอบครัวหรือชุมชน^{๑๔๔ ๑๔๕} ผลกระทบต่อการถ่ายทอดภาษา การขาดการถ่ายทอดภาษาจากผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาของเสี่ยงต่อการสูญหาย^{๑๔๖}

การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมและประเพณี การลดบทบาทของพิธีกรรมดั้งเดิม คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในพิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การเลี้ยงผี การเล่นผีหิ้ง และผีโรง น้อยลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากการปรับตัวเข้ากับสังคมสมัยใหม่และกระแสวัฒนธรรมภายนอก^{๑๔๗ ๑๔๘} การรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ คนรุ่นใหม่เริ่มปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมเมืองมากขึ้น เช่น การแต่งกายแบบสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสมัยใหม่มากกว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ^{๑๔๙}

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมอัตลักษณ์ผ่านการศึกษา ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวัฒนธรรมและภาษาของในโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้และภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง การสร้างโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในวัฒนธรรม กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ เช่น การเลี้ยงผีและการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ควรจัดในลักษณะที่คนรุ่นใหม่สามารถเข้าร่วมได้ง่ายและรู้สึกมีส่วนร่วม การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนควรสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมของผ่านโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

^{๑๔๒} นายคาร์ณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอลำดวน จ.สุรินทร์ สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอลำดวน จ.สุรินทร์

^{๑๔๓} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๔๔} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอลำดวน จ.สุรินทร์ สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอลำดวน จ.สุรินทร์

^{๑๔๕} ชิน, อ. (๒๕๖๙). ผ่าของ รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์.

^{๑๔๖} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๔๗} แม่ขม้อย เปลื้องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างตน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๔๘} คาร์, เอ. (๒๕๐๙). ชาตวิวงศ์วิทยา ว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ แผนการ พิมพ์.

^{๑๔๙} เพ็ญภา จันทแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะก่ง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

๔.๒.๒ ผลกระทบของการสูญเสียอัตลักษณ์

ผลกระทบของการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลกระทบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ชุมชนจะต้องเผชิญในกระแสการพัฒนาศักยภาพใหม่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ด้านสังคม การลดลงของความสัมพันธ์ในชุมชน การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น พิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิม ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนขาดกิจกรรมร่วมที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เช่น พิธีเลี้ยงผีหิ้งและผีโรงที่เคยเป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ในชุมชนกลับถูกละเลย^{๑๕๐} การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ระบบเครือญาติและการสนับสนุนกันในครอบครัวขยายลดบทบาทลง คนรุ่นใหม่แยกย้ายไปทำงานนอกชุมชน ทำให้วิถีการช่วยเหลือกันในชุมชนแบบเดิมลดน้อยลง^{๑๕๑}

ด้านเศรษฐกิจ การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การเก็บของป่า การใช้สมุนไพร และการทำไร่หมุนเวียน ถูกละเลยเมื่อคนรุ่นใหม่มุ่งเน้นการทำงานรับจ้างหรือเข้าสู่อุตสาหกรรมที่สร้างรายได้รวดเร็วกว่า^{๑๕๒} ผลกระทบต่อการพึ่งพาตนเอง ชุมชนของที่เคยพึ่งพาทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การเก็บกระวานหรือไม้กฤษณา สูญเสียวิถีการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนเมื่อพื้นที่เกษตรและป่าถูกพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจ^{๑๕๓}

ด้านวัฒนธรรม การสูญเสียภาษา การลดการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันส่งผลให้ภาษาเสี่ยงต่อการสูญหาย ภาษาเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์ และเมื่อภาษาหายไป วิถีคิดและภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับภาษาก็จะสูญหายไปด้วย^{๑๕๔} การละทิ้งพิธีกรรมและความเชื่อ พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การเลี้ยงผีหรือการเล่นผีหิ้งผีโรง ถูกละเลยเนื่องจากคนรุ่นใหม่ขาดความเข้าใจและไม่ได้รับการถ่ายทอด^{๑๕๕ ๑๕๖} การแปรสภาพพื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่ที่เคยเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางวัฒนธรรม

^{๑๕๐} แม่ขม้อย เปื่องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๕๑} นายสมชาย เปื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๕๒} นายคำรณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๕๓} เพ็ญญา จันทระแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

^{๑๕๔} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๕๕} นายสมชาย เปื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๕๖} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

เช่น วัดหรือศาลาประชาคม ถูกปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์ ทำให้ชุมชนขาดพื้นที่ในการแสดงออกทางวัฒนธรรม^{๑๕๗}

ผลกระทบต่ออัตลักษณ์และจิตวิญญาณของชุมชนการลดความภูมิใจในอัตลักษณ์ การไม่ได้รับการสนับสนุนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทำให้คนรุ่นใหม่ขาดความภูมิใจในความเป็นของ และเลือกที่จะปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่^{๑๕๘} การขาดจิตสำนึกในความเป็นชุมชน การแยกย้ายและการมุ่งเน้นไปที่ชีวิตส่วนบุคคลทำให้สมาชิกในชุมชนของบางส่วนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรมและชุมชนร่วม^{๑๕๙}

บทวิเคราะห์ผลกระทบในเชิงสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนลดลง ความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของผู้นำชุมชน

ความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนลดลงการสูญเสียความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนของเป็นผลกระทบที่สำคัญจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และโครงสร้างสังคมในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลกระทบนี้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เครือญาติ และกิจกรรมร่วมที่เคยสร้างความผูกพันในชุมชน

การลดความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติการย้ายถิ่นฐาน ความจำเป็นในการหางานนอกชุมชนทำให้คนรุ่นใหม่ย้ายถิ่นฐานไปยังเขตเมืองหรือพื้นที่อื่น ส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวขยายที่เคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแยกย้ายออกไป^{๑๖๐} การย้ายถิ่นฐานนี้ยังทำให้การสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การสอนภาษาของและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม ไม่ต่อเนื่องและอาจสูญหายไป การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัว บทบาทของครอบครัวใหญ่ลดน้อยลงเมื่อคนรุ่นใหม่ใช้ชีวิตแยกตัว และให้ความสำคัญกับครอบครัวเด็วมากขึ้น^{๑๖๑} การแยกครอบครัวเช่นนี้ส่งผลต่อการลดลงของการสนับสนุนซึ่งกันและกันในระดับเครือญาติ

การลดลงของกิจกรรมร่วมในชุมชนการเลือนหายของพิธีกรรมร่วม พิธีกรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การเลี้ยงผีหิ้งผีโรงที่เคยเป็นจุดรวมตัวของคนในชุมชน กลับมีการปฏิบัติน้อยลงหรือ

^{๑๕๗} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๕๘} โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๑๕๙} สรณะ ว. ., เกียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๖๐} นายคาร์ณ วังศรี เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอบางบาล จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

^{๑๖๑} แม่ชม้อย เปลื้องเวช (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

สูญหายไป^{๑๖๒} การขาดกิจกรรมร่วมเหล่านี้นำให้ชาวของชาติโอกาสในการพบปะและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนการเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอก อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ทำให้กิจกรรมร่วมที่เคยสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนถูกแทนที่ด้วยกิจกรรมที่ไม่ได้ส่งเสริมความผูกพันทางวัฒนธรรม เช่น เทคโนโลยีและความบันเทิงสมัยใหม่ที่ทำให้การปฏิสัมพันธ์แบบดั้งเดิมลดลง^{๑๖๓} ทิศทางของวัฒนธรรมสมัยใหม่เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของชาวของเทคโนโลยีและความบันเทิงที่ทันสมัย เช่น แพลตฟอร์มและแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งได้เข้ามาเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญของการใช้ชีวิตในชุมชนเดิมที่สิ่งต่าง ๆ เช่น การละเล่นพื้นบ้านของผู้บริหารกลุ่มทำเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดจากผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่อย่างสิ่งต่าง ๆ รักษาความสัมพันธ์ในชุมชนในเทคโนโลยีเข้ามาหลาย ๆ คนรุ่นใหม่ใช้คู่กับกิจกรรมเดียว ๆ เช่น การออนไลน์หรือรับชมสื่อดิจิทัลเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างวัยลดลงและท้องถิ่นถูกละเลยช่วยโดย

ความเปราะบางของความเป็นชุมชนการลดลงของการพึ่งพากันในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่เคยสร้างความผูกพัน เช่น การลงแขกทำไร่ หรือการแบ่งปันทรัพยากรในชุมชน ถูกแทนที่ด้วยระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นรายได้ส่วนบุคคลและการแข่งขัน^{๑๖๔} การสูญเสียศูนย์กลางทางวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น การพัฒนาพื้นที่สาธารณะหรือการเปลี่ยนแปลงวัดที่เคยเป็นจุดรวมของกิจกรรมชุมชน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนขาดพื้นที่สำหรับการรวมตัว^{๑๖๕}

ผลกระทบที่สำคัญการลดความเชื่อมโยงในชุมชนของส่งผลให้ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ขาดกิจกรรมร่วมที่ช่วยธำรงวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนการเปราะบางของเครือข่ายสังคม ทำให้การสนับสนุนกันในระดับครอบครัวและชุมชนลดลงการเพิ่มความแปลกแยกในชุมชน คนรุ่นใหม่ไม่รู้สึกรักผูกพันกับวิถีชีวิตดั้งเดิมและความเป็นชุมชน

ความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของผู้นำชุมชน

บทบาทของผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของผู้นำในหลายมิติ ดังนี้

บทบาทดั้งเดิมของผู้นำชุมชนในอดีต ผู้นำชุมชนของมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของความเชื่อและกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การเป็นผู้นำในพิธีกรรมไหว้ผี การจัดงานบุญ หรือการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน บทบาทเหล่านี้ช่วยธำรงวัฒนธรรมและสร้างความเป็นเอกภาพใน

^{๑๖๒} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๖๓} เทียนภา จันทรแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

^{๑๖๔} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอ บ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๖๕} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

ชุมชน^{๑๖๖}การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นการลดบทบาทในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอก และการลดความนิยมของพิธีกรรมดั้งเดิม ทำให้บทบาทของผู้นำในการจัดพิธีกรรมลดลง เช่น พิธีไหว้ผีหิ้ง ผีโรงที่เคยเป็นศูนย์รวมของชุมชนกลับมีการปฏิบัติน้อยลง^{๑๖๗}การเปลี่ยนบทบาทสู่ความเป็นตัวแทนภาครัฐ ผู้นำชุมชนต้องปรับบทบาทเพื่อเป็นตัวแทนในการสื่อสารกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การประสานงานในโครงการพัฒนาพื้นที่ และการจัดการทรัพยากรในชุมชน การทำหน้าที่ในลักษณะนี้อาจทำให้ผู้นำขาดเวลาและทรัพยากรในการส่งเสริมวัฒนธรรมของ^{๑๖๘}การลดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ในชุมชนมีความสนใจในชีวิตแบบสมัยใหม่มากขึ้น เช่น การย้ายถิ่นฐานและการมุ่งเน้นการศึกษา ทำให้ช่องว่างระหว่างผู้นำชุมชนกับคนรุ่นใหม่กว้างขึ้น และส่งผลให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านผู้นำลดลง^{๑๖๙}

ความสำคัญที่ลดลงในฐานะผู้รักษาวัฒนธรรมความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทเชิงวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเหมือนในอดีต ข้อมูลจากเอกสารพบว่าการพัฒนาเชิงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและโครงการอุตสาหกรรม ทำให้ผู้นำต้องหันไปให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนในมิติอื่น เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการรักษาวัฒนธรรม^{๑๗๐}การปรับตัวของผู้นำชุมชนการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก บางผู้นำชุมชนเลือกสร้างความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนหรือหน่วยงานวิชาการ เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น การฟื้นฟูพิธีกรรม การสอนภาษาของในโรงเรียน และการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน^{๑๗๑}การใช้บทบาทใหม่ในการประสานงานด้านนโยบาย ผู้นำบางส่วนพยายามทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการเรียกร้องสิทธิของชุมชน เช่น การปกป้องสิทธิในที่ดิน หรือการต่อสู้กับโครงการที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวช่อง^{๑๗๒}

^{๑๖๖} แม่ข่ม้อย เป็ล่องเวซ (๒๕๖๒) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างตน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๖๗} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๖๘} นายสมชาย เป็ล่องเวซ ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างตน ตำบลช้างตน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างตน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๑๖๙} นายคำรณ วังศรี เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวช่อง หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๗๐} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ขาดพันธุ์ชาวช่อง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๗๑} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ช่อง จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๗๒} โสวัตรี ณ ถลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ช่องในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

ผลกระทบที่สำคัญการลดความเข้มแข็งของวัฒนธรรม เมื่อผู้นำไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมและดำรงวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่ ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมของในชุมชนจึงลดลง การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในชุมชน บทบาทใหม่ของผู้นำที่เน้นการประสานงานกับภาครัฐ มากกว่ากิจกรรมวัฒนธรรม อาจทำให้ความเชื่อมโยงในชุมชนลดลง การขาดทิศทางการฟื้นฟูวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำส่งผลให้การฟื้นฟูวัฒนธรรมต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภายนอกมากขึ้น

การสังเกตเกี่ยวกับการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ และผลกระทบต่อวิถีวัฒนธรรม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยอิงกับวัฒนธรรม “ของ”

การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัฒนธรรม การลดพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น การเปลี่ยนที่ดินที่เคยใช้จัดพิธีกรรมหรือกิจกรรมชุมชนเป็นพื้นที่ก่อสร้าง การลดบทบาทของสถานที่สำคัญ เช่น วัด ศาลา หรือพื้นที่สาธารณะที่เคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนการพัฒนาทางกายภาพ เช่น ถนนและนิคมอุตสาหกรรมที่กระทบต่อพื้นที่วัฒนธรรม ประเด็นที่พบ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ลดโอกาสในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน

ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม การจัดพิธีกรรม เช่น การเซ่นไหว้ผี การเล่นผีหึ่ง ผีโรง ในปัจจุบันยังมีความต่อเนื่องหรือไม่การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในพิธีกรรม ความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบพิธีกรรมจากดั้งเดิม ประเด็นที่พบ พิธีกรรมบางอย่างมีความถดถอยจากความนิยม หรือถูกลดบทบาทเนื่องจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่

ภาษาท้องถิ่นการใช้ภาษาของในครัวเรือนและการสนทนาในชีวิตประจำวันการใช้ภาษาของในโรงเรียนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการรับรู้และความสนใจของคนรุ่นใหม่ต่อการเรียนรู้ภาษาของประเด็นที่พบ การลดลงของการใช้ภาษาของ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ส่งผลต่อการสูญเสียเอกลักษณ์ทางภาษา

การถ่ายทอดองค์ความรู้การส่งต่อความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สมุนไพรและวิธีการเก็บของป่า การสอนเรื่องประเพณีและพิธีกรรมจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ การจัดกิจกรรมชุมชนที่ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ประเด็นที่พบ การขาดโครงสร้างที่เป็นระบบในการถ่ายทอดความรู้ ทำให้ภูมิปัญญาบางส่วนสูญหายไป

บทบาทของผู้นำชุมชนบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การสร้างความร่วมมือภายในชุมชนเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม การทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน ประเด็นที่พบ ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการประสานงานและสร้างความร่วมมือ แต่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ การเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม การให้ทุนหรือทรัพยากรในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมการพัฒนาโครงการเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ประเด็นที่พบ การสนับสนุนจากภายนอกยังขาดความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมความต้องการในชุมชน

ผลกระทบจากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมหรือป่าอันเป็นทรัพยากรสำคัญผลกระทบจากโครงการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหรือเหมืองประเด็นที่พบ การพัฒนาส่งผลต่อการสูญเสียพื้นที่สำคัญ และทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกลดบทบาท

การปรับตัวของชุมชนของ การเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่น การเปลี่ยนจากการเก็บของป่ามาสู่การทำงานรับจ้างการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชุมชนการปรับรูปแบบพิธีกรรมให้เข้ากับบริบทใหม่ ประเด็นที่พบ การปรับตัวของชุมชนช่วยรักษาบางส่วนของวัฒนธรรม แต่ยังมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์

ความรู้สึกและการรับรู้ของคนในชุมชนทัศนคติของคนในชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความกังวลต่อการสูญเสียวัฒนธรรมและทรัพยากร ความตั้งใจของชุมชนในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ ประเด็นที่พบ คนในชุมชนแสดงความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลง แต่บางส่วนยังคงไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนาวัตถุประสงค์ ศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก รักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก เสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรม “ของ”

การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนการเปลี่ยนแปลงในชุมชน “ของ” ซึ่งมักเกิดจากการพัฒนาและอิทธิพลภายนอก จากข้อมูลชี้ว่า "การเข้ามาของวัฒนธรรมใหม่ผ่านการศึกษาและสื่อ ทำให้คนรุ่นใหม่ห่างไกลจากประเพณีและภาษาของดั้งเดิม" ขณะที่ผู้อาวุโสในชุมชน กล่าวถึงการลดบทบาทของสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม เช่น ศาลาประชาคม ที่เคยเป็นหัวใจของชุมชน ปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของจากมุมมองของแม่เต่าท่านหนึ่งมองว่า ปัจจัยสำคัญคือการพัฒนาทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน และอุตสาหกรรมที่เข้ามาแทนพื้นที่ป่าและพื้นที่วัฒนธรรม ในด้านเอกสารงานวิจัยของชัยยนต์^{๑๗๓} ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ทำให้ชุมชนของต้องปรับตัวอย่างหนัก เหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่แสดงถึงการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมตัวอย่างที่ชัดเจนคือการเลิกเล่นพิธีกรรม "ผีหิ้งผีโรง" ในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้นำชุมชนกล่าวว่า "พิธีกรรมเหล่านี้หายไปเพราะคนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญ ขณะเดียวกัน ผู้นำพิธีกรรมรุ่นเก่าก็ลดจำนวนลง"

การรักษาวิถีวัฒนธรรม วิธีการในการรักษาวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชีวิตประจำวัน ผู้เข้าร่วมสนทนาชี้ให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมประเพณี เช่น การเลี้ยงผีโรงและการส่งเสริมการใช้ภาษาของในครอบครัว คุณครูในพื้นที่ กล่าวถึง "การรวมกิจกรรมเหล่านี้เข้ากับการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อสร้างการเชื่อมโยงระหว่างเยาวชนและประเพณี" วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ผู้นำทางศาสนากล่าวว่า "พิธีกรรมเลี้ยงผีบรรพบุรุษยังคง

^{๑๗๓} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๓). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

เป็นเสาหลักที่ช่วยเชื่อมโยงคนในชุมชน" และเอกสารของสุวิไล เปรมศรีรัตน์^{๑๗๔} ระบุว่า การใช้สมุนไพรดั้งเดิมเป็นทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ควรอนุรักษ์ วิธีการที่สามารถส่งเสริมและรักษาวิถีวัฒนธรรมของในชุมชน ข้อเสนอที่สำคัญจากผู้นำในพื้นที่จังหวัดตราด คือการสร้างศูนย์เรียนรู้ของเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และเอกสารงานวิจัยของทองลา^{๑๗๕} แนะนำการสร้างโมเดลท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของ ข้อเสนอจากผู้อาวุโสในจังหวัดตราด คือ "การจัดสรรงบประมาณเพื่อฟื้นฟูพิธีกรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ" ข้อเสนอแนะที่อยากจะฝากถึงผู้มีอำนาจในการพัฒนาชุมชนผ่านวิถีวัฒนธรรมของ ผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เสนอว่ารัฐบาลควรสนับสนุนการศึกษาภาษาของในโรงเรียน ขณะที่เอกสารของชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์^{๑๗๖} เสนอให้มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม นโยบายหรือโครงการที่มีอยู่ในปัจจุบันในการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ ผู้นำในการทำพิธีชาวของในพื้นที่จังหวัดตราด เห็นด้วยกับโครงการสร้างนิทรรศการวัฒนธรรมของ แต่เสนอให้มีการปรึกษาชุมชนในการออกแบบเพื่อให้สะท้อนความเป็นตัวตนของของอย่างแท้จริง

การสนทนากลุ่มนี้สะท้อนถึงความซับซ้อนของกระบวนการสูญเสียและอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ความพยายามในการรักษาวัฒนธรรมต้องเผชิญกับความท้าทายจากกระแสการพัฒนาและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป แต่ด้วยความร่วมมือจากคนในชุมชนและการสนับสนุนจากรัฐ อัตลักษณ์ของของอาจถูกฟื้นฟูให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและเป็นมรดกสำคัญของชุมชนในภาคตะวันออก

บทสรุปการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก

การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ โดยกระบวนการดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ผ่านกรอบแนวคิดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Bourdieu) เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม มาร์กซ์ (Marx) เกี่ยวกับรัฐและทุน และ โครงสร้างนิยม (Structuralism) เพื่อทำความเข้าใจในเชิงลึก

^{๑๗๔} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๗๕} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๑๗๖} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

๑. กระบวนการสูญเสียอัตลักษณ์ ผลกระทบของโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางวัฒนธรรม ได้ส่งผลโดยตรงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ระบบทุนนิยมที่เน้นการเพิ่มผลผลิตและการใช้ทรัพยากรอย่างเข้มข้นทำให้พื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่สำคัญทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลา และพื้นที่ป่าสำหรับการทำพิธีกรรม ถูกแทนที่ด้วยพื้นที่อุตสาหกรรมหรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน^{๑๗๗} ในเชิงโครงสร้างนิยม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้การควบคุมของระบบอำนาจรัฐและทุนที่มีบทบาทกำหนดการใช้งานพื้นที่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน และนิคมอุตสาหกรรม ไม่เพียงแต่ทำให้พื้นที่สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมหายไป แต่ยังทำให้ชุมชนขาดแหล่งทรัพยากรที่เคยเป็นศูนย์กลางของการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม^{๑๗๘}

๒. ความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต การลดลงของทุนทางวัฒนธรรม จากแนวคิดของบูร์ดิเยอ การลดลงของทุนทางวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ของสะท้อนผ่านการลดลงของการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน การเลื่อนหายของพิธีกรรม และความเชื่อดั้งเดิม คนรุ่นใหม่ที่หันไปใช้ภาษาไทยเป็นหลัก หรือมุ่งเน้นการใช้ชีวิตในกระแสสังคมสมัยใหม่ ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมของในฐานะที่เป็นรากฐานของอัตลักษณ์^{๑๗๙} การสูญเสียภาษาของเป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการถูกแทนที่ของทุนทางวัฒนธรรมเดิมโดยทุนเชิงสัญลักษณ์ใหม่ เช่น ภาษาไทยที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำหรับความก้าวหน้าในสังคม^{๑๘๐} การลดลงของพิธีกรรม เช่น การเล่นผีหึ่งและผีโรง ก็สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการไม่สามารถรักษาความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมบรรพบุรุษได้

๓. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำชุมชน: ความเปราะบางของโครงสร้างชุมชนในอดีต ผู้นำชุมชนของมีบทบาทสำคัญในการธำรงวัฒนธรรมและสร้างเอกภาพในชุมชน แต่ในปัจจุบัน บทบาทเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นตัวแทนของภาครัฐในการประสานงานด้านการพัฒนาพื้นที่^{๑๘๑} กระแสทุนนิยมและอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกทำให้ผู้นำต้องเผชิญกับความยากลำบาก

^{๑๗๗} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๗๘} สรณะ ว. ., เกียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๗๙} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๑๘๐} ชิน, อ. (๒๕๒๙). ผ่าช่อง รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนต.

^{๑๘๑} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาชีชมภู จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีชมภู จังหวัดจันทบุรี

ในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนถึงการลดลงของทุนทางสังคม (Social Capital) ในกลุ่มชาติพันธุ์ของ^{๑๘๒}

๔. ผลกระทบของการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผลกระทบสำคัญจากการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของคือความเปราะบางของความสัมพันธ์ในชุมชน และการลดลงของความภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดิม ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่เคยเป็นรากฐานของการดำรงชีวิต เช่น ระบบเครือญาติ และการพึ่งพาในชุมชน เริ่มอ่อนแอลงเมื่อพื้นที่วัฒนธรรมถูกแปรสภาพเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์^{๑๘๓ ๑๘๔}

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การส่งเสริมการศึกษาในวิถีวัฒนธรรมของ การจัดทำหลักสูตรหรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับวัฒนธรรมเดิม เช่น การสอนภาษาของ หรือการสร้างศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรม

๒. การสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐควรมีบทบาทในการปกป้องพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ และสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูพิธีกรรมและกิจกรรมทางวัฒนธรรม

๓. การสร้างความร่วมมือในชุมชน ผู้นำชุมชนควรทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการในการฟื้นฟูทุนทางวัฒนธรรมและสร้างความตระหนักในชุมชน

๔.๓ การรักษาวิถีวัฒนธรรมในกระแสการพัฒนา

ในกระแสการพัฒนาสมัยใหม่ วิถีวัฒนธรรมของชาวของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตราดและพื้นที่ใกล้เคียงกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ การผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการปรับตัวเป็นสิ่งที่ชาวต้องดำเนินการเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนไว้ให้คงอยู่ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ววิถีวัฒนธรรมและพิธีกรรมสำคัญ หนึ่งในพิธีกรรมสำคัญของชาวของคือ ประเพณีการละเล่นผีหึ่ง ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างคนเป็นและคนตาย พิธีกรรมนี้เป็น การสื่อสารกับบรรพบุรุษและการขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล ทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อผีปู่ตายาย เมนูอาหารที่สำคัญในพิธี ได้แก่ ขนมปาย และ ขนมจອງ ที่ใช้สำหรับเซ่นไหว้ รวมถึง ยำไก่เผ็ดสด ซึ่งปรุงจากไก่ที่ใช้ในพิธี^{๑๘๕} นอกจากนี้ อาหารในพิธีกรรมยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

^{๑๘๒} นายคำรณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๘๓} สรณะ ว. , เกียรอำ น., อุบลี ช. , & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๘๔} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวของ: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๑๘๕} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (๒๐๒๔, September ๗). อาหารใน ประเพณีการละเล่นผีหึ่ง | ภัตตาคารบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMkoeQic&t=๓๖s>

เช่น แกงไก่กล้วยพระ และ ยำลูกสำรอง ซึ่งเป็นตัวแทนของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า การทำอาหารเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการบูชาผีหิ้ง แต่ยังเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวชองมีความเชื่อมโยงลึกซึ้งกับธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรจากป่า เช่น สมุนไพร ของละอ่า ซึ่งมีสรรพคุณถอนพิษและแก้ปวด แสดงถึงภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน พื้นที่เชิงเขาซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวชองยังเป็นแหล่งหาอาหาร เช่น ปลา พืชผัก และผลไม้ป่า^{๑๘๖}

ความเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย ในยุคปัจจุบัน การละเล่นผีหิ้งเริ่มลดบทบาทลง หลายครอบครัวเหลือเพียงการบูชาที่หิ้งโดยไม่มีการจัดงานละเล่นอย่างเต็มรูปแบบ เหตุผลหนึ่งคือการที่คนรุ่นใหม่ไม่สนใจหรือมองว่าพิธีกรรมเหล่านี้ล้าสมัย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การย้ายถิ่นฐานและการทำงานในอุตสาหกรรม ทำให้วิถีชีวิตของชาวชองเปลี่ยนไปและห่างไกลจากวัฒนธรรมดั้งเดิม^{๑๘๗ ๑๘๘} บทบาทของอาหารในวัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน เช่น ขนมปาย และ ขนมจอบ มีบทบาทสำคัญในการแสดงถึงอัตลักษณ์และความเชื่อของชาวชอง วิธีการทำอาหารเหล่านี้ เช่น การใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติและการนึ่งในใบตอง แสดงถึงความเชื่อมโยงกับธรรมชาติและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม อาหารไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่บริโภค แต่ยังเป็นตัวแทนของการสืบทอดภูมิปัญญาและการรวมตัวของชุมชน

แนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวชอง การดำเนินการดังต่อไปนี้มีความสำคัญการจัดพิธีกรรมประจำปี การสนับสนุนให้จัดพิธีละเล่นผีหิ้งอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ การถ่ายทอดความรู้ การสอนทำขนมพื้นบ้านและการจัดเตรียมอาหารในพิธีกรรมแก่เยาวชน การบันทึกและเผยแพร่ การใช้เทคโนโลยีในการบันทึกพิธีกรรมและเผยแพร่ผ่านสื่อ เพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมการสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดสรรงบประมาณและส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของเพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมและแสดงอัตลักษณ์ของชุมชน

บทบาทของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ เช่น การสนับสนุนการจัดกิจกรรม การจัดทำฐานข้อมูลทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ ความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคมและนักวิจัยสามารถช่วยสร้างเครือข่ายและพัฒนานโยบายที่เหมาะสมสำหรับชุมชนการรักษาวินัยของในกระแสการพัฒนาจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างชุมชน รัฐบาล และภาคส่วนต่าง ๆ การสืบทอดประเพณี เช่น การละเล่นผีหิ้ง และการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็นกุญแจ

^{๑๘๖} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวชอง | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVgplDel&t=๘๘๘>

^{๑๘๗} องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (๒๐๒๔, September ๗). อาหารใน ประเพณี การละเล่นผีหิ้ง | ภัตตาคารบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMkoeQi&t=๓๖๕>

^{๑๘๘} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวชอง | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVgplDel&t=๘๘๘>

สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวชองให้ยั่งยืนในอนาคต

๔.๓.๑ รูปแบบการรักษาวิถีวัฒนธรรม

ในกระแสการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนถึงความพยายามในการเชื่อมโยงกับอดีตและการดำรงอยู่ในปัจจุบัน รูปแบบการรักษาวิถีวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่แสดงออกผ่านพิธีกรรม แต่ยังรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การถ่ายทอดความรู้ และการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ช่วยให้วัฒนธรรมดั้งเดิมคงอยู่ในโลกสมัยใหม่

การสืบทอดผ่านพิธีกรรม พิธีกรรมเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาวัฒนธรรมชอง โดยเฉพาะ "ประเพณีการละเล่นผีหึ่ง" ที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างคนเป็นและคนตาย พิธีกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อบูชาผีปู่ตาตาย และเป็นการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษ การเตรียมอาหาร เช่น *ขนมป๋าย* และ *ขนมจอง* ไม่ได้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรม แต่ยังเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงชุมชนเข้าด้วยกัน อาหารเหล่านี้แสดงถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมและความเคารพในธรรมชาติ ซึ่งยังคงได้รับการสืบทอดในบางพื้นที่ เช่น บ้านตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี และบ้านช้างทุน จังหวัดตราด^{๑๘๙}

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างชาวชองกับธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ทรัพยากรป่าถูกใช้ในลักษณะที่ยั่งยืน ทั้งในแง่ของการดำรงชีวิตและการรักษาสุขภาพ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือการใช้สมุนไพร *ซองละอว* ซึ่งมีสรรพคุณในการรักษาโรคและถอนพิษ ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและการใช้ประโยชน์จากป่าแสดงถึงภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและยังมีการใช้งานในปัจจุบัน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติในลักษณะนี้ยังสะท้อนถึงปรัชญา "พึ่งพาธรรมชาติ" ของชาวชอง^{๑๙๐}

การถ่ายทอดความรู้ การรักษาวัฒนธรรมไม่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดการถ่ายทอดความรู้ไปสู่คนรุ่นใหม่ กลุ่มชาติพันธุ์ชองใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การสอนทำ *ขนมป๋าย* และอาหารพื้นบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจและความภูมิใจในอัตลักษณ์ การเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำอาหารและการจัดพิธีกรรมช่วยให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตน นอกจากนี้ การถ่ายทอดเรื่องราวของเพลงกล่อมเด็กและการเล่าเรื่องผ่านนิทรรศการวัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความต่อเนื่องในวัฒนธรรมของชุมชน^{๑๙๑}

^{๑๘๙} องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (2024, September 7). อาหารใน ประเพณี การละเล่นผี หึ่ง | ภัตตาคารบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMk0eQi8&t=36s>

^{๑๙๐} Thanaree N. (2020, April 2). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวชอง | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVvgpLDeI&t=88s>

^{๑๙๑} รณชัย รัตนเศรษฐ์, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๓). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวชอง จังหวัดจันทบุรี. วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.

การปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงในขณะที่การพัฒนาสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาวช่อง หลายครอบครัวได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดพิธีกรรม เช่น การลดความซับซ้อนของ "ประเพณีการเล่นผีหึ่ง" เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ขณะเดียวกันการบันทึกพิธีกรรมผ่านสื่อดิจิทัล เช่น การถ่ายทำวิดีโอและการจัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและองค์กรวิชาการ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนถึงการพยายามรักษาแก่นแท้ของวัฒนธรรมของแม่ในยุคที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอก^{๑๙๒}

การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ บทบาทของรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษา มีความสำคัญต่อการรักษาวัฒนธรรมของ ตัวอย่างที่โดดเด่นคือการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของในมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเน้นการสร้างฐานข้อมูลและการวิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์ การสร้างความตระหนักรู้ผ่านโครงการเหล่านี้ช่วยเพิ่มโอกาสให้ชุมชนสามารถแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของตนในวงกว้าง ขณะเดียวกันยังสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนและภาควิชาการ^{๑๙๓} รูปแบบการรักษาวิถีวัฒนธรรมของชาวช่องเป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์ การปรับตัว และการสร้างความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ความพยายามในการสืบทอดพิธีกรรม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการถ่ายทอดความรู้ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ แม้ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในกระแสการพัฒนา

วิธีการหรือกิจกรรมที่ชาวช่องใช้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ ชาวช่องในจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง มีวิธีการและกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ทั้งในด้านพิธีกรรม ภาษา การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างสรรค์งานศิลปะ รูปแบบเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามในการสืบทอดและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในกระแสการพัฒนาที่ท้าทาย

๑. การจัดพิธีกรรมและงานบุญประเพณี

ประเพณีการเล่นผีหึ่ง เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับชาวช่องในหลายพื้นที่ เช่น บ้านช้างทุนและบ้านตะเคียนทอง การเล่นผีหึ่งเป็นพิธีกรรมที่เชื่อมโยงคนเป็นและคนตาย โดยมีการบูชาผีปู่ย่าตายายและเซ่นไหว้ด้วยอาหารที่เตรียมขึ้นเฉพาะ เช่น ขนมปาย และ ขนมจอบ พิธีกรรมนี้สะท้อนถึงความเคารพในบรรพบุรุษและเป็นเครื่องมือในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน^{๑๙๔} นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ ได้กล่าวถึงความสำคัญของพิธีกรรมนี้ว่า "การเล่นผีหึ่งไม่ใช่แค่พิธีกรรม แต่เป็นการฟื้นฟูและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของชาวช่องในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลง"^{๑๙๕}

^{๑๙๒} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (2023, October 23). คนช่องชนเผ่าท้องถิ่นภาคตะวันออก | จากระากสู่เรา. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7DFtmawAWik>

^{๑๙๓} ประสพพิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

^{๑๙๔} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (2024, September 7). อาหารในประเพณีการเล่นผีหึ่ง | ภัตตาคารบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMk0eQi8&t=36s>

^{๑๙๕} นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ ครูโรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี

๒. การถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสอนทำอาหารพื้นบ้าน เช่น *ขนมปาย* *ขนมจອງ* และอาหารจากสมุนไพร เช่น *ของชะอว* ถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ชาวชองในชุมชนบ้านเนินซ้อตระหนักถึงความสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญา โดยมีการจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อสอนวิธีทำอาหารและจัดเตรียมของไหว้ในพิธีกรรม อดีตกำนันเนิน ผันผาย กล่าวว่า "การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นใหม่เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นหนทางเดียวที่เราจะรักษาอัตลักษณ์ของเราไว้ได้"^{๑๙๖}

๓. การใช้ภาษาและเพลงพื้นบ้าน

ภาษาและเพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ ชาวชองในบ้านจันทเขลมมีการสอนภาษาชองผ่านการร้องเพลงกล่อมเด็ก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กในชุมชนสามารถเรียนรู้ภาษาและสืบทอดความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวชอง รณชัย รัตนเศรษฐ และคณะ ได้กล่าวว่า "เพลงกล่อมเด็กของชาวชองไม่ได้เป็นเพียงความบันเทิง แต่เป็นเครื่องมือในการส่งต่อเรื่องราวความเชื่อ และภาษาให้คงอยู่ในชุมชน"^{๑๙๗}

๔. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาการใช้ป่า

ชาวชองในบ้านช้างทูนและบ้านเนินซ้อมีความเชื่อมโยงลึกซึ้งกับป่า โดยใช้ทรัพยากรป่าอย่างรู้คุณค่า เช่น การเก็บสมุนไพร การล่าสัตว์ และการทำไร่หมุนเวียน พวกเขายังมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพร เช่น *ของชะอว* ซึ่งใช้รักษาโรคและถอนพิษ วงธรรม และคณะ กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "ความรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชาวชองเป็นมิติที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงทางอาหารและการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน"^{๑๙๘}

๕. การจัดนิทรรศการและการวิจัยวัฒนธรรม

การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ของในมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นตัวอย่างของการบันทึกและเผยแพร่อัตลักษณ์ของชาวชองในวงกว้าง นิทรรศการดังกล่าวเน้นการแสดงเรื่องราวของชาวชองผ่านภาพถ่าย วิดีโอ และงานศิลปะ เพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน ประสพ ชิงชนะ^{๑๙๙} กล่าวว่า "นิทรรศการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมของ แต่ยังสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในชุมชนที่หลากหลาย"

การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวชองต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลาย ตั้งแต่การจัดพิธีกรรม การสืบทอดความรู้ ไปจนถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้เทคโนโลยีในการ

^{๑๙๖} อดีตกำนันเนิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๑๙๗} รณชัย รัตนเศรษฐ, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๗). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกสู่ฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวชอง จังหวัดจันทบุรี. วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.

^{๑๙๘} สรณะ ว. ., เกียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๑๙๙} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

บันทึกข้อมูล ความพยายามเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของชุมชนในการรักษาวัฒนธรรมของตนใน กระแสการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

การจัดงานเทศกาล

การจัดงานเทศกาลเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวชอง งานเหล่านี้ไม่ได้มีเพียงความหมายในเชิงสัญลักษณ์ แต่ยังเป็นพื้นที่สำคัญในการรวมตัวของชุมชน การถ่ายทอดอัตลักษณ์ และการแสดงถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์

๑. ประเพณีการละเล่นผีหึ่ง

ประเพณีการละเล่นผีหึ่ง เป็นเทศกาลสำคัญที่จัดขึ้นเพื่อบูชาผีปู่ตาตายในชุมชน เช่น บ้านตะเคียนทอง บ้านช้างทูน และบ้านจันทเขลม พิธีกรรมนี้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนเป็น และคนตาย โดยมีการจัดเตรียมอาหารเช่น ไห้ว เช่น *ขนมป้าย* และ *ขนมจอง* พร้อมการละเล่นที่ สะท้อนถึงความเชื่อดั้งเดิมของชาวชอง พระครูพิพิธพัฒนการ กล่าวถึงประเพณีนี้ว่า "การละเล่นผี หึ่งไม่ใช่แค่การบูชา แต่เป็นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นสู่รุ่นและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวใน ชุมชน"^{๒๐๐}

๒. เทศกาลเพลงกล่อมเด็กและการแสดงพื้นบ้าน

การจัดแสดงเพลงกล่อมเด็กและระบำพื้นบ้าน เช่น *ระบำยั้งแย้* ในเทศกาลท้องถิ่น ของชาวชองในจังหวัดจันทบุรี เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่เน้นการสืบทอดวัฒนธรรมและเผยแพร่ศิลปะ พื้นบ้านให้กับคนรุ่นใหม่ รวมถึงนักท่องเที่ยว ประกิจ พงษ์พิทักษ์ (๒๕๖๑) กล่าวว่า "การจัดแสดง ระบำยั้งแย้ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงเพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็นการสร้างความรู้ในคุณค่า ของวัฒนธรรมของในชุมชนและในระดับประเทศ"^{๒๐๑}

๓. เทศกาลอาหารพื้นบ้าน

งานเทศกาลอาหารพื้นบ้านของชาวชอง เช่น งานแสดงวิถีชีวิตและอาหารชาวชอง ในบ้านช้างทูน เป็นโอกาสที่ชาวชองจะนำเสนออาหารพื้นเมือง เช่น *แกงไก่กล้วยพระ* *ขนมจีน-น้ำยา* *ปลาพริกทอง* และ *ยำลูกสำรอง* งานนี้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านอาหาร ยงเจีย หยาง และธนิต โตอดิเทพย์ (๒๕๖๖) ระบุว่า "เทศกาลอาหารชาวชองไม่เพียงเป็นการรักษา เอกลักษณ์ทางอาหาร แต่ยังเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงชุมชนของกับสังคมภายนอกผ่านการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม"^{๒๐๒}

๔. เทศกาลนิทรรศการวัฒนธรรม

นิทรรศการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมชาวชอง เช่น การจัดแสดงที่มหาวิทยาลัยบูรพาใน หัวข้อ *กลุ่มชาติพันธุ์ชองในศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก* เป็นอีกช่องทางที่ช่วยสื่อสารอัตลักษณ์ของ

^{๒๐๐} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี

^{๒๐๑} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยั้งแย้”. วารสารพัฒนศิลปวิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

^{๒๐๒} ยงเจีย หยาง และธนิต โตอดิเทพย์. (๒๕๖๖). วัฒนธรรมทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง: การศึกษา ผ่านสื่อใหม่. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๓๑(๒), ๗๖-๙๐.

ชาวช่องผ่านภาพถ่าย วิดีโอ และการสาธิตงานฝีมือ เช่น การทอเสื่อและการทำขนมป้าย ศาสตราจารย์ประสพชิงชนะ กล่าวว่า "นิทรรศการเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมของและเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน"^{๒๐๓}

๕. เทศกาลเฉลิมฉลองความหลากหลายทางชีวภาพ

ในบางพื้นที่ เช่น ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ มีการจัดเทศกาลเพื่อเฉลิมฉลอง ความหลากหลายทางชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวช่อง โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน เช่น การจัดกิจกรรมปลูกสมุนไพรและการเล่าเรื่องภูมิปัญญาเกี่ยวกับป่า วงธรรมและคณะ (๒๕๖๓) กล่าวถึงเทศกาลนี้ว่า "ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชาวช่องไม่เพียงแต่สนับสนุน ความมั่นคงทางอาหาร แต่ยังเป็นรากฐานที่ช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตของพวกเขา"^{๒๐๔}

การจัดงานเทศกาลของชาวช่องสะท้อนถึงความพยายามในการรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรม ของตนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ตั้งแต่พิธีกรรมทางจิตวิญญาณไปจนถึงการแสดงศิลปะและอาหาร พื้นบ้าน กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ยังเป็นช่องทางที่เชื่อมโยงชาว ช่องกับสังคมภายนอกและสร้างความตระหนักรู้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

การสอนภาษาและประเพณีในครอบครัวหรือโรงเรียน

การสอนภาษาและประเพณีเป็นกลไกสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของ กลุ่มชาติพันธุ์ของ การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภาษา ประเพณี และวิถีชีวิตผ่านครอบครัวหรือระบบ การศึกษาช่วยให้ชุมชนสามารถสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

๑. การสอนภาษาในครอบครัว ภาษาของเป็นหัวใจสำคัญของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ การสอนภาษาในครอบครัวถือเป็นวิธีการหลักที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถพูด อ่าน และเข้าใจภาษาแม่ ของตน สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (๒๕๕๙) กล่าวว่า "ภาษาไม่ใช่แค่เครื่องมือในการสื่อสาร แต่เป็น มรดกที่เชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ" การพูดภาษาของใน ชีวิตประจำวันช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชนและลดความเสี่ยงของการสูญเสีย ภาษา^{๒๐๕}

๒. การถ่ายทอดประเพณีในครอบครัว ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด ประเพณี เช่น การสอนลูกหลานเกี่ยวกับ พิธีการละเล่นผีหึ่ง และการเตรียมอาหารสำหรับพิธี เช่น ขนมป้าย และ ขนมจอบ การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าใจความสำคัญของประเพณี และความเชื่อที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมของ พระครูพิพิธพัฒนการ ระบุว่า "การถ่ายทอดความรู้

^{๒๐๓} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการ ด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

^{๒๐๔} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๐๕} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

ในครอบครัวไม่ใช่แค่การเล่าเรื่อง แต่เป็นการสร้างประสบการณ์ร่วมที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่สัมผัสถึงคุณค่าของวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง"^{๒๐๖}

๓. การสอนผ่านโรงเรียน ในบางพื้นที่ เช่น บ้านเนินซ้อ จังหวัดระยอง โรงเรียนในชุมชนเริ่มนำภาษาและวัฒนธรรมของมาบรรจุในหลักสูตร เช่น การเรียนรู้คำศัพท์พื้นฐานในภาษาของหรือการจัดกิจกรรมวันวัฒนธรรมประจำปี ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ (๒๕๖๗) กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนว่า "การบูรณาการวัฒนธรรมของในระบบการศึกษาช่วยสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในมรดกของชุมชนให้กับเยาวชน" การเรียนรู้ผ่านโรงเรียนยังช่วยให้วัฒนธรรมของเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น^{๒๐๗}

๔. การสอนประเพณีผ่านกิจกรรมในชุมชน การจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การสอนทำอาหารพื้นบ้าน การทำหัตถกรรม เช่น การทอเสื่อ และการแสดงระบำพื้นบ้าน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่ กิจกรรมเหล่านี้เน้นการมีส่วนร่วมและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น ทองลา ใจสุข (๒๕๖๗) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในชุมชนว่า "กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไม่เพียงช่วยถ่ายทอดภูมิปัญญา แต่ยังเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนและลดช่องว่างระหว่างวัย"^{๒๐๘}

๕. การสอนผ่านสื่อและเทคโนโลยี สื่อใหม่ เช่น วิดีโอออนไลน์และโซเชียลมีเดียกลายเป็นช่องทางสำคัญในการสอนภาษาและประเพณีของชาวช่อง สื่อเหล่านี้ช่วยให้วัฒนธรรมเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นและทันสมัยมากขึ้น ยงเจีย หยาง และธนิต โตดิเทพย์ (๒๕๖๖) กล่าวว่า "การใช้สื่อดิจิทัลช่วยสร้างความสนใจในวัฒนธรรมของในกลุ่มเยาวชนและช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา"^{๒๐๙}

การสอนภาษาและประเพณีในครอบครัวและโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยรักษาอัตลักษณ์ของชาวช่อง วิธีการที่ใช้หลากหลาย ตั้งแต่การถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ครอบครัว การบูรณาการในระบบการศึกษา การจัดกิจกรรมในชุมชน และการใช้สื่อใหม่ บทบาทของครอบครัว โรงเรียน และสื่อช่วยสนับสนุนการสืบทอดวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่ในยุคที่ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

การใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรมในกิจกรรมชุมชน

พื้นที่ทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ที่ใช้ทำกิจกรรมทางกายภาพ แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อ ความสัมพันธ์ทางสังคม และความพยายามในการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน การใช้พื้นที่เหล่านี้ครอบคลุมการทำ

^{๒๐๖} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๐๗} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนผล, & พิเศษ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวช่อง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๒๐๘} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวช่อง ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๒๐๙} ยงเจีย หยาง และธนิต โตดิเทพย์. (๒๕๖๖). วัฒนธรรมทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ: การศึกษาผ่านสื่อใหม่. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๓๑(๒), ๗๖-๙๐.

พิธีกรรม งานเทศกาล การเรียนรู้ และการส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน โดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจกำลังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม

๑. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และการประกอบพิธีกรรม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศาลผีหิ้ง หรือสถานที่ทำพิธีกรรม เช่น *ประเพณีการละเล่นผีหิ้ง* เป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณที่สำคัญของชาวช่องสถานที่เหล่านี้เป็นจุดรวมของการแสดงออกถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนเป็นและคนตาย การประกอบพิธีกรรมในพื้นที่เหล่านี้ช่วยสืบทอดความเชื่อดั้งเดิมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน พระครูพิพิธพัฒนการ (๒๕๖๔)^{๒๑๐} กล่าวว่า "พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในชุมชนของมีบทบาทเป็นเสาหลักของจิตวิญญาณ และช่วยเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชนผ่านพิธีกรรมที่มีความหมายลึกซึ้ง" ตัวอย่างเช่น การเซ่นไหว้ผีหิ้งใน *ประเพณีการละเล่นผีหิ้ง* ไม่เพียงแสดงถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษ แต่ยังเป็นโอกาสที่คนในชุมชนมารวมตัวกันเพื่อรื้อฟื้นความสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งในสังคมท้องถิ่น

๒. พื้นที่สำหรับงานเทศกาลและการแสดงออกทางวัฒนธรรม ลานกลางหมู่บ้านหรือพื้นที่ส่วนกลางในชุมชนมักถูกใช้เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ เช่น *ประเพณีลอยเรือ* และ *การแสดงระบำย่นแย้* งานเทศกาลเหล่านี้เป็นโอกาสสำคัญที่คนในชุมชนมารวมตัวเพื่อเฉลิมฉลอง และแสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพวกเขา ประกิจ พงษ์พิทักษ์ (๒๕๖๑)^{๒๑๑} กล่าวถึงการแสดงระบำย่นแย้ว่า "ระบำย่นแย้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความงามของศิลปวัฒนธรรมของ แต่ยังช่วยส่งเสริมความสามัคคีและความสัมพันธ์ในชุมชนผ่านกิจกรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วม" พื้นที่ที่ใช้สำหรับการจัดงานเทศกาลยังเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของตน

๓. พื้นที่การเรียนรู้และการถ่ายทอดวัฒนธรรม พื้นที่การเรียนรู้ เช่น โรงเรียน ศูนย์วัฒนธรรม หรือแม่กระทั่งบ้านของผู้สูงอายุในชุมชน เป็นจุดสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ตัวอย่างของกิจกรรมที่จัดในพื้นที่เหล่านี้ ได้แก่ การสอนทำขนมพื้นบ้าน เช่น *ขนมป้าย* การสอนการทอเสื่อจันทบุรี หรือการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชาวช่องชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ (๒๕๖๗)^{๒๑๒} กล่าวว่า "การจัดกิจกรรมในพื้นที่การเรียนรู้ช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมในรูปแบบที่เข้าใจง่าย" การใช้พื้นที่ดังกล่าวยังช่วยให้ชาวช่องรักษาอัตลักษณ์และความรู้ดั้งเดิมของพวกเขา

๔. พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บางชุมชนของชาวช่อง เช่น ตำบลคลองพลู อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี ได้พัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การชมวิถีชีวิตชาวช่อง การเรียนรู้การทำอาหาร

^{๒๑๐} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๒๕๖๔

^{๒๑๑} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำย่นแย้”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

^{๒๑๒} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวช่อง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔

พื้นบ้าน และการเข้าร่วมพิธีกรรมสำคัญ ทองลา ใจสุข (๒๕๖๗)^{๒๑๓} อธิบายว่า "การใช้พื้นที่วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน พร้อมทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมของให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง" พื้นที่ที่ใช้เพื่อการท่องเที่ยวจึงเป็นทั้งแหล่งรายได้และเวทีสำหรับแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

๕. พื้นที่สำหรับการประชุมและการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่ส่วนกลาง เช่น ศาลาวัดหรือลานหมู่บ้าน ถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับประชุมหรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการอนุรักษ์วัฒนธรรม การรวมตัวในพื้นที่เหล่านี้ช่วยสร้างความสัมพันธ์และความเป็นเอกภาพในชุมชน

โสวัตรี ณ กลาง (๒๕๕๖)^{๒๑๔} กล่าวว่า "พื้นที่ประชุมในชุมชนของมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน" พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นเวทีสำหรับการพูดคุยและตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

พื้นที่ทางวัฒนธรรมในชุมชนของไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ทางกายภาพ แต่ยังเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างและสืบทอดวัฒนธรรม พื้นที่เหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน สนับสนุนการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ชาวช่องได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของพวกเขา การใช้พื้นที่อย่างยั่งยืน และสร้างสรรค์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วิเคราะห์ความสำเร็จและความท้าทายในการรักษาวัฒนธรรม

การรักษาวัฒนธรรมของในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ต้องเผชิญกับทั้งความสำเร็จและความท้าทาย การวิเคราะห์นี้สะท้อนถึงบทบาทของการจัดกิจกรรม การสืบทอดความรู้ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก รวมถึงอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยดึงข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และบทสัมภาษณ์ของบุคคลสำคัญในชุมชนของ

๑. ความสำเร็จในการรักษาวัฒนธรรม

๑.๑ การส่งเสริมกิจกรรมประเพณี ประเพณีสำคัญ เช่น การละเล่นผีหึ่ง และ พิธีส่งในบ้าน สะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างชาวช่องและบรรพบุรุษ งานวิจัยของ อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (๒๕๕๕)^{๒๑๕} ระบุว่า พิธีส่งในบ้าน เป็นพิธีกรรมที่ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนและตอกย้ำอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวช่อง การสัมภาษณ์ พระครูพิพิธพัฒนการ

^{๒๑๓} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวช่อง ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๒๑๔} โสวัตรี ณ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๒๑๕} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (๒๕๕๕). การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ “ช่อง” ผ่านพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวช่อง บ้านทุ่งไถ่ดัก อ.เมือง จ.ตราด. วารสารไทยศึกษา, ๘(๑), ๘๗-๑๐๖.

(๒๕๖๖)^{๒๑๖} ยังเสริมว่า "กิจกรรมเหล่านี้เป็นโอกาสในการรวมตัวของคนในชุมชนและช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่"

๑.๒ การสืบทอดผ่านงานศิลปะและการแสดง งานวิจัยโดย ประกิจ พงษ์พิทักษ์ (๒๕๖๑)^{๒๑๗} ชี้ให้เห็นว่าการสร้างสรรค์ชุดการแสดง *ระบำยันแย* ซึ่งนำแรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมของมาใช้ ช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงความงามและคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิม อีกทั้งยังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่วัฒนธรรมสู่สังคมวงกว้าง

๑.๓ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เอกสารของ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (๒๕๖๖)^{๒๑๘} รายงานว่าหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน เช่น กรมศิลปากร และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลทางชาติพันธุ์ การสัมภาษณ์ อดีตกำนันเงิน ผันผาย (๒๕๖๗)^{๒๑๙} ระบุว่า "การสนับสนุนจากภายนอกช่วยให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและเพิ่มความสนใจจากสาธารณชน"

๒. ความท้าทายในการรักษาวัฒนธรรม

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต การย้ายถิ่นฐานของคนรุ่นใหม่เพื่อตามหางานในเมืองใหญ่ส่งผลกระทบต่อ การสืบทอดวัฒนธรรม งานวิจัยของ ไสวตรี ณ กลาง และคณะ (๒๕๕๖)^{๒๒๐} ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้คนรุ่นใหม่ห่างไกลจากวิถีชีวิตดั้งเดิม นายสมชาย เป็รื่องเวช (๒๕๖๖)^{๒๒๑} กล่าวเสริมว่า "เด็กยุคนี้มักมองว่ากิจกรรมทางวัฒนธรรมล้าสมัยและไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของพวกเขา"

๒.๒ การลดบทบาทของพิธีกรรม งานวิจัยโดย เพ็ญภา จันทรแสง และสุธี ชล (๒๕๖๔)^{๒๒๒} ชี้ให้เห็นว่าพิธีกรรมหลายอย่างของชาวซอง เช่น *การละเล่นผีหึ่ง* เริ่มลดความสำคัญในชุมชน เนื่องจากขาดการสืบทอดที่ต่อเนื่อง การสัมภาษณ์ นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ (๒๕๖๗) ระบุว่า "แม้จะยังมีการจัดพิธี แต่การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด"

^{๒๑๖} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๑๗} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยันแย”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

^{๒๑๘} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

^{๒๑๙} อดีตกำนันเงิน ผันผาย บ้านคลองพล หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๒๐} ไสวตรี ณ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๒๒๑} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอ บ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๒๒๒} เพ็ญภา จันทรแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะก่ง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

๒.๓ อิทธิพลของวัฒนธรรมกระแสหลัก การแผ่ขยายของสื่อดิจิทัลและวัฒนธรรมสมัยใหม่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ งานวิจัยของ ยงเจีย หยาง และธนิศ โตดิเทพย์ (๒๕๖๖)^{๒๒๓} ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมอาหารของซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ประจำชาติกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย นายคำรณ วังศรี (๒๕๖๗)^{๒๒๔} กล่าวเสริมว่า "เด็กในชุมชนใช้เวลากับสื่อดิจิทัลมากขึ้น ทำให้ไม่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีดั้งเดิม"

๓. แนวทางการรักษาและพัฒนา

๓.๑ การจัดเทศกาลประจำปี การส่งเสริมเทศกาลวัฒนธรรม เช่น เทศกาลการเล่นผีหึ่ง หรือ วันชุมชนของ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความสนใจและมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่

๓.๒ การใช้เทคโนโลยี การสร้างสื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอสารคดี หรือการเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย เป็นวิธีการที่ช่วยดึงดูดเยาวชน งานวิจัยของ Thai PBS (๒๐๒๓)^{๒๒๕} ระบุว่าสื่อดิจิทัลช่วยเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของในกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีนัยสำคัญ

๓.๓ การสร้างเครือข่ายผู้สืบทอด การฝึกอบรมเยาวชนในชุมชนให้เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมช่วยสร้างความต่อเนื่องในกระบวนการสืบทอด

การรักษาวัฒนธรรมของต้องอาศัยการประสานงานระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน ความสำเร็จส่วนหนึ่งมาจากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการสืบทอดความรู้ในชุมชน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะในด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและอิทธิพลของวัฒนธรรมกระแสหลัก แนวทางแก้ไขที่เหมาะสม เช่น การใช้เทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายสืบทอด และการสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมจากภายนอก จะช่วยให้วัฒนธรรมของสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในยุคปัจจุบัน

๔.๓.๒ บทบาทของผู้นำและองค์กรสนับสนุน

การรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องพึ่งพาบทบาทของผู้นำชุมชนและองค์กรสนับสนุนที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมการจัดการทรัพยากร และการสร้างพื้นที่เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ข้อมูลจากงานวิจัยบทสัมภาษณ์ และเอกสารสนับสนุนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของบทบาทเหล่านี้

^{๒๒๓} ยงเจีย หยาง และธนิศ โตดิเทพย์. (๒๕๖๖). วัฒนธรรมทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ: การศึกษาผ่านสื่อใหม่. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๓๑(๒), ๗๖-๙๐.

^{๒๒๔} นายคำรณ วังศรี เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอลำดวน จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอลำดวน จังหวัดจันทบุรี

^{๒๒๕} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (๒๐๒๓, October ๒๓). คนของชนเผ่าที่ท่องเที่ยวออก | จากรากสู่เรา. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=๓DFtmawAWik>

๑. บทบาทของผู้นำชุมชน

๑.๑ การเป็นศูนย์รวมของชุมชน ผู้นำชุมชน เช่น อดีตกำนันเงิน ผันผาย^{๒๒๖} มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนและหน่วยงานภายนอก การสัมภาษณ์กำนันเงินระบุว่า "การเป็นผู้นำไม่ใช่แค่การจัดการ แต่ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมของ" กำนันเงินเป็นผู้ริเริ่มจัดงาน วันชุมชนของ ซึ่งกลายเป็นเวทีสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมและการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน

๑.๒ การฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรม พระครูพิพิธพัฒนการ^{๒๒๗} ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้นำทางศาสนาในการรักษาวรรณธรรมผ่านพิธีกรรม เช่น พิธีสงฆ์ในวัน และ การละเล่นผีหึ่ง ท่านระบุว่า "พิธีกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยรักษาความเชื่อของชาวของ แต่ยังสร้างความสามัคคีในชุมชน" บทบาทของผู้นำทางศาสนาในด้านนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่

๑.๓ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ นายสมชาย เป็รื่องเวช^{๒๒๘} หนึ่งในผู้นำชุมชนอธิบายว่า "การจัดตั้งพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและศูนย์วัฒนธรรมของ เป็นวิธีการที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมของในบริบทที่เข้าใจง่าย" พื้นที่เหล่านี้ทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม

๒. บทบาทขององค์กรสนับสนุน

๒.๑ การจัดสรรทรัพยากร งานวิจัยของ โสวัตรี ณ กลาง และคณะ (๒๕๕๖)^{๒๒๙} ระบุว่ากรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากร เช่น งบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมวัฒนธรรม การสัมภาษณ์ นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ^{๒๓๐} เสริมว่า "การได้รับงบประมาณช่วยให้ชุมชนสามารถจัดงานเทศกาลและพิธีกรรมอย่างต่อเนื่อง"

๒.๒ การวิจัยและพัฒนาความรู้ เอกสารของ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (๒๕๖๖)^{๒๓๑} ชี้ให้เห็นว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลทางชาติพันธุ์และการสนับสนุนงานวิจัยช่วยเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การสัมภาษณ์ นักวิจัยจาก

^{๒๒๖} อดีตกำนันเงิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี

^{๒๒๗} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี

^{๒๒๘} นายสมชาย เป็รื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทูน ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๒๒๙} โสวัตรี ณ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๒๓๐} นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ ครูโรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดจันทบุรี

^{๒๓๑} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

มหาวิทยาลัยบูรพา^{๒๓๒} ระบุว่า "ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไม่เพียงช่วยสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมของ แต่ยังช่วยสร้างแผนงานอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพ"

๒.๓ การสนับสนุนการจัดกิจกรรม องค์กรสื่อ เช่น Thai PBS ได้จัดทำสารคดีและรายการที่เกี่ยวข้องกับชาวซอง เช่น *จากรากสู่เรา* และ *รัตติกาลบ้านทุ่ง* ซึ่งช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของไปยังผู้ชมวงกว้าง งานของ Thai PBS (๒๐๒๔)^{๒๓๓} ชี้ให้เห็นว่าสื่อมวลชนช่วยเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความสำคัญของชุมชนชาติพันธุ์ในสังคมร่วมสมัย

๒.๔ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน เช่น กรมวัฒนธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักวิจัย เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ นายคำรณ วังศรี^{๒๓๔} กล่าวในสัมภาษณ์ว่า "เครือข่ายความร่วมมือช่วยให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนที่ตรงจุดและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน"

๓. ความสำเร็จและความท้าทาย

๓.๑ ความสำเร็จ การผสมผสานบทบาทระหว่างผู้นำชุมชนและองค์กรสนับสนุนช่วยให้วัฒนธรรมของยังคงมีความแข็งแกร่ง การจัดงานเทศกาล การสร้างพื้นที่เรียนรู้ และการสนับสนุนจากสื่อมวลชนทำให้วัฒนธรรมของได้รับการยอมรับในวงกว้าง

๓.๒ ความท้าทาย อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การย้ายถิ่นฐานและการลดบทบาทของพิธีกรรม ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ การสัมภาษณ์ อติตกำนันเนิน ผันผาย^{๒๓๕} ระบุว่า "ความสนใจของคนรุ่นใหม่ต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง ทำให้กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมเริ่มอ่อนแอ"

บทบาทของผู้นำชุมชนและองค์กรสนับสนุนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมของ ความร่วมมือระหว่างทั้งสองฝ่ายช่วยสร้างความต่อเนื่องในกระบวนการอนุรักษ์ แม้จะมีความท้าทายที่ต้องเผชิญ แต่การจัดกิจกรรม การวิจัย และการสนับสนุนจากภายนอกยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชาวซอง

บทบาทของผู้นำชุมชนในการสนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรม

ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวซองในหลายมิติ ตั้งแต่การฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิม การส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน ไปจนถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์และ

^{๒๓๒} นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยบูรพา

^{๒๓๓} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (๒๐๒๔, September ๗). อาหารใน ประเพณี การละเล่น ผี หิ้ง | รัตติกาลบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMkoeQi&t=๓๖s>

^{๒๓๔} นายคำรณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวซอง หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๓๕} อติตกำนันเนิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี

เอกสารแสดงให้เห็นว่า บทบาทของผู้นำชุมชนช่วยค้ำจุนและเสริมสร้างวัฒนธรรมในบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว

๑. การฟื้นฟูและรักษาประเพณี

๑.๑ การจัดพิธีกรรมและกิจกรรมสำคัญ ผู้นำชุมชน เช่น อดีตกำนันเงิน ผันผาย ได้มีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูพิธีกรรมที่เคยลดบทบาทลง เช่น พิธีละเล่นผีหึ่ง และ การส่งใน บ้าง เพื่อรักษาความเชื่อและขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมา กำนันเงิน^{๒๓๖}กล่าวไว้ว่า "พิธีกรรมเหล่านี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสามัคคีในชุมชน เราต้องรักษาไว้เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้าใจถึงรากเหง้าของตัวเอง"

๑.๒ การส่งเสริมเทศกาลและงานวัฒนธรรม พระครูพิพิธพัฒนการ^{๒๓๗} มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัด งานวันชุมชนของ ที่รวบรวมพิธีกรรม การแสดง และอาหารพื้นบ้านของชาวช่อง ท่านกล่าวว่า "การจัดงานเทศกาลไม่ใช่เพียงแค่การเฉลิมฉลอง แต่ยังเป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวช่องให้คนภายนอกได้รู้จัก"

๒. การสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์

๒.๑ การส่งเสริมการศึกษาภายในชุมชน นายคำรณ วังศรี^{๒๓๘} กล่าวถึงการจัดตั้งกลุ่มการเรียนรู้ภาษาของในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของตัวเอง ท่านระบุว่า "ภาษาเป็นรากฐานของวัฒนธรรม หากภาษาเลือนหาย อัตลักษณ์ของเราก็จะเลือนหายไปด้วย"

๒.๒ การสนับสนุนศิลปะและการแสดงพื้นบ้าน ในงานวิจัยของ ประกิจ พงษ์พิทักษ์ (๒๕๖๑)^{๒๓๙} ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำชุมชนสนับสนุนการฟื้นฟูศิลปะการแสดง เช่น ระบายยันแย ซึ่งสะท้อนความงดงามของวัฒนธรรมของในเชิงศิลปะ นายสมชาย เปรี๊องเวช เสริมว่า "ศิลปะการแสดงไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม แต่ยังช่วยดึงดูดความสนใจของคนรุ่นใหม่และผู้เยี่ยมชมจากภายนอก"

๓. การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

๓.๑ การจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน การจัดกิจกรรม เช่น การทำขนมปายและขนมจอบในพิธีกรรม เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในชุมชน นางสาวบัณฑิต

^{๒๓๖} อดีตกำนันเงิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

^{๒๓๗} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

^{๒๓๘} นายคำรณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวช่อง หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

^{๒๓๙} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบายยันแย”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

ชนะโชติ^{๒๔๐} กล่าวในการสัมภาษณ์ว่า "กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงสร้างความสามัคคี แต่ยังเป็นโอกาสในการส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่น"

๓.๒ การสนับสนุนพื้นที่ทางวัฒนธรรม พระครูพิพิธพัฒนการ^{๒๔๑} มีส่วนในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของในวัด เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมและแสดงนิทรรศการทางวัฒนธรรม ท่านเน้นว่า "ศูนย์วัฒนธรรมช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาวทองในแบบที่เข้าใจง่าย"

๔. การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก

๔.๑ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้นำชุมชน เช่น นายสมชาย เปรื่องเวช^{๒๔๒} ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและองค์กรภาครัฐในการสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมและงานวิจัย เขากล่าวว่า "เครือข่ายความร่วมมือช่วยให้ชุมชนมีทรัพยากรและการสนับสนุนที่เพียงพอในการรักษาวัฒนธรรม"

๔.๒ การเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านสื่อ องค์กรสื่อ เช่น Thai PBS ได้ร่วมมือกับชุมชนในการผลิตสารคดีเกี่ยวกับชาวทอง เช่น จากรากสู่เรา และ ภัตตาคารบ้านทุ่ง ซึ่งช่วยให้วัฒนธรรมของเป็นที่รู้จักในวงกว้าง

๕. ความสำเร็จและความท้าทาย

๕.๑ ความสำเร็จ การสนับสนุนจากผู้นำชุมชนช่วยให้วัฒนธรรมของยังคงมีชีวิตชีวา การจัดงานเทศกาลและกิจกรรมต่าง ๆ ได้สร้างความภาคภูมิใจและความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเอง

๕.๒ ความท้าทาย แม้จะมีความพยายามอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การย้ายถิ่นฐานและการลดบทบาทของพิธีกรรม ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ผู้นำชุมชนหลายคนแสดงความกังวลว่า "ความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่ลดลงอาจทำให้กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมเผชิญกับความท้าทาย"

บทบาทของผู้นำชุมชนในการสนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมของมีความสำคัญอย่างยิ่ง ตั้งแต่การฟื้นฟูประเพณี การสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ ไปจนถึงการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก แม้ว่าจะมีความท้าทาย แต่ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้นำ และหน่วยงานภายนอก ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมของให้ยั่งยืน

การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาวทองในยุคที่สังคมกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง

^{๒๔๐} นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ ครูโรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

^{๒๔๑} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี

^{๒๔๒} นายสมชาย เปรื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

อย่างรวดเร็ว บทบาทเหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสร้างพื้นที่เรียนรู้ไปจนถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนชุมชน

๑. การสนับสนุนจากภาครัฐ

๑.๑ การจัดงานเทศกาลและกิจกรรมวัฒนธรรม ภาครัฐโดยหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดงานเทศกาลและกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น งานวันชุมชนของ และ ประเพณีการละเล่นผีหึ่ง งานเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐเพื่อให้ชุมชนได้แสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน พระครูพิพิธพัฒนการ^{๒๔๓} กล่าวว่า การสนับสนุนจากภาครัฐช่วยให้ชาวขอมมีทรัพยากรเพียงพอในการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

๑.๒ การสร้างพื้นที่เรียนรู้และศูนย์วัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดตั้ง ศูนย์วัฒนธรรมของ เช่น ในบ้านช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ศูนย์เหล่านี้เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากร และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของนายคำณ วังศรี^{๒๔๔} กล่าวว่า ศูนย์วัฒนธรรมเหล่านี้ช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าใจรากเหง้าของตนเองและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและวัฒนธรรม

๑.๓ การส่งเสริมงานวิจัยและการศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับชาวขอม เช่น โครงการของมหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ งานเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของ เช่น ภาษา ประเพณี และภูมิปัญญา เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาต่อไป การบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของในหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัยยังช่วยให้เกิดความตระหนักรู้ในวงกว้างเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมนี้

๒. การสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

๒.๑ การฟื้นฟูประเพณีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวขอม เช่น รำวงโบราณ และ เพลงกล่อมเด็ก ประกิจ พงษ์พิทักษ์ (๒๕๖๑)^{๒๔๕} กล่าวว่า การสนับสนุนจาก NGO มีความสำคัญในการนำทรัพยากรและองค์ความรู้ที่ช่วยฟื้นฟูและปรับปรุงศิลปะการแสดงให้เข้ากับยุคสมัย

๒.๒ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม NGO หลายแห่งสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การเรียนรู้การ

^{๒๔๓} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอบ่อไร่ อัครราชบัณฑิตยสถาน จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอบ่อไร่ อัครราชบัณฑิตยสถาน จังหวัดจันทบุรี

^{๒๔๔} นายคำณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวขอม หมู่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอบ่อไร่ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๔๕} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยั่นแย้”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

ทำอาหารพื้นบ้านและการทำงานหัตถกรรม **ทองลา ใจสุข และคณะ (๒๕๖๓)**^{๒๔๖} ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชนและช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

๒.๓ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เช่น การฟื้นฟูป่าชุมชนและการอนุรักษ์สมุนไพรท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญที่องค์กรพัฒนาเอกชนร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงาน **วงธรรม และคณะ (๒๕๖๓)**^{๒๔๗} กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่เพียงแต่ช่วยเสริมความมั่นคงทางอาหาร แต่ยังช่วยรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวชนบทที่ผูกพันกับธรรมชาติ

๓. ความสำเร็จและความท้าทาย

๓.๑ ความสำเร็จ การจัดงานเทศกาลที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐช่วยให้วัฒนธรรมของยังคงอยู่และเป็นที่รู้จัก การสนับสนุนจาก NGO ช่วยฟื้นฟูศิลปะพื้นบ้านและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมช่วยสร้างพื้นที่เรียนรู้และเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรม

๓.๒ ความท้าทาย การจัดสรรงบประมาณที่ไม่สม่ำเสมอจากภาครัฐทำให้บางโครงการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ยังเป็นปัญหา โดยเฉพาะในยุคที่คนหนุ่มสาวสนใจวัฒนธรรมสมัยใหม่มากกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่น ความยากลำบากในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมกับการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยการสนับสนุนจากภาครัฐและ NGO มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของ โดยช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ ฟื้นฟูศิลปะพื้นบ้าน และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนยังคงต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้สามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมนี้ไว้ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่อง “ช่อง: พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แนวทางการรักษาวิถีวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวัฒนธรรมของ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายบริบท ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักวิจัย ผู้สูงอายุในชุมชน และตัวแทนคนรุ่นใหม่จากชุมชนของในจังหวัดตราด ระยอง และจันทบุรี การสนทนาเน้นการแลกเปลี่ยนมุมมอง

^{๒๔๖} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๓). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวชนบท ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๒๔๗} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

จากประสบการณ์ส่วนตัวและการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม รวมถึงการสะท้อนถึง ความสำคัญของการรักษาและส่งต่อวัฒนธรรมของให้คนรุ่นหลัง

การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนผู้เข้าร่วม สันทนาส่วนใหญ่แสดงความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของภาษา การละเล่น และพิธีกรรมที่เริ่มลดบทบาทลง ผู้นำจากบ้านช้างพูน จังหวัดตราด กล่าวถึงการ เปลี่ยนแปลงว่า “พิธีกรรมแบบดั้งเดิม เช่น การละเล่นผีหึ่ง ตอนนี้เหลือเพียงการบูชาในบ้าน คนรุ่น ใหม่ไม่ค่อยสนใจเรื่องเหล่านี้ เพราะพวกเขาเห็นว่าเป็นเรื่องเก่าแก่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตปัจจุบัน” ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ การเปลี่ยนแปลงเกิด จากหลายปัจจัย เช่น เศรษฐกิจและการย้ายถิ่นฐาน ชาวของหลายคนย้ายออกจากชุมชนไปทำงานใน เมือง ทำให้ไม่สามารถร่วมกิจกรรมในชุมชนได้ การเข้ามาของสื่อใหม่ ซ้ำว่าสื่อใหม่ส่งผลให้รูปแบบการ สื่อสารในชุมชนลดลง และการถ่ายทอดวัฒนธรรมในครอบครัวไม่ต่อเนื่อง การศึกษาแบบสมัยใหม่ แม้แต่ท่านหนึ่ง ในจังหวัดระยอง ระบุว่า โรงเรียนในพื้นที่ไม่เน้นการสอนภาษาและวัฒนธรรมของ ทำให้เด็กรุ่นใหม่ขาดความเชื่อมโยงกับรากเหง้าของตน เหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่แสดงถึง การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตัวอย่างชัดเจนคือการลดบทบาทของ การละเล่นผีหึ่ง หลาย ครอบครัวทำเพียงการบูชาผีหึ่งในบ้าน แต่ไม่มีการละเล่นหรือการจัดงานใหญ่เหมือนในอดีต ผู้นำ ศาสนา อธิบายว่า “เราเคยมีงานละเล่นที่ทั้งชุมชนมาร่วมสนุกและสืบสานวัฒนธรรม แต่ตอนนี้ทุกคน ต่างมีภารกิจของตัวเอง ไม่มีใครให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้อีก”

การรักษาวิถีวัฒนธรรม วิธีการใดในการรักษาวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของใน ชีวิตประจำวัน วิธีที่ได้รับการเสนอ ได้แก่ การทำอาหารพื้นบ้าน เช่น ขนมปาย และ แกงไก่กล้วยพระ ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและการพึ่งพาธรรมชาติ การใช้สมุนไพร เช่น ของละอา ในการรักษาโรค อดีต ผู้นำชุมชน เน้นว่าการฟื้นฟูพิธีกรรม เช่น พิธีส่งในบ้าน มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนในชุมชน และสืบสานวัฒนธรรม วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ พิธี การละเล่นผีหึ่ง แสดงถึงการเคารพผีบรรพบุรุษและความสามัคคีของชุมชน การทำขนมปาย ซึ่งใช้ใน พิธีกรรมสำคัญ นักวิจัยท่านหนึ่ง วิเคราะห์ว่า การฟื้นฟูการแสดงดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน เช่น รำวงโบราณของ ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตัวตนของชาวของ วิธีการที่สามารถส่งเสริมและ รักษาวิถีวัฒนธรรมของในชุมชน การจัดงานเทศกาล เช่น วันชุมชนของ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก ภาครัฐ การบรรจุเรื่องราววัฒนธรรมในหลักสูตรโรงเรียน และการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และสืบ ทอดวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรม ของ ผู้เข้าร่วมเสนอว่า รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมและจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ วัฒนธรรม นักวิจัย เสนอว่าควรใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนและส่งเสริม การอนุรักษ์วัฒนธรรม

๒. ข้อเสนอแนะที่ฝากถึงผู้มีอำนาจในการพัฒนาชุมชนผ่านวิถีวัฒนธรรมของ สนับสนุนการ จัดเทศกาลท้องถิ่น สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิจัย ชี้ว่า การเชื่อมโยง วัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยให้วัฒนธรรมยังคงอยู่ในกระแสการพัฒนา

๓. นโยบายหรือโครงการที่มีอยู่ในปัจจุบันในการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของนโยบายบางส่วนได้รับการชื่นชม เช่น การสนับสนุนงบประมาณสำหรับงาน "วันชุมชนของ" แต่ควรเพิ่มการส่งเสริมผ่านสื่อและโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสนทนากการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การศึกษา และการขาดการส่งต่อวัฒนธรรมการรักษาวิถีวัฒนธรรม การฟื้นฟูพิธีกรรม การจัดกิจกรรมท้องถิ่น และการบรรจุวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุป

จากการสนทนากลุ่มพบว่า การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวขอมมีปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การศึกษา การย้ายถิ่นฐานของคนในชุมชน และการลดบทบาทของพิธีกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การละเล่นผีหึ่ง นอกจากนี้ การเข้ามาของสื่อใหม่และการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในบางส่วนยังเป็นปัจจัยเร่งให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเลือนหายไป

ในด้านการรักษาวิถีวัฒนธรรม พบว่าผู้เข้าร่วมสนทนาให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูพิธีกรรม การสอนและถ่ายทอดความรู้ในครอบครัวและโรงเรียน การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การจัดเทศกาลท้องถิ่น และการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้วัฒนธรรมของ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการสนทนา ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐสำหรับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรม และการเชื่อมโยงวัฒนธรรมของเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการสนทนากลุ่มครั้งนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการรักษาวัฒนธรรมของในกระแสการพัฒนา เพื่อให้สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมจากชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้วัฒนธรรมของยังคงอยู่ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อมูลจากแบบสังเกต

เรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา ในกระแสพัฒนาที่ก้าวกระโดดและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายครั้งสำคัญ พื้นที่ที่เคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การประกอบพิธีกรรม การพูดภาษาท้องถิ่น และการทำกิจกรรมชุมชน ถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วยผลกระทบจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวัน แต่ยังสะท้อนถึงการสูญเสีย “ตัวตน” ของชุมชนในกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

๑. การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัฒนธรรมพื้นที่ทางกายภาพที่เคยใช้ในกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ศาลา วัด หรือพื้นที่สำหรับการละเล่นประเพณี ถูกลดบทบาทลงหรือแทนที่ด้วยสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่ เช่น ถนน โรงงาน หรือโครงการพัฒนาที่ดิน “ในอดีต ศาลากลางหมู่บ้านคือจุดรวมของชุมชนสำหรับจัดพิธีกรรมและเทศกาล แต่ปัจจุบันมันถูกแทนที่ด้วยที่จอดรถของโรงงาน” ในพื้นที่บ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ “ถนนสายใหม่ที่สร้างขึ้นช่วยพัฒนาการเดินทาง แต่กลับลด

พื้นที่ที่เคยใช้ในการจัดงานวัฒนธรรมของชุมชน” การสังเกตแสดงให้เห็นว่าชาวช่องต้องย้ายกิจกรรมไปยังพื้นที่ส่วนบุคคลหรือบริเวณรอบบ้าน ทำให้ศักยภาพในการรวมกลุ่มของชุมชนลดลง

๒. ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรมการลอบบาทของพิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การละเล่นผีหึ่ง ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นกิจกรรมสำคัญสำหรับการสื่อสารกับบรรพบุรุษ ปัจจุบันเหลือเพียงการเซ่นไหว้ที่หึ่งในบ้านของแต่ละครอบครัว “การจัดงานละเล่นใหญ่ๆ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากขึ้นเพราะพื้นที่และงบประมาณไม่เอื้ออำนวย” จากการสังเกตในพื้นที่บ้านตะเคียนทอง อำเภอศรีพนมมาศ พบว่าชุมชนยังพยายามรักษาองค์ประกอบบางส่วนของพิธีกรรมไว้ เช่น การจัดเตรียมอาหารเซ่นไหว้ และการเล่าเรื่องบรรพบุรุษให้คนรุ่นใหม่ฟัง อย่างไรก็ตาม ขาดการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่สาวที่มองพิธีกรรมเหล่านี้ว่าไม่สอดคล้องกับยุคสมัย

๓. ภาษาท้องถิ่นการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันกำลังลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในครอบครัวที่เด็กเรียนในโรงเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก “ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ แต่เมื่อไม่มีใครพูด มันก็กลายเป็นสิ่งที่หายไป” การสังเกตในบ้านเนินซ้อ ตำบลเนินซ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังใช้ภาษาของในบทสนทนา แต่เด็กรุ่นใหม่กลับตอบกลับเป็นภาษาไทย การลดลงของการใช้ภาษาของสะท้อนให้เห็นถึงการสูญเสียตัวตนของชุมชนในระดับที่ลึกซึ้ง

๔. การถ่ายทอดองค์ความรู้การสอนเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อ และทักษะพื้นบ้านส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในรูปแบบของการถ่ายทอดระหว่างรุ่น เช่น การสอนทำขนมปายและขนมจอบในครอบครัว “การทำขนมคือการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ผ่านมือของคนรุ่นเก่าไปสู่รุ่นใหม่” การสังเกตพบว่าการรวมกลุ่มเล็กๆ เพื่อจัดกิจกรรมสอนทำขนมในชุมชน แต่ยังไม่มีการจัดโดยโรงเรียนหรือหน่วยงานภายนอก

๕. บทบาทของผู้นำชุมชนบทบาทของผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาวัฒนธรรม ในบางพื้นที่ เช่น จังหวัดตราด ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดงานลอยเรือประจำปี เพื่อรวมคนในชุมชนและสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ ผู้นำกลับขาดความเข้าใจในความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้กิจกรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง

๖. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ การสังเกตแสดงให้เห็นถึงความพยายามของบางหน่วยงาน เช่น “การจัดนิทรรศการวัฒนธรรมของในมหาวิทยาลัยบูรพา” แต่ยังคงขาดการสนับสนุนที่ยั่งยืนในระดับชุมชน

๗. ผลกระทบจากการพัฒนาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นฐานและการสูญเสียพื้นที่วัฒนธรรมตัวอย่างเช่น การสร้างโครงการพัฒนาที่ดินในพื้นที่บ้านช้างทุนส่งผลให้ชาวบ้านบางส่วนต้องย้ายออกไป

๘. การปรับตัวของชุมชนของการปรับตัวในชุมชนของบางแห่ง เช่น การใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น ตลาดวัฒนธรรมในบ้านตะเคียนทอง “เป็นการนำวัฒนธรรมมาใช้สร้างรายได้และความภาคภูมิใจในชุมชน”

๙. ความรู้สึกและการรับรู้ของคนในชุมชนความรู้สึกว่าตัวตนกำลังเลือนหาย แต่ยังมี ความหวัง ชาวบ้านบางคนเชื่อว่าความช่วยเหลือจากรัฐและองค์กรต่างๆ อาจช่วยรักษาวัฒนธรรมไว้ได้

การสังเกตเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงมิติที่หลากหลายของความท้าทายและโอกาสในการรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวชอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจส่งผลต่อพื้นที่ตัวตน และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างลึกซึ้ง แต่ในขณะเดียวกัน การปรับตัวและความพยายามของคนในชุมชนยังคงเป็นจุดเริ่มต้นของความหวังในการรักษาวัฒนธรรมนี้ต่อไปในอนาคต

๔.๓.๓ เสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ชอง”

การเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรม “ชอง” ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลเชิงลึกที่รวบรวมจากงานภาคสนาม การวิจัยเอกสาร และการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนและยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวชอง

๑. การฟื้นฟูพื้นที่ทางวัฒนธรรม ข้อเสนอ พื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลา และพื้นที่จัดพิธีกรรม ควรได้รับการฟื้นฟูและดูแลอย่างต่อเนื่อง “พื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นสถานที่ที่ช่วยเชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน”^{๒๔๘} เหตุผล การขาดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมส่งผลให้พิธีกรรมสำคัญ เช่น การละเล่นผีหิ้งลดบทบาทลง ตัวอย่าง การฟื้นฟูพื้นที่จัดงานประเพณีลอยเรือในบ้านตะเคียนทอง อำเภอกิษุณภูมิ ช่วยให้ชุมชนสามารถฟื้นฟูประเพณีได้อย่างมีชีวิตชีวาอีกครั้ง

๒. การสนับสนุนทางเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้อเสนอ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมของ โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดรูปแบบและวิธีการนำเสนอ “ชาวชองควรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมของพวกเขาไปใช้ในการท่องเที่ยว”^{๒๔๙} เหตุผล การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ขณะเดียวกันก็อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตัวอย่าง โครงการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวชองในตำบลคลองพลู อ.คิชฌกูฏ โดย ทองลา ใจสุข (๒๕๖๗)^{๒๕๐} พบว่าการจัดกิจกรรมการแสดงระบำยันแยและการสาธิตการทำขนมปายได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

๓. การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ข้อเสนอ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมของอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสนับสนุนการวิจัยเพื่อบันทึกองค์ความรู้ “การบันทึกองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและการสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นหัวใจ

^{๒๔๘} พระครูพิพิธพัฒนาการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาฉกคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๔๙} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ขาดพื้นที่ชาวชอง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

^{๒๕๐} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวชอง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

สำคัญของการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม"^{๒๕๑} เหตุผล การขาดการสนับสนุนทางการเงินและการบริหารจัดการเป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมในระยะยาว ตัวอย่าง โครงการจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของในโรงเรียนบ้านเนินซ้อ ช่วยเพิ่มการตระหนักรู้ในความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

๔. การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของข้อเสนอ จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่วัฒนธรรม "ศูนย์วัฒนธรรมของสามารถเป็นพื้นที่กลางในการรวมตัวของชุมชนและการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ"^{๒๕๒} เหตุผล ศูนย์วัฒนธรรมช่วยส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ตัวอย่าง การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของในมหาวิทยาลัยบูรพา ช่วยบันทึกและแสดงอัตลักษณ์ของให้คนภายนอกได้รับรู้

๕. การส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน ข้อเสนอ เพิ่มหลักสูตรหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของในโรงเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ "ภาษาและวัฒนธรรมของควรถูกบรรจุในหลักสูตรการศึกษาในระดับประถมและมัธยม"^{๒๕๓} เหตุผล การศึกษาช่วยสร้างความรู้และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาวของ ตัวอย่าง โรงเรียนในบ้านช้างทูนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาของและการทำขนมจอบเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากผู้สูงอายุในชุมชน

๖. การส่งเสริมการใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรม ข้อเสนอ อนุรักษ์พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ป่าช้า หรือพื้นที่จัดพิธีกรรม เพื่อรักษาความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับสิ่งแวดล้อม "พื้นที่เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อมโยงระหว่างคนและธรรมชาติในวิถีชีวิตของ"^{๒๕๔} เหตุผล พื้นที่ทางวัฒนธรรมช่วยสนับสนุนความมั่นคงทางจิตวิญญาณและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตัวอย่าง การอนุรักษ์ป่าศักดิ์สิทธิ์ในบ้านจันทเขลมที่ยังคงใช้ในพิธีลอยเรือ

๗. การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ข้อเสนอ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนของ หน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน และนักวิชาการ "การทำงานร่วมกันช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ"^{๒๕๕} เหตุผล การมีเครือข่ายช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรม ตัวอย่าง โครงการ "ช่องในกระแสการพัฒนา" ซึ่งนำองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และผู้นำชุมชนมาทำงานร่วมกัน

^{๒๕๑} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

^{๒๕๒} อดีตกำนันเนิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๕๓} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๕๔} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญนิต จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๒๕๕} ยงเจีย หยาง และธนิต โตดิเทพย์. (๒๕๖๖). วัฒนธรรมทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ: การศึกษาผ่านสื่อใหม่. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๓๑(๒), ๗๖-๙๐.

บทสรุป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่นำเสนอนี้มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมของชาวช่องให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน การสนับสนุนจากภาครัฐ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการเน้นบทบาทของชุมชนในกระบวนการพัฒนา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ชาวช่องสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนเองในกระแสการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๔ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ

แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม

การพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของชาวช่องจำเป็นต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้การพัฒนาสร้างผลกระทบเชิงบวกและส่งเสริมความยั่งยืน ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากการวิจัย สัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนและนักวิชาการ

๑. การส่งเสริมการพัฒนาโดยชุมชนมีส่วนร่วม รายละเอียด การพัฒนาใด ๆ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจ **"ชาวช่องต้องได้รับสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเอง โดยให้ความสำคัญกับเสียงของคนในชุมชน"**^{๒๕๖} เหตุผล การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในโครงการพัฒนาตัวอย่าง โครงการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของในจังหวัดตราด ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม

๒. การอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติรายละเอียด รักษาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ป่าช้า วัด หรือแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ **"พื้นที่วัฒนธรรมเป็นหัวใจสำคัญของความเชื่อมโยงระหว่างชาวช่องกับธรรมชาติ"**^{๒๕๗} เหตุผล การสูญเสียพื้นที่เหล่านี้ทำให้วัฒนธรรมและความเชื่อเสื่อมถอยตัวอย่าง การอนุรักษ์ป่าชุมชนในบ้านช้างขุนที่ยังคงใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาและกิจกรรมประเพณี

๓. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รายละเอียด ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นผู้จัดการ **"การท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชนและกระตุ้นการรักษาวัฒนธรรม"**^{๒๕๘} เหตุผล การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายวัฒนธรรมช่วยเพิ่มรายได้โดยไม่กระทบต่ออัตลักษณ์ ตัวอย่าง การจัดกิจกรรมสาธิตการทำขนมจองและแสดงระบำยั่นแยในตำบลคลองพลู

^{๒๕๖} อติตกำนันฉิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี

^{๒๕๗} วงธรรม, ส., นักรบ, เ., ชูวงศ์, อ., & จุตินันท์, ข. (๒๕๖๓). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗

^{๒๕๘} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๓). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวช่อง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

๔. การบรรจุวัฒนธรรมในระบบการศึกษา รายละเอียด บรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาษา ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวชองในหลักสูตรการศึกษา "การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในโรงเรียน ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชน"^{๒๕๙} เหตุผล เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรม ตัวอย่าง โรงเรียนบ้านเนินขี้ในจังหวัดระยองที่มีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมชอง

๕. การส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม รายละเอียด สนับสนุนอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การทำขนม หรือการใช้สมุนไพร "การรักษาอาชีพดั้งเดิมช่วยสร้างรายได้ และคงไว้ซึ่งความรู้ทางวัฒนธรรม"^{๒๖๐} เหตุผล อาชีพดั้งเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ที่สำคัญของชาวชอง ตัวอย่าง การฟื้นฟูการทำผ้าทอพื้นเมืองในบ้านจันทเขลมที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

๖. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือรายละเอียด ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน "เครือข่ายความร่วมมือช่วยเสริมสร้างพลังให้ชุมชนของสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน"^{๒๖๑} เหตุผลการทำงานร่วมกันเพิ่มความเข้มแข็งในการพัฒนา ตัวอย่าง โครงการ "ชองในกระแสการพัฒนา" ที่นักวิชาการและองค์กรภายนอกสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมชอง

๗. การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องรายละเอียด สนับสนุนการจัดกิจกรรมประเพณี เช่น การละเล่นผีหึ่งและประเพณีลอยเรือ "กิจกรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดความรู้และสร้างความสามัคคีในชุมชน"^{๒๖๒} เหตุผล กิจกรรมทางวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมการรวมตัวและการสืบทอดองค์ความรู้ ตัวอย่าง การจัดงานเทศกาลลอยเรือที่ฟื้นฟูในบ้านตะเคียนทอง

๘. การสนับสนุนจากภาครัฐในระยะยาว รายละเอียด รัฐบาลควรมีนโยบายและแผนงานระยะยาวที่สนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมชอง "การสนับสนุนในระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางวัฒนธรรม"^{๒๖๓} เหตุผล การจัดสรรงบประมาณและนโยบายเฉพาะช่วยสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ตัวอย่าง โครงการพัฒนาศูนย์วัฒนธรรมชองในมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ

บทสรุป แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของชาวชองนั้นมุ่งเน้นการรักษาอัตลักษณ์ ความเชื่อ และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภาค รัฐ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ล้วนเป็นปัจจัย

^{๒๕๙} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาชอง. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๖๐} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวชอง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔

^{๒๖๑} ยงเจีย หยาง และธนิต โตดิเทพย์. (๒๕๖๖). วัฒนธรรมทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง: การศึกษาผ่านสื่อใหม่. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๓๑(๒), ๗๖-๙๐.

^{๒๖๒} อติตกานันฉิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอบ้านฉะ จังหวัดฉะเชิงเทรา สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบ้านฉะ จังหวัดฉะเชิงเทรา

^{๒๖๓} ประสพพิชชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ชองในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

สำคัญที่ช่วยให้การพัฒนานี้สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

การส่งเสริมให้ภาษาของเป็นภาษาทางเลือกในโรงเรียน

การส่งเสริมภาษาของให้เป็นภาษาทางเลือกในโรงเรียนเป็นความพยายามที่สำคัญในการรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงรากเหง้าของตนเอง รวมถึงสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อมูลจากงานวิจัยบทความ และการสัมภาษณ์ให้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการและความท้าทายในการส่งเสริมภาษาของในโรงเรียน ดังนี้

๑. การบรรจุภาษาของในหลักสูตรการศึกษา รายละเอียด มีความพยายามจากชุมชนและองค์กรภายนอกในการผลักดันให้ภาษาของได้รับการบรรจุเป็นภาษาทางเลือกในโรงเรียนในพื้นที่ที่ชาวของอาศัยอยู่ เช่น โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก **"ภาษาของควรได้รับการสอนในโรงเรียนเพื่อให้เยาวชนรู้จักรากเหง้าของตนเอง"**^{๒๖๔} **วิธีการ** การจัดกิจกรรมสอนภาษาของในรูปแบบกิจกรรมนอกเวลาเรียน โดยมีผู้สูงอายุในชุมชนหรือผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาของเป็นผู้สอน **ตัวอย่าง** โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก มีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ภาษาของในลักษณะหลักสูตรและศูนย์วัฒนธรรม

๒. การจัดทำสื่อการเรียนการสอนภาษาของ รายละเอียด การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ วีดีโอ และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาของ **"การใช้เทคโนโลยีช่วยสร้างความน่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ภาษาของในหมู่เยาวชน"**^{๒๖๕} **วิธีการ** การบันทึกคำศัพท์ นิทานพื้นบ้าน และเพลงภาษาของในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้เข้าถึงได้ง่าย **ตัวอย่าง** โครงการบันทึกและถ่ายทอดนิทานพื้นบ้านของในตำบลตะเคียนทอง จันทบุรี ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยบูรพา

๓. การฝึกอบรมครูท้องถิ่น รายละเอียด การจัดอบรมครูในโรงเรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนภาษาของและความสำคัญของวัฒนธรรมของ **"ครูท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรมให้กับนักเรียน"**^{๒๖๖} **วิธีการ** การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูในชุมชน เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในภาษาของและสามารถสอนภาษาได้อย่างถูกต้อง **ตัวอย่าง** โรงเรียนในตำบลคลองพลูมีการร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการจัดอบรมภาษาของให้กับครู

๔. การส่งเสริมผ่านกิจกรรมชุมชนและโรงเรียนรายละเอียด การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงภาษาของกับวัฒนธรรม เช่น การแสดงละครพื้นบ้าน การประกวดพูดภาษาของ หรือการจัดวันภาษา

^{๒๖๔} อติตกานันเงิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก

^{๒๖๕} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวของ | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVgplDel&t=๘๘๘>

^{๒๖๖} เพ็ญภา จันทรวงศ์, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะกึ่ง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

และวัฒนธรรมของในโรงเรียน **วิธีการ** การสร้างเวทีให้เยาวชนได้แสดงความสามารถด้านภาษาและวัฒนธรรม เช่น การเล่านิทาน การร้องเพลงพื้นบ้าน หรือการแสดงละครเกี่ยวกับวิถีชีวิตของ **ตัวอย่าง** การจัดกิจกรรม “วันภาษาของ” ในโรงเรียนบ้านช้างทุน จังหวัดตราด ซึ่งนักเรียนได้ร่วมกันแสดงละครเกี่ยวกับพิธีกรรมผีหึ่ง

๕. การบันทึกภาษาของในฐานะข้อมูล รายละเอียด การบันทึกภาษาของในรูปแบบพจนานุกรม หรือฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนรุ่นใหม่ **"การบันทึกภาษาของในรูปแบบที่เข้าถึงง่ายเป็นการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพ"**^{๒๖๗} **วิธีการ** การร่วมมือระหว่างนักวิจัยและชุมชนในการจัดทำฐานข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งคำศัพท์ ไวยากรณ์ และการออกเสียง **ตัวอย่าง** ฐานข้อมูลภาษาของที่จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ซึ่งมีทั้งคำศัพท์ นิทาน และบทเพลงพื้นบ้าน

ความสำเร็จและความท้าทายความสำเร็จ การบรรจุภาษาของในหลักสูตรการศึกษาช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนและกระตุ้นการเรียนรู้ในหมู่เยาวชน **ความท้าทาย** การขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านภาษาของ การขาดแคลนงบประมาณ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐยังเป็นอุปสรรคสำคัญ

บทสรุป การส่งเสริมภาษาของในโรงเรียนเป็นแนวทางสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ การบรรจุภาษาของในหลักสูตร การจัดทำสื่อการเรียนการสอน และการฝึกอบรมครูท้องถิ่นเป็นก้าวแรกที่จะช่วยให้เยาวชนของสามารถเรียนรู้รากเหง้าของตนเองและสืบทอดต่อไปได้อย่างยั่งยืน ความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานรัฐ และองค์กรวิชาการยังคงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันแนวทางนี้ให้เกิดผลในระยะยาว

การจัดพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม

การจัดพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ของเป็นความพยายามสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงลึกซึ้งกับประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อของชุมชน การจัดพื้นที่เหล่านี้ช่วยสร้างพื้นที่ในการแสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับคนในชุมชนและผู้สนใจจากภายนอก

๑. ลักษณะของพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมพื้นที่ชุมชนและวัด วัดในชุมชน เช่น วัดบ้านช้างทุนและวัดบ้านเนินซ้อ มักถูกใช้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การจัดพิธีกรรมทางศาสนาและกิจกรรมประเพณี **"วัดคือหัวใจของชุมชนของ ทั้งในด้านจิตวิญญาณและการรวมตัวของชุมชน"**^{๒๖๘} **พิพิธภัณฑ์และศูนย์วัฒนธรรม** เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในตำบลคลองพลู จังหวัดจันทบุรี มีการจัดแสดงวัตถุทางวัฒนธรรม เช่น เครื่องมือเกษตร หัตถกรรม และภาพถ่ายที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวของ **พื้นที่ธรรมชาติ** บริเวณป่าชุมชนหรือพื้นที่เกษตร เช่น ป่าชุมชนบ้านตะเคียนทอง มักถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมวัฒนธรรม เช่น การละเล่นผีหึ่งและการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตำนานในพื้นที่

^{๒๖๗} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๖๘} อติตกานันธิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

๒. การใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมกิจกรรมประเพณีและพิธีกรรม การละเล่นผีหิ้ง และพิธีเช่นไหว้ผีปู่ตายายมักจัดในพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น วัดหรือศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน "การละเล่นผีหิ้งไม่เพียงเป็นพิธีกรรมทางศาสนา แต่ยังเป็นวิธีที่ชุมชนรวมตัวเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม"^{๒๖๙} กิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ เช่น การสอนทอผ้า การทำขนมพื้นบ้าน และการเล่านิทานพื้นบ้านในศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยว: งานวิจัยของทองลา, ใจสุข, และธนาเศรษฐ์วัฒน (๒๕๖๗)^{๒๗๐} ระบุว่า การพัฒนาพื้นที่ในตำบลคลองพลู จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และยังสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของในหมู่บ้านท่องเที่ยวกิจกรรมที่น่าสนใจวัฒนธรรม เช่น การแสดงระบำยี่แยบ การจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวช่อง

๔. บทบาทของชุมชนและองค์กรในการจัดการพื้นที่การมีส่วนร่วมของชุมชน ชาวบ้านในชุมชนช่อง เช่น บ้านเนินขี้และบ้านตะเคียนทอง มีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนและมหาวิทยาลัยในการพัฒนาและจัดการพื้นที่วัฒนธรรม การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กร^{๒๗๑} และมหาวิทยาลัยบูรพาได้ร่วมมือกับชุมชนในการจัดตั้งฐานข้อมูลวัฒนธรรมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม

๕. ความสำเร็จและความท้าทายในการจัดพื้นที่อนุรักษ์ความสำเร็จ การสร้างพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมช่วยให้ชาวช่องสามารถรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ความท้าทาย การจัดการพื้นที่เหล่านี้ยังเผชิญกับข้อจำกัด เช่น การขาดงบประมาณ ความขัดแย้งภายในชุมชน และการพัฒนาเชิงโครงสร้างพื้นฐานที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ เช่น โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๖. แนวทางในการพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมการพัฒนาฐานข้อมูลวัฒนธรรมบันทึกประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านการจัดทำฐานข้อมูลที่ครอบคลุม เช่น การบันทึกนิทานพื้นบ้าน พิธีกรรม และภาษาการสนับสนุนจากภาครัฐ จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น การสร้างศูนย์การเรียนรู้และการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ออกแบบแผนการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและธรรมชาติ เช่น การจัดทัวร์วัฒนธรรมที่นำโดยคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ความ

^{๒๖๙} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (๒๐๒๔, September ๗). อาหารใน ประเพณี การละเล่นผีหิ้ง | ภัตตาคารบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMkoeQis&t=๓๖๕>

^{๒๗๐} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวช่อง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๒๗๑} ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๖). ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของ. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>

ร่วมมือระหว่างชุมชน นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนสามารถช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับพื้นที่อนุรักษ์

บทสรุป การจัดพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญในการรักษาและส่งเสริมอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยช่วยให้ชาวช่องสามารถเชื่อมโยงกับมรดกของตนเองและสร้างรายได้ผ่านการพัฒนาเชิงพื้นที่ แม้จะมีความท้าทาย เช่น ข้อจำกัดทางทรัพยากรและผลกระทบจากการพัฒนา แต่ด้วยความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การอนุรักษ์วัฒนธรรมสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทั้งชุมชนและสังคมในภาพรวม

การบูรณาการเศรษฐกิจท้องถิ่นกับวัฒนธรรม

การบูรณาการเศรษฐกิจท้องถิ่นกับวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ชุมชนของใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นเครื่องมือสร้างรายได้และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงนี้ช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยมีตัวอย่างและแนวทางที่สำคัญดังนี้

๑. การใช้วัฒนธรรมในผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หัตถกรรมพื้นบ้าน ชาวช่องผลิตงานหัตถกรรม เช่น เสื้อจันทบูรและผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นที่ต้องการในตลาดท้องถิ่นและต่างประเทศ "งานฝีมือพื้นบ้านของชาวช่องสะท้อนถึงความชำนาญและความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์"^{๒๗๒} อาหารพื้นเมือง ขนมพื้นบ้าน เช่น *ขนมป้าย* และ *ขนมจอบ* ถูกนำมาเป็นสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวและงานเทศกาล "การทำขนมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยสร้างรายได้ แต่ยังเชื่อมโยงชุมชนกับประเพณี"^{๒๗๓}

๒. การจัดงานเทศกาลและการท่องเที่ยว เทศกาลประจำปี งานประเพณี เช่น *การละเล่นผีหึ่ง* และ *เทศกาลทอผ้า* ดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักวิจัยเข้ามาชมและเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวช่อง การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานวิจัยระบุว่าพื้นที่ชุมชน เช่น ตำบลคลองพลู จังหวัดจันทบุรี มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การแสดงระบำยั่นแยและการสาธิตวิถีชีวิต "นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมชุมชนของมักแสดงความประทับใจในวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์"^{๒๗๔}

๓. การสร้างรายได้จากการอนุรักษ์วัฒนธรรมการผลิตเพื่อจำหน่าย: การผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เช่น ผ้าทอมือ เสื้อจันทบูร หรือขนมพื้นบ้าน เป็นแหล่งรายได้สำคัญของชาว

^{๒๗๒} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวช่อง ตำบลคลองพลู อำเภอบางขัน จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๒๗๓} องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (2024, September 7). อาหารใน ประเพณี การละเล่นผีหึ่ง | ภัตตาคารบ้านทุ่ง. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZmZMk0eQI8&t=36s>

^{๒๗๔} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวช่อง ตำบลคลองพลู อำเภอบางขัน จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

ของตลาดท้องถิ่นและตลาดออนไลน์ ชุมชนของบางพื้นที่เริ่มใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ซึ่งช่วยขยายตลาดและเพิ่มรายได้ "การใช้เทคโนโลยีในธุรกิจชุมชนช่วยให้ชาว
ของสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้กว้างขึ้น"^{๒๗๕}

๔. การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กร การส่งเสริมการท่องเที่ยว: หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล และมหาวิทยาลัยในพื้นที่มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ **โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน** โครงการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมหรืออบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การอบรมทักษะการตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์

๕. ความสำเร็จและความท้าทาย **ความสำเร็จ** การบูรณาการเศรษฐกิจท้องถิ่นกับวัฒนธรรมช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และยังส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การสอนงานหัตถกรรมให้คนรุ่นใหม่ **ความท้าทาย**: ปัญหาที่พบคือการขาดแคลนงบประมาณ การเข้าถึงตลาดที่จำกัด และการเปลี่ยนแปลงความสนใจของคนรุ่นใหม่ "การรักษาความสนใจของคนรุ่นใหม่ในวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ"^{๒๗๖}

บทสรุป การบูรณาการเศรษฐกิจท้องถิ่นกับวัฒนธรรมของเป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยรักษาอัตลักษณ์และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อขยายศักยภาพและแก้ไขปัญหาที่เผชิญหน้า การรวมพลังของทุกฝ่ายจะช่วยให้วัฒนธรรมของไม่เพียงคงอยู่ แต่ยังเจริญรุ่งเรืองในบริบทของการพัฒนาสมัยใหม่

ความเป็นไปได้และความท้าทายในการดำเนินนโยบาย

การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ของ มีทั้งความเป็นไปได้และความท้าทาย โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

การสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของ ตัวอย่างเช่น การสนับสนุนโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีและตราด "การสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและกระทรวงวัฒนธรรมช่วยให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมของมีความยั่งยืน"^{๒๗๗} การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมของในชุมชน เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น งานฝีมือและภาษา

^{๒๗๕} Thanaree N. (2020, April 2). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวชอง | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVvgpLDeI&t=88s>

^{๒๗๖} รณชัย รัตนเศรษฐ, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๗). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกสู่ฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวชอง จังหวัดจันทบุรี. วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.

^{๒๗๗} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวชอง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

ความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) NGOs มีบทบาทในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับชุมชนของ เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูพิธีกรรมดั้งเดิมและการบันทึกวัฒนธรรมผ่านโครงการวิจัยและเผยแพร่ "NGOs มักเข้ามาช่วยเหลือในด้านการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น"^{๒๗๘}

การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนวัฒนธรรม การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ข้อมูลวัฒนธรรมของ เช่น การจัดกิจกรรมออนไลน์ การทำตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการบันทึกวัฒนธรรมผ่านวิดีโอ "เทคโนโลยีช่วยให้วัฒนธรรมของสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น"^{๒๗๙}

การส่งเสริมการศึกษา การบรรจุภาษาของในหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน เช่น การเรียนรู้คำศัพท์พื้นฐานในภาษาของและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อปลูกฝังอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของเยาวชน "การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนเป็นแนวทางที่สำคัญในการรักษาวัฒนธรรมชาติพันธุ์"^{๒๘๐}

ความท้าทายในการดำเนินนโยบาย

๑. การขาดงบประมาณและทรัพยากรการจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของยังมีข้อจำกัด "ปัญหางบประมาณที่ไม่เพียงพอส่งผลให้โครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของดำเนินไปได้อย่างล่าช้า"^{๒๘๑}

๒. การลดความสนใจของคนรุ่นใหม่ ความสนใจของคนรุ่นใหม่ต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและความนิยมในวัฒนธรรมกระแสหลัก "การรักษาความสนใจของเยาวชนต่อวัฒนธรรมของเป็นความท้าทายสำคัญในยุคปัจจุบัน"^{๒๘๒}

๓. ความซับซ้อนในโครงสร้างทางสังคมบางพื้นที่ที่ชาวของอาศัยอยู่เผชิญกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การบุกรุกพื้นที่

^{๒๗๘} เพ็ญภา จันทแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะก่ง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

^{๒๗๙} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวของ | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVvgPLDel&t=๘๘๘>

^{๒๘๐} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๘๑} รณชัย รัตนเศรษฐ, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๓). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่ฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวของ จังหวัดจันทบุรี. วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.

^{๒๘๒} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

ชุมชนเพื่อการเกษตรเชิงพาณิชย์ "ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมยังคงเป็นปัญหาหลักที่ต้องแก้ไข"^{๒๘๓}

๔. การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานการทำงานระหว่างหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนมักขาดการประสานงานและเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน "การขาดความร่วมมือที่เป็นระบบระหว่างภาครัฐและเอกชนส่งผลให้โครงการบางอย่างขาดประสิทธิภาพ"^{๒๘๔}

๕. การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชาวช่องที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ "การทำลายพื้นที่ป่าเป็นการลดโอกาสในการรักษาวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงกับธรรมชาติของชาวช่อง" (Thanaree N., ๒๐๒๐)^{๒๘๕}

บทสรุป การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวกับชาวช่องมีทั้งความเป็นไปได้และความท้าทายความสำเร็จขึ้นอยู่กับ การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการออกแบบนโยบายที่คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชาวช่องอย่างแท้จริง การสร้างการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ และการปรับตัวให้เข้ากับกระแสการพัฒนาอย่างสมดุล จะช่วยให้การดำเนินนโยบายเหล่านี้ประสบความสำเร็จและยั่งยืนในระยะยาว

อ้างอิงกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มชาติพันธุ์ช่องในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย เช่น จังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลาย การศึกษากรณีศึกษาจากเอกสารวิจัย บทความ และสื่อวิดีโอช่วยเปิดเผยมุมมองที่สำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การอนุรักษ์ และการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

๑.๑ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในพื้นที่บ้านตะเคียนทอง บ้านจันทเขลม อำเภอเขาฉกรรจ์ จันทบุรี "การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ดินส่งผลให้ชาวช่องต้องปรับตัวจากการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมสู่การทำงานในโรงงานและการค้าขาย"^{๒๘๖} การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้หลายครอบครัวละทิ้งวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน และการสืบทอดพิธีกรรมแบบดั้งเดิม

^{๒๘๓} โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ช่องในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๒๘๔} สายสุวรรณ, ส., อาชีวะ, พ., & ประดิษฐ์ศิลป์, ช. (๒๐๒๔). ตัวแบบการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ของความ เป็นช่อง. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๗(๑), ๖๒-๗๑.

^{๒๘๕} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวช่อง | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVvgPLDel&t=๘๘๘>

^{๒๘๖} โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ช่องในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

๑.๒ ความเปลี่ยนแปลงในภาษา ในชุมชนบ้านเนินซ้อ จังหวัดระยอง การใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันลดลงอย่างเห็นได้ชัด "เยาวชนในชุมชนเริ่มไม่เข้าใจภาษาและคำศัพท์ท้องถิ่น เนื่องจากไม่มีการบรรจุภาษาของในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน"^{๒๘๗}

๑.๓ ผลกระทบจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาถนนและโครงการเชิงพาณิชย์ในบ้านช้างทูน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ทำให้พื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น วัด ศาลาประชาคม และพื้นที่ป่าที่เคยใช้ในการประกอบพิธีกรรมถูกเปลี่ยนไป "การลดพื้นที่ป่าและพื้นที่ชุมชนส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อและพิธีกรรมที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ" (Thanaree N., ๒๐๒๐)^{๒๘๘}

๒. การอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมและการฟื้นฟูอัตลักษณ์

๒.๑ การส่งเสริมพิธีกรรมและประเพณี ในบ้านตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี การจัดพิธีกรรม "ส่งในบ้าน" ยังคงเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้สูงอายุ "พิธีกรรมนี้สะท้อนความเชื่อในบรรพบุรุษและเป็นสัญลักษณ์ของการรวมตัวในชุมชน"^{๒๘๙}

๒.๒ การบันทึกวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้าน การสร้างสรรค์ "ระบำยั่นแย้" โดยกลุ่มศิลปินพื้นบ้านในจังหวัดจันทบุรีช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและศิลปะพื้นถิ่นของชาวของ "การแสดงดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างความสนใจในหมู่เยาวชน แต่ยังช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน"^{๒๙๐}

๒.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การสาธิตการทำขนมพื้นบ้าน การเยี่ยมชมพื้นที่ประวัติศาสตร์ และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน "การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยให้คนภายนอกได้เรียนรู้วัฒนธรรมของและสร้างรายได้ให้กับชุมชน"^{๒๙๑}

๓. บทบาทของผู้นำและองค์กรสนับสนุน

๓.๑ บทบาทของผู้นำชุมชน อดีตกำนันเนิน ผันผาย และพระครูพิพิธพัฒน์ การในบ้านจันทเขลมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การจัดงานเทศกาลท้องถิ่นและการสอนภาษา "การนำโดยตัวอย่างและการมีส่วนร่วมของผู้นำช่วยสร้างแรงจูงใจในชุมชน"^{๒๙๒}

^{๒๘๗} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๘๘} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวของ | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVvgpLDeI&t=๘๘๘>

^{๒๘๙} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (๒๕๕๕). การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ “ของ” ผ่านพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวของ บ้านทุ่งไถ่ดัก อ.เมือง จ.ตราด. วารสารไทยศึกษา, ๘(๑), ๘๗-๑๐๖.

^{๒๙๐} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยั่นแย้”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

^{๒๙๑} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

^{๒๙๒} อดีตกำนันเนิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

๓.๒ บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดตราด ได้ริเริ่มโครงการจัดทำฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมและการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อใหม่ เช่น วิดีโอสารคดี และแอปพลิเคชันมือถือ "การใช้เทคโนโลยีช่วยเชื่อมต่อวัฒนธรรมของกับคนรุ่นใหม่"^{๒๙๓}

๓.๓ การสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดนิทรรศการที่หอศิลปะและวัฒนธรรม ภาควัฒนออก มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นตัวอย่างหนึ่งของความพยายามในระดับรัฐที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรม "นิทรรศการดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของในระดับภูมิภาค"^{๒๙๔}

การศึกษากรณีศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้นำ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรม และการสนับสนุนการศึกษาเกี่ยวกับภาษาท้องถิ่นเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวช่องในระยอง

รูปแบบกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ต่าง ๆ กิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ใน ๓ พื้นที่ ได้แก่ อำเภอกิษณภูมิ จังหวัดจันทบุรี (ตะเคียนทอง, จันทเขลม) อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด (ช้างทูน) อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง (เนินซ้อ) โดยแสดงการมีอยู่หรือไม่มีอยู่ของกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สำคัญ พร้อมหมายเหตุเพิ่มเติมที่อธิบายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ

การวิเคราะห์เชิงลึก

๑. การอนุรักษ์กิจกรรมประเพณีในพื้นที่ต่าง ๆ กิจกรรมที่มีอยู่ในทุกพื้นที่ ประเพณีการแต่งงาน ยังคงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในทุกพื้นที่ สะท้อนถึงการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในระดับครอบครัว การบูชาผีบรรพบุรุษพบในทุกพื้นที่เช่นกัน โดยเฉพาะในรูปแบบ "พิธีบูชาผีบรรพบุรุษ" ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวช่องประเพณีการทำบุญกลางบ้าน พบในหลายพื้นที่ เช่น กิษณภูมิ (ตะเคียนทอง) และกาหลง (เนินซ้อ) แต่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน

พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอกิษณภูมิ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอกิษณภูมิ จังหวัดจันทบุรี

^{๒๙๓} เพ็ญภา จันทแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะก่ง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

^{๒๙๔} ประสพพิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาควัฒนออก หอศิลปะและวัฒนธรรมภาควัฒนออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

ตารางประเพณีการเล่น

ประเพณีการเล่น	อ.เขาคิชฌกูฏ จันทบุรี	อ.บ่อไร่ จ.ตราด	อ.แกลง จ.ระยอง	หมายเหตุ	
	ตะเคียนทอง	จันทเขลม	ชานทุล	เนินส้อ	
ประเพณีการเกิด	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	เข้าการสาธารณสุข
ประเพณีการตาย	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	เรือนหลวง
ประเพณีการแต่งงาน	มี	มี	มี	ไม่มี	
ประเพณีการแรกรนา	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	เมื่อก่อนใช้ควาย
ประเพณีการแข่งผี	มี	มี	มี	ไม่มี	ทำก่อนและหลังออกและเข้าพรรษา
ผีประจำหมู่บ้าน	มี	มี	มี	ไม่มี	
ผีของผู้ทำพิธี	มี	มี	มี	ไม่มี	
ผีป่า	มี	มี	มี	ไม่มี	
ผีปู่ตายาย	มี	มี	มี	ไม่มี	
ผีประจำตระกูล (ผีทั้ง ผีโรง)	มี	มี	มีบางส่วน	ไม่มี	ข้าทูลผีโรงหมดแล้ว
ประเพณีการตัดจุก	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	เรียกนมแม่
ประเพณีการโกนผมไฟ	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	
ประเพณีการทำบุญสังคายนา	มีน้อยลง	มีน้อยลง	มี	ไม่มี	ไม่ค่อยมี คนมีฐานะทำกัน นานๆทำโดยให้ผู้รู้คนของตระกูลนั้นมาทำพิธีส่งบุญไปให้
ประเพณีทำบุญคาถาพัน	มีน้อยลง	มีน้อยลง	มี	ไม่มี	ใหญ่กว่าสังคายนา นานๆ เห็นครั้ง
ประเพณีสวดเจตพระธรรมเป็น	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	คล้ายสวดต่ออายุคนป่วย
ประเพณีการทำศพของ	มีน้อยลง	มีน้อยลง	มี	ไม่มี	สุดท้าย 4 5 ปีที่แล้ว ข้างทุนเรียกสวด
ประเพณีการทำบุญส่งทุ่ง	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	มีทุกปี ที่ข้างทุนรวมเป็นงานปีใหม่
ประเพณีการทำบุญทรายน้ำไหล	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ทำช่วงบุญน้ำไหล
ประเพณีลงแขกทำไร่ทำนา	ไม่มี	ไม่มี	มีน้อยลง	ไม่มี	ข้างทุนเรียกเอาแรง
สำหรับการละเล่น ประกอบไปด้วย					
การเล่นสะบ้า	มี	มี	มี	ไม่มี	
การเล่นผีทั้ง ผีโรง	มี	มี	มีบางส่วน	ไม่มี	
การเล่นผีโรง	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	ที่ข้างทุนผีโรงหมดแล้ว
การเล่นในงานแต่งงาน กาดัก	มี	มี	มี	ไม่มี	

ตารางที่ ๑ ประเพณีการเล่น

กิจกรรมที่ลดลงหรือไม่มีในบางพื้นที่ ประเพณีการเกษตร เช่น พิธี “แห่นางแมว” พบในจันทบุรีและระยอง แต่ไม่มีในตราด ซึ่งอาจสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ประเพณีการสืบทอดผ่านรุ่น เช่น การเล่นนิทานในงานประเพณี ถูกลดบทบาทในพื้นที่ตราด

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่าง ภูมิศาสตร์และการพัฒนา พื้นที่ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อาจมีผลต่อการลดทอนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางธรรมชาติ เช่น ประเพณีการปลูกข้าวหรือแห่นางแมว ในทางกลับกัน พื้นที่ที่ยังคงพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ เช่น อำเภอคิชฌกูฏ ยังคงมีพิธีกรรมและประเพณีดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติมากกว่า บทบาทของผู้นำชุมชนและศาสนา บางพื้นที่ เช่น ตะเคียนทอง มีบทบาทของพระสงฆ์และผู้สูงอายุที่ยังคงส่งเสริมกิจกรรมประเพณี ทำให้กิจกรรมเหล่านี้ยังคงอยู่ในชุมชน

๓. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรม กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวของชุมชน เช่น การทำบุญกลางบ้าน เริ่มลดลงในบางพื้นที่ อาจส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนลดลง การลดลงของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ อาจส่งผลให้ความเชื่อและการพึ่งพา

ทรัพยากรธรรมชาติของชาวซองเปลี่ยนแปลงไป ด้านเศรษฐกิจ การพึ่งพาการเกษตรลดลงในบางพื้นที่ ทำให้ชุมชนต้องพึ่งพาอาชีพอื่น เช่น แรงงานในอุตสาหกรรม ซึ่งอาจทำให้การเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง

๔. ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมการจัดพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่ยังมีความเข้มแข็งของกิจกรรมดั้งเดิม เช่น ตะเคียนทอง ควรมีการสนับสนุนให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างของการรักษาวัฒนธรรม พื้นฟูบทบาทของผู้นำชุมชน ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการถ่ายทอดประเพณีและความรู้ สนับสนุนการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในโรงเรียน เพิ่มหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของในพื้นที่ เพื่อให้คนรุ่นใหม่มีความเข้าใจและเห็นคุณค่า

สรุปตารางนี้สะท้อนถึงความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวซองในพื้นที่ต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์การภาครัฐและเอกชนควรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมเหล่านี้ เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในยุคปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ซองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ชาวซองเป็นตัวแทนของชุมชนที่เผชิญหน้ากับการพัฒนาที่ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและความท้าทายในการรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง การศึกษานี้ได้พยายามสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรม การปรับตัวในกระแสทุนนิยม และการสร้างนโยบายที่ยั่งยืนสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมเพื่อให้สามารถรักษาความเป็นตัวตนของชาวซองไว้ได้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

๑. **Cultural Identity** การอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมภายใต้แรงกดดันของการพัฒนาสมัยใหม่ เน้นถึงความสำคัญของการรักษาประเพณีและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ซองของความเชื่อและภาษาท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของอัตลักษณ์

๒. **Economic Integration** การผสมรวมมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับโมเดลเศรษฐกิจท้องถิ่นส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้และการจ้างงานในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

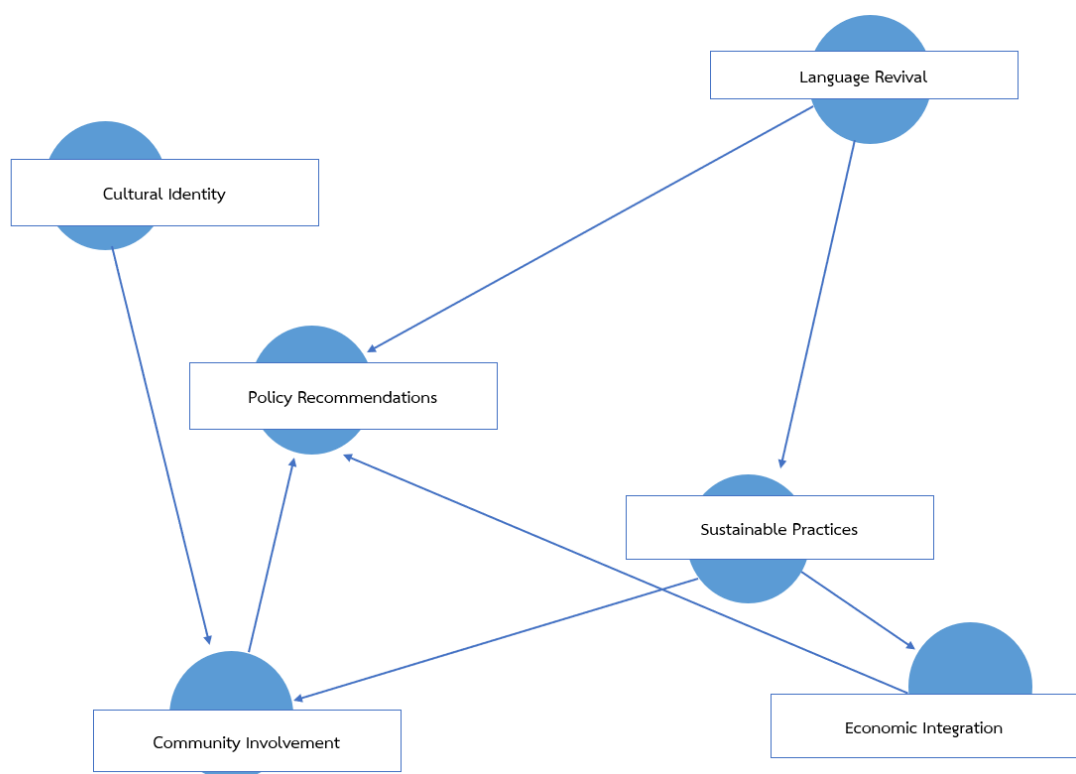
๓. **Community Involvement** การเพิ่มบทบาทของชุมชนในการตัดสินใจด้านวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การจัดงานเทศกาลและการฝึกอบรม

๔. **Policy Recommendations** กรอบนโยบายที่คำนึงถึงความต้องการของชุมชน เสนอให้รัฐบาลจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และให้การสนับสนุนทางการเงิน การพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมภาษาถิ่นในโรงเรียน

๕. Language Revival การฟื้นฟูภาษาในท้องถิ่นผ่านระบบการศึกษาและส่งเสริมการใช้ภาษาในครอบครัวและในกิจกรรมชุมชน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยใช้ภาษาแม่เป็นทางเลือก

๖. Sustainable Practices: การนำวิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิมมาใช้ในบริบทสมัยใหม่ สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น สมุนไพรท้องถิ่นและการเกษตรแบบดั้งเดิม

New Knowledge Derived From The Research: Cultural Sustainability of Chong Ethnic Group

แผนภาพนี้แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวชอง โดยเน้นให้เห็นถึงการฟื้นฟูภาษาและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบายที่เหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติของความเป็นชอง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปประเด็นสำคัญที่ตอบวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การศึกษา และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน "ในยุคปัจจุบัน ภาษาและพิธีกรรมดั้งเดิมของชาวชอง เช่น ประเพณีผีหิ้ง เริ่มลดบทบาทในครัวเรือนและชุมชน"^{๒๙๕} การสัมภาษณ์ นายสมชาย เปรื่องเวช^{๒๙๖} ระบุว่า “ชาวชองพบว่าการใช้ภาษาชองในชีวิตประจำวันลดลงไปมากในกลุ่มคนรุ่นใหม่” งานวิจัยของ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (๒๕๕๙)^{๒๙๗} ชี้ว่าภาษาชองเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารวัฒนธรรมระหว่างรุ่น แต่เมื่อการศึกษาในระบบไม่ได้ส่งเสริมภาษาแม่ ความรู้และคำศัพท์บางส่วนก็สูญหายไป

๒. เพื่อรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ "การฟื้นฟูวัฒนธรรมของผ่านการจัดกิจกรรมชุมชน เช่น การแสดงระบำยั้งแยและเทศกาลผีหิ้ง" ช่วยสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในรากเหง้าของชาวชอง (ประกิจ พงษ์พิทักษ์, ๒๕๖๑)^{๒๙๘} ในการสัมภาษณ์ นางสาวบัณฑิต ชนโชติ^{๒๙๙} ระบุว่า “การมีหลักสูตรในโรงเรียนสามารถช่วยให้การถ่ายทอด และรักษาภาษาและวัฒนธรรมของชาวชองไว้ได้” งานวิจัยของ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ et al. (๒๕๖๗)^{๓๐๐} ยังสนับสนุนว่าการใช้ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น การทอผ้าและการทำสมุนไพรท้องถิ่น สามารถเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนเข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิม

^{๒๙๕} องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS). (๒๐๒๓, October ๒๓). คน ชอง ชนเผ่า ท้องถิ่น ภาค ตะวัน ออก | จา กร ราก สุ' เร า . [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=๗DFtmawAWik>

^{๒๙๖} นายสมชาย เปรื่องเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

^{๒๙๗} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาชอง. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๒๙๘} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยั้งแย”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

^{๒๙๙} นางสาวบัณฑิต ชนโชติ ครูโรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอลือชัยภูมิ จังหวัดจันทบุรี

^{๓๐๐} ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล, & พิเศษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวชอง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๙(๒), ๑๔-๒๔.

๓. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรม “ของ” ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนให้ชาวชองมีพื้นที่สำหรับการแสดงออกทางวัฒนธรรม เช่น ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมชองในจังหวัดตราดและจันทบุรี "การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาวัฒนธรรมและสร้างรายได้ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม"^{๓๐๑} ใน การสัมภาษณ์พระครูพิพิธพัฒนการ^{๓๐๒} ท่านเน้นว่า “บทบาทของผู้นำชุมชนและวัดมีความสำคัญในการเชื่อมโยงความเชื่อ วัฒนธรรม และความสามัคคีในชุมชน โดยเฉพาะการฟื้นฟูพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและบรรพบุรุษ”

ปัญหาการวิจัย

๑. กระบวนการการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชองในชุมชนภาคตะวันออก กระบวนการสูญเสียอัตลักษณ์เริ่มต้นจากการลดความสำคัญของภาษาและพิธีกรรมในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมในระยองและตราด ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวชองถูกแทนที่ด้วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม "การเข้าถึงเทคโนโลยีและวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ห่างเหินจากวัฒนธรรมดั้งเดิม"^{๓๐๓}

๒. การรักษาวิถีวัฒนธรรมในกระแสการพัฒนาที่ทุนนิยมมีอิทธิพล การรักษาวิถีวัฒนธรรมของชาวชองต้องอาศัยการบูรณาการ เช่น การสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิม และการใช้พื้นที่ชุมชนในการจัดกิจกรรม งานวิจัยของ วงธรรม et al. (๒๕๖๓)^{๓๐๔} ชี้ว่า “การรวมเศรษฐกิจชุมชนเข้ากับกิจกรรมทางวัฒนธรรมสามารถช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์และความมั่นคงทางอาหารในชุมชน”

๓. เสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรม “ของ” ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ การบรรจุภาษาชองในหลักสูตรการศึกษาเป็นวิชาทางเลือก การจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมในจังหวัดจันทบุรีและตราด การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้วิถีชีวิตชองเป็นจุดขาย ในบทสัมภาษณ์ อดีตกำนันเงิน^{๓๐๕} ท่านเสนอว่า “การที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสามารถช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความมั่นใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมได้”

^{๓๐๑} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ชองในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

^{๓๐๒} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี

^{๓๐๓} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวชอง | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVgPLDel&t=๘๘๘>

^{๓๐๔} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๓๐๕} อดีตกำนันเงิน ผันผาย บ้านคลองพล หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์กรณีศึกษา

๑. จังหวัดจันทบุรี ในชุมชนบ้านจันทเขลม มีการฟื้นฟูประเพณีผีหึ่งและการทอผ้าพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่^{๓๐๖}

๒. จังหวัดตราด ชาวชนบทบ้านช้างทูนยังคงรักษาการทำขนมปายและการปลูกสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อใช้ในพิธีกรรม "การผสมผสานเศรษฐกิจชุมชนและวัฒนธรรมพื้นถิ่นช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มชาติพันธุ์"^{๓๐๗}

๓. จังหวัดระยอง ในบ้านเนินซ้อ การจัดเทศกาลทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้านของ ช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมความรู้ในวัฒนธรรมดั้งเดิม^{๓๐๘}

การวิจัยและการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่คำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์ภาษา การฟื้นฟูพิธีกรรม และการสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นแนวทางสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวชนบท "การผสมผสานระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมสามารถสร้างความสมดุลที่ยั่งยืนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว"

สรุปข้อค้นพบที่สำคัญ

งานวิจัยเรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา ได้นำเสนอประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงและความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก โดยมีข้อค้นพบสำคัญในเชิงวิพากษ์ดังนี้

๑. การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผลกระทบจากกระแสการพัฒนา งานวิจัยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของกำลังเผชิญกับความท้าทายจากกระแสพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทำกิน การลดบทบาทภาษา และการหายไปของพิธีกรรมดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น การลดการใช้ ภาษาแม่ (ภาษาของ) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, ๒๕๕๙)^{๓๐๙} การปรับตัวของคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นสะท้อนถึงความพยายามปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอดในบริบทใหม่ แต่ในขณะเดียวกันกลับทำให้ความเชื่อและวิถีดั้งเดิมถูกลดบทบาทลง

การวิพากษ์ การพัฒนาที่ขาดความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรมมักนำไปสู่การสูญเสียเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น การเน้นอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง ส่งผลให้วิถีชีวิตเกษตรพื้นบ้านถูก

^{๓๐๖} โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุภารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๓๐๗} Thanaree N. (๒๐๒๐, April ๒). สารคดีผืนป่าแห่งบูรพาทิศ แหล่งวิถีชีวิตชาวของ | Chong People in Trat Documentary. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zCZVgPLDel&t=๘๘๘>

^{๓๐๘} ธนชัย รัตนเศรษฐ, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๓). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกสู่ฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวของ จังหวัดจันทบุรี. วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.

^{๓๐๙} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

แทนที่ นโยบายรัฐมักเน้นความเป็นเอกภาพ (homogenization) มากกว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เช่นของชาติพันธุ์ที่ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน

๒. การรักษาวินัยวัฒนธรรม การปรับตัวและความสำเร็จในบางชุมชน การฟื้นฟูประเพณีและการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การจัดงาน เทศกาลผีหึ่ง และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น การทอผ้าของและการใช้สมุนไพร สร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมตัวอย่างจาก บ้านจันทเขลม จังหวัดจันทบุรี ที่ยังคงรักษาประเพณีผีหึ่งและกิจกรรมชุมชน พบว่ามีความสำเร็จในระดับหนึ่ง (โสวัตรี ณ กลาง, ๒๕๕๖)^{๓๑๐}

การวิพากษ์ แม้จะมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมในบางพื้นที่ แต่ความยั่งยืนยังคงเป็นปัญหาเนื่องจากคนรุ่นใหม่มักมองว่ากิจกรรมเหล่านี้ล้าสมัยหรือไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นและรัฐยังมีข้อจำกัด เช่น งบประมาณที่น้อยและขาดแผนระยะยาว

๓. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ความเป็นไปได้และอุปสรรค งานวิจัยเสนอให้มีการจัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมของ เพื่อบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบรรจุ ภาษาของ เป็นทางเลือกในหลักสูตรการศึกษา ตัวอย่างจากงานวิจัยของ วงธรรม et al. (๒๕๖๓)^{๓๑๑} ซึ่งว่าการเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนเข้ากับวัฒนธรรมสามารถเสริมสร้างอัตลักษณ์และความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้

การวิพากษ์ ความร่วมมือระหว่างชุมชน รัฐ และภาคส่วนต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้หรือการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมยังคงเป็นแนวคิดที่ต้องการทรัพยากรมาก นโยบายรัฐยังขาดความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรม เช่น การบรรจุภาษาของในระบบการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยทั้งทรัพยากรและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

๔. ผลกระทบจากการพัฒนา ความสำเร็จที่ไม่สมดุล การพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดระยองและตราดที่เน้นอุตสาหกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานส่งผลให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวของถูกแทนที่ การสัมภาษณ์ อดีตกำนันเนิน^{๓๑๒} ระบุว่า “การพัฒนามักมองข้ามความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งส่งผลต่อการสูญเสียวิถีดั้งเดิมที่เคยเป็นศูนย์กลางของชุมชน”

การวิพากษ์ ความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมสะท้อนถึงการขาดแผนยุทธศาสตร์ที่คำนึงถึงความหลากหลาย ชุมชนบางส่วน เช่น บ้านช้างทุนในตราด มีความพยายามรักษาวินัยวัฒนธรรมผ่านการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน แต่ยังคงขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในระยะยาว

^{๓๑๐} โสวัตรี ณ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๓๑๑} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญนิตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๓๑๒} อดีตกำนันเนิน ผันผาย บ้านคลองพลู หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ บ้านคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี

ข้อสรุปเชิงวิพากษ์

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของกระบวนการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาว
ของในกระแสการพัฒนา แม้ว่าจะมีความพยายามจากชุมชนและองค์กรบางแห่ง แต่ความยั่งยืนยังคง
เป็นปัญหา "การพัฒนาในโลกสมัยใหม่ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์เช่นของสามารถดำรงอยู่ได้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป"
การสนับสนุนจากรัฐในระดับเชิงนโยบาย เช่น การบรรจุภาษาของในโรงเรียนและการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นก้าวสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยต้องคำนึงถึงมิติทางวัฒนธรรมและ
ความต้องการของชุมชนในระยะยาว.

เน้นย้ำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ

๑. ข้อค้นพบสำคัญจากประเพณีในพื้นที่ต่าง ๆ ข้อมูลจากแสดงให้เห็นความ
หลากหลายและการคงอยู่ของประเพณีในพื้นที่ชุมชนของ พื้นที่ตะเคียนทองและจันทเขลม
(จันทบุรี) ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย และการแต่งงานยังคงดำรงอยู่ แสดงถึงความสำคัญ
ของวิถีชีวิตและความเชื่อที่ผูกพันกับครอบครัวและชุมชน พื้นที่ช้างทูน (ตราด) และเนินซ้อ
(ระยอง) ประเพณีบางส่วน เช่น การแต่งงาน ยังมีการปฏิบัติ แต่บางประเพณี เช่น การแรกนา เริ่ม
เลือนหาย ซึ่งบ่งบอกถึงผลกระทบจากกระแสพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การบันทึกและฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับ
ชุมชนในการบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรม เช่น การบันทึกประเพณีการแต่งงาน การเกิด และการตาย
นายคำณ วังศรี^{๓๑๓} (ผู้นำชุมชน) เสนอว่าการจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การจัดเวทีประเพณีประจำปี
สามารถช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สูญหาย

การพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นที่อย่าง อำเภอ
เขาคิชฌกูฏ และ อำเภอบ่อไร่ มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประสพชิงชนะ
(๒๕๖๑)^{๓๑๔} ระบุว่า การสร้างนิทรรศการเกี่ยวกับชาวของในมหาวิทยาลัยสามารถส่งเสริมการรับรู้ถึง
คุณค่าเหล่านี้

การสนับสนุนการศึกษาและภาษาของ รัฐบาลควรสนับสนุนการสอน
ภาษาของในโรงเรียน โดยมีการบูรณาการในหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์
ของเยาวชน

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พระครูพิพิธพัฒนการ ชี้ให้เห็นถึง
ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน ภาครัฐ และนักวิชาการ เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์
วัฒนธรรมในระยะยาว

^{๓๑๓} นายคำณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ
จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวของ หมู่ ๔ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ
จังหวัดจันทบุรี

^{๓๑๔} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำอันแยบ”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ,
๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

๓. ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ ผลกระทบต่ออัตลักษณ์และความยั่งยืนของชุมชน การคงอยู่ของประเพณี เช่น การเกิด การตาย และการแต่งงาน เป็นรากฐานของความสามัคคีและความมั่นคงของชุมชน การสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ รัชชัย รัตนเศรษฐ (๒๕๖๗)^{๓๑๕} ชี้ว่าการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้าน เช่น เพลงกล่อมเด็ก สามารถสร้างแรงบันดาลใจและความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่นใหม่ การเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น การผสมผสานเศรษฐกิจเข้ากับวัฒนธรรม เช่น การผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและการท่องเที่ยว สามารถเพิ่มรายได้และลดการพึ่งพาระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่แปลกแยกจากวิถีดั้งเดิม

บทสรุป การอนุรักษ์วัฒนธรรมของไม่เพียงแต่ช่วยคงไว้ซึ่งประเพณีและอัตลักษณ์ แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในชุมชนและการพัฒนาเชิงพื้นที่ การสนับสนุนจากทุกภาคส่วนจะเป็นตัวเร่งให้เกิดการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนและการส่งต่อมรดกวัฒนธรรมนี้ให้กับคนรุ่นถัดไป

๕.๒ การอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปกรณีศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษา ผลกระทบของนโยบายจากรัฐบาล และ กระแสทุนโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลต่อวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของ โดยเน้นการวิเคราะห์ใน ๓ มิติหลัก ได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละด้านมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในชุมชนที่ศึกษา และส่งผลให้เกิดความแปรสภาพความเป็น “ของ” ใน ๓ ลักษณะสำคัญ พร้อมทั้งนำเสนอกรณีศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

๑. การวิเคราะห์ในมิติต่าง ๆ

ด้านสังคม โครงสร้างทางสังคมและระบบเครือญาติ ชุมชนของดั้งเดิมเคยมีระบบเครือญาติที่แน่นแฟ้น การใช้ชีวิตร่วมกันในรูปแบบครอบครัวขยาย และการสอนกันเองภายในครอบครัว เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาเรื่องการล่าสัตว์และการเก็บของป่า อย่างไรก็ตาม นโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและการย้ายถิ่นฐานทำให้ระบบเครือญาติเริ่มอ่อนแอและลดบทบาทลง **ผลกระทบ** ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่เริ่มแยกตัวออกจากครอบครัวเดิมเพื่อหางานในเมือง ขาดโอกาสเรียนรู้ภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ

ด้านเศรษฐกิจ วิถีการดำรงชีพแบบดั้งเดิม วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวของเน้นการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำเกษตรเพื่อยังชีพ การล่าสัตว์ และการเก็บของป่า อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงพื้นที่ของกลุ่มทุน ส่งผลให้ชาวของหลายชุมชนต้องปรับตัวสู่วิถีเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เช่น การทำงานในภาคอุตสาหกรรมและแรงงานรับจ้าง **ผลกระทบ** ชาวของบางกลุ่มสูญเสียที่ดินทำกินหรือแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เคยพึ่งพิง ความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจในชุมชนลดลง ขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ต้องการรายได้จากการทำงานมากกว่าการดำรงชีพตามวิถีดั้งเดิม

^{๓๑๕} รัชชัย รัตนเศรษฐ, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๗). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่ฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวของ จังหวัดจันทบุรี. วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.

ด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเชื่อ ชาวขอมมีวัฒนธรรมและประเพณีที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์กับธรรมชาติ เช่น พิธีบูชาผีบรรพบุรุษ พิธีไหว้ครู การแต่งงานแบบดั้งเดิม และภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายภาครัฐ เช่น การศึกษาในระบบ การรับวัฒนธรรมภายนอก และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ประเพณีเหล่านี้ถูกลดบทบาทลง **ผลกระทบ** ประเพณีและความเชื่อบางส่วนหายไปหรือคงเหลือเพียงในรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ เช่น การทำบุญกลางบ้านในบางพื้นที่ที่กลายเป็นเพียงงานรวมญาติ โดยขาดการสืบทอดความหมายดั้งเดิม

๒. การแปรสภาพความเป็น “ของ” ในมิติของชุมชน

ชุมชนที่ไม่เหลือความเป็นของ ตัวอย่าง บางชุมชนใน อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง พื้นที่นี้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงของทุนจากภายนอกมาก ทำให้ชาวขอมในพื้นที่สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากคนรุ่นใหม่แยกตัวออกจากชุมชนและประเพณีดั้งเดิมไม่ได้รับการฟื้นฟู

ชุมชนที่เหลือแต่รูปบางหมู่ ตัวอย่าง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด (บ้านช้างทูน) พื้นที่นี้ยังคงมีการทำพิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิม เช่น การไหว้ครู แต่มีการปรับตัวในรูปแบบที่ลดความเข้มข้นของวัฒนธรรม เช่น การรวมพิธีหลายอย่างในครั้งเดียวเพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากร

ชุมชนที่ไม่เหลือความหนาแน่นทางวัฒนธรรมที่เข้มข้น ตัวอย่าง อำเภอดิษณภู จังหวัดจันทบุรี (บ้านตะเคียนทอง) แม้ว่าจะยังคงรักษาประเพณีบางอย่าง เช่น การบูชาผีบรรพบุรุษ แต่ระบบเครือญาติและการใช้ภาษาเริ่มลดบทบาทลง ทำให้ความหนาแน่นทางวัฒนธรรมลดลง

๓. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

การจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรม จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของในพื้นที่ที่ยังคงความเข้มแข็ง เช่น บ้านตะเคียนทอง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนรุ่นใหม่

ส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการ เพิ่มหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมของในโรงเรียน เช่น การเรียนรู้ภาษา วรรณกรรม และภูมิปัญญาดั้งเดิม

การสนับสนุนจากภาครัฐ สนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดงานประเพณีและพิธีกรรม เพื่อให้ชาวขอมสามารถรักษาเอกลักษณ์ของตนได้

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ เช่น การจัดแสดงพิธีกรรมและการสาธิตการใช้สมุนไพร

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชาวขอมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแปรสภาพความเป็น “ของ” ในมิติของชุมชนทั้ง ๓ ลักษณะสะท้อนถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมเพื่อรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ การสนับสนุนเชิงนโยบายจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาวิถีวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบเรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา กับกรอบแนวคิดหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๑. การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

ผลการวิจัย การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในพื้นที่ภาคตะวันออก เช่น จันทบุรี ตราด และระยอง เกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ทำให้ชาวของต้องปรับตัวจากเกษตรกรรมดั้งเดิมสู่แรงงานในอุตสาหกรรม การลดบทบาทของภาษาท้องถิ่นและพิธีกรรม เช่น การละเล่นผีหึ่งที่กลายเป็นสิ่งสำคัญเฉพาะในหมู่ผู้สูงอายุ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและนิคมอุตสาหกรรมที่ลดพื้นที่ทางวัฒนธรรม^{๓๑๖}

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

วัฒนธรรมของบูร์ดิเยอ (Bourdieu)

Habitus: การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสะท้อนถึงการแปรผันของ *habitus* ซึ่งเป็นระบบของความเชื่อและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่ได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจและการพัฒนา

Cultural Capital: วัฒนธรรมและภาษาเป็นทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ที่สูญเสียคุณค่าในบริบทสมัยใหม่ที่เน้นเศรษฐกิจตลาด

เศรษฐศาสตร์การเมืองและรัฐของลัทธิมาร์กซ์

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของลัทธิทุนนิยมที่ลดความสำคัญของการผลิตเพื่อยังชีพและวัฒนธรรมชุมชน การควบคุมที่ดินโดยรัฐและทุนเอกชนสะท้อนถึง “รัฐในฐานะผู้จัดสรรทรัพยากร” ที่ลดอำนาจของชุมชนพื้นเมือง

๒. การรักษาวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

ผลการวิจัย การรักษาวัฒนธรรมของยังคงมีบทบาทสำคัญในบางพื้นที่ เช่น การฟื้นฟูภาษาและประเพณีผ่านการจัดกิจกรรมในชุมชน การส่งเสริมการแสดงพื้นบ้าน เช่น “ระบำย่นแย” และการจัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ป่าและวัฒนธรรมท้องถิ่น^{๓๑๗}

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การจัดการแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism)

การรักษาวัฒนธรรมสามารถมองว่าเป็นการคงไว้ซึ่ง “โครงสร้างทางสัญลักษณ์” ที่สร้างความหมายและตัวตนให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น วัดหรือพื้นที่ป่าสะท้อนถึง “ระบบโครงสร้างของพื้นที่” ที่ช่วยเชื่อมโยงผู้คนกับรากเหง้าของตนเอง

^{๓๑๖} โสวัตรี ณ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๓๑๗} ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำย่นแย”. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.

เศรษฐศาสตร์การเมือง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถมองว่าเป็นการใช้วัฒนธรรมเป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าในตลาด อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ยังทำลายเมื่อต้องรักษาสมดุลระหว่างการพาณิชย์และความยั่งยืนของวัฒนธรรม

๓. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรม “ของ”

ผลการวิจัย รัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมและนิทรรศการ การบูรณาการภาษาของในระบบการศึกษา เช่น การจัดให้ภาษาของเป็นภาษาทางเลือกในโรงเรียนท้องถิ่น การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านข้างทุนและตำบลคลองพลู^{๓๑๘}

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

เศรษฐศาสตร์การเมือง

การพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวัฒนธรรมสามารถมองว่าเป็น "การต่อรองเชิงโครงสร้าง" ระหว่างชุมชน รัฐ และทุนเอกชน นโยบายที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อความไม่สมดุลของอำนาจในระบบเศรษฐกิจการเมือง

วัฒนธรรมของบุรีรัมย์

การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นควรคำนึงถึงการเพิ่มคุณค่าให้กับ *cultural capital* ของชุมชน รัฐสามารถทำหน้าที่เป็น "ตัวกลาง" ในการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและการพัฒนาสมัยใหม่

ข้อสรุป การวิเคราะห์กรณีศึกษาชุมชนของผ่านกรอบแนวคิดเชิงมานุษยวิทยาและเศรษฐศาสตร์การเมืองช่วยให้เห็นถึงความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงและการรักษาวัฒนธรรม การสูญเสียอัตลักษณ์ของชาวของสะท้อนถึงแรงกดดันจากระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างอำนาจ แต่ยังมีความหวังผ่านความพยายามของชุมชนและนโยบายที่สนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรม การบูรณาการความคิดเชิงทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติในพื้นที่เป็นกุญแจสำคัญสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

อภิปรายผลกระทบเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ

๑. ผลกระทบเชิงวิชาการ

๑.๑ การเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์

การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ของ เช่น ชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง ช่วยเติมเต็มช่องว่างด้านข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกของไทย งานวิจัย เช่น การวิเคราะห์วัฒนธรรมของในแง่ของ "การสูญเสียอัตลักษณ์" และ "การปรับตัวในกระแสการพัฒนา" มีส่วนช่วยให้

^{๓๑๘} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ชาวของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาชะเมา จันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

มิติทางวัฒนธรรมของชาวชองญักยกระดัดในฐานะประเด็นสำคัญในวงการมานุษยวิทยาและสังคมศาสตร์^{๓๑๙} ๓๒๐

๑.๒ การต่อยอดกรอบแนวคิด

แนวคิด *Cultural Capital* ของบูร์ดิเยอ (Bourdieu) ถูกนำมาใช้วิเคราะห์วิถีวัฒนธรรมของชาวชอง โดยเฉพาะเรื่องภาษา ความเชื่อ และประเพณีที่ลดบทบาทลงเมื่อชนกลุ่มนี้เผชิญการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น

แนวคิด *เศรษฐศาสตร์การเมือง* ของมาร์กซ์ ถูกประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างนิคมอุตสาหกรรมและพื้นที่ท่องเที่ยว

๑.๓ การสนับสนุนแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม

งานวิจัย เช่น การฟื้นฟูภาษาชองและประเพณีในโรงเรียน^{๓๒๑} ช่วยให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนานโยบายทางการศึกษาและการอนุรักษ์ในระดับประเทศ

๒. ผลกระทบเชิงปฏิบัติ

๒.๑ การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

งานวิจัยและการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การจัดเทศกาลทางวัฒนธรรม การฟื้นฟูพิธีกรรมประจำปี และการสอนภาษาชองในโรงเรียน ช่วยให้ชาวชองในชุมชนต่างๆ เช่น บ้านตะเคียนทอง บ้านช้างทูน และบ้านเนินซ้อ สามารถสืบสานอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนได้ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ^{๓๒๒}

๒.๒ การสร้างพื้นที่อนุรักษ์

การจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมชองและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีและตราด ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงพื้นบ้าน และการสอนทักษะงานฝีมือ การพัฒนาเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและสร้างรายได้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๓๒๓}

^{๓๑๙} โสวัตรี ณ ถลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ชองในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.

^{๓๒๐} สรณะ ว. ., เถียรอำ น., อุบลี ช. ., & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๓๒๑} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาชอง. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

^{๓๒๒} อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (๒๕๕๕). การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ “ชอง” ผ่านพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวชอง บ้านทุ่งไผ่ดัก อ.เมือง จ.ตราด. วารสารไทยศึกษา, ๘(๑), ๘๗-๑๐๖.

^{๓๒๓} ทองลา, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวชอง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.

๒.๓ การบูรณาการเศรษฐกิจท้องถิ่น

การเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมสินค้าเกษตรพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในตลาดท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความมั่นคงมากขึ้น ขณะเดียวกันยังสามารถรักษามิติทางวัฒนธรรม^{๓๒๔}

๒.๔ ความท้าทายในการพัฒนาที่สมดุล

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนนและนิคมอุตสาหกรรม มีผลกระทบโดยตรงต่อพื้นที่วัฒนธรรมและทรัพยากรของชุมชน ปัญหานี้ทำให้เกิดความท้าทายในการหาจุดสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม^{๓๒๕}

ข้อสรุป

ผลกระทบเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับชาวช่องสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาวัฒนธรรมในกระแสการพัฒนา งานวิจัยและการดำเนินงานในพื้นที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การบูรณาการแนวคิดทางวิชาการเข้ากับการปฏิบัติในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สมดุลและยั่งยืน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ

๑. การบันทึกและฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรม จัดทำโครงการบันทึกมรดกวัฒนธรรมของในรูปแบบเอกสาร วัตถุ และเสียง เพื่อเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ภาษา และความเชื่อ เช่น พิธีกรรมการละเล่นผีหึ่ง การแต่งงาน และเพลงพื้นบ้าน ประสพชิงชนะ (๒๕๖๑)^{๓๒๖} เสนอให้ใช้การนิทรรศการเชิงโต้ตอบเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของในสถาบันการศึกษาและพิพิธภัณฑ์

๒. การศึกษาและการใช้ภาษาของในโรงเรียน สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดแทรกภาษาของและวัฒนธรรมในโรงเรียน โดยร่วมมือกับผู้นำชุมชนและนักวิชาการ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (๒๕๕๙)^{๓๒๗} ชี้ว่าการรักษาภาษาของช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับรากเหง้าของตน

^{๓๒๔} สรณะ ว. , เกียรอำ น., อุบลี ช. , & ขวัญเนตร จ. (๒๐๒๐). ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี . วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, ๓(๓), ๓๔๒-๓๕๗.

^{๓๒๕} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

^{๓๒๖} ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.

^{๓๒๗} สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

๓. การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมการสร้างสินค้าและบริการที่สะท้อนเอกลักษณ์ของ เช่น งานหัตถกรรม สมุนไพรพื้นบ้าน และอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และเพิ่มคุณค่าเศรษฐกิจ สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น อำเภอบ่อไร่ (ตราด) และ อำเภอเขาฉกรรจ์ (จันทบุรี) ซึ่งมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

๔. การสร้างพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรม จัดตั้ง "ศูนย์วัฒนธรรมของ" ในแต่ละจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรม และพื้นที่แสดงประเพณี ใช้โมเดลของการจัดพื้นที่อนุรักษ์ในเขตวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

๕. การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมประจำปี หรือการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของ พระครูพิพิธพัฒนการ^{๓๒๘} ย้ำถึงความสำคัญของการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐเพื่อช่วยให้ชุมชนมีทรัพยากรเพียงพอในการดำเนินงานอนุรักษ์

ความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ

๑. การรักษาอัตลักษณ์และความภูมิใจในรากเหง้า วัฒนธรรมของ เช่น การใช้ภาษาพื้นเมืองและการปฏิบัติพิธีกรรม เป็นส่วนสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และสร้างความภูมิใจให้กับคนรุ่นใหม่

๒. การเสริมสร้างความยั่งยืนในชุมชน การรักษาประเพณี เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตประจำวันและฤดูกาล ช่วยสร้างความสามัคคีและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน

๓. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม การผสมผสานเศรษฐกิจเข้ากับวัฒนธรรม เช่น การสร้างสินค้าและการท่องเที่ยว สามารถเพิ่มรายได้และลดการพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอก เพ็ญญา จันทรแสง และสุธี ชล (๒๕๖๔)^{๓๒๙} ระบุว่าจัดการทรัพยากรโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

๔. การเป็นรากฐานของความรู้ทางสังคม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านวัฒนธรรม เช่น การสอนภาษาของและความเชื่อ ช่วยให้คนรุ่นใหม่มีความเข้าใจในรากฐานของตนเอง

๕. การเสริมสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมในระดับชาติ วัฒนธรรมของเป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศไทย ซึ่งมีคุณค่าต่อการสร้างความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างในสังคม

บทสรุป

การอนุรักษ์วัฒนธรรมของเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน รัฐบาล และองค์กรพัฒนาเอกชน การสนับสนุนที่เหมาะสมจะช่วยสร้างความยั่งยืนในวิถีชีวิตของชาว

^{๓๒๘} พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี

^{๓๒๙} เพ็ญญา จันทรแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะกึ่ง ประเทศกัมพูชา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

ของ ขณะเดียวกันก็รักษามรดกทางวัฒนธรรมนี้ให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แนะนำการศึกษาต่อในอนาคต

๑. การศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์

หัวข้อที่ควรศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในบริบทของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ผลกระทบของโลกาภิวัตน์และการพัฒนาเทคโนโลยีต่อการดำรงอยู่ของภาษาและวิถีชีวิตชาวของ ความสำคัญ การศึกษาในด้านนี้จะช่วยทำความเข้าใจว่าองค์ประกอบทางวัฒนธรรมใดที่เปลี่ยนแปลงหรือหายไป และสามารถพัฒนากลยุทธ์ในการรักษาสืบเหล่านี้ไว้ในบริบทที่เหมาะสม วิธีการศึกษา ใช้ระเบียบวิธีเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ

๒. การวิจัยด้านเศรษฐกิจวัฒนธรรม

หัวข้อที่ควรศึกษา ศักยภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ของ เช่น การสร้างสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชนชาวของ ความสำคัญ เพื่อสนับสนุนการสร้างรายได้ในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐานในการพัฒนา วิธีการศึกษา การวิจัยเชิงสำรวจและการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์เพื่อพัฒนานโยบายที่เหมาะสม

๓. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

หัวข้อที่ควรศึกษา การเปรียบเทียบระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวของในจังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง การเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาชุมชนวัฒนธรรมในประเทศไทยกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชาและลาว ความสำคัญ เพื่อระบุแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ โดยอิงจากบริบทของชุมชน วิธีการศึกษา การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและการวิจัยภาคสนามในหลายพื้นที่

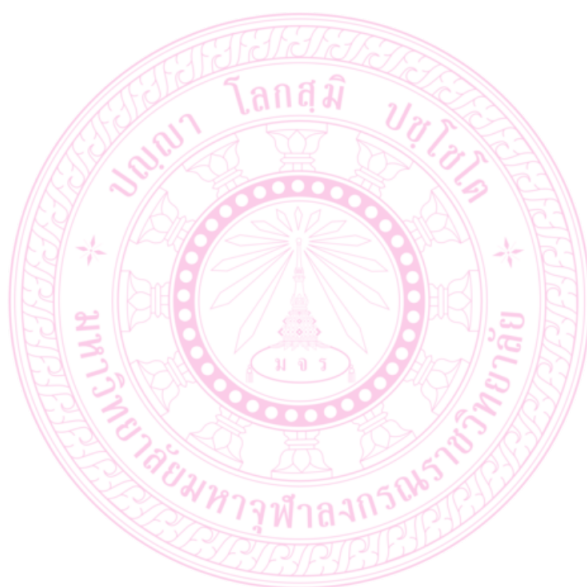
๔. การพัฒนานโยบายเชิงพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม

หัวข้อที่ควรศึกษา การจัดการพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรมของในลักษณะศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การพัฒนานโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ความสำคัญ เพื่อพัฒนารอบนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและตอบสนองความต้องการของชุมชน วิธีการศึกษา การวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) และการจัดเวทีเสวนาร่วมกับชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ

๕. การศึกษาเกี่ยวกับภาษาและการถ่ายทอดวัฒนธรรม

หัวข้อที่ควรศึกษา การฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ภาษาของในครอบครัว โรงเรียน และกิจกรรมชุมชน บทบาทของสื่อดิจิทัลในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของ ความสำคัญ เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูภาษาและการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่ในยุคเทคโนโลยี วิธีการศึกษา การศึกษาภาษาศาสตร์และการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้สื่อใหม่

บทสรุป ข้อเสนอแนะเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจเชิงลึกและการพัฒนาแนวทาง
อนุรักษ์วัฒนธรรมของที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในยุคปัจจุบัน ความหลากหลายของหัวข้อวิจัยยัง
ช่วยขยายขอบเขตความรู้และพัฒนากลยุทธ์เชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทั้งชุมชนและสังคม
ในระดับกว้าง

บรรณานุกรม

- กัญจน์ โฉมยงค์. (๒๕๖๕). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยทฤษฎีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน. **วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ**, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๕) ๑๖๓-๑๗๕
- กัษมพร รักสอน. (๒๕๖๓). การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสรรสร้างนิยม. **วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๓ ๒๗-๓๖
- กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (๒๕๕๓). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- กำพล จำปาพันธ์. (๒๕๕๙). ราย้อง (ระยอง) : เมืองของบนเส้นทางอารยธรรมฝั่งทะเลตะวันออก. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑ (๒๐๑๖): กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙. ๙-๑๔
- กิตติกรณ์ บำรุงบุญ, นิยม วงศ์พงษ์คำ, อีระยุทธ์ เฟื่องชัย. (๒๕๖๒). กระบวนการผลิตซ้ำประติมากรรมเมืองหลวงพระบางในฐานะเมืองมรดกโลก. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒ ๒๖๑-๒๘๔
- กิตติยา พุกษากิจ, บุญสม เกษประดิษฐ์. (๒๕๖๑). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑.๒๕๖) ๑-๑๖
- คาร์, เอ. (๒๕๐๙). **ชาติวงศ์วิทยา ว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ แผนกการ พิมพ์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (๒๕๕๖). เศรษฐศาสตร์การเมืองจากอดีตสู่อนาคต. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ ๑๕-๒๑
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จิรายุทธ์ สิม่วง. (๒๕๖๒). ทุนนิยมคาสโนขายแดนไทย: บททดลองเสนอทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองและทางเลือกนโยบายสาธารณะเลือกนโยบายสาธารณะ. **วารสารสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๒): ๑๐๗-๑๒๖
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, มนัส พัฒนาผล และพิศิษฐ์ ดาวเรือง. (๒๕๖๗). ชาติพันธุ์ชาวช่อง: กลไกทางวัฒนธรรมและ มิติของความหลากหลายทางชีวภาพ. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**, ๙(๒), ๑๔-๒๔.
- ชิน, อ. (๒๕๒๙). **เผ่าของ รายงานเสนอกองโบราณคดี กรมศิลปากร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- เชษฐา พวงหัตถ์. (๒๕๕๖). การพัฒนาที่เหลื่อมล้ำ-ใครตกเป็นเหยื่อ?:ข้อพิจารณาจากมุมมองทางสังคมวิทยาระดับโลก. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ ๙๙-๑๔๗
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (๒๕๕๕). **สัญญาวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษา รัฐศาสตร์: วิชา พิมพ์. ๒: ๔๑-๕๕**

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร .(๒๕๕๘). **อัตวิสัย/วัตถุวิสัย ในสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์:**
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์. ๑: ๔๗-๕๔
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, วรวิทย์ เจริญเลิศ, อรอนงค์ นิธิภาคย์. (๒๕๖๕). เศรษฐศาสตร์การเมืองคือ
อะไร?. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๖๕)
๓๓-๕๔
- ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์. (๒๕๕๗).การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ของกลุ่มชน
ชาวไทยเขมร (เขมรถิ่นไทย) ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. **วารสารศิลปศาสตร์
ปริทัศน์**, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๘ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗.๔๙.
- ณัชชา ศิริธนาธร. (๒๕๖๑). **ทุนตามแนวคิดของปิแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) กับสื่อ
ชุมชน**. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑๐ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในปี
๒๕๖๑. ๑๕๘๓-๑๕๘๙
- ณัฐรี เทียวเจริญกิจ. (๒๕๖๐). การสร้างสรรค์ศิลปกรรม: กระแสวัตถุนิยมกับการเปลี่ยนแปลงทาง
พฤติกรรมในสังคม” Vol. ๒๐ No. ๑ (๒๕๖๐): **วารสารศิลปกรรมบูรพา**, ๓๓๕-๓๔๑
- ณัฐหทัย พงศ์พิทักษ์, มานพ วิสุทธิแพทย์, สุรศักดิ์ จำนงค์สาร. (๒๕๖๕). การศึกษาภูมิปัญญาครู
ดนตรีไทยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาชีพดนตรีไทยอย่างยั่งยืน. **วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๖๕) ๓๒๔-๓๔๐
- ทองคำ, อ., ใจสุข, ศ., & ธนาเศรษฐ์วัฒน, ป. (๒๕๖๗). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของชุมชน ชาวซอง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. **วารสาร
วิจัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเอเชีย**, ๓๐(๒), ๑๕-๒๖.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, อีรพงศ์ ไชยมังคละ. (๒๐๒๑). วิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองของไทย.
Journal of Administrative and Management Innovation. Vol.๙ No.๑ January
- April ๒๐๒๑ ๑-๑๐
- นางสาวบัณฑิต ชนะโชติ ครูโรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัด
จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา ตำบลคลองพลู อำเภอ
เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
- นายคาร์ณ วังศรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌ
กูฏ จังหวัด จันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวซอง หมู่ ๔ ตำบล
คลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
- นายสมชาย เป็เรืองเวช ประธานวิสาหกิจชุมชนนิเวศพิพิธภัณฑ์ของบ้านช้างทุน ตำบลช้างทุน อำเภอ
บ่อไร่ จังหวัด ตราด สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๗ ณ ม.๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน
อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
- นุชนารถ สมควร, รักชนก ชำนาญมาก, วณิชชา ณรงค์ชัย. (๒๕๖๔). เศรษฐศาสตร์การเมือง กับการ
เปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์สู่การกลายเป็นเกษตรกรผู้ประกอบการ. **วารสารศิลปปะ
ศาสตร์**, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๔) ๒๑๖-๒๔๗

- บุญทริกา ขุนนิมล. (๒๕๖๕). กระบวนการช่วงชิงอำนาจและแนวคิดเชิงจริยธรรมในวรรณกรรมเรื่อง ฉลาดเกมส์โกง. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๖๕) ๕๐๘-๕๒๗
- ประกิจ พงษ์พิทักษ์. (๒๕๖๑). การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “ระบำยันแย”. **วารสารพัฒนศิลป์ วิชาการ**, ๒(ฉบับพิเศษ), ๓๑-๔๒.
- ประสพชิงชนะ, ศ. (๒๕๖๑). แนวทางการปรับปรุงนิทรรศการเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุดนิทรรศการ ด้าน ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ๒๖(๕๑), ๒๒๖-๒๔๕.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (๒๕๕๖). เศรษฐศาสตร์การเมือง นิเวศวิทยาการเมืองและนิเวศสังคมนิยม. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ ๒๑๗-๒๓๓
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (๒๕๕๗). **เศรษฐศาสตร์การเมือง และทฤษฎีสังคมวิพากษ์ = Political Economy and Critical Social Theory**. พิมพ์ลักษณ์ ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๑๕๐-๑๕๑, ๓๔๘-๓๔๙
- ปิ่นนเรศ อุตตะมะเวทิน. (๒๐๑๒). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย**. ๖๓-๗๕
- ปิแอร์ บูร์ดิเยอ. แปลโดย ชนิตา เสงี่ยมไพศาลสุข. (๒๕๕๐). **เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ = L'Economie des biens symboliques**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- พรทิวา อาชีวะ, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จำลอง แสงแสนาะ, กนกวรรณ อยู่ไสว, ขวัญศิริ เจริญทรัพย์. (๒๕๖๓). เศรษฐศาสตร์การเมืองของการบริหารจัดการพื้นที่ทุนระเบิด: กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราด. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บูรพา**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓) ๑๐๖-๑๒๙
- พรศิริ ธนอมกุล. (๒๕๖๓). **ร่างโบราณของ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**, ๓(๓), ๘๑-๙๑.
- พระครูพิพิธพัฒนการ รองเจ้าคณะอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์ ๗ กันยายน ๒๕๖๗ ณ โรงเรียน คลองพลวิทยา ตำบลคลองพล อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
- พุฒพันธ์พานิช, ศิวซ์, (๒๐๒๐). "การปกครอง วัฒนธรรม และพัฒนาการทางเศรษฐกิจ: บทวิเคราะห์จากภาพถ่าย ดาวเทียมของแสงไฟยามค่ำคืนในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ทางภาษา" Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). ๔๐๘๖.
- เพ็ญภา จันทระแสง, & สุธี ชล. (๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชน ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**, ๔(๑), ๔๘-๕๗.

- ภักพล บุญเหลือ.(๒๕๖๑). **ตำนานปรัมปรา: ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์เยอ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ.**หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ๒๕๖๑.ข.
- ภัทรมน สุวพันธุ์, สุธิ ประศาสน์เศรษฐ. (๒๕๖๓). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บุรพา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓) ๔๘-๗๘**
- แม่หม้อย เปลื้องเวช (๒๕๖๒) **อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ณ หมู่ที่ ๑ บ้านคลองขวาง ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด**
- ยงเจีย หยาง และชนิด โตติเทพย์. (๒๕๖๖). วัฒนธรรมทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ: การศึกษาผ่านสื่อใหม่. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๓๑(๒), ๗๖-๙๐.**
- รณชัย รัตนเศรษฐ, พิมลพรรณ เลิศล้ำ, และพิทักษ์ สุตรอนันต์. (๒๕๖๗). การถอดบทเรียนองค์ความรู้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่ฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีพ: เพลงกล่อมเด็กโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวซอง จังหวัดจันทบุรี. **วารสารดนตรีรังสิต, ๑๙(๒), ๑-๑๕.**
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, สุธิ ประศาสน์เศรษฐ. (๒๕๖๑). วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย: ปัญหาเชิงโครงสร้าง. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบุรพา, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ ๖๙-๘๙**
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (๒๕๕๗). มโนทัศน์ชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเอย. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบุรพา, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ ๒๙-๔๔**
- รุจิระ โรจนประภาณต์. (๒๐๑๓). สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต "แนวคิดฮาบิทัสของปีแอร์ บูร์ดิเอย กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา" ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). Vol. ๑๘ No. ๒๐ (๒๐๑๓): **วารสารนิดาภาษาและการสื่อสาร. ๗๗-๘๐**
- เลิศชาย ศิริชัย, เพ็ญภา จันแดง.(๒๕๖๔). การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเพื่อสิทธิการจัดการทรัพยากรของชุมชนในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน.๒๕๖๔.๕๘-๕๙**
- วงธรรม สรณะ. (๒๕๖๓) ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี. **วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๓. ๓๔๒-๓๔๓.**
- วรภัทร แป้นประดิษฐ์ และ สุรินทร์ ทองทศ. (๒๕๖๖). จากเศรษฐศาสตร์การเมือง ถึงเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ. **Journal of Modern Learning Development, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๙ ประจำเดือนกันยายน ๒๕๖๖ ๓๘๒-๓๙๗**
- ศิริมา ทองสว่าง, สติญา อุทัย, สุพิชฌาย์ ปัญญา, และ วรมน สินสุวรรณ. (๒๕๖๕). บอยเกอ เรห์ไบน์ และการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๕) ๕๗-๗๙**
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (๒๕๖๕) **ของ. ฐานข้อมูลชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ของสืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/๑๖๖/>**

- ชัยธรรมย์ ธรรมบุษดี. (๒๐๒๐). การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมด้วยรัฐสวัสดิการ: วิวาทะระหว่างระบบสวัสดิการถ้วนหน้าและระบบพิสูจน์ความจนเพื่อรับสวัสดิการ ผ่านมุมมองทางปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์. *Social Justice and Inequality Journal*, ๑ (๑) (January-April ๒๐๒๐) ๕๖-๖๕
- สรารุติ ทองศรีคำ. (๒๕๖๑). รสนิยมของผู้ชมภาพยนตร์สตรีมมิ่ง. *สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ๗๕-๙๔
- สัมภาษณ์ นายทวี มั่งคั่ง (๒๕๖๒) บ้านเนินค้อ ตำบลเนินค้อ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง
- สัมภาษณ์นางวรรณิ์ เขาวชิร (๒๕๖๒) บ้านเนินค้อ ตำบลเนินค้อ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดระยอง
- สายสุวรรณ, ส., อาชีวะ, พ., & ประดิษฐ์ศิลป์, ช. (๒๐๒๔). ตัวแบบการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ของความ เป็นของ. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, ๗(๑), ๖๒-๗๑.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (๒๐๑๙). *ชาวของ*. ระบบฐานข้อมูล ท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี RBRU e-Culture.
- สิริยา รัตนช่วย. (๒๕๖๐). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่. *วารสารการเมือง การปกครอง*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน มกราคม – เมษายน ๒๕๖๐. ๗๒-๘๗
- สุทธิวิทย์ จรดล. (๒๕๔๘). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวของ กรณีศึกษา เฉพาะชาวของในตำบลตะเคียนทอง กิ่งอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี : จันทบุรี
- สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (๒๕๕๓). *แนวความคิดอาภิตาสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทาง มานุษยวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยา (องค์การมหาชน),
- สุริยะ หาญพิชัย. (๒๕๖๓). เศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องวิทยาการระบาดกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม. *Journal of Modern Learning Development*, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน พฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๖๓ ๒๓๐-๒๔๔
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (๒๕๕๐). *ประสบการณ์การฟื้นฟูภาษาในประเทศไทยกรณีภาษาของ จังหวัดจันทบุรี*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (๒๕๕๙). *ภาษาของ*. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า ๑๘-๒๑). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในพระบรม ราชูปถัมภ์.
- โสวัตร ธิ กลาง, กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้, & สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (๒๕๕๖). มิติทางวัฒนธรรมและการ ปรับตัวของกลุ่ม ชนพื้นเมืองในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, ๓๙(๑), ๓๗-๕๕.
- อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (๒๕๕๕). การสืบทอดอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ “ของ” ผ่านพิธี “ส่งในบ้าน” ของชาวของ บ้านทุ่งไผ่ดัก อ.เมือง จ.ตราด. *วารสารไทยศึกษา*, ๘(๑), ๘๗-๑๐๖.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (๒๕๖๓). *มนุษย์เมือง ๔.๐: วิถีชีวิต พื้นที่ และความเหลื่อมล้ำ*. การประชุม เสนวนาวิชาการ แผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมายด้านสังคม คนไทย ๔.๐ โรงแรมมิรา เคลิ์ แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ สืบค้นจาก

https://www.khonthai40.net/system/resource/file/kpfgo_content_attach_file_251_1.pdf?date=2021-09-15%2013:57:42.1

อัลธูแซร์ หลุยส์ กาญจนา แก้วเทพ ผู้แปล .(๒๕๕๗). **อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ-พิมพ์ครั้งที่ ๒** กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์, ๕๕-๕๖

อำไพ หมั่นสิทธิ์, มณีนัย ทองอยู่, และ พัทธรินทร์ ลาภานันท์. (๒๐๒๗). แม่ว้ายรุ่น “ผู้กระทำการ”: ฮาปิสุททุนและปฏิบัติการในครอบครัว. *Journal of Mekong Societies*, Vol.13 No.3 September-December 2017 pp. 101-127.

อุณาโลม จันทรรุ่งมณีกุล. (๒๕๕๙). กระบวนการต่อรองในการผลิตภาพยนตร์เชิงสังเกตรณผ่านปฏิบัติการสังคม:กรณีศึกษาการคัดค้านการขยายท่าเรือแหลมฉบังเฟสสาม ชุมชนบางละมุง จังหวัดชลบุรี. **วารสารศาสตร์**, มกราคม - เมษายน ๒๕๕๙ ๘๐-๑๑๖

เอกชัย แสงโสภา, อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิขยกุล, และวัชรพล พุทธรักษา. (๒๕๖๒). พิศกะเทยหลากสีผ่านทีวีดิจิทัล:การสื่อสารความเป็นกะเทยในรายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลไทย. **วารสารศาสตร์**, พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๒. ๑๖๕-๑๖๘

Bourdieu, P. (1994). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.

Bourdieu, R. (1977). *Out of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bourdieu, R. (1977). *Out of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

E. Leach, “The legitimacy of Solomon,” In M. Lane, ed., *Structuralism: A Reader*, 1970: 248-92.

Ernest Mandel ผู้เขียน กนกศักดิ์ แก้วเทพ ผู้แปล. (2559). **เศรษฐศาสตร์การเมืองเบื้องต้น** : text, 29-34

Lane, J. F. (2000). *Pierre Bourdieu: A Critical Introduction*. London: Pluto press.

P. Ricoeur, “Structure and hermeneutics,” in *Conflict of Interpretation*, 1974: 27-61

R. Barthes, “Rhetoric of the Image”, 32-51. In *Image Music Text* 1977

R. Barthes, “The Third Meaning”, 52-68. In *Image Music Text* 1977

Wu Xiaoxiao. (๒๕๖๔). ความเชื่อเกี่ยวกับผีแลพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษา พิธีส่งในบ้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ซ่งในจังหวัดตราด. **วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔.๒๒๕.)

แบบคำถามการสัมภาษณ์

เรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ”

.....

การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

๑. ท่านรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนของคุณ?

.....

๒. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ?

.....

๓. ท่านเคยพบปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม?

.....

การรักษาวิถีวัฒนธรรม

๑. ท่านมีวิธีการใดในการรักษาวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชีวิตประจำวัน?

.....

๒. วัฒนธรรมและประเพณีใดที่คุณเห็นว่าสำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ?

.....

๓. ท่านคิดว่ามีวิธีการใดบ้างที่สามารถส่งเสริมและรักษาวิถีวัฒนธรรมของในชุมชนของคุณ?

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ท่านคิดว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของ?

.....

.....

.....

๒. มีข้อเสนอแนะอะไรที่คุณอยากจะฝากถึงผู้มีอำนาจในการพัฒนาชุมชนผ่านวิถีวัฒนธรรมของ?

.....

.....

.....

๓. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายหรือโครงการที่มีอยู่ในปัจจุบันในการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ และมีความคิดเห็นอย่างไร?

.....

.....

.....

๔. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อพื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ
อาจารย์ปริญญญา นิกรกุล และคณะ
คณะสังคมศาสตร์

หมายเหตุ:

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปี สถานที่

.....

เวลา

แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก เพื่อรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ”

หัวข้อ ๑: การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (๒๐-๓๐ นาที)

๑. คุณรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนของคุณ?

.....

.....

.....

๒. คุณคิดว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ?

.....

.....

.....

๓. มีตัวอย่างเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่คุณเคยพบเจอที่แสดงถึงการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมบ้างหรือไม่?

.....

.....

.....

หัวข้อ ๒: การรักษาวิถีวัฒนธรรม (๒๐-๓๐ นาที)

๑. คุณมีวิธีการใดในการรักษาวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชีวิตประจำวัน?

.....

.....

.....

๒. วัฒนธรรมและประเพณีใดที่คุณเห็นว่าสำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ?

.....

.....

.....

๓. คุณคิดว่ามีวิธีการใดบ้างที่สามารถส่งเสริมและรักษาวิถีวัฒนธรรมของในชุมชนของคุณ?

.....

.....

.....

หัวข้อ ๓: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (๒๐-๓๐ นาที)

๑. คุณคิดว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของ?

.....

.....

.....

๒. มีข้อเสนอแนะอะไรที่คุณอยากจะฝากถึงผู้มีอำนาจในการพัฒนาชุมชนผ่านวิถีวัฒนธรรมของ?

.....

.....

.....

๓. คุณเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายหรือโครงการที่มีอยู่ในปัจจุบันในการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถีวัฒนธรรมของ และมีความคิดเห็นอย่างไร?

.....

.....

.....

การสรุปและปิดเวที (๑๐-๑๕ นาที)

- สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสนทนา
- เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
- ขอบคุณผู้เข้าร่วมและอธิบายขั้นตอนถัดไปของการวิจัย

.....

.....

.....

หมายเหตุ:

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล.....

อายุ ปี ตำแหน่ง.....

วัน/เดือน/ปี สถานที่

.....

เวลา

แบบสังเกต

เรื่อง “ของ” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ”

๑. การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัฒนธรรม

สังเกตการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชุมชนที่กลุ่มชาติพันธุ์ของอาศัยอยู่ เช่น การก่อสร้างทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่สาธารณะ วัด ศาลา และที่ดินที่เคยใช้ในกิจกรรมทางวัฒนธรรม

๒. ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม

สังเกตการดำเนินการของพิธีกรรมทางวัฒนธรรมของในชีวิตประจำวันหรือในงานเทศกาล การปฏิบัติเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงหรือหายไปจากความนิยมในชุมชนหรือไม่

๓. ภาษาท้องถิ่น

สังเกตการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน ระหว่างคนในชุมชนหรือในกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น การใช้ในครอบครัว โรงเรียน หรือสถาบันสาธารณะ

๔. การถ่ายทอดองค์ความรู้

สังเกตวิธีการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นเก่าไปยังคนรุ่นใหม่ เช่น การสอนเรื่องประเพณี ความเชื่อ หรือทักษะงานฝีมือในครอบครัวหรือในชุมชน

๕. บทบาทของผู้นำชุมชน

สังเกตบทบาทของผู้นำชุมชนของในการส่งเสริมวัฒนธรรม และการปกป้องสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ของ
ในกระบวนการพัฒนาพื้นที่

.....

.....

.....

๖. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ

สังเกตการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือกลุ่มนักวิชาการที่เข้ามามีส่วน
ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

.....

.....

.....

๗. ผลกระทบจากการพัฒนา

สังเกตผลกระทบที่เกิดจากโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่อชีวิต
วัฒนธรรม เช่น การย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เกษตร

.....

.....

.....

๘. การปรับตัวของชุมชนของ

สังเกตวิธีการที่ชุมชนของปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนอาชีพ การเปลี่ยนวิถี
ชีวิต หรือการยอมรับเทคโนโลยีและการสื่อสารใหม่ๆ

.....

.....

.....

๙. ความรู้สึกและการรับรู้ของคนในชุมชน

สังเกตความคิดเห็นและความรู้สึกของคนในชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และ
สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ

อาจารย์ปริญญา นิกรกุล และคณะ

คณะสังคมศาสตร์

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

ช่อ-สกุล

ตำแหน่งปัจจุบัน

วัน เดือน ปีเกิด

สถานที่เกิด

วุฒิการศึกษา

กำลังศึกษา

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

นายปริญญา นิกรกุล

อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๑

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.)

สาขาวิชาวิจัยประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐

ปรัชญาคุณภิบัณฑิต (ปร.ด.)

สาขาวิชาสหวิทยาการ

ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย เรื่อง

การศึกษาการนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้
ในการดำรงชีวิตของประชาชนชนมชนวัดไชยทิศ กรุงเทพมหานคร ๒๕๕๕

ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนวัดไชยทิศ กรุงเทพมหานคร ๒๕๕๕

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการเขตรักษา พันธุ์สัตว์
ป่าห้วยขาแข้ง ๒๕๕๘

พุทธเศรษฐศาสตร์: โอกาส อุปสรรค และการจัดการระบบการค้า
ข้าวของผู้ส่งออกข้าวไทย ๒๕๕๘

องค์กรจัดการลุ่มน้ำสะแกกรังในบริบทของการบริหารจัดการ
บ้านเรือนแพ จังหวัดอุทัยธานี ๒๕๕๙

การพึ่งพาป่าชุมชนของชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขา
แข้ง ๒๕๖๐

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิจิตร
ตามแนวพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐

การจัดการป่ากันชนร่วมของชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
ห้วยขาแข้ง ๒๕๖๑

ชุมชนสีเขียววัดสีขาว: รูปแบบการจัดการพื้นที่สาธารณะ
ด้านสิ่งแวดล้อม และความโปร่งใสของวัดและชุมชนในจังหวัดพิจิตร
๒๕๖๒

“การมีส่วนร่วม” ความปรองดองสมานฉันท์: พลังบวรในสังคมไทย ๒๕๖๓

รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานสาขาจังหวัดพิจิตร ๒๕๖๔

"แม่น้ำพิจิตร" วัดในพระพุทธศาสนา: กับเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดพิจิตร ๒๕๖๔

การศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ๒๕๖๕

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

ชื่อเรื่อง ผ้าทอกระเหรี่ยง: อัตลักษณ์ คุณค่า และการสร้างรายได้ชุมชนบนตลาดออนไลน์ ๒๕๖๘
หัวหน้าโครงการวิจัย

บทความวิชาการ

การบริหารจัดการทรัพยากรร่วม ป่าชุมชนสวนพลู - พุด่อ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี วารสารพิกุล ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐

ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย วิถีวัฒนธรรมกะเหรี่ยง : โจทย์ท้าทายการอยู่ร่วมกันของรัฐ และชุมชน. ประมวลบทความ : การประชุมวิชาการวิทยาการสิ่งแวดล้อมระดับชาติ ๒๕๖๑; ๑๓๘ - ๑๕๑.

ป่าชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑

การเปลี่ยนแปลงสังคม กติกา และกลไกของรัฐ ที่ส่งผลต่องานบุญบังไฟของคนอีสานพลัดถิ่น การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ MCU Nan Congress II วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

ปริญา นิกรกุล, พระครูอุทัยกิจจารักษ์, พระครูวิฑูรนคราภิรักษ์, พระครูพิพัฒน์สุตคุณ, สุภาพิมพ์ คล้ายธานี และกิตติพัฒน์ คงมะกล้า. (๒๕๖๓). "อัตลักษณ์" มายาคติ: ว่าด้วยแม่ค้ารถไฟในจังหวัดพิจิตร. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ๗(๒):๔๒-๕๖

พระครูอุทัยกิจจารักษ์, นายปริญา นิกรกุล นายจำนงค์ ลุงเอื้องนางสาวสรินทร์ อยู่เย็น นางสาวณฐยา ราชสมบัติ. (๒๕๖๕). กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร: ความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่องพระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่: วิถีบูรพาภิวัตน์สู่อารยธรรมร่วมสมัย, วันเสาร์ อาทิตย์ ที่ ๑๙-๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สุบัณฑิต จันทรสว่าง, ภาราตร แก้วบุตรดี, พระครูวิโชติสิกขกิจ, ศราวุธพลอดภัย ปริญา นิกรกุล. (๒๕๖๕). "รณจักรยานยนต์สาธารณะ"

ว่าด้วยการเชื่อมโยงความปรารถนาทางสังคม. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๗(๑) ๓๕๙-๓๗๑

พระครูอุทัยกิจจารักษ์, นายปริญญา นิกรกุล นายจำมัย ลุงเฮือง นางสาวสรินทร์ อยู่เย็น นางสาวณฐยา ราชสมบัติ. (๒๕๖๕). กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร: ความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่: วิถีบูรพาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย, วันเสาร์ อาทิตย์ ที่ ๑๙-๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปริญญา นิกรกุล, ภราดร แก้วบุตรดี, ณฐยา ราชสมบัติ, จำมัย ลุงเฮือง, พระครูใบฎีกาสุนันท์ สุวิชาโน. (๒๕๖๖). ออมสินยุวพัฒน์รักษ์ถิ่น: ตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนคลอง ๖ อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๑ และนานาชาติ ครั้งที่ ๑๓ สหวิทยาการลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วันพุธที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

พระครูวิโชติสิกขกิจ พระครูวิวิธวัชชัย พระครูพิฑูรนครรักษ์ ปริญญา นิกรกุล. (๒๕๖๖). วัดขวางโมเดล: นวัตกรรมชุมชนเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดพิจิตร. การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ ๙ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๕ “นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ” วันเสาร์ที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖

ณฐยา ราชสมบัติ, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, พระมหาอุดร อุตโตโร และ ปริญญา นิกรกุล. (๒๕๖๖). เศรษฐศาสตร์การศึกษา: มิติความเหลื่อมล้ำที่ซ่อนตัวอยู่ภายใต้โครงสร้างการศึกษาไทย. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๖, ๖๖-๘๘.

พระคมสัน เจริญวงศ์, เอนก ไยอินทร์, และ ปริญญา นิกรกุล. (๒๕๖๗). เปลี่ยนขยะเป็นบุญสู่แปลงบุญเป็นทุน : การจัดการขยะชุมชนวิถีพุทธ. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑: มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๗ ๔๖๑-๔๖๘

"Mountain Buffalo": Cultural Images of the People and the Forest. (2024). Mekong-Salween Civilization Studies Journal, Vol. 15 No. 2 (2024): July-December 217-244

หนังสือ/ตำรา

ปริญญา นิกรกุล. ห้วยขาแข้งพลวัตของคนกับป่า. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗. ๑๑๓ หน้า.

รางวัลที่เคยได้รับ

ผลงานวิจัยที่มีคุณค่า ระดับดี เรื่อง การพึ่งพาป่าชุมชน กรณีศึกษา
ชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ประจำปี ๒๕๖๑
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

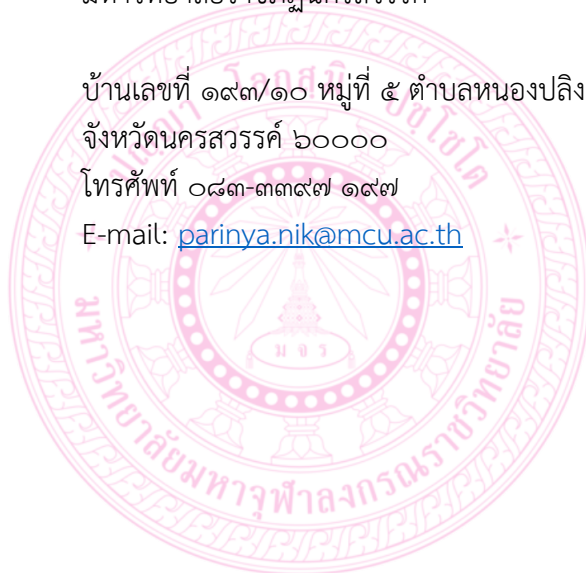
ประเภทการนำเสนอ ระดับดีเยี่ยม ชื่อผลงาน วัดขวางโมเดล:
นวัตกรรมชุมชนเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดพิจิตร การประชุมวิชาการ
ระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ ๙ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๕
“นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ” วันเสาร์ที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖

ประสบการณ์การสอน

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
หน่วยวิทยบริการฯ จังหวัดอุทัยธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์พิเศษ สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่อยู่ปัจจุบัน

บ้านเลขที่ ๑๙๓/๑๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๘๓-๓๓๙๗ ๑๙๗
E-mail: parinya.nik@mcu.ac.th

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ นพแก้ว
 Assistant Professor Dr. Worawit Noppakaew

ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ที่ตั้ง 398 หมู่ 9 ถนน สวรรค์วิถี ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์
 จังหวัดนครสวรรค์ 60000

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 104 หมู่ 2 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
 รหัสไปรษณีย์ 60130

อีเมล tom333tam@gmail.com , worawit.n@nsru.ac.th
โทรศัพท์ 098-2877198

ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญาเอก	สาขา	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ)
	สถาบัน	มหาวิทยาลัยบูรพา (2562)
ระดับปริญญาโท	สาขา	รัฐประศาสนศาสตร์ (นโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกล ยุทธ)
	สถาบัน	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2551)
ระดับปริญญาตรี	สาขา	พุทธศาสตรบัณฑิต รัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ)
	สถาบัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2548)

ประวัติการทำงาน

2566 – ปัจจุบัน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (มิถุนายน 2566)

2565 – ปัจจุบัน เป็นผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการเชิงพื้นที่ คณะมนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (11 กุมภาพันธ์ 2565)

2564 – ปัจจุบัน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2553 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2551 - 2553 อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา จังหวัดบุรีรัมย์

งานวิจัย

- วรวิทย์ นพแก้ว และคณะ. (2565). พื้นที่ความรู้ “คนกับป่า” : กับการบริหารจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงลุ่มน้ำแม่จันทอนบน (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง) อำเภออัมผาง จังหวัดตาก. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). จากฐานข้อมูลงานวิจัย ศมส.
- วรวิทย์ นพแก้ว และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดนครสวรรค์. สนับสนุนโดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.).
- วรวิทย์ นพแก้ว และคณะ. (2563). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย แนวทางการจัดการเขตพื้นที่ทำกินที่อยู่อาศัย และการฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). จากฐานข้อมูลงานวิจัย ศมส.
https://www.sac.or.th/databases/sac_research/research-item-search.php?ob_id=247
- วรวิทย์ นพแก้ว, (2562). ความยั่งยืนทางนิเวศกับระบบกรรมสิทธิ์ในผืนป่าตะวันตก : บทวิพากษ์นิเวศวิทยาการเมืองและวัฒนธรรม. รัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ). คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรวิทย์ นพแก้ว และคณะ, (2561). การจัดการป่ากันชนร่วมของชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม) (เป็นผู้ร่วมวิจัย)
- วรวิทย์ นพแก้ว และคณะ, (2561). แนวทางการจัดการความขัดแย้งในด้านทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว, (2560). แนวทางการจัดการทรัพยากรบนฐานนิเวศวิทยาวัฒนธรรมชุมชน ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- วรวิทย์ นพแก้ว, (2560). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานถ้ำเขาวง ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (ทุนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
- วรวิทย์ นพแก้ว, (2559). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวขม บ้านหินด้อม ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์. (ทุนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

บทความวิจัย/บทความวิชาการ

วารสารระดับนานาชาติ (Scopus)

Worawit Noppakaew, Winit Pharcharuen, Suraphon Promgun, Paisarn Khursang &

Vitthaya Thongdee. (2021). “Protected Areas” / “Culture Protected Area” :
Social

Movement On Hopes and Challenges of Ethnic Group. Turkish Journal of

Physiotherapy and Rehabilitation (TJPR). Volume 32 - Issue 3 - March 20, 2021. ISSN

2651-4451 | e-ISSN 2651-446X. Publisher

<http://www.turkijphysiotherrehabil.org>. (Q3)

Suraphon Promgun, Winit Pharcharuen, Worawit Noppakaew, Paisarn Khursang,
Vitthaya Thongdee, (2021) Participation in the Political Communication of
People in Northeast Region, Thailand. LINGUISTICA ANTVERPIENSIA, 22 May,
2021 Issue-3
ISSN: 0304-2294 www.hivt.be (1107 – 1117) (Q1)

วารสารระดับชาติ

- วรวิทย์ นพแก้ว. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารภูมิโนเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๖. (TCI กลุ่ม ๒)
- วรวิทย์ นพแก้ว. ความยั่งยืนทางนิเวศกับระบบกรรมสิทธิ์ในผืนป่าตะวันตก : บทวิพากษ์นิเวศวิทยาการเมืองและวัฒนธรรม. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๒. (TCI กลุ่ม ๑)
- วรวิทย์ นพแก้ว. แนวทางการจัดการความขัดแย้งในด้านทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา ปรีธรรมณวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๒.
(TCI กลุ่ม ๒)
- วรวิทย์ นพแก้ว. นิเวศวิทยาการเมืองว่าด้วยเรื่องการจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม “ไร่หมุนเวียน” : ปมปัญหาและความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑.
(TCI กลุ่ม ๑)
- วรวิทย์ นพแก้ว. แนวทางการจัดการทรัพยากรบนฐานนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก. ประมวลบทความ (Proceeding) การประชุมวิชาการวิทยาการสิ่งแวดล้อมระดับชาติ ๒๕๖๑. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วันที่ ๔-๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

เอกสารประกอบการสอน

- วรวิทย์ นพแก้ว. (2564). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **เศรษฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่น**. สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2563). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **การเมืองและนโยบายสาธารณะ**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2563). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **นิเวศวิทยาการเมือง**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2562). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **การเมืองท้องถิ่นไทย**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2561). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **รัฐศาสตร์แนววิพากษ์**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (ฉบับปรับปรุง)
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2559). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **รัฐศาสตร์แนววิพากษ์**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2556). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **เศรษฐกิจการเมืองไทย**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (ฉบับปรับปรุง)
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2555). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **เศรษฐกิจการเมืองไทย**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2555). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา **หลักรัฐประศาสนศาสตร์**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ความเชี่ยวชาญด้านการสอน

การเมืองการปกครองไทย, นิเวศวิทยาการเมือง, เศรษฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่น, การเมืองท้องถิ่นไทย, รัฐศาสตร์แนววิพากษ์, เศรษฐกิจการเมืองไทย, การเมืองและนโยบายสาธารณะ, วิถีวิทยาการวิจัยทางรัฐศาสตร์

ผลงานบริการทางวิชาการ

- ร่วมเวทีสานพลังสร้างขบวนเพื่ออนาคตนครสวรรค์ ในการประชุมนครสวรรค์ฟอรัม ครั้งที่ 1 ณ ห้องประชุมเสือพ่นน้ำ ปิงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ วันที่ 14 กรกฎาคม 2567
- เป็นวิทยากรร่วมเสวนาสมัชชาเพื่อนสื่อสาธารณะ ภูมิภาคเหนือ ปี 2565 โดยร่วม “เสวนาโต๊ะกลม: สิทธิการสื่อสารสาธารณะเรื่อง “ฟังเสียงชาติพันธุ์กับสื่อสาธารณะ” ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2565 ณ เอื้อนอัมพร อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
- เป็นวิทยากรเวทีรับฟังความคิดเห็นตามบริบทสถานการณ์และพัฒนาข้อเสนอ ภูมิภาคเหนือ ครั้งที่ 5/2565 เรื่อง "การรับมือและจัดการภัยพิบัติชุมชน" ระหว่างวันที่ 25 – 26 ตุลาคม 2565 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
- เป็นวิทยากร.....

- เป็นที่ปรึกษาสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการไทยพีบีเอส ภูมิภาคเหนือ ประจำปี 2565 (ลงวันที่ 6 เมษายน 2565)

- เป็นผู้ริเริ่มการเสนอกฎหมายและร่วมยื่นคำร้องขอเสนอกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง พ.ศ..... ให้กับประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายชวน หลีกภัย) ณ ห้องประชุม CA408 ชั้น 4 อาคารรัฐสภา เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2564

- เป็นผู้ริเริ่มการเสนอกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง พ.ศ..... เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 (ครบรอบ 11 ปี มติกรม. 3 สิงหาคม 2553)

- เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวชุมชนของตำบลพยุหะให้แก่เยาวชน เรื่อง “มัคคุเทศก์น้อยนำร้อยเรื่องตำบลพยุหะ” ภายใต้โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย) ระหว่างวันที่ 2 – 4 ธันวาคม 2564

- เป็นคณะทำงานแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขสป.) ระดับพื้นที่ กรณีบ้านกล้วย บ้านห้วยหินดำ และบ้านป่าผาก ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. คำสั่งสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๒ ที่ ๑๔๗/๒๕๖๔

- เป็นคณะกรรมการติดตามการแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม กรณีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคกลาง (ตะวันตก) 6 จังหวัด (กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจังหวัด อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) ปี ๒๕๖๔

- เป็นผู้รับผิดชอบ “โครงการหนึ่งหลักสูตรหนึ่งกิจกรรมกับการมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม” สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

- เป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ University System Integrator “โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ ๑ ตำบล ๑ มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสู่ตำบลสร้างรากแก้วให้ประเทศ)” ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

- เป็นผู้รับผิดชอบ “โครงการส่งเสริม ความรักสามัคคี เข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นภายใต้พื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” ภายใต้ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย พื้นที่เป้าหมายเป็นชุมชนและโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

- เป็นผู้รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการทางรัฐศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

- เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ “มหกรรมวัฒนธรรมชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตะวันตก และสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น (พุ่มยี่ง) จังหวัดอุทัยธานี” ระหว่างวันที่ ๗-๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

- เป็นคณะทำงานจัดการความรู้และการสื่อสาร ภาคเหนือ ตามคำสั่งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่ ๘๕/๒๕๖๓ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับภาค

- เป็นผู้รับผิดชอบ “โครงการส่งเสริม ความรักสามัคคี เข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นภายใต้พื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” ภายใต้ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย พื้นที่เป้าหมายเป็นชุมชนและโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

- เป็นวิทยากรร่วมอภิปรายเรื่อง “ปฏิบัติการเชิงพื้นที่ ยุติธรรมต้นทาง : การจัดการความขัดแย้ง การสร้างกระบวนการจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม สร้างทรัพยากรที่ยั่งยืน” เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- เป็นวิทยากรเสวนาและนำเสนอบทเรียนการประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๓ ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- เป็นวิทยากรสานเสวนา เรื่อง “สร้างพลังความร่วมมือปกป้องและคุ้มครองวิถีชาติพันธุ์เพื่อร่วมกันผลักดัน ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” ในงานมหกรรมไร่หมุนเวียนและงานสถาปนาพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- เป็นผู้รับผิดชอบ “โครงการส่งเสริมความรักสามัคคี ความมีระเบียบวินัยเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ภายใต้ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย” ในพื้นที่เป้าหมาย ๔๐ ตำบลในจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี ปีงบประมาณ ๒๕๖๒
- เป็นคณะกรรมการกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน การอยู่อาศัย การดำเนินวิถีชีวิตและวัฒนธรรมกะเหรี่ยงหมู่บ้านกุหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน
- เป็นที่ปรึกษากลุ่มรักษ์เขาโยงเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ (๒๕๖๑)
- เป็นวิทยากร “นำเสนอปัญหาและสถานการณ์ด้านที่ดินของชุมชนกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่รอบผืนป่าตะวันตก” (อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี) ในเวทีสัมมนา ณ ศูนย์พัฒนาราชภูมิตั้งสูง บ้านกุหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๑
- เป็นที่ปรึกษาและคณะกรรมการจัดโครงการเวทีสัมมนา “นำเสนอปัญหาและสถานการณ์ด้านที่ดินของชุมชนกะเหรี่ยงรอบผืนป่าตะวันตก (อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี) ณ ศูนย์พัฒนาราชภูมิตั้งสูง บ้านกุหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๑
- เป็นวิทยากรกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนกะเหรี่ยง และศึกษาธรรมชาติ ให้กับโรงเรียนวัดสุทธิวาราม กรุงเทพฯ ศึกษาฐาน ณ ชุมชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เมื่อวันที่ ๒๓ - ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๑
- เป็นวิทยากร บรรยายพิเศษเรื่อง “มนุษย์นิเวศวัฒนธรรม” ในการประชุมวิชาการวิทยากรสิ่งแวดล้อมระดับชาติ ๒๕๖๑ ณ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๑
- เป็นวิทยากรกิจกรรมศึกษาดูงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมห้วยขาแข้ง-ผืนป่าตะวันตก ของสาขาสิ่งแวดล้อมศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ระหว่างวันที่ ๕ - ๘ เมษายน ๒๕๖๑
- เป็นวิทยากร และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านที่ดินทำกินของชุมชนกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่รอบแนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง (มกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๑)
- เป็นคณะกรรมการร่างยุทธศาสตร์ห้วยขาแข้ง ปีงบประมาณ ๒๕๖๑
- เป็นที่ปรึกษาและหาทางแก้ไขปัญหาด้านสิทธิกรณีพื้นที่ทำกินถูกตรวจยึดในพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงกุหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี (เมษายน ๒๕๖๐ - ปัจจุบัน)
- เป็นที่ปรึกษาและหาทางแก้ไขปัญหาด้านสิทธิกรณีพื้นที่ทำกินถูกตรวจยึดในพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านเขาเหล็ก ต. เขาโจด อ. ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี (กรกฎาคม ๒๕๖๐)

- เป็นที่ปรึกษาเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตามแนวกันชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี-สุพรรณบุรี (ปี ๒๕๖๐ – ปัจจุบัน)
- เป็นวิทยากรและที่ปรึกษาโครงการการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “สิทธิชุมชน กับแนวทางการจัดการ เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๐
- เป็นวิทยากรให้ความรู้ และร่วมกันกับองค์กรภาคประชาชน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงวิชาการด้าน ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิทธิในที่ทำกินของชุมชนกะเหรี่ยง (โพลั่ว) ที่อาศัย อยู่แนวกันชนห้วยขาแข้ง (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๐)
- เป็นวิทยากรให้ความรู้และร่วมแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้านสิทธิในที่ทำกินของชุมชนกะเหรี่ยงที่ อาศัยอยู่ตามแนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี (เมษายน – กรกฎาคม ๒๕๖๐)
- เป็นผู้รับผิดชอบโครงการการอนุรักษ์พันธุ์พืชชีวิตชุมชนบนฐานนิเวศวิทยาวัฒนธรรมสู่การพัฒนาที่ ยั่งยืนพื้นที่ชุมชนตามแนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี (ปี ๒๕๖๐)

คณะกรรมการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

- ประธานศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดนครสวรรค์
- คณะอนุกรรมการประเมินผลการสอนของผู้เสนอผลงานทางวิชาการ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ ๖๓๗/๒๕๖๗ (29 เมษายน 2567)
- กรรมการสรรหาระดับภูมิภาค เพื่อสรรหาสมาชิกสภาผู้ชมผู้ฟังรายการไทยพีบีเอส ประกาศ ณ วันที่ 29 มีนาคม 2567
- คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ (เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2567)
- คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 และ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ประจำปี 2566
- กรรมการศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2566
- กองบรรณาธิการวารสารภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน 2566
- กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย 2566
- เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์/ผู้ทรงคุณวุฒิ การสอบป้องกันวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ นิสิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ (วันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕)
- กองบรรณาธิการวารสาร มจร.เพชรบุรีปริทรรศน์ ในปี ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔)
- ที่ปรึกษาสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการไทยพีบีเอส ภูมิภาคเหนือ ประจำปี 2565
- ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยนิเวศวิทยาวัฒนธรรมท้องถิ่นพัฒนา 2561
- คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ 2556

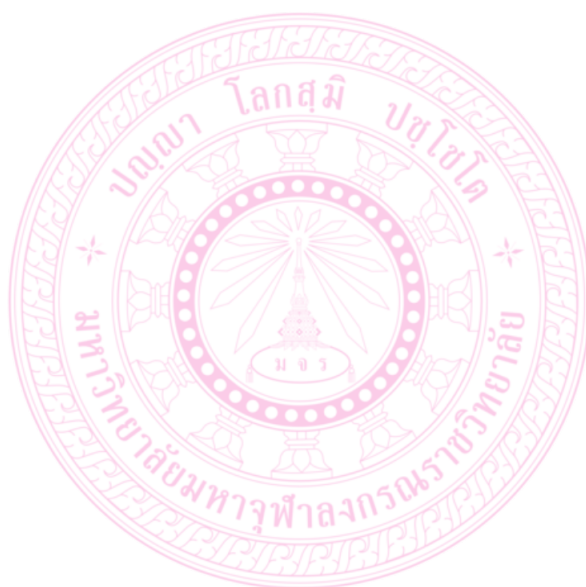
รางวัล/การได้รับเชิดชูเกียรติ

- 2561 รางวัล “นำเสนองานวิจัยแบบบรรยายดีเด่น” เรื่อง แนวทางการจัดการทรัพยากรบนฐาน นิเวศ วิทยาวัฒนธรรมในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันออก. จากการประชุมวิชาการ วิทยาการ

สิ่งแวดล้อมระดับชาติ 2561. (The National Conference of Environmental Studies 2018)

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วันที่ 4 - 5 มิถุนายน 2561.

2560 โฉร่างวัล “นักสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นดีเด่น” ประจำปี 2560. จากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ให้ไว้ ณ วันที่ 15 พฤษภาคม 2560.

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-สกุล	นายเดชัช นุ่มมีชัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
วัน เดือน ปีเกิด	
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.๒๕๔๔ วุฒิการศึกษา รป.ม. สาขาบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.๒๕๓๓ วุฒิการศึกษา กศ.บ. เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติการทำงาน

ก. งานในด้านบริษัทเอกชน

- ระยะเวลาตั้งแต่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ถึง ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๓
ฝึกงานที่ บริษัท กันตนา จำกัด (ทีมงานทำพิสูจน์)
- ระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ถึง มีนาคม ๒๕๓๕
หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรมของ บริษัท ออมร่อน ตรีศักดิ์ จำกัด

ข. งานในการประสานงานทางการเมือง

- ระยะเวลาตั้งแต่ มีนาคม ๒๕๓๕ ถึงพฤษภาคม ๒๕๓๕
เลขานุการส่วนตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุโขทัย
(นายธวัช สุรินทร์คำ)

ค. งานทางในวิชาชีพครู

- ระยะเวลาตั้งแต่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ ถึง ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖
อาจารย์ประจำโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- ระยะเวลาตั้งแต่ภาคต้น พ.ศ.๒๕๔๖ ถึง พ.ศ.๒๕๔๘ อาจารย์พิเศษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ระยะเวลาตั้งแต่ภาคต้น พ.ศ.๒๕๔๖ ถึง พ.ศ.๒๕๕๙ อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยบูรพา

ง. งานในหน่วยงานราชการและหน่วยงานในกำกับของรัฐ

- ระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗ ถึง กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐
นักวิชาการศึกษา (ลูกจ้างชั่วคราว) กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
ดูแลงานตารางสอน/สอบ
- ระยะเวลาตั้งแต่ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
(ข้าราชการ) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ระยะเวลาตั้งแต่ สิงหาคม ๒๕๕๑ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
(พนักงานมหาวิทยาลัย) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ระยะเวลาตั้งแต่ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

ชำนาญการ (พนักงานมหาวิทยาลัย) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

งานวิจัย

๑. ปีพ.ศ.๒๕๔๕ ผู้วิจัย เรื่องการยอมรับการประกันคุณภาพทางการศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

๒. ปีพ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้วิจัยร่วม เรื่อง การสำรวจสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

๓. ปีพ.ศ.๒๕๕๘ ผู้ร่วมวิจัย การพัฒนารูปแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการชดเชยต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จากกรณีศึกษาน้ำมันดิบรั่วในเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง

การตีพิมพ์บทความวิชาการในวารสาร

๑.ปี ๒๕๔๙ ผู้ร่วมเขียนบทความ เรื่อง ศักยภาพชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในการป้องกันดูแล และแก้ไขปัญหาดูแล Potential in HIV/AIDS Prevention and Alleviation of the Communities in Eastern Thailand. ลงในวารสารพยาบาลสาธารณสุข อยู่ในผลงานระดับชาติ

๒.ปี ๒๕๕๖ ผู้ร่วมเขียนบทความ เรื่อง การประเมินสถานภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนา Evaluating of people participation in environmental impact monitoring from developing project ลงในวารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม อยู่ในผลงานระดับชาติ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings)

๑. ปี พ.ศ.๒๕๕๘ ผู้แต่งร่วม การสำรวจสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี Surveying environmental condition of housing concerning health of senior peoples Saensuk sub-district Muang district Chonburi province ในการประชุมวิชาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ ๘ ประจำปี ๒๕๕๘ “๒๐๑๕ Better Health for ASEAN Community: Strengthen Health Promotion and Environmental Health in Ageing Society อยู่ในผลงานระดับชาติ

๒.ปี พ.ศ.๒๕๕๘ ผู้แต่งร่วม การประเมินสถานภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนา Evaluating status of People Participatory in Environmental Impact Monitoring Model for Developing Projects ในการประชุมวิชาการ ผลกระทบของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ HIA Conference อยู่ในผลงานระดับชาติ

๓.ปี พ.ศ.๒๕๕๙ ผู้แต่งร่วม การประเมินสถานภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชดเชยต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกรณีศึกษา น้ำมันดิบรั่วในเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง Evaluating of People Participation status in Environmental Impact Compensation from case study of Crude oil liege in Samed island, Rayong Province ในการประชุมวิชาการ ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ MCRU National Conference อยู่ในผลงานระดับชาติ

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-สกุล

นายจำมัยน์ ลุงเฮือง

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัน เดือน ปีเกิด

สถานที่เกิด

จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

วุฒิการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๖

พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)

สาขาวิชาสังคมวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.)

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

กำลังศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.)

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย เรื่อง

- กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร: ความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย
- ศูนย์การสร้างสุขภาวะให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยการปฏิบัติธรรมร่วมกับนวัตกรรมการป้องกันกลับทางชีวภาพ
- การพัฒนาประสิทธิภาพศูนย์คุ้มครองพสกนิกรประชาชน

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

ชื่อเรื่อง

- การพัฒนาพลังสังคมเพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนศูนย์คุ้มครองพสกนิกรประชาชน

บทความวิชาการ

“การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ๒๕๖๒.

“ศูนย์การสร้างสุขภาวะให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยการปฏิบัติธรรมร่วมกับนวัตกรรมการป้องกันกลับทางชีวภาพ” วารสาร มจร พัฒนาสังคม ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕).

“ศูนย์คุ้มครองพสกนิกรประชาชนในวัด : กระบวนทัศน์ใหม่ของการปฏิบัติงานคุ้มครอง” บทความสืบเนื่องการประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ ๒๕๖๗. สมาคมนักประชากรไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ. (๒๖ เมษายน ๒๕๖๗).

ประสบการณ์การสอน

อาจารย์ประจำ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่อยู่ปัจจุบัน

บ้านเลขที่ ๕๘/๙๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๘๕-๒๖๖ ๓๙๗๖
E-mail: chamyun.lung@mcu.ac.th

